

www.e-rara.ch

Novum Instrumentum omne

Erasmus, Desiderius

Apud inclytam Germaniae Basileam, [1516]

Universitätsbibliothek Basel

Shelf Mark: BibG B 3

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-2849>

Epistolae Pauli Apostoli, ad Graecam veritatem et veterum Latinorum codicum fidem
recognitae per Erasmum Roterodamum sacrae theologiae professorem

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

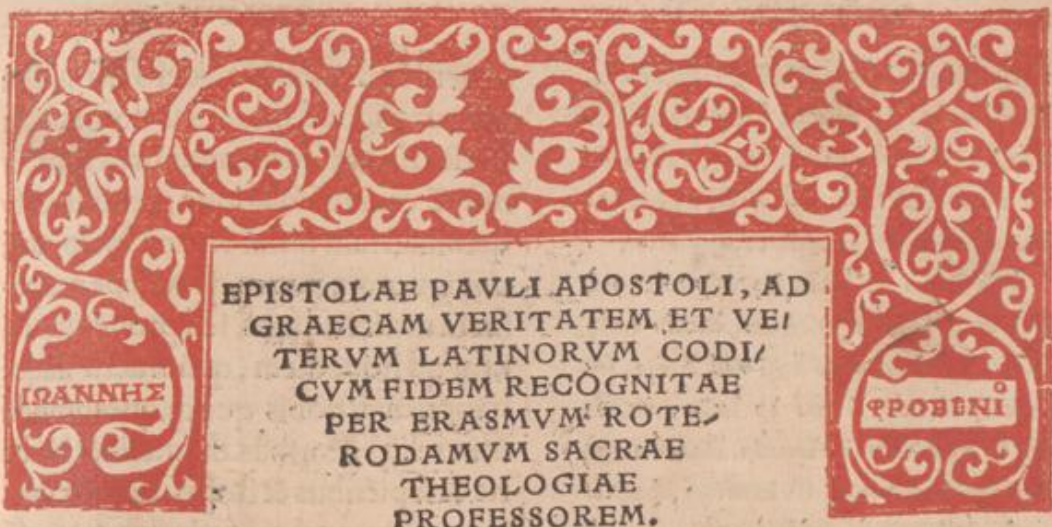
e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

EPISTOLAE PAULI APOSTOLI, AD
 GRAECAM VERITATEM ET VEI
 TERVM LATINORVM CODI/
 CVM FIDEM RECOGNITAE
 PER ERASMV M ROTE/
 RODAMVM SACRAE
 THEOLOGIAE
 PROFESSOREM.

ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΡΩΒΕΝΙ

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η
 ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

EPISTOLA PAULI APOI
 STOLI AD ROMANOS.

ΑΥΛΟΣ δ' ἄλλος ΙΗ
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, κλη/
 τὸς ἀπόστολος, ἀφω/
 ρισμένος εἰς εὐαγγέλι
 ον θεοῦ, ὃ προεπηγγεί/
 λατο διὰ τῶν προφη
 τῶν αὐτῶν ἢ Ἰσραφαῖς, ἀ/
 γίαις, περιττῶν αὐτῶν,

AVLVS SERVVS
 Iesu Christi, uocat⁹
 ap^ls, segregatus in
 euāgelii dei, quod
 ante promiserat
 per pphetas suos,
 in scripturis sanctis

ἢ Ἰσραφάις ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, κατὰ σάρκα,
 ἢ ἰσραφάις ἡοῦ θεοῦ, ἐκ δυνάμεως, κατὰ πνεῦ/
 μα ἀγίου, ἐκ ἀναστάσεως νεκρῶν, ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ ἡμεῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χά/
 ριν καὶ ἀποστολήν, εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἣν
 πᾶσι τῶν ἔθνων, ὡς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ,
 ἣν οἱ εἰς ἐσέ καὶ ἡμεῖς, κλητῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
 πᾶσι τῶν ὀνόματι αὐτοῦ, ἀγαπητοῦ θεοῦ, κλη/
 τῶν ἀγίων. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ
 πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

de filio suo, q genit⁹ fuit ex semine Da
 uid, secū dū carnē, qui declarat⁹ fuit fili⁹
 dei, in potētia, secū dū spiritū sanctifica
 tiōis, ex eo q, resurrexit a mortuis Iesus
 christus dñs noster, per quē accepim⁹
 gratiā & muneris aplīci functionē, ut
 obediat⁹ fidei inter oēs gentes, su p ipsi
 us noīe, quorū de numero estis & uos,
 uocati Iesu Christi, omnib⁹ qui Romae
 estis, dilectis dei, uocatis factis. Gratia
 uobis & pax a deo patre nostro, & dño
 Iesu Christo. Primū qdē gratias ago
 deo meo, p Iesum Christū, super oibus
 uobis, quod fides uestra annunciat⁹ in
 toto mundo. Testis enī meus est deus,
 cui seruiō in spiritu meo, in euāgelio fi
 lii sui, quod indefinenter mentionē ue
 stri facio, semp in orationibus meis de
 precans, si quo modo tandem aliqua/
 do, prosperū iter cōtingat uolente deo,
 a ut ueniā

πρῶτον μου εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, διὰ ΙΗ
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅτι ἐπὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πί
 στις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.
 Μάρτυς γάρ μου ὄστις ὁ θεός, ὃ λατρεύω ἐν τῷ
 πνεύματι, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ ἡοῦ αὐτοῦ,
 ὡς ἀδελφείπῳς μου ὑμῶν ἡμεῖς πάντες
 κλητῶν προσηχῶν, δέο μὲν, εἰ πως ἴδῃ
 ποτὲ ἐνοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ
 εὐχῆ

ἐλθῆναι πρὸς ὑμᾶς, ἐπιποθῶ γὰρ εἶναι ὑμᾶς, ἵνα τὶ μεταδώσῃ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς ὃ σπεύχω ὑμᾶς, τοῦτο δὲ ἐστὶ συμπαρακληθῆναι ἅν ὑμῖν, διὰ τῆς ἅλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.

Γ οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί, ὅτι πολλὰ κίτε προεδέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθη ἄρχῃ τοῦ Διῦρο, ἵνα κερσὸν τίνα ἔχω καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. ἔλθοστέ καὶ βαρβάρους, σοφοῖς τε Ἐθνοῖς, ὀφθαλμοῦ τῆς ἐμῆς. οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ, πρόθυμον, καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν ἑρώμῃ ἰναγγελίσαομαι. οὐ γὰρ ἐπαιχάομαι τὸ ἐναγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. δάναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῶν πιστεύοντι, ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι. Δίκαιοσύνῃ γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῶ ἀποκαλύπτεται, ἐκ πίστεως εἰς πίσιν. καθὼς γέγραπται. ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Δ ἀποκαλύπτῃ δὲ ὁργὴ θεοῦ ἀπὸ οὐρανοῦ, ἐπὶ πᾶσαν ἀσεβίαν, καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων, ἥτις ἀλήθεια ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, διότι τὸ γνωστὸν θεοῦ, φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς. ὃ δὲ θεὸς αὐτοῖς ἐφανερώσῃ, τὰ δὲ ἀόρατα αὐτῶ, ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε αἰδέοις αὐτῶ δάναμις καὶ θρόνου, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογίτους, διότι γινόντες τὸν θεόν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἐνχαρίσκασαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν φρεσὶ διάλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσάνειος αὐτῶν καρδία. φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράθησαν, καὶ ἠλλαξαν πλῆθος τῶν ἀφθάρτου θεοῦ, ἐν ὁμοιωμάτῳ ἐκείνου φθαρεῖ ἀνθρώπων, καὶ περὶ ἑνῶν καὶ τετραπόδων Ἐρπετῶν. διὸ καὶ παρεδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις ἑ καρδιῶν αὐτῶν, εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς, οἱ τίνες μετέλλαξαν

ut ueniā ad uos. Desydero em̄ uidere uos, ut aliquod impertiar donū uobis spirituale, ut cōfirmemini, hoc est ut cōmunē capiā cōsolationē, per mutuā fidem, uestram simul & meā. Nolo autē uos ignorare fratres, quod sepe proposuerā uenire ad uos, sed prohibitus fui usq; ad hunc diem, quo fructū aliqū haberem in uobis quoq; quē admodū & in reliqs gentibus. Et græcis & barbaris, & sapiētibus & stultis, debitor sum. ita quantum ad me attinet, paratus sū uobis quoq; qui Romæ estis euangelizare. Non em̄ me pudet euangelij Christi. Potentia siq; de est dei, ad salutē om̄i credēti, Iudæo primū simul & græco. Iusticia em̄ dei manifestat̄ ex fide i fidē. Sicuti scriptū est. Iust⁹ aut̄ ex fide uictur⁹ est. Manifestat̄ em̄ ira dei de cælo, aduersus oēm impietate, & iniusticiā hominū, q; ueritate i iniusticia detinet̄, p̄pterea qd̄ de deo cognobile est, id manifestū est in illis. Deus em̄ illis manifestauit, siquidē quæ sunt inuisibilia illi⁹, ex creatiōe mūdi, dū p̄ opera intelligūtur, p̄ uident̄, ipsaq; æterna eius diuinitas, in hoc, ut sint inexcusabiles, p̄pterea quod cū deū cognouerint, nō ut deū glorificauerunt, neq; grati fuerūt, sed uanifacti sunt in cogitatiōibus suis, & obtenebratū est insciēs cor eorū. Cū se crederēt esse sapiētes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriā incorruptibilis dei, in assimilatione imaginis corruptibilis hominis, & uolatiliū & quadrupedū & reptiliū. Quapropter tradidit illos deus in desyderijs cordiū suorū, in imunditiā, ut ignominia afficiāt corpora sua, inter seip̄os, qui cōmutauerunt

λαξαρ πλὴν ἀλήθειαν ἀντ' ἐμ' ἑνὸς φέροντα, καὶ
 ἐσεβάσθησαν. Ὁ ἐλάτρησεν τῆς κτίσεως, πα
 ρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν ἐνλογητὸς εἰς τὸν
 αἰῶνα, ἀμὴν. Διὰ τούτου παρέδωκεν
 αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. αἱ τε γὰρ
 θήλειαι ἀντ' μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆ
 σιν τῆς θηλείας, εἰς τὴν παρὰ φύσιν ὁμοίωσιν
 τε καὶ οἱ ἄρσενες, ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆ
 σιν τῆς θηλείας, ἐξέκαυθησαν ἐν τῇ ὀρέ
 ζει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι
 πλὴν ἀχρημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ πλὴν
 ἀντιμιθίας ἢ ἐδὲ τῆς πλάνης αὐτῶν, ἣν
 εἰαντὶς ἀπολαμβάνοντες. καὶ κα
 θὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχοντες ἣν
 ἐπίνωσεν, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκι
 μοι νοῦν, ποιῆσαι τὰ μὴ καθήκοντα, πε
 πληρωμῶν πάση ἀδίκιᾳ, πορνείᾳ, πο
 νησίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεσοῦς φθόνου,
 φόνου, ἐριδος, δόλου, κακοθείας, ψιθυρίας,
 καταλάλας, θεοσυγίας, ὑβρισίας, ὑπερηφάνους,
 ἀλαζόνας, ἐφθρετὰς κακῶν, γενεσίμ ἄψυ
 χεῖς, ἀσωέτους, ἀσωθέτους, ἀσόργους,
 ἀπονόου, ἀνελεήμονας. οἵ τινες τὸ δίκαιον
 ματ' θεῶν ἐπίνοῦντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσον
 τες, ἀξιοὶ θανάτου εἰσὶν, ὃν μόνον αὐτὰ ποιοῦ
 σιν, ἀλλὰ καὶ σωεὺς ὁκτοῖς τῆς πράξεως.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ δὲ ἄνθρωπε, πᾶς ὁ
 κρινώμ. ἐμὸς δὲ κρίνας τ' ἕτερον, σεαυτὸν κα
 τακρίνας, τὰ δὲ αὐτὰ πράσσας ὁ κρινώμ. οἶδα
 μὲν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τῷ θεῷ ὅτι κατὰ ἀλήθειαν
 ἐπὶ τῶν τὰ τοιαῦτα πράσσοντων. Λογίζῃ δὲ
 τῷ ὡς ἄνθρωπε, ὁ κρινώμ τῶν τὰ τοιαῦτα
 πράσσοντων, καὶ ποιῶν αὐτὰ, ὅτι σὺ ἐκφύβη τὸ
 κρίμα τῷ θεῷ; ἢ τῷ πλούτου τὸ χησότητος
 αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀνοχῆς, ὅτι τῆς μακροθυμίας κα
 ταφρομῆς; ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χησὸν τῷ θεῷ
 εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ πλὴν σκληρό
 τητάσου, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρί
 ζας σεαυτῷ ὄργων, ἣν ἡμέρα ὄργῃς, ὅτι ἀπο
 καλύψωσ

rūt ueritatē eius in mendacio, & colue
 runt ea quæ condita sunt, supra eū qui
 condidit, qui est laudandus in sæcula
 amē. Propter hoc tradidit eos deus, in
 cupiditates ignominiosas. Nam & fœ
 minæ illoꝝ mutauerūt naturalē usum
 fœminæ, in eum qui est præter naturā.
 Sifiterq; & masculi, relicto naturali usu
 fœminæ, exarserunt in appetentia sui,
 alius in alium, masculi in masculos fœ
 ditatē ppetrâtes, & pmiū qđ oportuit
 erroris sui, in seipfos recipientes. Et quæ
 admodū non pbauerunt, ut deum ha
 berēt in cognitione, ita tradidit eos de
 us in reprobam mentē, ut facerent quæ
 nō cōueniebat, repleti omni iniusticia,
 fornicatione, auaricia, malicia, pleni in
 uidia, cede, cōtentione, dolo, malis præ
 diti moribus, susurrone, oblocutores,
 dei ofores, contumeliosi, elati, gloriosi,
 inuentores malorū, parentibus imori
 geri, expertes intelligentiæ, incōpositi,
 alieni a charitatis affectu, nesciī fœde
 ris, imifericordes. Qui cū dei iusticiam
 nouerint, nepe, quod ij qui talia faciūt,
 digni sint morte, non solū ea faciūt, ue
 rum etiam assentiuntur ijs, qui faciunt.

Quappter iexquisabilis es o hō, qđ qđ
 es q iudicas. Nā in hoc qđ iudicas alte
 rū, teipm cōdēnas. Scimus aut, q, iudi
 ciū dei est secūdū ueritatē, aduersus ei
 os q talia agūt. Cogitas aut hoc o hō,
 qui iudicas eos q talia faciūt, et facis ea
 dē, quod tu suffugies iudiciū dei? Aut
 diuitias bonitatis illi, & tolerantia, &
 lōganimitatis contēnis? Ignorās, q, bo
 nitas dei ad pœnitētiā te inuitat? Sed
 iuxta duriciā tuam, & cor pœnitere ne
 sciū, colligis tibi ipsi irā i die iræ & reue

A ij lationis,

ζητησασθε τον θεον οτι ομοιωθητε

καλύψωσιν, η δικαιοκρησία του θεου, ος απο
 δωση εκαστω η τα εργα αυτου, τις η καθυπο
 μονη εργα αγαθου, διοξαμ η τιμιω, η αφθα
 ριαμ ζητησι, ζωων αιωνιομ. τρις η δευτερευια, η
 απεθοουσι η τη αληθεια, παθομενοις δε τη
 δικαιοκρησια, θυμω, η οργη, θλιψις, η σενοχωρια, επι
 πασσαμ ψυχων ανθρωπων η κατεργαζομενσ η
 κακομ, ισοδωσ τε πρωτον η ελλωμ, διοξα η,
 η τιμη, η ειρηνικη παση των εργαζομενων η α
 θα, ιουδαωσ τε πρωτον η ελλωμ, ου δεδω προ
 σωποληφια ητα θεω θεω, οσοι γαρ ανωμωσ
 ημαστομ, ανωμωσ η απολοωτη, η οσοι εν νο
 μου ημαστομ, δια νόμω κρηθισοντη, ου γρη δι
 ακροσται η νόμου δικαιοι ητα θεω θεω, αλλ
 οι ποιηται η νόμου δικαιοηθισοντη, οταμ γη
 εθνη τα μη νόμου εχοντα, φησι τα η νόμω πι
 η, ουτοι νόμου μη εχοντες, εαυτοι εισι νόμω, οι
 ζωνεσ εν δεικνωτη η εργω η νόμω ηραπηδω, εν
 ταυε καρδιασ αυτων, συμαρτυρονησ αυ
 των τησ σωσθησεωσ, ο μετα η αλληλων η
 λογισμων κατηγορωτων, η απολογουμε
 νωμ, εν ημερα οτε κρηνη ο δεοσ τα κρηνη η
 ανθρωπων, κατα η ευαγγελιομ μου δια ΙΗ
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ιδε συ ιουδαωσ επονομαζη, η
 επαπαπαυκ θεω νόμω, ο καυχασαι εν θεω,
 η η γινωσκασ η θελημα, η ηδοκιμαζεσ τα
 διαφεροντα, κατηχουμενοσ εκ η νόμου, πε
 ποιθασ τε σεαυτην οδω ομ εινα τυφλωμ, φωσ
 η η εν σκοτα, παθητη η αφρονωμ, διαδασ
 καλομ νηπιωμ, εχοντα τημ μορφωσ τησ
 γνωσεωσ, η η αληθειασ εν θεω νόμω. ο
 δωσ διδασκωμ ετερομ, σεαυτην ου διδασκησ,
 ο κρηνωμ μη κληπημ, κληπησ. ο λεγωμ
 μη μοιχευημ, μοιχευησ, ο θεοδελυστομ οσ τα ει
 σωλα, ηεροσυλησ, οσ εν νόμω καυχασαι, δια
 τησ παραβασεωσ του νόμου ημ δεδω ατι
 μαζεσ, η η ονομα του θεου δι ημασ βλασι
 φημται εν τρισ εθνεσι. καθωσ γεγραφα.
 η η ημεμ γρη ωφελει, εαμ νόμου παρασ
 σης, εαμ

lationis, & iusti iudicij dei, q redditur
 ē unicuiq iuxta facta sua, his quidē q
 iuxta toleratiā boni opis, gloriā & ho
 norē & immortalitatē qrunnt uitā aternā.
 ijs uero q sūt cōtētiōsi, q q nō obtēpāt
 q dē ueritati, obtēperāt aut iniusticiā, i
 dignatio, & ira, afflictio, & anxietas, ad
 uersus oēm aiām hoīs ppetrātis malū,
 & Iudæi primū & grāci. Glia q̄o & ho
 nor & pax, oī operanti bonū, & Iudæo
 primū & grāco. Nō em̄ est psonarū re
 spect⁹ apd̄ deū. Quicūq em̄ sine lege
 peccauerūt, sine lege & pibūt, & quūq i
 lege peccauerūt, p legē iudicabūt. Nō
 em̄ auditores legis iusti sūt apud deū,
 sedq legē ope seruāt, iustificabunt. Nā
 cū gētes q legē n̄ hnt, natura q legis sūt
 fecerint, i legē nō habētes, sibi iplis sūt
 lex, q ondūt op⁹ legis scriptū i cordib⁹
 suis, sūp testificāte illoz cōsciētia, & cogi
 tatiōib⁹ inf se, accusantib⁹, aut etiā exau
 fantib⁹, i die, cū iudicabit dñs occulta
 hoīm, iuxta euangeliū meum p Iesum
 Christū. Ecce tu Iudæ⁹ cōgnominaris,
 & acquiescis in lege, & glīaris in deo, &
 nosti uolūtatem, & pbas eximia, insti
 tut⁹ ex lege, cōfidisq te ipsum ducē esse
 cæcorum, lumē in tenebris uersantium,
 eruditorē insipiētū, doctorē stultoꝝ,
 habētē formā cognitionis & ueritatis
 in lege. Qui igit doces aliū, teipsū non
 doces, q prædicās non furandū, furaris,
 q dicis nō adulterandū, adulteriū com
 mittis. q execraris simulacra, sacrilegiū
 admittis, q in lege gloriaris, p legis trāf
 gressiōnē, deū dehonestas. Nā nomē
 dei ppter uos male audit inter gentes.
 Quemadmodū scriptum est, Nam cit
 cumcisio quidem prodest, si legem ser
 uaris.

ους, ἰὰ μὲν δὲ παραβάτης νόμου ἦς, ἢ πρῶτο
 μή σου ἀκροβυστία γέγονε. Ἐὰν οὖν ἢ ἀκρο
 βυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσι
 σι, οὐχὶ ἢ ἀκροβυστία αὐτῶν εἰς περιτομῶν
 λογιώδησται; καὶ κρίνῃ ἢ ἐκ φύσεως ἀ
 κροβυστία, τὸν νόμον τελοῦσα, σὲ, τὸν λιὰ
 γράμματ' καὶ περιτομῆς παραβάτην
 νόμου; οὐ γὰρ ὁ εἶς φανερῶς ἰουδαῖος
 εἶμι, οὐ δὲ ἢ εἶς φανερῶς εἶμι σαρκὶ πε
 ριτομῆ, ἀλλ' ὁ εἶς κρυπτῶς ἰουδαῖος,
 ὁ περιτομῆ καρδίας, εἶς πνεύματι, οὐ γράμ
 ματι. οὐ δὲ ἔπαυσα οὐκ εἶς ἀνδρώπων,
 ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

τί οὖν τὸ περιεσῶν τοῦ ἰουδαίου, ἢ τίς ἢ
 ὠφέλεια φησὶ περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάν
 τα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι ἐπι
 στήθησα τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. τί γὰρ, εἰ
 ἢ πείσασάν τινες; μὴ ἢ ἀπίστια αὐτῶν πλὴν
 πίστεως τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; μὴ γῆροισι. γί
 νῶσθαι δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρω
 π' ἄψευδος. καθὼς γέγραπται. ὁ πᾶς ἄν
 θρωπος ἀκροβυστία εἶμι, καὶ ἡ ἀπίστια
 αὐτῶν πλὴν πίστεως τοῦ θεοῦ καταργήσῃ.
 τί οὖν τὸ περιεσῶν τοῦ ἰουδαίου, ἢ τίς ἢ
 ὠφέλεια φησὶ περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάν
 τα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι ἐπι
 στήθησα τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. τί γὰρ, εἰ
 ἢ πείσασάν τινες; μὴ ἢ ἀπίστια αὐτῶν πλὴν
 πίστεως τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; μὴ γῆροισι. γί
 νῶσθαι δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρω
 π' ἄψευδος. καθὼς γέγραπται. ὁ πᾶς ἄν
 θρωπος ἀκροβυστία εἶμι, καὶ ἡ ἀπίστια
 αὐτῶν πλὴν πίστεως τοῦ θεοῦ καταργήσῃ.

Εἰ γὰρ ἢ ἀδικία ἡμῶν, δεῖ δίκαιοσύνην συ
 νίσκῃ, τί ἐροῦμεν; μὴ ἀδικῶν ὁ θεός, ὁ ὡν
 φέρων πλὴν ὀργῆν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω. μὴ
 γῆροισι. ἐπεὶ πᾶς κρίνῃ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; εἰ
 γὰρ ἢ ἀλήθεια ἔστι τοῦ θεοῦ εἶμι, φεύσασάν
 τινες; μὴ ἢ ἀπίστια αὐτῶν πλὴν πίστεως τοῦ
 θεοῦ καταργήσῃ; τί οὖν τὸ περιεσῶν τοῦ
 ἰουδαίου, ἢ τίς ἢ ὠφέλεια φησὶ περιτομῆς;
 πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ,
 ὅτι ἐπιστήθησα τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. τί γὰρ,
 εἰ ἢ πείσασάν τινες; μὴ ἢ ἀπίστια αὐτῶν
 πλὴν πίστεως τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; μὴ γῆ
 ροισι. γίνῶσθαι δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ
 ἄνθρωπος ἄψευδος. καθὼς γέγραπται. ὁ πᾶς
 ἄνθρωπος ἀκροβυστία εἶμι, καὶ ἡ ἀπίστια
 αὐτῶν πλὴν πίστεως τοῦ θεοῦ καταργήσῃ.

τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως. προκτί
 σάμεθα ἢ ἰουδαίους τε ἢ ἑλλήνας πάντας ὑφ'
 ἡμῶν εἶναι, καθὼς γέγραπται. οὐκ εἶμι δίκαι
 ος, οὐδὲ εἶς, οὐκ εἶμι ὁ σωτὴρ, οὐκ εἶμι ὁ ἐκζη
 τῆς θεοῦ. πάντες εἶς ἐκλίναμεν, ἅμα ἢ ἡμεῖς
 οὐκ εἶμι πρῶτον ἡμεῖς, οὐκ εἶμι ἕως ἐνός. τὰ
 φος

uaris. Quod si trāsgressor legis fueris,
 circūcisio tua præputium facta est. Er/
 go si præputiū iustificatiōes legis serua
 uerit, nōne præputiū illius p circūcisio
 ne imputabit? Et iudicabit quod est ex
 natura præputiū, legē pficiēs, te, q p li
 terā & circūcisionē trāsgressor es legis.
 Nō is qui in manifesto Iudæus sit, Iu
 dæus est, nec ea quæ in māifesto sit car
 nis circūcisio, circūcisio est, sed qui in oc
 culto Iudæus, & circūcisio cordis in spi
 ritu, nō littera. Cuius laus, nō ex homi
 nibus, sed ex deo. Quid igit' habet
 in q præcellat Iudæus, aut quæ utilitas
 circūcisionis? Multū p oēm modū. Nā
 primū quidē illud, quod illis cōmissa
 sunt eloquia dei. Quid em si qdam fu
 erunt increduli? Num incredulitas illo
 rū fidem dei faciet irritā? Absit. Sit ue
 ro deus uerax, ois aut' hō mēdax. Quē
 admodū scriptū ē. Vt iustificeris in ser
 monib' tuis, & uincas cū iudicaris. Qd
 si iniusticia nostra, dei iusticiā cōstituit,
 qd dicem? Nū iniust' deus, q inducit
 irā? Secundū hoīem loquor. Absit. Nā
 quō iudicabit deus mūdū? Etem si ue
 ritas dei, in meo mendacio excelluit, in
 gloriā ipsius, qd post hac & ego ueluti
 pctōr iudicor? Ac nō quemadmodū de
 nobis male loquunt', & sicut qdā aiunt
 nos dicere. Faciam' mala, ut ueniāt bo
 na. Quoꝝ dānatio iusta ē. Quid igit' p
 præcellim' eos? Nullo modo. Nā ante
 causas reddidim' & iudæos & græcos
 oēs, pctō eē obnoxios, sicut scriptū est.
 Nō est iustus, ne un' qdē, nō est q itelli
 gat, nō ē q exgrat deū, oēs deflexerūt,
 simul inutiles facti sunt, nō est q faciat
 bonitatē, non est usq; ad unum. Sepul

III

A iij chrum

φός ἐνεφ' ἄλλος ὁ λάρυξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσας
αὐτῶν ἐδολιχίσαν. ἰδὲ ἀπιδῶν ὑπὸ τὰ χεῖρα
αὐτῶν. ὡμ τὸ σῶμα ἀρᾶς ἢ πικρίας γέμα, ὀξείας
οἱ πόδες αὐτῶν, ἐκχέου αἷμα, σῶν τριμμά,
ἢ τάλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἢ
ὁδὸν ἐιρῆως οὐκ ἔγνωσαν. οὐκ ἐστὶ φόβος
θεοῦ ἀπέναντι ἢ ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

οἱ δ' αὖ μὲν δὲ, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τῆς
ἐν τῷ νόμῳ λαλῆ, ἵνα πᾶν σῶμα φραγῆ, ἢ
ὑποδίκῃ γῆνηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ.
διότι ἢ ἔργων νόμου οὐ δικαιοθήσεται πᾶς
σα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ. διὰ γὰρ νόμου ἐπί
γνωσις ἁμαρτίας. κινῶ δὲ χωρὶς νόμου δίκαι
οσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυροῦμένη ὑπὲρ
τοῦ νόμου ἢ ἢ προφητῶν. δίκαιοσύνη δὲ
θεῷ, διὰ πίσεως ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς πάν
τας, ἢ ἐπὶ πάντας τοὺς πισεύοντας. οὐ
γὰρ ἐστὶ διάσολή. πάντες γὰρ ἡμαρτη, ἢ
ὑπεροῦνται φθὶ δόξης τοῦ θεοῦ. δίκαιοί με
νοι δ' ὡραῖα, τῆ αὐτῶ χάριτι, διὰ φθὶ ἀπολυ
ξώσεως τῆ ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗΣΟΥ. ὁμ προέθετο ὁ
θεὸς ἰλασῆριον, διὰ φθὶ πίσεως ἐν τῷ αὐτῶ
αἵματι, εἰς ἐνδεξιμ πῆς δίκαιοσύνης αὐτοῦ,
διὰ πῶν πάρεσι μὴ προγεγονότων ἁμαρ
τημάτων, ἐν τῆ ἀνοχῆ τῆ θεῷ, πρὸς ἐνδεξιμ τῆ
δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ
εἶναι αὐτὸν δίκαιον, ἢ δίκαιοῦντα, τὸν ἐκ
πίσεως ἸΗΣΟΥ.

ποῦ οὖν ἢ καύχησις; δὲ κλείσθη, διὰ ποίως
νόμου; τῆ ἔργων, οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίσεως. λο
γίζόμεθα οὖν πίστι δίκαιοῦνται ἄνθρωπον χω
ρὶς ἔργων νόμου. ἢ ἰσλαῶν ὁ θεὸς μόνον; οὐ
χί δὲ ἢ ἐθνῶν; ναί, ἢ ἐθνῶν. ἐπεὶ πῶς εἰς ὁ θεός, ὅς
δικαιώσῃ πῆρ μὴ ἐκ πίσεως, ἢ ἀκροβυστίαν
διὰ φθὶ πίσεως. νόμον οὖν καταργῶμεν διὰ
φθὶ πίσεως; μὴ γῆνοιστε. ἀλλὰ νόμον ἰσῶμι.
τί οὖν ἐροῦμεν, ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν
ἐνεγκέναι κατὰ σάρκα; εἰ γὰρ ἀβραάμ δὲ
ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχε καύχημα, ἀλλ' οὐ
πρὸς τὸν

chrū aptū guttur eoz, liguis suis ad do
lū usi sunt, uenenū aspidū sub labijs eo
rū. Quorū os execratiōe & amarulētia
plenū est, ueloces pedes illorū ad effu
dendū sanguinē. Cōtritio & calamitas
in uijs eoz, & uiā pacis nō cognouerūt.
Non est timor dei corā oculis eoz. Sci
mus aut, q; quæcunq; lex dicit, his q; in
lege sunt dicat, ut omne os obturet, &
obnoxius fiat totus mundus deo. Pro
pterea q; ex opibus legis nō iustificabi
tur omnis caro in cōspectu eius. Per le
gē enim agnitio peccati. Nūc uero abs
q; lege, iusticia dei manifesta est, cōpro
bata testimonio legis & pphetarū. Iu
sticia uero dei p fidem Iesu Christi in
omnes, & sup oēs eos qui credunt. Nō
em est distinctio. Oēs em peccauerūt
& destituunt gloria dei. Iustificant aut
gratis, p illius gratiā, p redēptionē quæ
est in Christo Iesu, quæ pposuit de⁹ re
cōciliatorē, p fidē in ipsius sanguine, ad
ostensionē iusticiæ suæ. propter remis
sionē præteritorū peccatorū, in patien
tia dei, ad ostētionē iusticiæ suæ, in præ
senti tempore, in hoc, ut ipse sit iustus,
& iustificās eum, q; est ex fide Iesu. Vbi
igit gliatio? Exclusa est. Per quā legē?
Operū? Non, sed p legē fidei. Arbitra
mur igit fide iustificari hominē absq;
opibus legis. An Iudæorū deus tantū?
An nō & gentiū? Certe & gentiū. Quā
doqdē unus deus, q; iustificabit circūci
sionē ex fide, & præpuciū p fidē. Legē
igit irritam facimus p fidē? Absit. Imo
legē cōstituimus. Quid igit dicem⁹,
Abraham patrē nostrum inuenisse se
cū dū carnē? Nā si Abrahā ex opib⁹ iu
stificatus fuit, habet gloriatiōnē, at nō
apud

πρὸς τὸν θεόν. τί γὰρ ἢ γραφὴ λέγει, ἐπί-
 σθυσε δὲ ἄβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐ-
 τῷ εἰς δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ
 οὐδὲ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλ'
 κατὰ τὸ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ,
 οἰσιεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν
 αἰσῶν, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δι-
 καιοσύνην, καθάπερ καὶ δαβὶδ λέγει, τὸν
 μακαρισμὸν τῷ ἀνδρῶπι, ὃν ὁ θεὸς λογί-
 ζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων. μακάριοι, ὧν
 ἀφείδισαμ αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθη-
 σαμ αἱ ἁμαρτίαι, μακάριοι ἄνθρωποι, ὧν οὐ μὴ
 λογίσκῃμεν ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς
 οὗτος ἐπὶ τὴν πίστιν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν
 ἀκροβυσίαν; λέγωμεν γὰρ, ὅτι ἐλογίσθη
 τῷ ἄβραάμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην, ὡς
 οὐδὲ ἐλογίσθη, ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκρο-
 βυσίᾳ, οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυσίᾳ,
 καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς σφραγίδα τῆς
 δικαιοσύνης, τῆς πίστεως, τῆς ἐν τῇ ἀκροβυσίᾳ,
 εἰς τὸ εἶναι πατέρα πάντων τῶν πισθόν-
 των δι' ἀκροβυσίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ
 ἀντὶ τῆς πίστεως δικαιοσύνην, καὶ πατέρα περι-
 τομῆς, ἧς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ ἐκ
 τῆς σοιχοῦσι τῆς ἰχνησί φθι πίστεως, τῆς ἐν
 ἀκροβυσίᾳ τῷ πατρὶ ἡμῶν ἄβραάμ.

οὐ δὲ διὰ νόμον ἢ ἐπαγγελίαν τῷ ἄβραάμ,
 ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, ἀλλὰ κληρονομίαν αὐτὸν
 εἶναι τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πί-
 στεως. εἰ δὲ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, ἐκκεένω-
 σαι ἢ πίστις, καὶ καθήρηται ἢ ἐπαγγελία. ὁ
 δὲ νόμος ὀργὴν κατὰ γὰρ, οὐκ ἔστι νό-
 μος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τούτου ἐκ πίστεως,
 ἢ κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγ-
 γελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ
 νόμου μόνον, ἀλλὰ ἐκ πίστεως ἄβρα-
 ἄμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν. καθὼς γέ-
 γραπται, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθει-
 κάσιν, κατέναντι, ὃν ἐπίσθυσεν θεὸς, τοῦ ζῶσι
 ποιῶσι

apud deū. Quid enim scriptura dicit:
 Credidit autē Abraham deo, & impu-
 tatū est ei ad iusticiā. Ei uero qui opa-
 tur, merces nō imputat̄ secundum gra-
 tiam, sed secundū debitū. Porro ei qui
 non operat̄, credit autē in eum qui iu-
 stificat impiū, imputat̄ fides sua ad iu-
 sticiam. Quēadmodū & David dicit,
 beatificationem hominis, cui deus im-
 putat iusticiam, absq; operibus. Beati-
 quorū remissæ sunt iniquitates, & quo-
 rū obtecta sunt peccata. Beatus uir, cui
 non imputarit dominus peccatum. Be-
 atificatio igitur hæc, in præpucium, an
 in circūcisionem? Dicimus enim quod
 imputata fuerit Abrahæ fides, ad iusti-
 ficationē. Quomodo ergo imputata ē,
 cum esset in circūcisione, an cū esset in
 præpucio? Nō in circūcisione, sed in
 præpucio. Et signū accepit circūcisiōis,
 obsignaculū iusticiæ fidei, quæ erat in
 præpucio, ut esset pater oim credentiū
 p̄ præpuciū, ut imputaret̄. & illis iusti-
 cia, pater inq; circūcisiōis, ijs q nō solū
 essent ex circūcisiōe, sed etiā ingrederē-
 tur uestigijs fidei, quæ fuit in præpucio
 patris nostri Abrahæ. Nō enī p̄ legē, p̄
 missio cōtigit Abrahæ, aut semini eius,
 illū hæredē fore mūdi, sed p̄ iusticiā fi-
 dei. Etenī si ἢ q ex lege sūt, hæredes sūt
 inanis facta est fides, & irrita facta est
 pmissio. Nā lex irā opatur. Siqdē ubi
 nō est lex, ibi nec trāsgressio. Idcirco ex
 fide, ut secundū gratiā, ut firma esset p̄-
 missio uniuerso semini, non solū ei, qd̄
 est ex lege, ueq; etiā ei, qd̄ ē ex fide Abra-
 hæ, q est pater omniū nostrū. Sicut scri-
 ptū est, Patrē multarū gentiū constitui-
 te. Ad exēplū dei cui crediderat, qui ui-
 uificat

A iij uificat

ποιοῦν τὸν νεκρὸν, καὶ καλοῦν τὰ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα, ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδα ἐπίσθυσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ δὲ εἰρημλίαν, ὅπως ἔσαι δ' ἀπέρμα σου, Ἐ μὴ ἀδενήσας τῆ πίστε, ὅν κατενόησε δ' ἐαυτῷ σῶμα ἡδὴ νεκρωμλίαν, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ πάλιν νεκρωσὶ τῆς μητρὸς σάρσας, εἰς δὲ πάλιν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ ὅν διεκρίθη τῆ ἀπιστίας, ἀλλ' ἐνεδωαμώθη τῆ πίστι, ὅπως δόξασιν θεῷ διὰ καὶ πληροφρονηθεῖς, ὅτι ὁ ἐπαγγέλλεται, λαοατὸς ὅστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, οὐκ ἐγρέα φη δὲ δὲ αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ Ἐ δὲ ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογιζέσθαι, τῆς πιστεύουσι ἐπὶ τῷ ἐείραντα ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὅς παρὰ λόγον διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἡδὲ δὲ διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν.

I A

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστε, ἐξελθόντες ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, διὰ τὸ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, διὸ καὶ τῆ προσοσώσωμεν ἐκ ἡκαμῶν τῆ πίστε, εἰς τὴν χάριν ταύτην, ἐν ἧ ἐσῆκαμεν καὶ καυχώμεθα, ἐπ' ἐλπίδι τῆ δόξης τῆ θεῶν, οὐ μόνον ἡ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι, εἰδότες, ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν καταργάζεται, ἡ ἡ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς ὅν καταχύνει. ὅτι ἡ ἀγάπη τῆ θεῶν ἐκκέχθη ἐν ταῖς κῆδῶν ἡμῶν, διὰ πνεύματος ἁγίου, τῆ δοθέντος ἡμῶν.

I B

Ἐπὶ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὄντων ἡμῶν ἀδενῶν καὶ καιρῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. μολίς γὰρ ὑπὲρ δικαίου τίς ἀποθανῆται, ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τίς καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. σωίσκσι δὲ πάλιν ἐαυτῷ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς. ὁ θεός, ὅτι ἔτι ἡμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, ΧΡΙΣΤΟΣ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῶν οὖν μάλλον δικαιοθέντες νῦν ἐν θεῷ ἡμῶν ἀντιπῶν, σωθῆσόμεθα δι' αὐτοῦ, ἀπ' ὅλης ὀργῆς. εἰ γὰρ

uificat mortuos, & uocat ea quæ nō sūt tāc̄ sint, q̄ prater spem in spe credidit, se fore patrē multarū gentium, iuxta id quod dictū est, Sic erit semē tuū. ac nō infirmatus fide, haud cōsiderauit suū ipsius corpus, iā emortuū, cū centū fere nat⁹ esset ānos, nec emortuā uuluā Sara, uere ad p̄missionē dei, nō hæsītabat incredulitate, sed robustus factus est fide, dans gloriā deo, certa p̄suasione accepta. quod is q̄ promiserat, potēs esset & præstare. Quapropter etiā imputatū est illi ad iusticiā. Non scriptū est autē, p̄pter illū tantū, imputatū fuisse illi, sed etiā p̄pter nos, q̄bus imputabit, credentibus in eū, q̄ excitauit Iesum dñm nostrū a mortuis, q̄ traditus fuit p̄pter pctā nostra, & excitatus est p̄pter iustificationē nostrī. Iustificati igit̄ ex fide, pacē habemus erga deum, p̄ dñm nostrū Iesum Christū, p̄ quē & contigit nobis, ut fide p̄duceremur i gratiā hāc, in qua stamus & gloriamur, in spe gloriæ dei. Nec id solū, uerū etiā gloriamur in afflictionibus, scientes q̄ afflictio patientiā pariat, patientia uero p̄bationē, p̄batio autē spem. Spes autē nō pudefacit, q̄ dilectio dei effusa sit i cordibus nostris, p̄ spiritū sc̄m q̄ datus est nobis. Christus em̄ cū adhuc essemus infirmi, iuxta temporis rationē, pro impijs mortuus ē. Nā uix pro iusto q̄sc̄ morietur. Siquidem p̄ bono forsitan aliquis etiam mori sustinet. Commendat autem suam charitatem erga nos deus, q̄ cum adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus fuit. Multo igitur magis iustificati, nunc in sanguine eius seruabimur p̄ eū ab ira. Nam si

Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες, κατηλλάγημεν θεῷ
 θεῷ, διὰ τὸ θανάτου τοῦ ἰοῦ αὐτοῦ, πολλῶν μάλ-
 λον καταλλάγνυμεν σωθῆσθαι ἢ τῆ ζωῆ
 αὐτοῦ. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν
 θεῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ, δι' οὗ νῦν πῶς καταλλάγνυμι ἐλάβο-
 μου. Διὰ τοῦτο, ὡσαύτως δι' ἐνός ἀνθρώπου ἢ
 ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ
 πῶς ἁμαρτία ὁ θάνατος, ἢ οὕτως εἰς πάν-
 τας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθε, ἐφ' ᾧ πάν-
 τες ἥμαρτον. Αἰσχρὸν γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν
 κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογῆται, μὴ ὄν-
 τος νόμου.

ΓΡ ΑΛΛ' ἐβασίλευσε ὁ θάνατος ἀπὸ ἀδάμ
 μέχρι μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαν-
 τας ἐπὶ θεῷ ὁμοιώματι φθί παραβάσεως
 Δ ἀδάμ, ὅς ἐστι τὸ πᾶσι μέλλοντος. ΑΛΛ'
 οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρι-
 σμα. Εἰ γὰρ θεῷ τῷ ἐνός παραπτώματι ὅτι
 πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶν μάλλον ἢ χάρις ἔ-
 θεος, ἢ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι, τῷ ἐνός ἀνθρώπου
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσ-
 σθησε, καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνός ἁμαρτήσαντος, τὸ
 ἄδικημα, τὸ μὲν ἰὸν κρῖμα ἔστι ἐνός εἰς κατὰ
 κρῖμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτώ-
 μάτων εἰς δικαίωμα. Εἰ γὰρ τῷ ἐνός
 παραπτώματι, ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τὸ
 ἐνός, πολλῶν μάλλον ὅτι τῆ πρῆσβειαν φθί χά-
 ριτος, ἢ φθί δωρεᾶς φθί δικαιοσύνης λαμ-
 βάνοντες ἐν ζωῆ βασιλεύουσι, διὰ τοῦ ἐνός
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἀρα οὐ ὡς δι' ἐνός παρα-
 πτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατὰ
 κρῖμα, οὕτως ἐστὶ ἐνός δικαίωματος, εἰς
 πάντας ἀνθρώπους, εἰς δικαίωσιν ζωῆς. ὡσαύ-
 τως γὰρ διὰ φθί παρακοῆς τῷ ἐνός ἀνθρώπου
 ἁμαρτωλοὶ καθεσάθημεν ὅτι πολλοί, οὕτως
 ἐστὶ διὰ τὸ ὑπακοῆς τῷ ἐνός Δίκαιοι κατασα-
 θήσονται ὅτι πολλοί. Νόμος δὲ παρεσῆλθε,
 ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα, οὐ ἵνα ἐπλεό-
 νασεν ἢ

Nam si cum inimici essemus, reconcilia-
 ti fuimus deo, per mortē filij eius, multo
 magis recōciliati seruabimur in uita ip-
 sius. Non solū aut hoc, uerū etiā gloriā/
 tes, in deo, per dominū uostrum Iesum
 Christum, per quem nunc reconciliatio/
 nē affecuti sumus. Propterea, quēadmo-
 dū ppter unū hoīem, peccatū in mūdū
 introijt, & propter peccatū mors, & sic
 in omnes homines mors peruasit, in eo
 quod omnes peccauimus. Vsq; ad legē
 enim peccatum erat in mundo, porro
 peccatum non imputatur, cum non est
 lex. Imo regnauit mors ab Adam, usq;
 ad Moysen, in eos quoq;, qui nō pecca-
 uerant, in similitudine transgressionis
 Adam, qui est forma futuri. At non ut
 peccatum, ita & donum. Nam si unius
 delicto, multi mortui sunt, multo magis
 gratia dei, & donum in gratia, quæ fuit
 unius hominis Iesu Christi, in multos
 exuberauit. Et non sicut per unum qui
 peccauerat, uenerat mors, ita donum.
 Nam iudicium quidem ex uno in con-
 demnationem, donum autem ex mul-
 tis delictis in iustificationem. Etenim si
 per unius delictum, mors regnauit per
 unum, multo magis ἢ, qui exuperantiā
 gratiæ & doni iusticiæ accipiunt, in uita
 regnant per unum Iesum Christū. Itaq;
 sicut p unius delictū, in oēs hoīes, ad cō/
 demnationem, ita & per unius iustifica-
 tionem, in omnes homines ad iustifica-
 tionem uitæ. Quemadmodū enim per
 inobedientiam unius hominis, pec-
 catores constituti fuimus multi, ita per
 obedientiam unius, iusti constituen-
 tur multi. Cæterum lex obiter subiit,
ut abundaret delictū. Vbi uero exube-
 rauit

νασέμ ἢ ἁμαρτία, ὑπεπερίσυσσεμ ἢ χάρις,
ἵνα ὡσαύτ' ἐβασίλευσεμ ἢ ἁμαρτία ἐν θανάτῳ,
οὕτως ἢ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιο-
σύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τί ὄσω ἐροῦμεν; ἐπιμενόμεμ τῆ ἁμαρτία,
ἵνα ἢ χάρις πλεονάσῃ; μὴ γένοιτ'. οἵτινες ἀ-
πεθάνομεν τῆ ἁμαρτία, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν
αὐτῇ; ἢ ἀγνοῖτε, ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς
ΧΡΙΣΤΟΝ ἸΗΣΟΥΝ εἰς τὸ θάνατον αὐτοῦ ἐβα-
πτίσθημεν; συνετάφημεν ὄσω αὐτοῦ διὰ τὸ βα-
πτίσματος, εἰς τὸ θάνατον, ἵνα ὡσαύτ' ἢ γένη-
ται ΧΡΙΣΤΟΣ ἐκ νεκρῶν, διὰ τὸ δόξης τὸ πατρὸς,
οὕτως ἢ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς ὑπεπαίησω-
μεν. εἰ ἢ σύμφυτοι γέγοναμεν τῶ ὁμοιώμα-
τι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ ἢ ἢ ἀνασάσει-
ωσ ἐσόμεθα. τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ πα-
λαὸς ἢ ἡμῶν ἄνθρωπος συνεστυγνήθη, ἵνα κα-
ταργηθῇ τὸ σῶμα ἐκ ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι
δουλένῃ ἡμᾶς τῆ ἁμαρτία. ὁ γὰρ ἀποθὰ-
νῶν, δικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ
ἀπεθάνομεν σὺν ΧΡΙΣΤΩ, πῶς ἐσόμεν, ὅτι
ἢ ἐνήσομεν αὐτοῦ. εἰδότες, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ
ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, θάνα-
τος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει. ὁ γὰρ ἀπέθανε,
τῆ ἁμαρτία, ἀπέθανε ἐφ' ἅπασι, ὅτι ζῆ, ζῆ τῶ
θεῷ. οὕτως καὶ ἡμεῖς λογιζομεθα ἑαυτοὺς, νε-
κροὺς μὲν εἶναι τῆ ἁμαρτία, ζῶντας δὲ τῶ
θεῷ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΩ τῶ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἰς μὴ ὄσω βασιλευέτω ἢ ἁμαρτία ἐν τῶ
θνήσκῳ ἡμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ
ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ. μὴ δὲ παρισάνει-
τε τὰ μέλη ἡμῶν, ὅπλα ἀδικίας τῆ ἁμαρ-
τίας, ἀλλὰ παρασῆσατε ἑαυτοὺς τῶ θεῷ, ὡς
ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ἡμῶν, ὅπλα
δικαιοσύνης τῶ θεῷ. ἁμαρτία γὰρ ἡμῶν
οὐ κυριεύσει, οὐ γὰρ ἐσὲ ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ
χάριμ. τί οὖν; ἁμαρτήσομεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν
ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριμ; μὴ γένοιτ'. οὐκ
οἶδατε, ὅτι ἢ παρισάνετε ἑαυτοὺς δούλους,
εἰς ὑπα

ravit peccatū, ibi magis exuberavit gra-
tia, ut quēadmodū regnauerat peccatū
in morte, sic & gratia regnaret p̄ iusticiā
in uitam aeternam, per Iesum Christum.

Quid igit' dicem⁹? Manebim⁹ in pec-
cato, ut gratia abundet? Absit. Qui mor-
tui sum⁹ pctō, quō post hac uiuemus in
eo? An ignoratis, q̄ quicumq; baptiza-
ti sumus in Christo Iesu, in morte eius
baptizati sumus? Sepulti igitur sumus
una cū illo p̄ baptismā, in morte, ut quē-
admodū excitat⁹ est Christ⁹ ex mortu-
is, p̄ gloriā patris, ita & nos in nouitate
uitae ambulemus. Nā si inuititij facti su-
m⁹ illi, p̄ similitudinē mortis ei⁹, nimirū &
resurrectionis erimus, illud sciētes, quod
uetus ille noster homo cū illo crucifixus
est, ut aboleretur corpus peccati, ut post
hac nō seruiamus peccato. Eteim q̄ mor-
tuus est, iustificatus est a peccato. Q̄ si
mortui sumus cum Christo, credimus,
q̄ & uiuemus cū illo. Sciētes, q̄ Christ⁹
excitatus a mortuis, non amplius mori-
tur, mors illi nō ampli⁹ dominat'. Nā qd̄
mortu⁹ fuit pctō, mortu⁹ fuit semel, qd̄
aūt uiuit, uiuit deo. Ita & uos existimate
uos ipsos, mortuos quidē esse pctō, uiuē-
tes aūt deo, in Christo Iesu dño nostro.
Ne regnet igitur peccatū in mortali ue-
stro corpore, ut obediatis illi, in cupidita-
tibus eius, neq; accōmodetis mēbra ue-
stra, arma iniusticiā peccato, sed accom-
modetis uosmetipsos deo, uelut ex mor-
tuis uiuētes, & membra uestra arma iu-
sticiā deo. Peccatū em̄ uobis nō domi-
abit'. Nō em̄ estis sub lege, sed sub gratia.
Quid igit'? Peccabimus, q̄ non sumus
sub lege, sed sub gratia? Absit. An nesci-
tis, q̄ cui accommodatis uos ipsos seruos
ad obediēti-

εις ὑπακοῦν, δ' οὐλοὶ ἐσε, ὡς ὑπακούετε, ἢ τρι
 ἀμαρτίας, εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιο
 σσάντων. Χάρις δὲ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἦτε δ' οὐλοὶ
 ἐν ἀμαρτίας, ὑπὸ κούσαστε δὲ ἐκ καρδίας, εἰς
 ὅμω παρεδόθητε τύπομ δ' ἰδραχῆς, ἐλευθέρω/
 θέντες δὲ ἀπὸ ἐν ἀμαρτίας, ἐδ' ὠθῆτε τῆ
 δικαιοσύνη. ἀνθρώπινον λέγω, διὰ πλὴν ἅ/
 δ' ἐν ἑαμ ἐν σαρκὸς ὑμῶν. ὡσαύτ' γὰρ πα
 ρεσίσατε τὰ μέλη ὑμῶν δ' οὐλα τῆ ἀκαθαρ
 σίας, καὶ τῆ ἀνομίας, εἰς πλὴν ἀνομίαν, οὕτως
 καὶ νῦν παρεσίσατε τὰ μέλη ὑμῶν δ' οὐ/
 λα τῆ δικαιοσύνης, εἰς ἁγίασμόν. ὅτι γὰρ
 δ' οὐλοὶ ἦτε ἐν ἀμαρτίας, ἐλεύθεροὶ ἦτε τῆ
 δικαιοσύνης. τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε,
 ἐφ' οἷς νῦν ἐπαιχάεσθε; τὸ δὲ τέλος ἐκεί/
 νων θάνατος. νῦν δὲ ἐλευθέρωθέντες ἀπὸ
 ἐν ἀμαρτίας, δ' οὐλωθέντες δὲ τοῦ θεοῦ, εἶχε
 τε ἑμ' καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγίασμόν, τὸ δὲ
 τέλος, ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ δ' ὄφθια τῆς
 ἀμαρτίας θάνατος. τὸ δὲ χάρισμα τὸ θεοῦ, ζωὴν
 αἰώνιον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κυρίῳ ἡμῶν.

12 Η ἅς νοῦτε ἀδελφοί, γινώσκουσι δὲ νόμον
 λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου,
 ἐφ' ὅσῳ χρόνον ζῆ; ἢ γὰρ ὁ ἄνθρωπος γυνή,
 τοῦ ζώντι ἀνδρὶ δέδεται νόμος, εἰ μὴ δὲ
 ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήρηται ἀπὸ τοῦ νόμου
 τοῦ ἀνδρός. Ἄρα, οὖν ζώντος τ' ἀνδρός, μοι
 χαλῆς χηματίσαι, εἰ μὴ γήνηται ἀνδρὶ ἐτέ
 ρῳ. εἰ μὴ δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρη ὄβριμ' ἀπὸ
 τοῦ νόμου, τὸ μὴ εἶναι ἀντιμὸ μοιχαλίδα, γε
 νομνίῳ ἀνδρὶ ἐτέρῳ. ὡς πε ἀδελφοί μου καὶ
 ὑμεῖς ἐθανατώθητε τοῦ νόμου, διὰ τὸ σῶμα
 τὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι
 ὑμᾶς ἐτέρῳ, τοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγεσθέντι, ἵνα
 καρποφορήσωμεν τοῦ θεοῦ. ὅτι γὰρ ἡμεῖς ἐν
 τῆ σαρκί, τὰ παθήματα ἦν ἀμαρτιῶν, τὰ
 δ' ἵα τὸ νόμον ἐκηρύξτε ἐν τῆς μέλεσιμ ἡμῶν,
 εἰς τὸ καρποφορῆσαι τοῦ θανάτου. νῦν δὲ
 κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες
 πες ἐν

ad obedientiam, eius serui estis, cui obe
 ditis, siue peccati in mortem, siue obedi
 entia in iusticia. Gratia autē deo, quod
 fuistis serui peccati, sed obedistis ex cor
 de, in eā in quā traducti estis formā do
 ctrinae. Ceterū liberati a pctō. Serui fa
 cti estis iusticiae. Humanū qddā dico, p
 pter infirmitatē carnis uestrae. Quemad
 modum enim praeuistis mēbra uestra,
 serua immundiciae & iniquitati, in iniq
 tatem, sic & nunc praebebe mēbra uestra
 iusticiae, in sanctificationem. Cum enim
 serui essetis peccati, liberi eratis iusticiae.
 Quem igitur fructum habebatis tūc in
 his, de qbus nūc erubescitis? Nam finis
 illorū mors. Nūc ὅμοι liberi facti a pecca
 to, serui autē facti deo, habetis fructū ue
 strum, in sanctificationem, fructum au
 tem uitam aeternam. Etenim autora
 menta peccati, mors, donum autem dei,
 uita aeterna, in Christo Iesu domino
 nostro.

VII

An ignoratis fratres (Sciētibus enim
 legem loquor) quod lex dominetur ho
 mini, tēdiu uiuit? Nam uiro obnoxia
 mulier, uiuenti uiro alligata est per le
 gem, quod si mortuus fuerit uir, liberata
 est a lege uiri. Proinde uiuente uiro, ad
 ultra iudicabitur, si cōperit altero uiro
 iungi. Sin autem mortuus fuerit uir, libe
 ra est a lege uiri, ut non sit adultera, si iū
 cta fuerit alteri uiro. Itaq; fratres mei,
 uos quoq; mortificati estis legi, per cor
 pus Christi, ut iungeremini alteri, ei qui
 a mortuis surrexit, ut fructificem⁹ deo.
 Cum enim essemus in carne, affectus
 peccatorū, q sunt p legē, operabantur in
 membris nostris ad fructificādū mortī.
 Nunc autem liberati sumus a lege mor
 tuī in

παρ' ἧ κατ' ἔχόμεθα, ὡς τε δουλέωμεν ἡμᾶς
 ἐν κοινότητι πνεύματος, ἢ δὲ παλαιότητι
 γραμμάτων. τί οὖν ἔροῦμαι, ὁ νόμος ἢ
 μαρτία; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ τίς ἡ ἀμαρτία
 οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμου. τίς τε γὰρ ἐπί-
 θυμίαν οὐκ ἔλαβον, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγε, οὐκ
 ἐπιθυμήσεις. ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα, ἡ ἀμαρ-
 τία διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, κατεργάσατο ἐν ἐμοὶ
 πᾶσαν ἐπιθυμίαν. χωρὶς γὰρ νόμου, ἀμαρ-
 τία νεκρά. ἐγὼ δὲ ἔζω χωρὶς νόμου ποτέ.
 ἐλθούσης δὲ φησὶ ἐπιθυμίας, ἡ ἀμαρτία ἀνέ-
 ζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον. καὶ ἐβρέθη μοι ἡ ἐπι-
 θυμία ἡ ἐν ζωῇ, ἅτις ἐν θανάτῳ. ἡ δὲ ἀμαρ-
 τία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, διεκπέ-
 τησέν με, ὡς δὲ ἀπὸ πέτρας ἀπέκτανε με. ὡς τε ὁ μὲν
 νόμος ἁγίος, ὡς ἡ ἐπιθυμία ἁγία καὶ δι-
 καία καὶ ἁπλοῦς. τὸ οὖν ἀγαθόν, ἐμοὶ γένοι-
 τε θάνατος; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἀμαρτία.
 ἵνα φανῇ ἀμαρτία, διὰ τὸ ἀγαθόν μοι, καὶ
 τεργαζομένην θάνατον, ἵνα γένηται κατ'
 ὑπερβολὴν ἀμαρτωλὸς ἡ ἀμαρτία, διὰ φησὶ
 ἐπιθυμίας. οἶδα μὲν γὰρ, ὅτι ὁ νόμος πνευ-
 ματικός ἐστιν. ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμὶ, πεπρα-
 μμένος ὑπὲρ τῆς ἀμαρτίας. ἡ γὰρ κατεργά-
 ζομαι, οὐ γινώσκω. οὐ γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο
 πράσσω, ἀλλ' ὁ μίση, τοῦτο ποίω. εἰ δὲ ὁ οὐ
 θέλω, τοῦτο ποίω, σύμφωνον τῷ νόμῳ, ὅτι κα-
 λός. κινῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐ-
 τόν, ἀλλ' ἡ οἰκίσσα ἐν ἐμοὶ ἀμαρτία. οἶδα δὲ,
 ὅτι οὐκ οἰκῆ ἐν ἐμοί, τοῦτέστι ἐν τῇ σαρκί
 μου, ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλω παράκειται μοι.
 τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλόν, οὐκ ἐνρίσκω.
 οὐ γὰρ ὁ θέλω ποίω ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέ-
 λω κακόν, τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω
 ἐγὼ, τοῦτο ποίω, οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζο-
 μαί αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκίσσα ἐν ἐμοὶ ἀμαρτία.
 ἐνρίσκω ἄρα τὸν νόμον τὸ θέλωντι ἐμοὶ
 παρ' ἑαυτὸν καλόν, ὅτι ἐμοὶ δὲ κακόν παράκει-
 ται. κινῶμαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ καὶ
 τὸν ἔσω

tui in q̄ detinebamur, ut seruiam⁹ in no-
 uitate spiritus. & non uetustate litterarū.
 Quid ergo dicemus? Lex peccatum est?
 Absit. Sed peccatum non cognoui, nisi
 per legem. Nam & concupiscentiam nō
 nouissem, nisi lex dixisset, non concupi-
 sces. Sed occasione accepta, peccatū per
 præceptum, genuit in me omnē concupi-
 scentiā. Siq̄dē absq̄ lege, pctm̄ erat mor-
 tuū. Ego autē uiuebā sine lege quondā.
 Porro ueniēte mādato, peccatū reuixit,
 ego ὕο mortu⁹ sum. Et reptū ē, mādātū
 qd̄ institutū erat ad uitā, id mihi esse ad
 mortē. Mā pctm̄ occasiōe accepta p̄ præ-
 ceptū, decepit me. & p̄ illd' occidit. Itaq̄
 lex ipsa qdē sancta, & mandatū sanctū
 & iustū & bonū. Ergo quod bonū erat,
 mihi factū est mors? Absit. Imo pecca-
 tū. Ut appareret peccatū, p̄ id, quod erat
 bonū; mihi gignere mortē, ut fieret ma-
 iorem in modū peccaminosum peccatū
 per præceptū. Scimus enim, q̄ lex spiri-
 tualis est. Ego autem carnalis sum, uetu-
 ditus sub peccatū. Quod enim ago, nō
 probō. Nō enim quod uolo, hoc facio,
 sed qd̄ odī, hoc ago. Si uero qd̄ non uo-
 lo, hoc facio, consentio legi, quod bona
 est. Nunc autem nō iam ego facio illud,
 sed inhabitās in me peccatū. Noui em̄,
 quod non habitet in me, hoc est in car-
 ne mea bonum. Nam uelle adest mihi,
 at facere bonum non reperio. Nō enim
 quod uolo, facio bonū, sed qd̄ non uolo
 malum, hoc ago. Porro si quod non uo-
 lo ego, hoc facio, non iam ego operor il-
 lud, sed inhabitans in me peccatum. Re-
 perio igitur legem uolenti mihi face-
 re bonum, q̄ mihi malum adiunctum
 est. Delectat enim me lex dei, secundū
 internū

ἢ ἕσω ἀνθρωπομ. Ἐλέπω δὲ ἕτερον νόμον
 ἢ τοῦ μέλεσίμου, ἀντίστραθούμου τοῦ
 νόμου τοῦ νόου μου, καὶ ἀχμαλωτίζοντά
 με τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας, τοῦ ὄντι ἢ τοῖς
 μέλεσίμου. **καλαῖω** ἔγω ἀνθρώπος,
 τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τῆς θανά-
 τος τούτου; εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, διὰ **ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-**
ΣΤΟΥ τῆς κυρίου ἡμῶν. Ἐξ ἁυτῶν ἐγὼ τοῦ
 μὴ νοῦ δουλεύω νόμου θεοῦ, τῆ δὲ σαρκὶ νό-
 μου ἁμαρτίας. **οὐδὲμ** ἄρα νῦν κατάκριμα
 εἶναι **ΧΡΙΣΤΩ** **ΙΗΣΟΥ**, μὴ κατὰ σάρκα πε-
 ριπατούσιμ, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. **οὐ** γὰρ νό-
 μου τῆς πνεύματος εἶναι ζωῆς ἢ **ΧΡΙΣΤΩ** **ΙΗ-**
ΣΟΥ ἡλθὲν ἕρωςέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρ-
 τίας, καὶ τοῦ θανάτου. **ὁ** γὰρ ἀδάωατομ
 τοῦ νόμου ἢ ἡ ἀδένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θε-
 ῶς τὸν ἑαυτῷ ἡδὲμ πέμψας ἢ ὁμοιώματι
 σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κα-
 τέργειν πλὴν ἁμαρτίας, ἢ τῆς σαρκί, ἵνα τὸ δι-
 κάωμα τοῦ νόμου πληρωθῆ ἢ ἡμῖν, τοῖς
 μὴ κατὰ σάρκα περιπατούσιμ, ἀλλὰ κατὰ
 πνεῦμα. **οἱ** γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες, τὰ τῆς
 σαρκὸς φρονούσιμ. **οἱ** δὲ κατὰ πνεῦμα, τὰ τῆ
 πνεύματος. **ὁ** γὰρ φρόνημα εἶναι σαρκί-
 κός, θάνατος. **τὸ** δὲ φρόνημα τῆς πνεύματος,
 ζωὴ καὶ εἰρήνη. **ἀ**ὐτὶ δὲ φρόνημα εἶναι σαρκὸς
 ἔχθρα εἰς θεόν. **τὸ** γὰρ νόμου τοῦ θεοῦ οὐχ
 ὑποτάσσεται, οὐ δὲ γὰρ δάωαται. **οἱ** δὲ ἢ
 σαρκὶ ὄντες, δεῶν ἄρῆσαι οὐ δάωαται. **γ**μῆς
 δὲ οὐκ ἐσὲ ἢ σαρκί, ἀλλ' ἢ πνεύματι, εἴπερ
 πνεῦμα θεοῦ ὀικῆ ἢ ἡμῖν. **ἢ** δ' ἐτις πνεῦ-
 μα **ΧΡΙΣΤΟΥ** οὐκ ἔχει, οὐτ' οὐκ ἐστὶ ἀν-
 τω. **ἢ** δὲ **ΧΡΙΣΤΟΣ** ἢ ἡμῖν, τὸ μὲν σῶμα
 νεκρὸν διὰ ἁμαρτίας, τὸ δὲ πνεῦμα ζωῆς,
 διὰ δικαιοσύνης. **ἢ** δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἐγεί-
 ραντος **ΙΗΣΟΥ** ἐκ νεκρῶν ὀικῆ ἢ ἡμῖν, ὁ
 ἐγείρας τὸν **ΧΡΙΣΤΟΝ** ἐκ νεκρῶν, ζωοποι-
 ῆσ' ἢ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν, διὰ τὸ ἐνοῖσ'
 καὶ ἢ αὐτῷ πνεῦμα ἢ ἡμῖν. **ἢ** ἄρα οὖν
 ἀδελφοί

internū hominem. Sed uideo aliam le-
 gem in membris meis, rebellantem legi
 mētis meae, & captiuū reddentē me legi
 pcti. quæ est in mēbrismeis. Miser ego
 homo, quis me liberabit ex corpe mor-
 tis hoc: **Gratias** ago deo, p̄ **Iesum** **Chri-**
stum dominū nostrum. Itaq; idem ego
 mente quidem seruiō legi dei, carne ue-
 ro legi peccati. **Nulla** igitur nunc con-
 demnatio, his qui sunt in **Christo** **Iesu**,
 qui non iuxta carnem ambulant, sed iu-
 xta spiritū. **Nam** lex spūs uitæ in **Chri-**
sto **Iesu**, liberum me reddidit a iure pec-
 cati & mortis. **Etenim** quod lex præsta-
 re nō poterat, in quo imbecillis erat per
 carnem, deus proprio filio misso, in assū-
 mulatione carnis peccati, & de peccato
 condemnauit peccatum, in carne, ut iu-
 stificatio legis impleretur in nobis, qui
 non secundum carnem ambulamus, sed
 secundum spiritum. **Nam** qui carnales
 sunt, quæ carnis sunt cogitāt. **Atqui** spi-
 rituales, quæ spiritus sunt. **Nam** pruden-
 tia carnis, mors. prudentia uero spiritus,
 uita & pax. **Propterea** q; prudentia car-
 nis, inimicitia est aduersus deū. nam le-
 gi dei non subdit, siquidē ne potest qui-
 dem. **Qui uero in carne sunt, deo place-**
re non possunt. **Vos** autem non estis in
 carne, sed in spiritu, siquidem spirit⁹ dei
 habitat in uobis. **Q;** si qs spiritū **Chri-**
sti nō habet, hic nō est eius. **Q;** si **Chri-**
stus in uobis, corpus quidem mortuū
 est, propter pctm, spūs autē uita, propter
 iustificationē. **Q;** si spūs eius qui excita-
 uit **Iesum** a mortuis, habitat in uobis, q
 excitauit **Christū** ex mortuis, uiuificabit
 & mortalia corpa uestra, propter inha-
 bitantē ipsius spiritū in uobis. **Proinde**
 b fratres

VIII

ἀδελφοί ὁφλέτη ἔσμεν, οὐ τῆ σαρκί, τῷ κτ
 σάρκα ζῶ. εἰ δὲ κτ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀπ/
 θνήσκειν, εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τὸ σῶμα
 τὸς δαμασκῆτε, ζήσεσθε. ὅσοι δὲ πνεύματι δεῖ
 ἄγοντες, οὐκ εἰσὶν υἱοὶ δεῖ. οὐ δὲ ἐλάβετε πνεῦ
 μα δαλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε
 πνεῦμα ἠθεσίαις, ὃν ὅ κρᾶζομεν, ἀεὶ ὁ
 πατήρ. ἀπὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυροῖ τῷ
 πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἔσμεν τέκνα δεῖ. εἰ δὲ
 τέκνα, καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν δεῖ,
 συγκληρονόμοι δὲ ΧΡΙΣΤΟΙ, εἰπερ συμ/
 πάχομεν, ἵνα καὶ σωθῶμεθα. λογίζο
 μαι γὰρ, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ
 νῦν καιρῶ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀπ'
 καλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀποκαταλοι
 κία τὴ κτίσεως, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἡμῶν
 τῷ θεῷ ἀπεκδέχεται. τῆ γὰρ ματαιότητι
 ἡ κτίσις ὑπετάθη, οὐκ ἐκούσα, ἀλλὰ διὰ τὸν
 ὑποτάξασθαι ἐπ' ἐλπίδι. ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ
 κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ φθι δουλείας
 φθι φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν φθι δόξης τῆ
 τέκνων τῷ θεῷ. οἷδαμεν γὰρ, ὅτι πᾶ
 σα ἡ κτίσις συσενάξθη καὶ σωθῆναι ἄξει τῷ
 νῦν. οὐ μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρ
 χὴν τῷ πνεύματι ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς
 αὐτοὶ ὃν ἑαυτῆς σενάξομεν, ἠθεσίαις ἀπεκ
 δεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τὸ σῶματος
 ἡμῶν. τῆ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπίς
 δὲ ἐλεπομένη οὐκ ἐστὶν ἐλπίς. ὁ γὰρ βλέπ
 πατὴρ, τί καὶ ἐλπίζει; εἰδὲ δὲ οὐ βλέπομεν, ἐλ
 πίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
 ἐσάντως δὲ τὸ πνεῦμα σωαντίλαμβά
 νεται τὰς ἀδενείαις ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προ/
 σβύζομεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἷδαμεν, ἀλλ' ἀν/
 τὸ πνεῦμα ὑπὲρ τῶν γὰρ ἡμῶν,
 σενάξομεν ἀλαλίης. ὁ δὲ ἐρθινῶν τὰς κατ'
 εἰας, εἰδὲ τί δὲ φρόνημα τῷ πνεύματος, ὅτι
 κτ θεὸν ἐν τῷ χάνῃ ὑπὲρ ἀγίω. οἷδαμεν δὲ,
 ὅτι τῆς ἀπαύσεως τῷ θεῷ πάντα σωεργεῖς
 ἀγαθόν,

fratres. debitores sumus. nō carnī, ut se
 cundū carnē uiuamus. Nā si secundum
 carnē uixeritis, moriemini. Q. si spiritu
 facta corporis mortificatis, uiuetis. Ete
 nim quicūq; spiritu dei ducunt, hi sunt
 filij dei. Nō em̄ accepistis spiritū seruitu
 tis itex ad timorē, sed accepistis spiritū
 adoptiōis. in q̄ clamamus, abba pater.
 Idē spūs testimoniū phibet una cū spi
 ritu nostro, q̄ simus filij dei. Q. si filij,
 igit̄ & haeredes. Haeredes quidē dei, co
 haeredes aut̄ Christi. Siquidē si cū eo pa
 timur, ut & una cū illo glorificemur. Nā
 reputo, nō esse pares afflictioēs p̄sentis
 t̄pis, ad gloriā quā reuelabit̄ in nos. Ete
 nim sollicita creaturæ expectatio, reue
 lationē filiorū dei expectat. Quippe ua
 nitati creatura subiacet, nō uolēs, sed p
 pter eū, q̄ subiecit illā in spe. Qm̄ & ipsa
 creatura liberabit̄ a seruitute corruptio
 nis. in libertatē gl̄iæ filiorū dei. Scimus
 em̄, q̄ oīs creatura congemiscit, simulq;
 nobiscū parturit, usq; ad hoc tēpus. Nō
 solū aut̄ illa, sed & ipsi, q̄ primitias spūs
 habēt, & nos ip̄i in nobis ipsis gemim⁹,
 adoptionē expectātes, redēptionē cor
 poris nostri. Siquidē spe seruati sumus,
 porro spes si uideat̄, non est spes. Etenī
 qđ uidit aliq; ut quid etiā sperat. Si ue
 ro, qđ nō uidem⁹, speramus, p̄ patiētīā
 expectam⁹. Cōsimiliter aut̄ & spūs au
 xiliat̄ infirmitatibus nostris. Siquidem
 hoc ip̄m, qđ oraturi sim⁹, ut oportet, nō
 nouim⁹. uex ipse spūs intercedit p̄ no
 bis, gemitib⁹ inenarrabilib⁹. At ille qui
 scrutat̄ corda, nouit quis sit sensus spiri
 tus, quoniā secundum deum inrecedit
 pro sanctis. Scimus autem, q̄ his qui di
 ligunt deum, oīa simul adiuuētō sūt in
 bonum

ἀγαθόν, τῆς κατὰ πρόθεσιν κλητοῦς ὕψιμ.
ὅτι οὗτος προέγνω, καὶ προώρισε, συμμέροφρα
φθι εἰκόνου τῷ ἡοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.

x b

οὗς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε.
καὶ οὗς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσε, καὶ
οὗς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε. τί οὖν
ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν,
τίς κατ' ἡμῶν; ὅσγε τῷ ἰδίου ἡοῦ οὐκ ἐφεί-
σαρ, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρεδωκεν
αὐτὸν, ὡς οὐχὶ καὶ σὺ αὐτοῦ τὰ πάντα
ἡμῖν χαρίζεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ
ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαίων. τίς ὁ κατὰ
κρίνων; ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ ἀποθανών, μάλλον δὲ
καὶ ἐγερθεὶς, ὃς ἐβίη ἐν δέξι ἄ τῳ θεοῦ, ὃς
καὶ ἐντυγχάνα ὑπὲρ ἡμῶν; τίς ἡμᾶς χω-
ρίσει ἀπὸ φθι ἀγάπης τῳ θεοῦ; ὀλίφια; ἢ
σενχωρία; ἢ δῖωγμός; ἢ λιμός; ἢ γυμνό-
της; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα; καθὼς γέ-
γραπται. ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλων
τῶν ἡμερῶν, ἐλογισθῆμεν ὡς πρόβατα σφα-
γῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικώμεν,
διὰ τὴν ἀγαπήσασθαι ἡμᾶς, πέπεσμαι ἢ,
ὅτι οὐτε θάνατος, οὐτε ζωὴ, οὐτε ἄγγελος, οὐ-
τε ἀρχαί, οὐτε δυνάμεις, οὐτε ἄνεσῶτα, οὐτε
μέλλοντα, οὐτε ὑψώματα, οὐτε βάθος, οὐδέ τις
κτίσις ἐτέρα, διωθήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ
φθι ἀγάπης τῳ θεοῦ, φθι ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ
τῳ κυρίῳ ἡμῶν. ἀλήθεια λέγω ἐν ΧΡΙ-
ΣΤΩ, ὅτι ψεύδομαι, συμμέροφρα μοι φθι
σωθῆσέως μου, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι
λύπη μοι ὄβη μεγάλη, καὶ ἀδιέλπη ὁδὸς
ἐν τῇ καρδίᾳ μου. ἡσχόμενος γὰρ αὐτὸς ἐβῶ
ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τῳ ΧΡΙΣΤΩ ὑπὲρ πάντων
ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου, κατὰ
σάρκα, οἱ τινὲς εἰσὶν Ἰσραηλίται, ὅμ ἢ ἡοθεί-
σια, καὶ ἢ δόξα, καὶ ἢ αἰ διαθήκαι, καὶ ἢ νό-
μοθεσία, καὶ ἢ λατρεία, ὅτι ἐπαγγελία,
ἢ οἱ πατέρες, καὶ ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, τὸ ἢ
σάρκα, ὁ

bonū, his qui iuxta propositum uocati
sunt. Quoniā quos præsciuit, eosdē &
prædefiniuit, conformes imaginis filij
sui, ut ipse sit primogenitus inter multos
fratres. Porro quos prædefinierat, eosdē
& uocauit. Et quos uocauit, eos & iustifi-
cauit. Quos autē iustificauit, hos & glori-
ficauit. Quid igit dicem⁹ ad hæc: Si de⁹
pro nobis, q̄s cōtra nos? Qui proprio fi-
lio nō pepercit, sed pro nobis oibus tra-
didit illū, q̄ fieri potest, ut nō & cū eodē
oīa nobis donet? Quis intentabit crimi-
na aduersus electos dei? Deus est q̄ iu-
dicat. Quis ille, q̄ cōdenet? Nū Christ⁹,
q̄ mortuus est, imo q̄ & suscitatus est, q̄
etiā est in dextera dei, qui etiā intercedit
pro nobis? Quis nos separabit a dilecti-
one dei? Num afflictio? num angustia?
num p̄secutio? num fames? num nuditi-
tas? num periculū? num gladius? Quē
admodū scriptū est. Propter te mortifi-
camur tota die, habiti sumus uelut oues
mactationis. Verū in his oibus superui-
uimus, p̄ eū q̄ dilexit nos. Nā mihi p̄sua-
sum habeo, q̄ neq; mors, neq; uita, ne-
q; angeli, neq; principat⁹, neq; potesta-
tes, neq; instātia, neq; futura, neq; altitu-
do, neq; profunditas, neq; ulla creatura
alia, poterit nos sepere a dilectione dei,
quæ ē in Christo Iesu dño nostro. Ve-
ritatē dico in Christo, nō mētiōr, attestā
te cōscientia mea, in spū sancto, q̄ dolor
mihi est magn⁹, & afflidu⁹ cruciat⁹ cordi
meo. Optarim em̄ ego ipse, anathema
esse a Christo, p̄ fratribus meis, q̄ sūt co-
gnati mei scđm carnē, q̄ sūt israhelitæ, q̄
rū ē adoptio & glia, & testamēta, & legis
cōstitutio, & cult⁹ & p̄missiōes, q̄ sūt pa-
tres, & ij ex qb⁹ ē Christ⁹, q̄ tū attinet ad
b 2 carnem

nil dimittit nos a deo
hanc q̄m sūt

IX

σάρκα, ὃ ὦν ἐπὶ πάντων θεὸς ἐυλογητὸς
 εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. οὐχ οἶον δέ, ὅτι
 * ε ἐκπέπρωκεν ὁ λόγος τῷ θεῷ. οὐδὲ πάντες οἱ
 ἐξ ἰσραὴλ, οὐδὲ ἰσραὴλ, οὐδὲ ὅτι εἰσὶ σπέρμα
 ἀβραάμ, πάντες τέκνα, ἀλλ' ὅτι ἰσαὰκ κλη-
 θήσεται σοι σπέρμα, τῷ Ἰσραὴλ, οὐτὰ τέκνα τῆς
 σαρκὸς, ταῦτα τέκνα τῷ θεῷ, ἀλλὰ τὰ τέκνα
 τοῦ ἐπαγγελίας, λογίζεσθαι εἰς σπέρμα. ἐπα-
 γγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος. κατὰ τὸν και-
 ρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, ἐῴσαι τῆς σάρρα ἡός.
 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἡγήσεται ἕκκα δ' ἐνός κοί-
 τῃ ἐχούσα, ἰσαὰκ τῷ πατρὶ ἡμῶν. μήπω
 γὰρ γεννηθέντων, μὴ δὲ πραξάντων τί ἄσασ-
 τὸν ἢ κακὸν, ἵνα ἢ κατ' ἐκλογὴν, τῷ θεοῦ
 πρόθεσις μὲν, οὐκ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τῆς κα-
 λοῦτος, ἐρῆθη αὐτῆ, ὅτι ὁ μέγιστος, ἀλλέ-
 σαι τῷ ἐλάσσονι. καθὼς γέγραπται, τὸν ἰα-
 κώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ ἰσαὺ ἐμίσησα.

* 5 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ
 θεῷ; μὴ γένοιτο. τὸ γὰρ μωσῆ λέγει, ἐλεήσω ὅν
 ἄμ ἐλεῶ, καὶ οἰκτερήσω ὅν ἄμ οἰκτείρω. ἀρα
 οὖν, οὐ τὸ θέλοντι, οὐδὲ τὸ ἔχοντος, ἀλλὰ τὸ
 ἐλεοῦτος θεῷ. λέγει δὲ ἡ γραφή τῷ φαραῶν.
 ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτον ἔζη γράσει, ὅπως ἐνδεί-
 ξωμαι ὅτι σοὶ τὴν δαύαμίμ με, καὶ ὅπως δι-
 αγγελῆ ὃ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ.

* 3 ἀρα οὖν, ὅν θέλει ἐλεῶ, ὅν δὲ θέλει σκλη-
 ρῶσαι, ἐρεῖ οὖν μοι. τί ἔτι μέμφεται; τῷ
 γὰρ βουλήματι αὐτοῦ, τίς ἀνθέσκει; μενοῦν-
 γε ὅτι ἀνθρώπων, σύ τις εἶ, ὃ ἀνταποκρινό-
 μνος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα, τῷ πλά-
 σαντι, τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχα
 θεουσίαμ ὁ κερταμεὺς τῷ πελοῦ, ἐκ τῷ αὐ-
 τοῦ φεράματι ποιῆσαι, ὃ μὲν εἰς τιμὴν
 σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλω ὃ θε-
 ὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν, ἐγνωρίσαι τὸ
 δυνατὸν αὐτῆ, ἢνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυ-
 μίᾳ, σκεῖν ὀργῆς κατὰ τὴν ἰσμελίαν εἰς ἀπώλη-
 σιν, καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τοῦ
 ἀντιῶσι

carnem, qui est in omnibus deus laudan-
 dus in secula amen. Non autē tanq̄ ex-
 ciderit sermo dei. Non enim omnes qui
 sunt ex Israel, ἢ sūt Israel, neq; quod sūt
 semen Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac
 nominabit tibi semē, hoc est, nō qui filij
 carnis, hī filij dei, sed qui sunt filij p̄mis-
 sionis, recensent in semē. Promissio-
 nis enim sermo hic est. In tempore hoc
 ueniam, & erit Sarai filius. Non solum
 aut hoc, sed & Rebecca ex uno conce-
 rat, Isaac patre nostro, nondū em̄ natis
 pueris, cum neq; boni quippiam fecis-
 sent, neq; mali, ut secundum electionem
 propositum dei maneret, non ex opib⁹,
 sed ex uocante, dictū est illi. Maior serui
 et minori. Sicut scriptū est. Iacob dilexi,
 Esau uero odio habui. Quid igitur di-
 cemus? Num iniusticia est apud deū?
 Absit. Nam Mosi dicit. Miserebor, cui-
 uscunq; misereor, & cōmiserabor, quem-
 cunq; cōmiseror. Itaq; non uolentis est,
 neq; currentis, sed miserentis dei. Dicit
 em̄ scriptura Pharaoni. In hoc ipsum te
 excitauī, ut ostendā in te potentiā meā,
 & ut annūciēs nomē meū in tota terra.
 Itaq; cui uult miseretur, quē aut uult in-
 durat. Dices ergo mihi. Quid adhuc cō-
 querit? Nā uolūtati illius quis restitit?
 Atq; o homo, tu quis es, qui ex aduerso
 respondes deo? Nū dicet figmentum, ei
 qui se finxit, Cur me finxisti ad hūc mo-
 dū? An nō habet potestātē figulus lutī,
 ut ex eadē massa, fingat aliud qdē uas
 in honorem, aliud uero in ignominia?
 Quod si deus uolēs ostendere irā, & no-
 tam facere potentiā suam, tulit in mul-
 ta lōganimitate, uasa iræ, apparatus in in-
 teritū, & ut notas faceret diuicias gloriæ
 suæ

εαυτω, επι σκευη ελεους, α προητοιμασεν εις
δοξην, ους ηχη εκαλεσεν ημας, ου μονον δε
ισραηλ, αλλα η δε εθνων. Ως η δε το δε ωσπε
λεψ, καλεσω τ ου λαομ μου, λαομ μη τδ
ουκ ηγαπημιλιω, ηγαπημιλιω. ηχη εσαι εν
το δε τοπω, ου ερηθη αντισ, ου λαος μου ημεις,
εκα κληθισονται ηροι θεου ζωντθ.

ησαίας δε ηραζει υπερ του ισραηλ. Εαρ η ο
αριθμος αν ημων ισραηλ, ως η αμμθ φθι
θαλασσης, ο καταλιμμα σωθιησεται. Λογος
γαρ σωτελων ηχη σωτεμων εν δικαιο
συν, οτι λογος σωτεμκμλιου ποιησα κυ
ριος επι φθι ης. και καθως προειρηκε ησα
ιας, ει μη κυριος σαβαωθ εκατελιπε ημτμ
απειμα, ως σοδομα αμ εγενθηκμιν, ηχη ως
γομορρα αμ ωμοιωθημιν. τι αυ ερουμεν;
οτι εθνη τα μη διωκοντα δικαιοσυνω, και
τελασε δικαιοσυνω, δικαιοσυνω δε τδ εκ
πισεως, ισραηλ η διωκων νομω δικαιοσυ
νης, εις νομω δικαιοσυνης ουκ εφθασε. Δια
τι; οτι ουκ εκ πισεωσ, αλλ ως δε ερωμ νοι
μου. προσεκοφαμ δε το λιθω του προσκομι
ματθ. καθως γεγραπηαι, ιδ ου τιθημι εν
στω λιθω προσκομιματος, ηχη πετρα σκω
δαλου, και πας ο πισευωμ επ αυτω, ου κα
ταιχωθησεται. Αδελφοι, η μη ενδο
κία φθι εμης καρδιας, ηχη η δεκσις η προς
του θεου, υπερ του ισραηλ δεσμ, εις σωτηριαν.
μαρτυρω γαρ αντισ, οτι ζηλω θεου εχουσιμ,
αλλ ουκ κατ επιγνωσιμ. Αγνωουτες γαρ
πλω του θεου δικαιοσυνω, οτι πλω ιδίαν δι
καισυνω ζητουυτες εησαι, τη δικαιοσυνη
του θεου ουχ υπεταγκσαμ. τελεθ γαρ νοι
μου ΧΡΙΣΤΟΣ εις δικαιοσυνω παντι το
πισευοντι. Μωσθς η γραφθ, πλω δικαι
οσυνω πλω εκ του νομου. οτι ο ποιησας αυ
τα ανθρωπος, ζησεται εν αντισ, η δε εκ πι
σεως δικαιοσυνη, ουτως λεγα. μη ειπης εν
τη καρδια σου, τις αναβησεται εις τ ουρανωμ;
τουτεις

suæ, in uasa misericordiæ, quæ præpara
uerat in gloriam? Quos & uocauit nos,
nō solū ex Iudæis, uerū etiam ex genti
bus. Quēadmodū & Osee dicit. Voca
bo populū qui me⁹ nō erat, pplm meū,
& eā quæ dilecta nō erat, dilectā. Et erit
in loco, ubi dictū fuerat eis. Non popu
lus meus uos, ibi uocabuntur filij dei ui
uentis. Esaias autem clamat super Isra
el. Si fuerit numerus filiorum Israel, ut
arena maris, reliquiæ saluæ erunt. Ser
monem enim perficiens & abbrevians
in iusticiā, quoniam uerbum abbrevia
tū faciet dominus in terra. Et quemad
modū pdixit Esaias. Nisi dñs Sabaoth
reliquisset nobis semē, ut Sodoma facti
fuissemus, & Gomorræ assimilati fuisse
mus. Quid igit dicem⁹? Qd gētes q̄ nō
sectabant iusticiā, ap̄hēderūt iusticiā,
iusticiā aut eā q̄ est ex fide. Cōtra Isrl, q̄
sectabat legē iusticiæ, ad legem iusticiæ
nō puenit. Propt qd? Quia non ex fide,
sed ex opib⁹ legis. Impegerūt em̄ in lapi
dē offēdiculi. Quēadmodū scriptū est.
Ecce pono in Sion lapidē offēdiculi, &
petrā offēnsiōis, et ois q̄ credit in eo, nō
pudescit. Fratres, Propēsa quidē uolū
tas cordis mei, & deprecatio quæ fit ad
deū, pro Israel, est ad salutem. Testimo
nium enim illis perhibeo, quod studiū
dei habēt, sed nō scdm sciētīā. Nā igno
rātes dei iusticiā, & ppriā iusticiā querē
tes cōstituere, iusticiæ dei nō fuerūt sub
diti. Finis em̄ legis Christus, ad iustifica
tionem omni credenti. Moses enim scri
bit iusticiam quæ est ex lege, q̄ qui fece
rit ea homo, uiuet in illis. Ceterum quæ
ex fide est iusticiā, ea sic loquitur. Ne di
xeris in corde tuo. Quis ascēdet in celū?
b 3 hoc est

τουτέσι ΧΡΙΣΤΟΝ κατάγαγῆν, ἢ τίς κα-
 ταθήσεται εἰς τὸ ἄβυσσον; τουτέσι ΧΡΙΣΤΟΝ
 ἐκ νεκρῶν ἀναγαγῆν. ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύσ-
 σου ἐξ ἡμᾶ ὄζει ἐν τῷ σώματί σου. Ἐν τῇ
 καρδίᾳ σου. τουτέσι τὸ ῥῆμα φθιπίσεως, ὃ
 κηρύσσομεν. ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ
 σώματί σου κύριον ΙΗΣΟΥΝ, καὶ πίσεισῃς
 ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ θεὸς ἀντὶ τῆς ἡμε-
 ρῆς ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται
 εἰς δικαιοσύνην, σῶματι δὲ ὁμολογῆται εἰς
 σωτηρίαν. λέγει ἡ γραφή. πᾶς ὁ πισεύων
 ἐπ' αὐτῷ, ὃν καταιχλωθήσεται. οὐ γὰρ ὄζει δια-
 σολὴ ἰουδαίου τε ἢ ἑλλήνου, ὁ γὰρ ἀντὶς κύ-
 ριος πάντων, πλουτῆν εἰς πάντας τοὺς ἐπι-
 καλουμένους αὐτόν. πᾶς γὰρ ὁ ἐπικα-
 λείσται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.

λ γ πῶς οὖν ἐπικαλέσονται, εἰς ὃν οὐκ ἐπί-
 σθενσαμ; πῶς δὲ πισεύσουσιν, ὃν οὐκ ἠκουσαμ;
 πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντων; πῶς ἢ
 κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλώσιν; καθὼς γέ-
 γραπται. ὡς ἠρῶσι οἱ πόδες τῶν ἐναγγελι-
 ζομένων εἰς γῆν, τῶν ἐναγγελιζομένων τὰ
 ἀσάδᾳ. ἀλλ' οὐ πάντες ἠπήκουσαμ τῷ ἐνα-
 γελίῳ. ἠσαίᾳς γὰρ λέγει. κύριε τίς ἐπίσθεσε
 τῇ ἀκοῇ ἡμῶν. ἀρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἡ δὲ
 ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ
 ἠκουσαμ; μενοῦνγε, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξ-
 ἔλθεμ ὁ φθόγγος αὐτῶν, Ἐἰς τὰ πέρατα τῆ
 οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ
 οὐκ ἔγνω ἰσραὴλ; πρῶτος μωσῆς λέγει. Εἰ ὡ
 παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔδνα, ἐπὶ ἔθνε
 ἀσυνέτιον παροργισῶ ὑμᾶς, ἠσαίᾳς δὲ ἀπο-
 τολμᾶ, ἢ λέγει. εὐθέλω τις ἐμὲ μὴ ζητῆσαι,
 ἐμφανῆς ἐξενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι.
 πρὸς δὲ τὸν ἰσραὴλ λέγει. οὐκ ἔτι ἡμέρα
 ἐξέπετασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαόν ἄπῃ
 λ δ δοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα. λέγω οὖν, μὴ
 ἀπόστατο ὁ θεὸς τὸν λαόν αὐτῶν; μὴ γένοιτο.
 καὶ γὰρ ἐγὼ ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος
 ἀβραάμ

Hoc est Christū ex alto deducere. Aut
 quis descēdet in abyssum? Hoc est Chri-
 stum ex mortuis subducere. Sed quid
 dicit? Prope te uerbum est, in ore tuo, &
 in corde tuo. Hoc est, uerbū fidei, quod
 prædicamus. Nempe si confessus fueris
 in ore tuo, dominū Iesum, & credideris
 in corde tuo, q̄ deus illū excitauit a mor-
 tuis, saluus eris. Corde enim creditur ad
 iusticiā, ore autē cōfessio fit ad salutē. Di-
 cit em̄ scriptura. Omnis q̄ credit in illo,
 nō pudefiet. Nō em̄ est distinctio uel lu-
 dæi, uel Græci. Nam idē dominus om-
 niū, diues in oēs inuocantes se. Omnis
 enim qui inuocauerit nomē domini, sal-
 uabitur. Quomō igit̄ inuocabūt eū, in
 quē nō crediderūt? Quō autē credēt ei,
 de q̄ nō audierunt? Quō autē audiēt ab-
 q̄ prædicāte? Quō autē prædicabūt, nisi
 missi fuerint? Sicut scriptū est. Quæ speci-
 osi, pedes annunciantū pacem, annun-
 tiantū bona. At nō oēs obedierūt euā-
 gelio. Esaias em̄ dicit. Dñe, quis credidit
 auditis nobis? Ergo fides ex auditu est,
 auditus autē p̄ uerbum dei. Sed dico, an
 nō audierunt? Atqui in omnē terrā exi-
 uit sonus corū, & in fines orbis terrarū
 uerba illorū. Sed dico. Nunquid non co-
 gnouit israhel? Prim⁹ Moses dicit. Ego
 ad æmulationem prouocabo uos in pō-
 gēte, in gente stulta ad iram cōmouebo
 uos. Esaias autē post hunc audet, & dicit.
 Inuentus fui his, q̄ me nō quærebāt, con-
 spicius factus sum his, q̄ de me non in-
 terrogabāt. Ad Israhel autē dicit. Toto
 die expandi man⁹ meas ad populū nō
 credentē, & cōtradicentē. Dico igitur.
 Num repulit deus populū suum? Ab-
 sit. Nam & ego israhelita sum, ex semine
 Abrahæ

τριόδης ὃν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνοῦς φησὶ ῥί-
 ζης καὶ φησὶ πτότηθ' φησὶ ἐλαίας ἐγγύου.
 μὴ κατακαυχῶ ἑνὶ κλάδῳ. εἰ δὲ κατακαυ-
 χᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βασάζεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα
 σέ. Εὐρεῖς οὖν, ὅτι κλάδοισιν κλάδοι, ἵνα ἐφ' ὧ
 ἐγκεντρίθῃ. καλῶς, τῇ ἀπισίᾳ ἐκεκλάθη-
 σαι, σὺ δὲ πῶς ἐσηκας, μὴ ὑπεκλόφροναι, ἀλ-
 λά φοβοῦ. εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἑνὶ κατὰ φύσιν κλά-
 δῳ οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσεια.
 Ἰδοὺ οὖν ῥησότηκῆ καὶ ἀποτομίᾳ θεοῦ, ἐπὶ
 μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίᾳ, ἐπὶ δὲ σέ,
 ῥησότηκῆ, ἐὰν ἐπιμένῃς τῇ ῥησότηκῇ. ἐπει-
 καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ, καὶ ἐκείνοι δὲ, ἐὰν μὴ ἐπι-
 μένωσι τῇ ἀπισίᾳ, ἐγκεντρίθῃσονται. Διὸ
 καὶ ἡμεῖς ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσας αὐτοῦς.
 εἰ γὰρ σὺ ἐκ τ' κατὰ φύσιν ἐκεκλόπησαι ἀγριε-
 λαίου, ἢ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίθῃς εἰς καλι-
 λιέλαιον, πόσω μάλλον οὗτοι κατὰ φύσιν
 ἐγκεντρίθῃσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ; οὐ γὰρ
 θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί τὸ μυστήριον
 τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' αὐτοῖς φρόνιμοι, ὅτι
 πῶρως ἀπὸ μέρους ἑστὶ Ἰσραὴλ γεγονός,
 ἄγριος οὗτος ἐκ πλῆρωμα ἑνῶν εἰσέλθη, καὶ
 οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. καθὼς γέγρα-
 πται. ἢ ἔσται ἐκ σῶν ὁ ἐνὸς μὲν, ἢ ἀποσεί-
 ψει ἀσεθείας ἀπὸ ἰακώβ, καὶ αὐτὴ αὐτοῖς ἢ
 παρ' ἐμοῦ εἰσέλθη, ὅτι ἐὰν ἀφελῶμαι τὰς
 ἀμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν δὲ ἐναγγέλιον ἐχ-
 θροὶ εἰ ὑμᾶς, κατὰ δὲ ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ
 διὰ τοῦ πατρὸς. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χα-
 ρίσματα, καὶ ἡ κλήσις τοῦ θεοῦ. ὡς γὰρ
 καὶ ὑμεῖς ποτε, ἠπεθήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ
 ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀσθεσίᾳ, οὕτως ἢ οὐ-
 τοι νῦν ἠπεθήσατε τῷ ὑμετέρῳ ἐλεεί,
 ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. σωθήσεται γὰρ ὁ
 θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθήναι, ἵνα τοὺς
 πάντας ἐλεήσει. ὡς βάνος πλούτου
 καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ, ὡς ἀνεξορέ-
 ηκτα τὰ κρῖματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνία-
 σοι αἱ ὁδοί

insit⁹ fuisti illis, & consors radicis, & pin-
 guedinis oleæ fact⁹ es, ne gl⁹ieris aduer-
 sus ramos. q⁹ si gl⁹iaris, non tu radicē por-
 tas, sed radix te. Dices igit^r, defracti sunt
 rami, ut ego infereret. Bene dicis, p^r incre-
 dilitatē defracti sūt, tu uero fide cōstiti-
 sti. Ne efferaris animo, sed timeas. Nā
 si deus naturalib⁹ ramis non percit. Vi-
 de ne q̄ fiat, ut nec tibi parcat. Ecce igitur
 bonitatē & saueritatē dei, in eos qdē, q⁹
 ceciderunt, saueritatē, in te uero bonita-
 tem, si permāseris in bonitate. Quoniā
 & tu excideris, & illi porro, si nō pmanse-
 rint in incredulitate, inferent. Potest em̄
 deus denuo inferere illos. Etem̄ si ex na-
 turali exect⁹ es oleastro, & præter natu-
 rā insit⁹ es in uerā oleam, quāto magis
 hi, qui naturales sunt, inferent^r propriæ
 oleæ. Nō em̄ uolo uos ignorare fratres
 mysteriū hoc, ut non sitis apud uosmet
 ipsos prudentes, quod excæcatio ex pat-
 te, Israheli accidit, donec plenitudo gen-
 tiū aduenerit, & sic tot⁹ Israhel saluabit^r.
 Sicut scriptū est. Adueniet ex Sion is q⁹
 liberat, & auertet impietates a Jacob. Et
 hoc illis a me pfectū testamētū, cū ab-
 tulero pctā illorū. Secūdū euāgeliū qdē,
 inimici propter uos, secūdū electionē
 aut, dilecti ppter patres. Nā dona qdē
 & uocatio dei, eiusmodi sūt, ut eorū illū
 pœnitere nō possit. Quēadmodū em̄ &
 uos qndā increduli fuistis deo, nūc autē
 misericordiā estis cōsecuti, p illorū incre-
 dilitatē, sic & isti nūc increduli facti sūt,
 p uestri misericordiā, ut & ipsi misERICOR-
 diā cōsequant^r. Cōclufit em̄ deus oēs in-
 credulitatē, ut oīm misereret. O p̄fūdi-
 tatē diuitiarū, & sapiæ, & cognitiois dei.
 Qz inscrutabilia sūt iudicia ei⁹, & imp-
 uestigabiles

σοι αι δδ οι αυτ. τις γρ εγνω νοου κυριου; η
τις συμβουλα αυτ εγενετο; η τις προεδω/
κερ αυτ; ε ανταποδοθησεται αυτ; οτι
δεν αυτω, ε δι αυτου, ε εις αυτον τα παν
τα αυτ η δδξα εις τους αιωνας αμην.

μ παρακαλω ους υμας αδελφοι, δια τω
οικτιρωμω τω θεου, παρασῃσαι τα σωμα/
τα υμων, θυσιαν ζωσαν, αγιαμ, ευαρεσον
τω θεω, πτω λογικω λατρειαν υμων. ε
μη συχηματι ζεοτε τω αιωνι τούτω, αλ
λα μεταμορφουθε τη ανακαπωση του
νοου υμων, εις εδοκιμαζημ υμας, τι θελη
μα ε δεσ, ε ασαθωμ, η ευαρεσον η τελωμ.

μ α λεγω γαρ δια φθι χαριτω της δωθει/
σκμοι, παντι τω εντι εν υμιν, μη υπερι/
φρονωμ, παρ ο δε φρονωμ, αλλα φρονωμ, εις
τω σωφρονωμ, εκασω ωσ ο δεος, εμερισε με/
εωμ ωσειωσ. μ β καθαπερ γαρ εν ενι σω/
ματι μελη πολλα εχομεμ, τα δε μελη
παντα ου πτω αυτω εχε προζημ, ουτωσ
οι πολλοι εν σωμα εσμεν εν χριστω, ο δε
καθεισ, αλληλωμ μελη. εχοντες δε χαρισι/
ματα κατα πτω χαριμ πτω δωθησαν ημιν
διαφορα, ειτε προφητειαν, κατα πτω ανα/
λογιαμ της πισειωσ. ειτε διακονιαμ εν τη
διακονια, ειτε ο διδασκωμ, εν τη διδασκα/
λια. ειτε ο παρακαλωμ, εν τη παρακλη/
σα, ο μεταδιδουε, εν απλοτητι. ο προ/
σαμωμ εν σουδη. ο ελεωμ εν ιλαρωτητι.
η αγαπη ανωποκριτω, αποσυρουμτες τ
πονηρωμ, κολλωμνοι τω αγαθω, τη φιλα/
φελια εις αλληλουσ φιλοσοφωι, τη τιμη
αλληλουσ προκονυμνοι, τη σουδη μη οκνη/
ρωι, τω πνευματι ζεοντες, κυριε δουλευοντες, τη
ελπιδι χαιροντες, τη θλιψη υπομνωοντες,
τη προσουχη προσκαρτερουνητε, ταυσ χρειαισ
ενωσισωμ κοινοουμτες, πτω φιλοζενιαμ δι/
ωκοντες, ευλοεσ τε ρυε δωκονιασ υμας, ευ/
λογετησ μη καταραδιε. χαριεμ μετα
χαιροντων

uestigabiles uia eius. Quis em cogno/ uit mentē dñi? Aut quis illius cō filiē par ticeps fuit? Aut qs prior dedit illi, & re/ tribuet ei? Quoniā ex illo, & p illū, & in illū oīa. Ipsi gloria, in sæcūlā sæcūlorū amē.

XII

Adhortor aut uos fratres, p miseri/ cordias dei, ut præbeatis corpa uestra, hostiā uiuentē, sanctā, acceptā deo, rati/ onalem cultū uestrū. Et ne configuremi ni sæculo huic, sed transformemini p re nouationē mētis uestræ, ut pbetis quæ sit uolūtas dei, & accepta, & pfecta. Di/ co aut p gratiā, quæ data est mihi, cui li/ bet uersanti inter uos, ne qs arroganter de se sentiat, supra q̄ oportet de se sen/ tire, sed ita sentiat, ut modestus sit & so brius, unicuiq; ut deus partitus est men surā fidei. Quēadmodū em in uno cor/ pore mēbra multa habem⁹, mēbra uero oīa, nō eūdem habēt actū, sic multi unū corpus sum⁹ in Christo, singuli aut, aliq; aliorū mēbra. Sed habentes dona iuxta gratiā datā nobis uaria. Siue pphetiā, iuxta portionē fidei. Siue ministeriū, in ministerio. Siue qui docet, in doctrina. Siue q; exhortat, in exhortatiōe. Qui im pertit, in simplicitate. Qui præst, in dili gētia. Qui miseretur, in hilaritate. Dile ctio nō simulata, odio, psequētes quod malū est, adhærentes ei, quod bonū est, per fraternam charitatē, ad mutuo uos diligendos propensi, honore alius aliū præcedentes, diligētia non pigri, spiritu feruētes, domino seruiētes, spe gaudē tes, per tribulationem patientes, oratiōi instantes, necessitatibus sanctorū cōmu nicantes, hospitalitatē sectantes. Bñ loq̄ mini de ijs, q uos infectant, bñ loq̄ mini in q̄s, & ne male precemini. Gaudete cū gaudentibus

χαρῶντων, καὶ κλαίῃ μετὰ κλαυθῶντων, τὸ
 αὐτὸ εἶς ἀλλήλους φρονεῖντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ
 φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς σωμαπα
 γόμλοι, μὴ γίνεσθαι φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς,
 μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακῶ ἀποδοῦντες, προ
 νοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώ
 πων, εἰ θωατὸν τὸ εἶναι ὑμῶν, μετὰ πάντων
 ἀνθρώπων εἰρηνέοντες, μὴ ἑαυτοὺς ἐκδι
 κοῦντες ἀγαπῆτοί, ἀλλὰ δότε τόσον τῆ ὁ
 γῆ, γέγραπται ἅ. ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀν
 ταποδώσω, λέγει κύριος, εἰ μὴ οὖν περὶ ὁ
 θεοῦ σου, φώμιζέ αὐτόν. τὸ γὰρ ποιῶν, ἄν
 θρακας πυρὸς σωρεύσει ἐπὶ τῆ κεφαλῇ αὐτοῦ.
 μὴ νικῶ ὑπὲρ τῶ κακῶ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγα
 θῷ, τὸ κακὸν . πάντα ψυχὴν δὲ ζήσασιν
 ὑπερχούσαις ὑποτασέσθω, οὐ γὰρ ὄσιμ δὲ
 ουσία, εἰ μὴ ἀπὸ θεοῦ, οὐκ ἔστι δὲ οὐσα δὲ ζουσία,
 ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι ἰσχύσει ὁ ἀντίτα
 σόμονος τῆ δὲ ζουσία, τῆ τῶ θεοῦ δὲ ἀγαθῆ
 ἀνθέσκειν . οἱ δὲ ἀνθεσκότες, ἑαυτοῖς κρι
 μα λήφονται. οἱ δὲ ἄρχοντες, οὐκ εἰσὶ φόβος
 τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. δέ
 λος δὲ μὴ φοβῆσθαι τὴν δὲ ζουσίαν; τὸ ἀγα
 θὸν ποίει, καὶ ἐξίς ἔπαυον δὲ αὐτῆς, δεῖ δὲ
 δὲ ἀάκονος ἐσὶ σοι, εἰς τὸ ἀγαθόν. εἰ μὴ δὲ τὸ κα
 κὸν ποιῆς, φοβῆ. οὐ γὰρ ἐκὼ τὴν μάχαιραν
 φορῆ. δεῖ γὰρ δὲ ἀάκονος ὄσιμ, ἐκδίκος εἰς ὃν
 εἰ μὴ τῶ τὸ κακὸν πράσσοντι, δὲ ἀνάγκη ὑπο
 τάσασθαι, οὐ μόνον δὲ ἀ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ
 διὰ τὴν σωείδκην. διαστὸ δὲ καὶ φόβος
 τελεῖτε. λήθηροι γὰρ δεῖ εἰσὶν, εἰς αὐτὸ τῶ
 προσκαρτεροῦντες . ἀπόδοτε οὖν πᾶ
 σίτας ὀφειλάς. τῶ τὸν φόρον, τὸν φό
 ρον. τῶ τὸ τέλος, τὸ τέλος. τῶ τὸν φόβον, τὸν
 φόβον. τῶ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. μηδενὶ μη
 δὲ ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.
 ἔ γὰρ ἀγαπᾶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρω
 κεν. τὸ δὲ οὐ μοιχέσθαι, οὐ φονεύσθαι, οὐ κλέ
 ψασθαι, οὐ ψευδομαρτυρῆσθαι, οὐκ ἐπιθυμῆσθαι
 καὶ εἰ

μ γ

μ δ

XIII

gaudentibus, & flete cū flentibus, eodē
 animo aliī in alios affecti, nō arrogāter
 de uobis ip̄is sentiētes, sed hūilibus uos
 accōmodantes. Ne sitis prudētes, apud
 uosmetip̄os, nemini malū p̄ malo red
 dentes. Prouide parātes honesta in cō
 spectu omniū hominū. si fieri pōt, quan
 tū in uobis est, cū oibus hoibus in pa
 ce uiuentes, nō uosmetip̄os ulciscētes di
 lecti, sed date locū iræ. Scriptū est em̄.
 Mihi ultio, ego rependam, dicit dñs. Si
 igit' esurit inimicus tuus, pasce illū. Hoc
 enim si feceris, carbones ignis coacerua
 bis in caput illius. Ne uincaris a malo,
 imo uince in bono malū. Ois anima
 ptātib' excellētib' subdita sit. Nō em̄ é
 ptās, nisi a deo, q̄ uero sūt ptātes. a deo
 ordinatæ sūt. Ita q; q̄squis resistit ptāti,
 dei ordinatiōi resistit. Qui aut' restiterit,
 sibiip̄is iudiciū accipiēt. Nā principes,
 nō terrori sūt bñ agētib', sed male. Vis
 aut' non timere potestātē? Quod bonū
 est facito, & habebis laudem ex illa. Dei
 em̄ minister est tibi in bonū. Qd' si fece
 ris, id quod malū est, time. Non em̄ fru
 stra gladiū gestat. Nā dei minister est,
 tibi ultor ad irā, ei q̄ qd' malū est fecerit.
 Quapropter oportet esse subditū, non
 solū propter irā, uerū etiā propter con
 scientiam. Propter hoc em̄ & uectigalia
 soluitis. Siquidē ministri dei sūt, in hoc
 ipsum incubentes. Reddite igit' oibus,
 quod debetur. cui uectigal, uectigal. cui
 tributū, tributū. cui timorem, timorem.
 cui honorē, honorē. Nemini q̄c̄q; debe
 atis, nisi hoc, ut inuicē diligatis. Nā q̄ di
 ligit alterū, legē expleuit. Si qdē illa, Nō
 adulteraberis, nō occides, nō furaberis,
 nō fallū testimoniū dices, nō cōcupisces,
 & si qd'

ἢ ἡ εἰς ἄλλο ἐπέερα ἐντολή, ἢ τούτω θεῷ λό-
 γῳ ἀνακεφαλαιούται, ἢ θεῷ ἀγαπήσεις
 τὸν πλησίον σου ὡς ἐαυτόν. ἢ ἀγάπη θεῷ
 πλησίον κακὸν οὐκ ἐστὶ ἀζήτη. πλήρωμα οὖν
 νόμου ἢ ἀγάπη. καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρὸν,
 ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἡδὴ ἐστὶ ὑπνοῦ ἐγερθῆναι.
 νῦν γὰρ ἐγνήτῳ ἡμῶν ἢ σωτηρία, ἢ ὅτι
 ἐπίσεισάμεθα. ἢ νῦν προέκοψεν, ἢ δὲ ἡμέρα
 ἢ ἡμέρα. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τῶν σκό-
 τους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τῆς φωτός.
 ὡς ἐν ἡμέρα ἐνυχμόως προῖπατήσωμεν.
 μὴ κώμοις, μὴ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελ-
 γείαις, μὴ ἐριδίῃ καὶ ζήλῳ, ἀλλ' ἐνδύσασθε
 τὸν κύνειον ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

5 καὶ ὅτι σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιῆθε
 εἰς ἐπιθυμίαν, τὸν δὲ ἀδενούτῃ τῇ πίσει,
 προσλαμβάνετε, μὴ εἰς διάκρίσας διάλο-
 γισμῶν. ὅς μὲν πίσυνος φαγῶν πάντα, ὃ
 ἢ ἀδενῶν, λάχανα ἐοδίῃ, ὃ ἐοδίῳ, τὸν μὴ
 ἐοδίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὃ μὴ ἐοδίῳ,
 τὸν ἐοδίοντα μὴ κρινέτω. ὃ θεὸς γὰρ ἀν-
 τὸν προσελάβετο, σὺ τίς εἶ, ὃ κρινῶν ἀλλό-
 τητὸν οἰκέτω; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ σέκε, ἢ πί-
 πῃ, σαθρήσεια δέ, δυνάτος γὰρ ὅτι ὃ θεὸς
 εἶσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρινῶν ἡμέρα μὴ ἡμέ-
 ρα, ὃς δὲ κρινῶν πᾶσαν ἡμέρα. Εἰ καὶ ὅτι
 θεῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορεῖσθε. ὃ φρονῶν τῶν
 ἡμέρα, κυρίῳ φρονῶν. καὶ ὃ μὴ φρονῶν τῶν ἡμέ-
 ρα, κυρίῳ οὐ φρονῶν. ὃ ἐοδίῳ κυρίῳ ἐοδίῳ, εὐ-
 χαριστὶ θεῷ θεῷ. καὶ ὃ μὴ ἐοδίῳ, κυρίῳ οὐκ
 ἐοδίῳ, καὶ εὐχαριστῶν θεῷ θεῷ. οὐδεὶς γὰρ
 ἡμῶν ἐαυτῷ ζῆ, καὶ οὐδεὶς ἐαυτῷ ἀποθνήσκει.

7 Εἴτε γὰρ ζῶμεν, θεῷ κυρίῳ ζῶμεν, εἴτε
 ἀποθνήσκωμεν, θεῷ κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν.
 Εἴτε οὖν ζῶμεν, εἴτε ἀποθνήσκωμεν, τῷ
 κυρίου ἐσμεν. Εἰς τοῦτο γὰρ ΧΡΙΣΤΟΣ καὶ
 ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, καὶ ἀνέστη, ἵνα καὶ νε-
 κρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρινῶν
 τὸν ἀδελφόν σου; καὶ ὅτι ἐξουθενῶν τὸν
 ἀδελφόν

& si quod aliud præceptū, in hoc sermo-
 ne sūmatim cōprehendit. Nempe dili-
 ges pximū tuū sicut teipsum. Dilectio,
 proximo, malum nō operat. Plenitudo
 itaq; legis, dilectio. Et hoc cū sciatis tem-
 pus, quod tempestiuū est, nos iā a som-
 no expergisci. Nunc em̄ pprius adest no-
 bis salus, t̄z tum, cū credebamus. Nox
 pgressa est, dies aut̄ appropinquat. Ab-
 ijciam⁹ igit̄ opa tenebrar, & induamur
 arma lucis. tan̄q; in die cōposite ambu-
 lem⁹. nō comedationib⁹ & ebrietatib⁹,
 nō cubilib⁹ ac lasciujs. nō cōtentione &
 æmulatione, sed induamini dñm Iesum
 Christū, & carnis curā ne agatis ad con-
 cupiscētias. Porro eū q infirmat̄ fide,
 assumite, nō ad dijudicatiōes disceptati-
 onū. Ali⁹ qdē credit uescendū esse qbus
 libet. Alius aut̄ q infirm⁹ est, holerib⁹ ue-
 scit̄. Qui uescit̄, nō uescētē ne despiciat.
 Et q nō uescit̄, uescētē ne iudicet. Deus
 em̄ illū assumpsit. Tu qs es, q iudicas de
 alieno famulo? Proprio dño, stat aut̄ ca-
 dit. fulciet̄ aut̄ ut stet. Potēs em̄ ē de⁹ ef-
 ficere ut stet. Ali⁹ qdē iudicat diē ad diē,
 alius aut̄ iudicat oēm diē. Vnicuiq; sua
 mēs satisfaciāt. Qui curat diē, dño curat.
 Et q nō curat diē, dño nō curat. Qui ue-
 scit̄, dño uescit̄, gratias enim agit deo, &
 q nō uescit̄, dño non uescitur, & gratias
 agit deo. Null⁹ em̄ nostrū sibi ipsi uiuit,
 & nullus sibi ipsi morit̄. Nam & si uiui-
 mus, domino uiuimus, & si morimur,
 domino morimur. Siue igitur uiuamus,
 siue moriamur, domini sumus. In hoc
 enim Christus & mortuus est, & resurre-
 xit, & reuixit, ut mortuis & uiuentibus
 dominetur. Tu uero cur iudicas fra-
 trem tuum? Aut etiam tu, cur despicias
 fratrem

XIII

ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παρασκευάσθημεν τῷ
βήματι τοῦ κυρίου. γέγραπται δὲ. Ἐγὼ ἐγὼ
λέγω κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψα πᾶν γόνυ, ἔ-
πασα γλῶσσα ὁμολογήσεται τῷ θεῷ.
Ἄρα οὐκ ἕκαστος ἡμῶν ἐπὶ ἑαυτῷ λόγον δό-
σει τῷ θεῷ. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρινόμεν,
ἀλλὰ τῷ κρινάτε μάλλον, τὸ μὴ τῷ θεῷ
πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκανδαλον.

οἶδα ἔτι περὶ μου ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ,
ὅτι οὐδέ μιν κοινὸν δίδαντοῦ, ἐμὴ τῷ λογιζο-
μένῳ τί κοινὸν εἶναι, ἐκείνου κοινόν.

εἰ δὲ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖ-
ται, οὐκ ἔτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ
τῷ βρώματι σου ἐκένου ἀπόλλυε, ὑπερὸν
Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείδω οὐκ
ἡμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ βρωσὶς καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη
καὶ εἰρήνη καὶ χάρις, ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ὁ
γὰρ ἐν τούτοις δουλεύωμεν τῷ Χριστῷ, ἐνά-
ρξιος τῷ θεῷ, καὶ δούκλιμος τοῖς ἀνθρώποις.
Ἄρα οὐκ τὰ τῆς εἰρήνης δίδώκομεν, καὶ τὰ τῆ
δοκδομῆς, τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ ἐνεκεν βρώ-
ματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα
μὲν καθαρὰ, ἀλλὰ κακόν τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ
διὰ προσκόμματος, ἐσθίουσι. καλόν τὸ μὴ
φαγεῖν κρέα, μηδὲ πίνειν οἶνον, μηδὲ ἐμῶν ὁ
ἀδελφός σου προσκόψῃ, ἢ σκανδαλίξῃται
ἢ ἀσθενῇ. σὺ τίς ἐστιν ἕχρα; κατὰ σαυτὸν ἔχε
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων
ἑαυτὸν, ἐμῶν δὲ δοκιμάζῃ, ὁ δὲ διὰ κρινόμενος
ἐὰν φάγῃ, κατακρίνεται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστε-
ως. πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.
οφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνάτοί, τὰ ἀσθενή-
ματα τῶν ἀδυνάτων βασάζειν, καὶ μὴ ἑαυ-
τοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον
ἀρεσκέτω, εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς δοκδομίαν.
καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἠρέσει. ἀλ-
λά καθὼς γέγραπται. οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνει-
διζόντων σε, ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ
προεγράφη,

fratrem tuum? Omnes enim statuemur apud
tribunal Christi. Scriptum est enim. Vivo
ego dicit dominus, Mihi flectet omne genu,
& omnis lingua confitebitur deo. Igitur
unusquisque nostrum de seipso rationem red-
det deo. Ne post hac igitur alius alium iu-
dicemus, uere illud iudicate magis, ne of-
fendiculum ponatur fratri, aut lapsus occa-
sio. Noui siquidem, & persuasum habeo, in
domino Iesu, nihil esse commune per se, nisi ei qui
existimat aliquid esse commune, illi commune
est. Quod si propter esum frater tuus contri-
stat, non iam secundum charitatem ambulas.
Ne esu tuo illum perdas, pro quo Christus
mortuus est. Ne uestrum igitur bonum, homi-
num maledictio sit obnoxium. Non enim est
regnum dei, esus & potus, sed iusticia, &
pax, & gaudium, in spiritu sancto. Etenim
qui in his seruit Christo, acceptus est deo,
& probatus hominibus. Ita quoque quae pacis sunt,
sectemur, & quae aedificationis, alius erga
alium. Ne tibi causa, destruas operum dei. Omnia
quidem pura, sed malum est homini, qui per of-
fendiculum uestit. Bonum est non edere car-
nes, neque bibere uinum, neque quicquid, in quo
frater tuus impingit, aut offendit, aut in-
firmat. Tu fide habes. Apud te ipsum
habe coram deo. Beatus qui non iudicat seipsum,
in eo quod probat. At qui diiudicat, si ede-
rit, condemnatus est, quoniam non edit ex
fide. Porro quicquid ex fide non est, pec-
catum est. Debemus autem nos qui
potentes sumus, infirmitates impoten-
tium portare, ac non placere nobis ipsis.
Nam unusquisque nostrum proximo pla-
ceat, in bonum, ad aedificationem. Etenim
Christus non placuit sibi ipsi, sed quem
admodum scriptum est. Opprobria oppro-
bratum tibi, inciderunt in me. Nam quaecumque
ante

μ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλί-
 αμ προεγράφη, ἵνα διὰ τοῦ ὑπομονῆς, καὶ
 τοῦ παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπί-
 δα ἔχωμεν. ὁ δὲ θεὸς οὗ ὑπομονῆς, καὶ
 τοῦ παρακλήσεως, δὴν ἡμῖν τὸ αὐτὸ φρο-
 νῆρ ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν,
 ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν
 θεὸν, καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ. διὸ προσλαμβάνετε ἀλλήλους,
 καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ἡμᾶς,
 εἰς δόξαν θεῶ. λέγω δὲ Χριστὸν Ἰησοῦν
 διάκονον γενεῆς περιτομῆς ὑπὲρ ἀλη-
 θείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελί-
 ας ἧν πατέρωμ, τὰς δὲ ἔδην ὑπὲρ ἐλέους
 δοῦναι τὸν θεὸν. καθὼς γέγραπται. διὰ
 τοῦτο ἔξομολογήσομαι σοὶ ὦ ἔθνη, καὶ
 ὡς ἰσχυρόματι σου ψαλλῶ. καὶ πάλιν λέγει.
 εὐφρανθήτε ἔθνη μετὰ τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ
 πάλιν. ἀνῆτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη,
 καὶ ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί, καὶ
 πάλιν ἠσαύτως λέγει. ἔσαο ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσοῦ,
 καὶ ὁ ἀνίσταμινος ἄρχων ἐθνῶν, ἐπὶ αὐτῷ
 ἔθνη ἐλπιούσιν. ὁ δὲ θεὸς οὗ ἐλπίδος, πλη-
 ρῶσαι ἡμᾶς πάσης χάριτος καὶ ἐλεῶν, ὡς ὡς
 πιστεύω εἰς τὸ πρῶτον ἐν ἡμῶν ὡς τῆ ἐλπί-
 δῆ, ὡς δωράμα πνεύματος ἁγίου. Πέψο-
 μα δὲ ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ
 ἡμῶν, ὅτι ἐαυτοὶ μεσοὶ ἐς ἐξαγοσάωκας,
 πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως. δωράμε-
 νοί καὶ ἄλλους νοουθετῶν. τολμηρότερον δὲ
 ἔγραψα ὑμῖν ἀδελφοί ἀπὸ μέγιστος, ὡς ἐπα-
 ναμνήσκω ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δο-
 θῆσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ εἶναι με λει-
 τουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὰ ἔθνη, ἵε-
 ρου γούνατος εὐαγγελίου τοῦ θεοῦ, ἵνα γλύκ-
 ται ἡ προσφορὰ ἧν ἔθνη ἐν προσδοκίᾳ,
 ἡ γίασμῶν ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

ἔχω οὖν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 τὰ πρὸς τὸν θεόν. οὐ γὰρ τολμήσω λαλεῖν
 τί ὡμ

ante sunt scripta, in nostram doctrinā
 præscripta sunt, ut per patientiā & cōso-
 lationem scripturarum spem habeam⁹.
 Deus autem patientiæ & consolatiōis,
 det uobis idem mutuo inter uos sentire,
 secundū Iesum Christum, ut unanimi-
 ter, in uno ore, glorificetis deū, & patrē
 domini nostri Iesu Christi. Quapropter
 assumite uos inuicem, quemadmodum
 & Christus assumpsit nos, in gloriā dei.
 Dico autem Iesum Christum, ministrū
 fuisse circumcisionis, pro ueritate dei, ad
 confirmandas promissiones patrum,
 In hoc autem, ut gentes pro misericor-
 dia glorificēt deum. Sicut scriptum est.
 Propter hoc confitebor tibi in genti-
 bus, & nomini tuo psallam. Et rursū
 dicit. Gaudete gentes cum populo
 eius. Et rursū. Laudate dominū om-
 nes gentes, & collaudate eum omnes
 populi. Et rursū Esaias dicit. Erit ra-
 dix Iesse, & qui exurgit ad imperan-
 dum gentibus, in eo gentes sperabunt.
 Deus aut spei, impleat uos omni gau-
 dio & pace, in credendo in hoc, ut exu-
 beretis in spe, in potentia spiritus san-
 cti. Persuasum enim habeo fratres mei,
 & ipse ego de uobis, q̄ & ipsi pleni estis
 bonitate, impleti omni scientia, ualen-
 tes & alios admonere. Audacius au-
 tem scripsi uobis fratres, ex parte ue-
 luti commonefaciens uos, propter gra-
 tiam quæ data est mihi a deo, in hoc
 ut sim minister Christi in gentes, ad-
 ministrans euangelium dei, ut fiat ob-
 latio gentium acceptabilis, sanctificata
 in spiritu sancto. Habeo igitur gloria-
 tionem, in Christo Iesu, in his quæ ad
 deum pertinent, Nō enim ausim loqui

c quicq̄

Τι ὦν ὁν καθ' ἑσάρα ΧΡΙΣΤΟΣ Δι' ἐμοῦ, εἰς
 ὑπακοῶν ἔθνῶν, λόγῳ ἢ ἔργῳ, ἢ Δυνάμει ση
 μείῳ ἢ τεράτων, ἢ δυνάμει πνεύματος
 θεοῦ, ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἢ κύκλου μέγιστον
 ἢ Ἰλλυρικῶν, πεπληρωκένας τὸ εὐαγγέλιον τῷ
 ΧΡΙΣΤΟΥ. οὕτως ἢ φιλοτιμύμονον εὐαγγε
 λίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη ΧΡΙΣΤΟΣ, ἵνα
 μή ἐπ' ἄλλοτρίον θεμέλιον διοκοδομῶ. ἀλλὰ
 καθὼς γέγραπται. οἷς οὐκ ἀνηκέλη πρός αὐτῶν,
 ὁ μόνος, ἢ οἱ οὐκ ἀνηκόασιν σιωπῶσιν, διὸ ἐ
 νεκοπήσθη τὰ πολλὰ τῶν ἔλθεῖν πρός ὑμᾶς.
 νυνὶ δὲ μικρῆτι τόπω ἔχω, ἢ τῆς κλίμα
 σι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχω, τῷ ἔλθεῖν
 πρός ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἔτην, ὡς ἐὰν ποι
 ρεύωμαι, εἰς πλὴν σπανίαν, ἐλεύσομαι πρός
 ὑμᾶς. ἐλπίζω γὰρ Δία πορθνὸς μέλους, θεάσασθαι
 ὑμᾶς, καὶ ἢ ὑμῶν προπεμφθῶσθαι
 ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρόωτον ἀπὸ μέρους ἐμπλη
 ῶσθαι. νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ Δια
 κονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδοκῶσιν γὰρ μακε
 δονία ἢ Ἀχαΐα, κοινωσίαν ἰνα ποιήσασθαι
 εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερου
 σαλὴμ. εὐδοκῶσιν γὰρ ἢ ὀφείλεται ἀντὶ τῶν
 ἐπιστῶν. εἰ γὰρ τῆς πνευματικοῦ ἀντὶ τῶν ἐκοι
 νῶσιν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι ἢ τῶν τοῖς σαρκι
 κτικοῖς λυτῶν γῆσαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπι
 τελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν
 καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι Δι' ὑμῶν εἰς
 πλὴν σπανίαν. οἶδα δὲ, ὅτι ἐρχόμενος πρός
 ὑμᾶς, ἢ πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγε
 λίου τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐλεύσομαι. παρακα
 λῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί. Διὰ τῷ κυρίου ὑμῶν
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ Διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ
 πνεύματος, συναγωνίσασθαι μοι ἢ ταῖς
 προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, πρός τὸν θεόν, ἵνα
 εὐδοκῶ ἀπὸ τῶν ἀποστολῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ,
 καὶ ἵνα ἢ Διάκονία μου ἢ Ἱερουσαλὴμ ἐν
 πρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις, ἵνα ἢ
 χαρῆ ἔλθῃ πρός ὑμᾶς, Διὰ θελήματ'

θεοῦ

quicquid eorum, quæ nō efficit Christus p
 me, in obediētā gentiū, uerbo & facto,
 in potētia signorū & pdigiorū, in potētia
 spūs dei, ut ab Hierusalē & in circūiacen
 tib⁹ regiōib⁹, usq; ad Illyricū impleuerim
 euangeliū Christi, ita ānites prædicare
 euāgeliū, nō ubi noiatus erat Christ⁹, ut
 ne sup alienū fūdamentū ædificarē, sed
 quemadmodū scriptū est, Quibus non
 est annunciatum de eo, uidebunt, & qui
 nō audierant, intelligent. Quapropter
 & impeditus sum sæpe, quo minus ueni
 rem ad uos. Nunc uero cū non amplius
 habeā locū in regionibus his, desyderiū
 aūt habeā ueniendi ad uos, multis iam
 annis, quancūq; fuero pfectus in Hi
 spaniam, ueniā ad uos. Spero enim fore,
 ut istac iter faciens, uideā uos, & a uobis
 pducar illuc, si uestra cōsuetudine prius
 ex parte fuero expletus. Nunc aūt pro
 ficiscor Hierusalem, ministrans sanctis.
 Visum est em̄ Macedonia & Achaia,
 cōmunicationē aliquā facere, in paupe
 res sanctos, qui sunt Hierusalem. Nam
 ita uisum est illis, & debitores illoꝝ sunt.
 Etenim si spiritualia sua cōmunicauerūt
 gentibus, debēt & hæ in carnalibus mi
 nistrare illis. Hoc igitur ubi perfecero, &
 obsignauero illis fructū hunc, reuertar
 per uos in Hispaniam. Scio nāq; quod
 ubi uenero ad uos, in plenitudine bene
 dictionis euangelij Christi uēturus sim.
 Obsecro aūt uos fratres, per dominum
 nostrū Iesum Christū, & p dilectionem
 spūs, ut me laborantē adiuuetis, in orati
 onibus p me ad deū, ut liberer ab incre
 dulis in Iudæa, & ut ministeriū meū, qd
 exhibebo in hierusalē, acceptū sit scīs, ut
 in gaudio ueniā ad uos, per uolūtatem
 dei

θεοῦ, καὶ σωσάμενοι ὑμῶν, ὁ δὲ θεὸς
ἐν εἰρήνῃ, μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐπισημὶ δὲ ὑμῶν φοίβῃ, πλὴν ἀδελ-
φῶν ἡμῶν, οὐσαμ Διάκονοι ἐκκλησί-
ας, ἐν μεγάλῃ, ἵνα αὐτῶν προσδέξῃ-
σθε ἐν κυρίῳ, ἀξίως τῷ ἁγίῳ, καὶ παρ-
σῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν ᾖ πρόματι,
καὶ ᾗ αὐτῇ προσάτις πολλῶν ἐγενήθη,
καὶ αὐτοῦ ἐμοῦ.

Ἀσάσαθε Πρίσκαι καὶ Ἀκύλῃ, τοὺς
σωσθῆναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἱ τινες
ὑπὲρ ἐν ψυχῇ μου τὸν εὐαγγέλιον
ὑπέθηκαν. οἷς οὐκ ἐγὼ μόνον εὐχαριστῶ,
ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐκκλησίαι ἐν ἔθνεσιν,
πλὴν κατ' ἴκον αὐτῶν ἐκκλησίαι, Ἀσάσα-
θε ἐπαινετὸν τὸν ἀγαπητόν μου, ὃς ἔστι
ἀπαρχὴ ἐν χαίρει ἐν Χριστῷ. Ἀσάσα-
θε Μαρίαμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡ-
μᾶς, ἀσάσαθε ἀνδρόνικον καὶ ἰουλίαν,
τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ συναχμαλώτους
μου, οἱ τινες εἰσὶν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστό-
λοις, οἱ καὶ πρό ἐμοῦ γεγονῆσιν ἐν Χρι-
στῷ. Ἀσάσαθε ἀμπλίαν τὴν ἀγαπητόν
μου ἐν κυρίῳ. Ἀσάσαθε οὐρβανὸν, τὸν
ἐργάτην ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ σάχων τὸν
ἀγαπητόν μου. Ἀσάσαθε ἀπελλῆν, τὸν
λόγιον ἐν Χριστῷ. Ἀσάσαθε τοὺς ἐκ
ἐθνοῦ Ἀριστοβούλου. Ἀσάσαθε ἠρωδίωνα τὸν
συγγενῆ μου, ἀσάσαθε τοὺς ἐκ ἐθνοῦ ναρ-
κίσσους ὄντας ἐν κυρίῳ. Ἀσάσαθε τρυ-
φαινᾶν ἐν εὐφυσίᾳ, τὰς κοπιώσας ἐν κυ-
ρίῳ. Ἀσάσαθε περσίδα πλὴν ἀγαπητῶν, ἥ-
τις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. Ἀσάσαθε
ῤοῦφον τὸν ἐκλεκτόν ἐν κυρίῳ, ἡ τῆς μητέρας
αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. Ἀσάσαθε ἀσύγκριτον,
ἠλέγοντα, ἐρμᾶν, παρθέον, ἐρμῆν, καὶ τοὺς
σὺν αὐτοῖς ἀδελφοὺς. Ἀσάσαθε φιλό-
λογον, καὶ ἰουλίαν, νίρεα, ἐπὶ πλὴν ἀδελφῶν
αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς
πάντας

dei unaque uobiscum refocillet. Deus autem
pacis, sit cum omnibus uobis. Amen.

XVI
Comendo autem uobis Phœben, so-
rorem nostram, quæ est ministra eccle-
siæ Cenchreensis, ut illam suscipiatis in
Christo, ita ut decet factos, & adsitis ei,
in quocunque uobis eguerit negocio. Nam
& hæc multis adfuit, & mihi ipsi. Salu-
tate Priscam & Aquilam, adiutores me-
os in Christo Iesu, qui pro anima mea
suam ipsorum ceruicem supposuerunt.
Quibus non ego solus gratias ago, sed
& omnes ecclesiæ gentium, item quæ in
domo illorum est congregationem. Sa-
lutate Epænetum dilectum meum, qui
est primitiæ Achaïæ in Christo. Saluta-
te Mariam, quæ multum laborauit er-
ga nos. Salutate Andronicum, & Iuniã,
cognatos meos, & concaptiuos meos, qui
sunt insignes inter apostolos, qui etiã an-
te me fuerunt in Christo. Salutate Am-
pliã dilectum meum in dño. Salutate Vr-
banum, adiutorem meum in Christo,
& Stachyn dilectum meum. Salutate
Apellem, probatum in Christo. Saluta-
te eos qui sunt ex Aristobuli familiari-
bus. Salutate Herodionem, cognatum
meum. Salutate eos qui sunt ex Nar-
cissi familiaribus, hos qui sunt in Chri-
sto. Salutate Tryphænam & Trypho-
sam, quæ laborant in domino. Saluta-
te Persidem dilectam, quæ multum la-
borauit in domino. Salutate Rufum,
electum in domino, & matrem illius ac meam.
Salutate Asyncritum Phlegontem, Er-
mam, Patrobam, Mercurium, & qui
cum his sunt fratres. Salutate Philolo-
gum, & Iuliam, Nereum & sororem
eius, & Olympam, & qui cum his sunt

et omnes

πάντας ἁγίους, ἀσπάσασθε ἀλλήλους, ὡς
φιλήματι ἁγίῳ, ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκ
κλήσῃαι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ .

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς
τάς διχομασίας, καὶ τὰ σκάνδαλα, παρὰ
τὴν διδάχην, ἢ ὑμῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας,
ὅτι ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν, οἱ γὰρ τοιοῦτοι, ἰσχυροὶ
κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ὄντες δουλεύουσιν, ἀλλὰ
τῆ ἐαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ φιλοψυχίας, καὶ
ἐυλοίας, διαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκά-
κων, ἢ γὰρ ὑμῶν ὑπακοή εἰς πάντας ἀεί-
κετω, χαίρω οὖν ὅτι ἐφ' ὑμῖν, θέλω δὲ ὑμᾶς
σοφοὺς μὴ εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκροαίους
δὲ εἰς τὸ κακόν, ὁ δὲ θεὸς φησὶ εἰρήνης σωτὴρ
τῶν σατανῶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν, ἐν
τάχει, ἢ χάρις τῷ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, μετ' ὑμῶν, ἀσπάζονται ὑμᾶς τιμώ-
θεος ὁ σωτήρ μου, καὶ Λούκιος, καὶ Ἰά-
σων, ὁ σωσίπατρος, οἱ συγγενεῖς μου, ἀσπάζ-
ονται ὑμᾶς ἐγὼ Τέρεντιος, ὁ γραφεὴς τῆς
ἐπιστολῆς ἐν κυρίῳ, ἀσπάζεται ὑμᾶς γάιος
ὁ ξένος μου, ὁ φησὶ ἐκκλησίας ὄλης, ἀσπάζ-
ονται ὑμᾶς ἔραστος, ὁ οἰκονόμος φησὶ πό-
λεως, ὁ κοινός τῶν ἀδελφῶν, ἢ χάρις τοῦ
κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ πάν-
των ὑμῶν, ἀμήν .

τῷ δὲ Λωαμλίῳ ἡμᾶς ἐκρίξατο κατὰ τὸ
εὐαγγέλιόν μου, καὶ τὸ κήρυγμα ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου, χρόνοις
αἰώνιοις σεσιγημένου, φανερωθέντος δὲ
νῦν, διὰ τῶν γραφῶν προφητικῶν, κατ' ἐπι-
ταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πί-
στεως, εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, μό-
νον σοφῶς δεῖν, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃ ἡ δό-
ξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν .

Πρὸς τοὺς Ῥωμαίους .

Ἐγραφεὶς ἀπὸ Κορίνθου διὰ φοίβης φησὶ διαι-
κόνος φησὶ ἐν κηχεαῖς ἐκκλησίας .

omnes sanctos. Salutate uos inuicē, in
osculo sancto. Salutāt uos ecclesiae Chri-
sti. Obsecro autem uos fratres, ut consy-
deretis eos, qui dissidia & offensas, con-
tra doctrinam, quam uos didicistis gi-
gnunt, & declinetis ab illis. Nam q̄ eiul-
modi sunt, domino Iesu Christo nō ser-
uiunt, sed suo uentri, & p̄ blandiloquen-
tiam, ac benedictiam, decipiunt corda
simplicium. Vestra enim obedientia ad
omnes permanuit. Gaudeo igitur sa-
ne de uobis. Sed uolo uos sapientes q̄
dem esse ad bonū, synceros aut ad ma-
lum. Deus aut pacis conteret satanam
sub pedes uestros, breui. Gratia domini
nostri Iesu Christi, sit cum omnibus uo-
bis. Salutant uos Timotheus, coopera-
rius meus, & Lucius, & Iason, & Sosipa-
ter, cognati mei. Saluto uos ego Teren-
tius, qui scripsi epistolā in domino. Sa-
lutat uos Gaius hospes meus, & eccle-
siae totius. Salutat uos Erastus, questor
ararius ciuitatis, & Quartus frater. Gra-
tia domini nostri iesu Christi, sit cū om-
nibus uobis. Amen.

Ei autē qui potens est nos cōfirmare se-
cundum Euangelium meum, & preco-
nium Iesu Christi, iuxta reuelationem
mysterij, temporibus aeternis taciti, ma-
nifestati uero nunc, & per scripturas p̄-
pheticas iuxta delegationē aeterni dei,
in obedientiam fidei, in omnes notifica-
ti, Soli sapienti deo, per Iesum Christū,
cui gloria in saecula. Amen.

Ad Romanos.

Missā fuit a Corintho per Phebē mi-
nistram Cechreensis ecclesiae.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΙΤΗΝ ἐπισείλα ἀπ' ἐφέσου φιλίας, ἐωρακῶς αὐτοὺς ἦδ' Ἐλπίδα, ὑπομίμνησκωμ δὲ ὅμως διὰ φιλίας ἐπιστολῆς ταύτης. Ἡ δὲ πρόφασις φιλίας ἐπιστολῆς αὐτῆς Κορινθίοι ἐκ Φιλονεικίας σωματόμονοι, ἐχίζοντο ταῖς γνώμασι, Ἐλοιπὸν ἢ ἐν αὐτῆς χρίσματα. καὶ ὄντων χρισμάτων, παρεβλέποντο τὸν λαβόντα πλὴν μητρῆα, ἄλλοι δὲ ἦδ' ἐλομ καταλιμπάνειν τὰς ἰδίας γνωαῖνας, προφάσι φιλίας ἐγκρατείας, τινεὶ δὲ καὶ ἐν εἰδωλείοις ἡσπιομ, ὡς ἀδιαφόρων ὄντων ἦν εἰδωλοθύτων, ἄλλοι δὲ τὸν μὴ ἄλλως θζουθενουμ, τοὺς δὲ λαλόντας γλώσσις ἐθαύμαζον, Ἐτέλθ, ἠπάτρωτο Ἐίς τὸ περὶ ἀνασάσεως μυσῆριον, λέγοντες, μὴ ἐγείρω πλὴν σάρκα ταύτω. τούτων πάντων ἐν κορινθῶν κινουμλίωμ, γράφουσιμ δι' ἑαυτοὺς Ἐλοιπὸν πρὸς πάντα ἀντιγράφει, καὶ πρῶτον μὴ μαρτυρεῖ αὐτῆς ἐν φρονήσει καὶ γνώσει. οὐκ ἀποδέχεται αὐτοὺς ποιοῦντας τὰ χρίσματα, ἀλλὰ Ἐ συμβουλεύει μὴ ἐν λόγῳ πλὴν ἀρετῶν, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ζωάμῃ ἢ γῆδῃ. ἐπὶ τὰ ἐπιτιμήσας τῶν πλὴν μητρῆα λαβόντι, καὶ παραινέσας μὴ ἔχειν κρίματα πρὸς ἑαυτοὺς. λοιπὸν περὶ ὧν ἔγραψαμ ἀποκρίνετα. πρὶ μὲν τῷ γάμῳ διδασκωμ ἀξῆκτομ εἶναι πλὴν συζυγίαν, καὶ ἐν καιρῷ μόνῳ χολάζειμ διὰ πλὴν ἐυχίω, διὰ δὲ τὸ ἄσαπῶν αὐτοὺς πλὴν ἐγκράτεαν. γράφα περὶ παρθενίας, ὅτι οὐ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ παθεῖ τοῦτο γινέσθω. εἴτα περὶ ἦν εἰδωλοθύτων, ἵνα μὴ καταχθῶνται τῇ γνώσει, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ πολιτεύωνται, κωλύει οὖν τὰ ἐν εἰδωλείῳ συμποσῖα, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ μικροί. εἴτα περὶ ἦν πνευματικῶν χρισμάτων γράφα, ἵνα μὴ διαφέρωνται ἐν τοῖς χαρίσμασι, μὴ δὲ προκρίνωσι τὸν ἔχοντα χάρισμα τόδε, τὸ ἔχοντα τὸδε. πάντα γὰρ τὸ αὐτοῦ πνεύματος εἶναι λέγει. καὶ λοιπὸν περὶ ἀνασάσεως διδασκῶ, ὅτι ἢ σὰρξ ἐγείρεται, ἀποθνήσκουσα μὲν φθαρτῆ, ἐγέρουμλίη δὲ ἀφθαρτῆ κατὰ πλὴν τῶν θεῶν χάριμ, πλὴν δὲ ἀνάσασιμ, ἀπὸ τῶν ἐγγεγῆται τὸν Χριστὸν σωίσησι. Ἐτέλθ, παραινέτικους λόγους εἰς τὰ ἦθ' ἔγραψα, καὶ περὶ λογίας φιλίας εἰς τὸν ἀγίον παραγγέλλει, Ἐ οὕτως τελεθεῖ πλὴν ἐπιστολῶν.

ARGUMENTVM.

Orinthij sunt Ahaici, & hi similiter ab Apostolo audierunt uerbum ueritatis, & subuersi sunt multifarie a falsis apostolis. Quidam a philosophia uerbofa eloquentia, alij secta legis Iudaicae inducti sunt. Hos reuocat Apostolus ad ueram fidem, & euangelicam sapientiam, scribens eis ab Epheso per Timotheum discipulum suum.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
ΟΥΣ ΠΡΩΤΗ.

ΑΥΛΟΣ ΚΛΗΤΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΔΙΑ ΘΕΛΗ
ΜΑΤΟΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΣΩΘΗΝΗΣ Ο
ΑΔΕΛΦΟΣ, ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥΣ
ΘΕΟΥΣ ΤΗΣ ΟΥΣΗΣ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩ, ΚΑΙ

ΑΣΜΥΝΟΙΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ΚΛΗΡΤΕΣ ΑΓΙΟΙ
ΟΙΣ, ΟΥΩ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙΣ ΤΟ ΟΝΟ
ΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΕΝ ΠΑΝ
ΤΙ ΤΟ ΠΩ, ΑΝΤΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΗΜΩΝ, ΧΑΡΙΣ ΕΝ ΜΕΤΡΟ ΚΑΙ
ΕΙΡΗΝΗ ΑΠΟ ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ, ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΘΕΩ ΔΕΩ ΜΕ ΠΑΝΤΟΤΕ
ΠΡΟ ΤΩ ΚΥΡΙΩ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ΟΤΙ ΕΝ ΠΑΝΤΙ
ΕΠΛΑΤΙΣΘΗΤΕ ΕΝ ΑΥΤΩ, ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΛΟΓΩ, ΚΑΙ
ΠΑΣΗ ΓΝΩΣΕΙ, ΚΑΘΩΣ Ο ΜΑΡΤΥΡΕΙΟΝ ΤΩ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ ΕΒΕΒΑΙΩΘΗ ΕΝ ΗΜΙΝ, ΩΣΤΕ ΗΜΑΣ ΜΗ ΨΕΙ
ΡΕΘΩΣ ΕΝ ΜΗΔΕΝΙ ΧΑΡΙΣΜΑΤΙ, ΑΠΕΚΔΕΧΟΜΕ
ΝΕΣ, ΠΛΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΤΗ ΤΩ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗ
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΟΣ Ο ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΗΜΑΣ ΕΩΣ ΤΕΙ
ΛΟΣ, ΑΝΕΚ ΚΛΗΡΟΥ, ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΠΙΣΘΟΣ Ο ΘΕΟΣ, ΔΙ' ΟΥ
ΕΚΛΗΘΗΤΕ ΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΤΩ ΗΘΥ ΑΥΤΩ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, ΤΩ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ.

β Παρακαλώ η̄ ῡμᾱς αδελφοί, δια τω̄ ονο
μᾱτος τ̄ κῡριου η̄μων̄ Ιη̄σοῡ Χρισ̄του, ἵνα δ̄
αῡτο λέγητε πάντες, καὶ μὴ ἢ ε̄ν ἡμ̄ις χρισ̄
μᾱτα, ἢ τε ἢ κατη̄ρισμ̄οι ε̄ν τῶ̄ αὐτῶ̄ νο̄ι,
γ καὶ ε̄ν τῆ̄ αὐτῆ̄ γνώσει. ἐδη̄λώθη γάρ μοῑ πρ̄ο̄
ὑμ̄ων̄ αδελφοί μου, ὑπο̄ ο̄ π̄ν̄ χλόης, ὅτι ἐξ̄ι
σθες ε̄ν ἡμ̄ις εἰσί. λέγω ἢ τ̄ς, ὅτι ἕκαστος
ὑμ̄ων̄ λέγει. ἐγὼ μὲν εἰμ̄ι Πάυλος, ἐγὼ ἢ Ἀπολ
λῶς, ἐγὼ ἢ Κη̄ρᾶς, ἐγὼ ἢ Χρισ̄τος. μεμ̄ερισται ὁ
Χρισ̄τος; μὴ Πάυλος ἐσαυρώθη ὑπὲρ ἡμ̄ων;
ἢ εἰς ὄνομα Παύλου ἐβαπ̄τίσθη; εὐχαρι
στῶ̄ θεῷ, ὅτι οὐδένα ὑμ̄ων̄ ἐβάπ̄τισα, εἰ μὴ
κρίσπομ καὶ Γάϊομ, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι εἰς τὸ
ἡμῶν ὄνομα ἐβάπ̄τισα. ἐβάπ̄τισα ἢ καὶ Στεφάνου
οὐκ οἶκομ

EPISTOLA PAULI APOSTOLI
AD CORINTHIOS PRIMA.

Aulus uocatus apostol⁹ Ie
su Christi, per uoluntate dei,
& Sothenes frater, ecclesiae
dei quae est Corinthi, sancti
ficatis in Christo Iesu, uocatis sanctis,
una cum omnibus qui inuocant nome
mini nostri Iesu Christi, in quouis loco,
uel suo, uel nostro. Gratia uobis & pax
a deo patre nostro, & dno Iesu Christo.
Gratias ago deo meo semp pro uobis,
de gratia dei, quae data est uobis i Chri
sto Iesu, q̄ in oibus ditati estis in illo, in
omni sermone, & omni cognitione (qui
bus rebus testimoniū Iesu Christi confir
matū fuit in uobis) adeo, ut nō destitu
amini in ullo dono, expectantes reuela
tionē dñi nostri Iesu Christi, qui & con
firmabit uos usq; ad finē, inculpatos, in
die dñi nostri Iesu Christi. Fidelis deus,
per quē uocati estis in cōfortiū filij ipsi⁹
Iesu Christi domini nostri.

Adhortor autē uos fratres, p̄ nome dñi
nostri Iesu Christi, ut idem loquamini
oēs, & nō sint inter uos dissidia, sed sitis
integrum corpus, in eadem mente, & in
eadē sentētia. Significatū ē em̄ mihi de
uobis fratres mei, a familiarib⁹ Chloae,
q̄ cōtentiones sint inter uos. Dico autē
illud, quod unusquisq; uestrū dicit. Ego
quidē sum Pauli, ego uero Apollo, ego
uero Cephae, ego uero Christi. Diuisus
est Christus? Num Paulus crucifixus ē
pro uobis? Aut in nomine Pauli bap
tizati fuistis? Gratias ago deo, q̄ neminē
uestrū baptizauerim, nisi Crispū & Gal
ium, ne quis dicat, q̄ in meo nomine ba
ptizauerim. Baptizauī autē & Stepha
nae familiā.

ἢ οἴκομ. λοιπὸν οὐκ οἶδα, εἴτινα ἄλλομ ἐθά/ πῆσα. οὐ γὰρ ἀπέσταλέμε ΧΡΙΣΤΟΣ βα/ πτίστημ, ἀλλ' εὐαγγελίσει, οὐκ ἐν σοφίᾳ λό/ γου, ἵνα μὴ κενωθῆ ὁ σταυρὸς τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Ο λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ, τίς μὲν ἀπολλυμένοις, μωρία ἐστὶ, τίς δὲ σωζομέ/ οἰς ἡμῖν, δάναμις θεοῦ ἐστὶ. γέγραπτα γάρ. Απολώ τὴν σοφίαν ἢ σοφῶν, καὶ τὴν σώεσιν ἢ σωετῶν ἀβέησω. ποῦ σο/ φός; ποῦ γραμματέως; ποῦ συζητήης τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώσανεμ ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; ἐπεδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος. διὰ τὴν σοφίαν τοῦ θεοῦ, ἐδόκησεμ ὁ θεός, διὰ τὴν μωρίαν τοῦ κηρύγματός, σώσαι τοὺς πισεύοντας. ἐπεδὴ ἡ Ἰουδαῖοι σκηῶν αἰ/ τῶν, καὶ ἔλληνας σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν ΧΡΙΣΤΟΝ εὐαγγελισμόν, Ἰουδαῖοις μὲν σκάνδαλον, ἔλλησι δὲ μωρίαν. ἀν/ τίς δὲ τίς κλητῆς, Ἰουδαῖοις τὴν ἔλλησι, ΧΡΙΣΤΟΝ θεοῦ δάναμις, ἡ θεοῦ σοφία.

3 Ὅτι τὸ μωρὸν ἢ θεοῦ, σοφώτερον ἢ ἀν/θρώπων ἐστὶ, καὶ δ' ἀδυνάτους τοῦ θεοῦ, ἰσχυρό/ τερον ἢ ἀνθρώπων ἐστὶ.

βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ἡμῶν ἀδελ/φοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ ευγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατ ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενεῖ τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενηθῶν, ἐξελέξατ ὁ θεός καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ. ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ. ὅτι αὐτὸς δὲ ἡμεῖς ἐστέ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὃς ἐγεννήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγίασμός, καὶ ἀπολύτωση. ἵνα καδῶς γέ/γραπτα, ὁ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυ/χάσθω. καγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφοί, ἦλθον οὐ κατ' ὑπεροχὴν λό/γου ἢ σοφίας, κατὰ γέλωμα ὑμῶν τὰ μαρτύριον.

næ familiã. Præterea haud scio, nũ quẽ alium baptizarim. Non enim misit me Christus ut baptizarẽ, sed ut euãgeliza rẽ. Nõ in eruditione sermonis, ne inanis reddat crux Christi. Nã sermo crucis, ihs qdẽ q̄ peunt, stulticia est, at nobis q̄ salu tẽ cõseqmur, potẽtia dei est. Scriptũ est eĩm. Perdã sapientiã sapientiũ, & intelli gentiã intelligentiũ reijciã. Vbi sapiẽs? ubi scriba? ubi disputator sæculi huius? Nõne infatuauit deus sapientiã mundi huius? Nã postq̄ in sapientiã dei, nõ co gnouit mũdus p̄ sapietiã deũ, uisum est deo, p̄ stulticiã prædicationis saluos fa cere credẽtes. Quandoquidẽ & Iudæi si gnũ postulant, & Græci sapientiã quaerunt. Nos aut̄ prædicam⁹ Christũ cru cifixũ, Iudæis quidẽ offendiculum, Græ cis uero stulticiã. Sed ihsdem uocatis, Iu dæis pariter & Græcis, Christũ dei potẽ tiã, ac dei sapietiã. Quoniã stulticia dei, sapiẽtiõr ẽ hoib⁹, & imbeciilitas dei, ro bustior est hoibus. Videtis eñ uocati onẽ uestrã fratres, q̄ nõ multi sapientes secundũ carnẽ, nõ multi potẽtes, nõ mul ti claro genere nati, uerũ quæ stulta erãt secundũ mundũ delegit de⁹, ut pudeface ret ea, quæ sunt sapiẽtia, & quæ erãt im becillia in mũdo delegit de⁹, ut pudefa ceret ea, quæ sunt robusta, & quæ igno bilia erãt i mũdo cõtẽptaq̄, delegit de⁹. & ea quæ nõ erãt, ut ea q̄ sunt oblittera/ ret, ut ne gliaret̄ ois caro corã ip̄o. Ex eo dẽ aut̄ uos estis, in Christo Iesu, q̄ fact⁹ fuit nobis sapia a deo, iusticiaq̄ & scifi catio, & redẽptio, Vt quemadmodũ scri ptũ est. Qui gliaf, in dño gliaf. Et ego cũ uenirẽ ad uos frẽs, nõ ueniebã in emi nẽtia sermonis aut sapiã, anũciãs uobis

II

μαρτύριον τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινά τοῦ εἶ/ δέναι τί ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ
ἢ τοῦτο ἐσανρωμένομ. Ἐγὼ ἐν ἀδυναμίᾳ,
ἢ ἐν φόβῳ, ἢ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενό-
μην πρὸς ἡμᾶς, ἢ ὁ λόγος μου, ἢ τὸ κή-
ρυμά μου, οὐκ ἐν πεθοῖς ἀνθρωπίνης σοφί-
ας λόγῳ, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος ἢ
δυνάμεως, ἵνα ἢ τίσις ὑμῶν μὴ ἢ ἐν σο-
φίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελεί-
οις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐ
δὲ ἢ ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου. ἢ
καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν
θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τῆς ἀποκεκρυμμένης, ἢ
προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ ἢ αἰῶνων, εἰς δό-
ξαν ἡμῶν, ἢ οὐδεὶς ἢ ἀρχόντων ἢ αἰῶ-
νος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ
ἔμ τὸν κύριον φθί δόξης ἐσανρωσαν. ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται. ἃ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδον,
ἢ οὐκ ἤκουσαν, ἢ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώ-
που οὐκ ἀνέβη, ἢ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγα-
πώσιμ αὐτόν. ἢ ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπει-
κάλυψε, δὴ τὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. τὸ γὰρ
πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, ἢ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ.
τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, τὰ τῶ ἀνθρώπου,
εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;
ὅτω ἢ τὰ τοῦ θεοῦ, οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ
πνεῦμα ἢ θεοῦ. ἢ ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦ-
μα ἢ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ ἢ θεοῦ
χαρῖσθέντα ἡμῖν, ἢ ἢ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν
διδασκατοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ'
ἐν διδασκατοῖς πνεύματος ἁγίου, πνευματι-
κοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ψυχικὸς
δὲ ἄνθρωπος, οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύμα-
τος τοῦ θεοῦ, μωρία γὰρ αὐτῷ ὄσι, ἢ οὐ δύ-
ναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνε-
ται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὴ πάν-
τα, αὐτὸς δὲ ἢ πᾶσιν ἀνακρίνεται.

τίς γὰρ

testimoniū dei. Non enim me iudicavi
quicquid scire inter uos, nisi Iesum Chri-
stū, & hūc crucifixū. Et ego in infirmita-
te, & in timore, & i tremore multo apud
uos uersatus sum, & sermo meus. & predi-
catio mea, nō erat in persuasorijs huma-
næ sapiētiae uerbis, sed in ostensioe spi-
ritus & potētiae, ut fides uestra nō sit in sa-
piētia hominū, sed in potentia dei. Por-
ro sapiētiam loquimur inter perfectos,
sapiētiam autē, non seculi huius, neque
principū seculi huius, qui abolentur, sed
loquimur sapiētiam dei in mysterio
reconditā, quam præfinierat deus ante
secula, in gloriam nostram, quam nemo
principum seculi huius cognouit. Nam
si cognouissent, haudquaquam dominum
gloriæ crucifixissent. Sed quemadmodū
scriptū est. Quæ oculus nō uidit, & au-
ris non audiuit, & in cor hominis non
ascenderunt, quæ præparauit deus dili-
gentibus se. Nobis autē deus reuelauit
per spiritum suū. Spiritus enim omnia
scrutatur, etiam profunditates dei. Quis
enim hominū nouit ea, quæ sunt homi-
nis, nisi spiritus hominis qui est in eo. Sic
& ea quæ sunt dei, nemo nouit, nisi spi-
ritus dei. Nos uero non spiritum mun-
di accepimus, sed spiritū qui est ex deo,
ut sciamus, quæ a Christo donata sint
nobis, quæ & loquimur, non in uerbis
ad docendum humanam sapiētiam
appositis, sed in appositis ad docendū
spiritū sanctū, spiritualibus spiritualia cō-
parantes. Animalis autē homo, non acci-
pit ea quæ sunt spiritus dei, stulticia siquidē
est illi, & nō potest cognoscere, id quod
spūaliter diiudicat. At spiritualis diiudi-
cat quæcūque oīa, ipse uero a nemine diiudicat

Quis enim

τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβίβασα
αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

16 Ἡμεῖς ἄδελφοί, οὐκ ἠδυνήθημεν λα
λῆσαι ὑμῖν, ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκί-
κοις, ὡς νεκροῖς, ὡς Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς
ἐπότισα, καὶ οὐ βρωμα. οὐπω γὰρ ἐδάδατε,
ἀλλ' οὔτε ἐτι νῦν δάδατε. ἐτι γὰρ σαρκικοί
ἐσε, ὅπου γὰρ ἐμ ὑμῖν ἔβλεπε, καὶ ἐτίθη
δὲ ἰσοσασίαι, οὐ σαρκικοί ἐσε, κατὰ ἄν-
θρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγη τις
ἐγὼ μὲν ἐμὶ πάλου, ἕτερος δὲ ἐγὼ ἀπολ-
λῶ, οὐκ ἴσαρκικοί ἐσε; τίς οὖν ἐστὶ πάλου;
τίς δὲ ἀπολλῶς; ἀλλ' ἢ δῖάκονοι, δ' ἴωμ ἐπι-
σεύατε; καὶ ἐκάστω ὡς ὁ κύριος ἐδώκεν. ἐγὼ
ἐφύτευσα, ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ θεὸς
ἠξάνει, ὡς ὅτε ὁ φυτέων ἐστὶ τί, ὅτε ὁ πο-
τίων; ἀλλ' ὁ ἀξάνων θεός. ὁ φυτέων δὲ, καὶ
ὁ ποτίων, ἐμ ἐστίν. ἐκάστος δὲ τὸν ἴδιον μῖ-
θόν ἀφήσεται, κατὰ τὸν ἴδιον κόπον.

17 Θεοῦ γὰρ ἐσμὲν συνεργοί, θεοῦ γε-
νήσιον, θεοῦ οἰκοδομῆ ἐσε, κατὰ τὴν χάριν
τοῦ θεοῦ, πῶς θεοῦ ἔσμεν. ὡς σοφὸς ἀρχι-
τέκτων, θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικο-
δομῆ. ἐκάστος δὲ ἐπιπέτω πῶς ἐποικοδομῆ.
θεμέλιον γὰρ ἄλλομ οὐδεὶς δάδαται θε-
ναί, παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστι Ἰησοῦς Χρι-
στός. ἐδῆτις ἐποικοδομῆ ἐπὶ τὸν θεμέ-
λιον τοῦτον, χρυσόν, ἀργυρόν, λίθους τιμί-
ους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστος τὸ ἔρ-
γον φανερόν γενήσεται. ἢ γὰρ ἡμέρα δει-
λώσει, ὅτι ἐμ πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκά-
στος τὸ ἔργον ὁ ποίῳ ἐστὶ, τὸ πῦρ δοκιμάσει.
ἢ τινος τὸ ἔργον μένει, ὃ ἐπωκοδόμησε, μι-
θὸν ἀφήσεται, εἴτινος τὸ ἔργον κατακαίσεται,
κατακαίσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως
18 ὡς δια πυρός. οὐκ οἶδατε, ὅτι να-
ὸς θεοῦ ἐσε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκῆ
ἐμ ὑμῖν; εἴτις τὸν ναόν τοῦ θεοῦ φθείρει,
φθείρει τοῦτον ὁ θεός, ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ
ἅγιός ἐστιν,

Quis enim cognouit mentem domini, qui con-
siliū daturus sit illi? Nos autē mentem
christi tenem⁹. Et ego fratres, nō potui
loqui uobis, ut spiritalibus, sed ut carna-
libus, ut infantib⁹ in Christo. Lactis po-
tu uos alui, non cibo. Nōdū enim potera-
tis, imo ne nunc quidē adhuc potestis.
Nā adhuc carnales estis, siquē cū in uo-
bis sit æmulatio & cōtentio, & factiōes,
nōne carnales estis, & scdm hominē am-
bulatis? Etenim cū dicat aliquis, ego quē
sū Pauli, alter uero ego apollo, nonne
carnales estis? Quis igitur est Paulus?
Quis autē Apollo? nisi ministri, p quos
credidistis, & unicuique ut dñs dedit. Ego
plantauī, Apollo rigauit, sed deus dedit
incrementū. Itaque neque qui plantat, est ali-
quid, neque qui rigat, sed quod dat incrementū
de⁹. Ceterū is qui plantat, & is qui rigat
unū sūt, sed unusquisque suā mercedē acci-
piet, iuxta suū laborē. Etenim dei sum⁹ co-
operarij, dei agricolatō, dei ædificatō estis
Iuxta gratiā dei, quā data est mihi, ut sapi-
ens architect⁹, fūdamētū posui, ali⁹ autē
sup illd ædificat. Porro quisque uideat quō
sup ædificet. Nā fūdamētū aliud nemo
pōt ponere, pter hoc quod positū est, quod
est christ⁹ Ies⁹. Quis si quis sup ædificat sup
fūdamētū hoc, aurū, argētū, lapides pci-
ofos, ligna, fenū, stipulā, uniuscuiusque op⁹
manifestum fiet. Dies enim declarabit,
quod in igne reuelat⁹, & cuiusque op⁹ q̄le
sit, ignis probabit. Si cui⁹ op⁹ māserit, quod
super ædificauit, mercedem accipiet, si
cuius opus exustū fuerit, damnum pa-
tiet⁹, ipse uero saluabit⁹, sed sic tanquā p ig-
nē. An nescitis, quod templū dei estis, & spūs
dei habitat in uobis? Si quis templū dei
pphanat, hūc pdet deus. Nā templū dei
sanctum est,

III

ἅγιός ὄσιμ, οἱ τίνες ἐσὲ ὑμεῖς

1 6 μηδ' εἰς ἑαυτὸν θυματάτω, εἰ τις
δοκᾷ σοφός εἶναι ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ αἰῶνι τῷ
τῷ, μωρός γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ἢ ἂν
σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ
θεῷ ἐστὶ. γέγραπται γάρ. ὁ δρασόμυλος τῷ
σοφούσ ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, ἢ πάλιν.
κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σο-
φῶν, ὅτι ἐστὶ μάταιοι.

15 Ὡς μηδ' εἰς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις.
πάντα ἢ ὑμῶν ἐσὶν, εἴτε πᾶνλος, εἴτε ἀπλ-
λῶς, εἴτε κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωὴ, εἴτε
θάνατος, εἴτε ἐνεσῶτα, εἴτε μέλλοντα, πάν-
τα ὑμῶν ἐσὶν, ὑμεῖς δὲ ΧΡΙΣΤΟΙ, ΧΡΙΣ-
ΤΟΣ δὲ θεοῦ.

3 Οὕτως ἡμᾶς λογιζέ-
σθω ἀνθρώπος, ὡς ὑπερέτας ΧΡΙΣΤΟΥ, ἢ
οἰκονόμους μυστηρίων θεῶν. ὁ δὲ λοιπὸν ζή-
τῆται, ἐμ τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πῖσός τις ἐν-
ρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ὄσιμ, ἵνα ὑφ' ὑμῶν
ἀνακρίθῃ, ἢ ὑπὸ ἀνθρώπων ἡμέρας, ἀλλ'
οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲ γὰρ ἐμαν-
τῶ σῖνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐμ τούτῳ δεδ' ἰκαίω-
μαι. ὃ ἢ ἀνακρίνω με, κύριός ἐστιμ.

18 ἵνα μὴ πρὸ καιροῦ τί κρίνεται, ἕως ἂν ἐλ-
θῇ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτά τοῦ
σκοτούς, καὶ φανερώσει τὰ βουλάς τῶν κα-
ρῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ
ἅπλοῦ τοῦ θεοῦ. τὰντα ἢ ἀδελφοὶ
μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν, καὶ ἀπολλῶ,
δ' ὑμᾶς, ἵνα ἐμ ἡμῖν μάθητε, τὸ μὴ ὑπερὸ
γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ, εἰς ὑπερ τῶ ἐνός
μὴ φυσιοῦθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γὰρ σε
διακρίνα; τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ
ἔλαβες, τί καυχάσαι, ὡς μὴ λαβῶν; ἢ ἴδ' ἢ κε
κορεσμένοι ἐσέ, ἢ ἴδ' ἢ ἐπλουθήσατε, χωρὶς
ἡμῶν βασιλεύσατε, καὶ ὄφελόν γε ἐβασί-
λεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσω-
μεν.

10 Δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεός ἡμᾶς
τοὺς ἀποστόλους, ἐχάτους, ἀπέδειξεν, ὡς
ἐπιθανατίους

sanctum est, quod estis uos. Ne quis se
ipsum fallat. Si quis sibi uideat sapiens esse
inter uos, in saeculo hoc, stultus fiat, ut sit
sapiens. Etenim sapientia mundi huius,
stultitia est apud deum. Scriptum est enim.
Qui comprehendit sapientes in astutia
sua. Et rursus. Dominus nouit cogita-
tiones sapientium, quae sint uanae. Itaque ne
quis gloriatur in hominibus. Omnia namque
uestra sunt, siue Paulus, siue Apollos, si-
ue Cephas, siue mundus, siue uita, siue
mors, siue praesentia, siue futura. omnia uestra
sunt. uos autem Christi, Christus autem dei.
Sic nos estimet homo, ut mistros Chri-
sti, & dispensatores mysteriorum dei. Quod
superest autem, illud requirit in dispensatoribus
ut fidus aliquis repiat. Mihi uero pro mini-
mo est, ut a uobis diiudicet, aut ab huma-
no die, imo nec meipsum diiudico. Nulli
enim rei mihi conscius sum, sed non in
hoc iustificatus sum. Caeterum qui me iu-
dicat, dominus est. Proinde ne ante tem-
pus quicquam iudicetis, donec uenerit dominus,
qui & illustraturus est, occulta tenebra-
rum, & manifestaturus est consilia cordium,
ac tunc laus erit unicuique a deo. Hoc autem
fratres per figuram transtuli in meipsum.
& in Apollo, propter uos, ut in nobis di-
sceretis, ne quis supra id quod scriptum
est, de se sentiat, ut ne, hic illius, ille huius
nomine inflemini, alius aduersus alium.
Quis enim te diiudicat? Quid autem ha-
bes, quod non accepisti? Quod si etiam acce-
pisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?
Iam saturati estis, iam ditati estis, absque
nobis regnum adepti estis, atque utinam
sitis, ut & nos simul uobiscum regne-
mus. Arbitror enim quod deus nos, qui
sumus apostoli postremi, ostenderit, tamquam
morti

ἐπιθανάτους. ὅτι δι' ἄξιον ἐγενήθημεν θεοῦ κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ. ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί. ὑμεῖς ἐνδοξοὶ, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄρτι φθί ἀρτι ὤρας, καὶ πενήτωμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνῶμεθα, καὶ κολαζόμεθα, καὶ ἄσπαυτοῦ μὴ, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν. λοιδοροῦμενοι, ἐυλογοῦμεν. διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα. βλασφημοῦμενοι, παρακαλοῦμεν. ὡς περὶ καθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περιφύματα ἕως ἄρτι. οὐκ ἐντρέπω ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπῶντα ἰδοῦτε.

Εἴμην γὰρ μυστίους παιδαγωγοῦς ἔχοντες ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας. ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τῷ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα, παρακαλῶ ὡς ὑμᾶς, μιμηταὶ μου γίνεσθε.

Διὰ τοῦτο ἐπέμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς ὄστι τέκνον μου ἀγαπητόν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ. ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ἐπιτάξεις μου, τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς, ἐφυσιώθησάν τινες. ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, εἴμην ὁ κύριος θελήσει, καὶ γνώσομαι ὅν τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ τὴν δυνάμειν. οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε, ἐν ἔσει ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματι τε πραότητος.

Ὅπως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὡς ἐν γυναικί τινι τοῦ πατρὸς ἔχειν. καὶ ὑμᾶς πεφυσιωμένοι ἐσε, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπειθήσατε, ἵνα ἴσθαισθε ἐκ μέσου ὑμῶν, ὃ τὸ ἐργον τούτου.

morti obnoxios. Quoniam spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus. Nos stulti propter Christum, uos autem prudentes in Christo. nos imbecilles, uos autem ualidi. uos clari, nos contempti. Ad hoc usq; tempus, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cedimur, & incertis uagamur sedibus, & laboramus operantes proprijs manibus, male audientes, benedicimus, persecutione patientes, sustinemus, conuicijs affecti, obsecramus, ueluti excrementa mundi facti sumus, omnium reiectamentum usq; ad hunc diem. Non quo uos pudore suffudam hæc scribo, sed ut filios meos dilectos admoneo. Nam etiãsi innumeros pædagogos habetis, in Christo non multos tamen patres. Siquidem in Christo Iesu, per euangelium ego uos genui. Adhortor itaq; uos, ut imitatores mei sitis. Hac de causa misi uobis Timotheũ, q est filius meus dilectus, & fidelis in domino, qui uobis in memoriã reducet, uias meas, quæ sunt in Christo, quemadmodum ubiq; in omni ecclesia doceo. Perinde quasi non sim uenturus ad uos, inflati sunt quidam. Sed ueniam breui ad uos, si dominus uoluerit, & cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed potentiam. Nõ enim in sermone regnum est dei, sed in potentia. Quid uultis? In uirga uenio ad uos, an in charitate, & spiritu lenitatis? Omnino auditur inter uos fornicatio, & huiusmodi fornicatio, quæ nec inter gentes nominatur, ut aliquis uxorem patris habeat. Et uos inflati estis, ac non potius luxistis, ut tolleretur de medio uestro, qui factũ hoc

τοῦτο ποιήσας. Εγὼ μὲν γὰρ, ὡς
 κ γ ἀπὸ τοῦ σώματι, παρὼν δὲ τοῦ πνεύματι,
 τί, ἢ δὴ κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτως τοῦ
 το κατοργασάμενον, ἐν τοῦ ὀνόματι τοῦ
 κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, συναχθέν-
 τω ὑμῶν καὶ τῷ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ
 δωδέκα ἑκ τοῦ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, παρὰ
 δούλω τὸν ριούτην τοῦ σατανᾶ, εἰς ὅλε-
 θρον ἐν σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἸΗΣΟΥ.

οὐ καλὸν τὸ καύχημα ἡμῶν, οὐκ οἶ-
 δατε, ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα /
 κ δ μα ζυμοί; ἐκκαθάρατε οὖν πᾶν παλαιὸν
 ζύμη, ἵνα ᾦτε νέοι φύραμα, καθὼς ἐστέ
 ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάχος ἡμῶν ὑπὲρ
 ἡμῶν ἐτύθη ΧΡΙΣΤΟΣ. ὡς ἐορτάζωμεν,
 μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κα-
 κίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἄζυμοις εἰλι-
 κρινείας καὶ ἀληθείας.

Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, μὴ συνανα-
 κ ρ μίγνυσθαι πόρνοις, ἐν ὧν πάντως ῥίς πόρ-
 νοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ ποῖς πλεονέκ-
 ταις, ἢ ἄρπαξιμ, ἢ εἰδωλολάτραις. ἐπεὶ
 ὁφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου θηλεθεῖν. νῦν
 νὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν, μὴ συναναμίγνυσθαι.
 ἐὰν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος,
 ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοιδορῶν,
 ἢ μέθυσορ, ἢ ἄρπαξ, τοῦ τοιούτου μη-
 δε σιωπήσῃ. τί γὰρ μοι καὶ τοῦ ἐξω
 κρίνα; οὐχὶ τοῦ ἐσω ὑμεῖς κρίνετε;
 τοῦ δὲ ἐξω ὁ θεὸς κρίνει. καὶ θάρσατε
 τὸν πονηρὸν, ὅτι ὑμῶν αὐτῶν.

τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς
 κ ε τὸν ἔτρονον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων,
 καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; οὐκ οἶδατε, ὅτι
 οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινούσι; καὶ εἰ ἐν ὑ-
 μῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κρι-
 τερῶν ἐλαχίστων; οὐκ οἶδατε, ὅτι ἅγιοι
 γέλοισ κρινούμεν, μήτιγε, βίωτικά;
 βίωτικά

hoc perpetrasset. Nam ego quidem,
 ut absens corpore, praesens autem spiri-
 tu, iam decreui tanquam praesens, ut is qui
 sic hoc patrauit, in nomine domini no-
 stri Iesu Christi, congregatis uobis &
 meo spiritu, una cum potestate domi-
 ni nostri Iesu Christi, tradatur fata-
 nae, ad interitum carnis, quo spiritus sal-
 uus sit, in die domini nostri Iesu. Non est
 bona gratio uestra. An nescitis, quod pau-
 lulum fermenti, totam consersione fer-
 mentat? Expurgate itaque uetus fermen-
 tum, ut sitis noua consersio, sic ut estis in-
 fermentati. Nam & pascha nostrum pro
 nobis immolatus est Christus. Itaque festum
 celebremus, non in fermento ueteri, nec in
 fermento maliciae, & uersutiae, sed in pani-
 bus fermento carentibus, hoc est, synceri-
 tate & ueritate. Scripsi uobis in episto-
 la, Ne denuo commisceremini cum fornicariis,
 ac non utique cum fornicariis mundi hu-
 ius, aut cum auaris, aut cum rapacibus, aut
 simulachrorum cultoribus. Quandoquidem
 debetis uidelicet e mundo exisse. Nunc au-
 tem scripsi uobis, ne commisceamini. Si quis
 cum frater appelletur, fuerit fornicarius, aut
 auarus, aut simulachrorum cultor, aut conui-
 tiator, aut ebriosus, aut rapax, cum eius-
 modi, ne cibum quod capiatis. Quid enim ad
 me attinet, etiam de his quae foris sunt iudica-
 re? Nonne de his quae intus sunt iudicatis? Eos
 uero quae foris sunt, deus iudicat. Et sustol-
 lite eum quae malus est ex uobis ipsis. Sustinet
 VI aliquis uestrum negocium habes cum alie-
 ro, iudicari sub iniustis, & non sub factis?
 An nescitis, quod facti mundum iudicabunt? Et
 si intus uos iudicat mundus, indigni estis mi-
 nimis iudicari? An nescitis, quod angelos iu-
 dicabimus, necdum ea quae ad uictum pertinent.
 Proinde

βιωτικά μὲν οὐκ κριτήρια εἶναι ἔχετε, τοὺς
 θουθενημύλους ἢ τῆ ἐκκλησία, τούτους
 καθίζετε. πρὸς ἡγοσώμεν ἡμῖν λέγω, οὕτως
 οὐκ εἶναι ἢ ἡμῖν σοφός, οὐδὲ εἶς, οὐδὲ δυνάσει
 ταῖς διακρίναι ἀναμέσου τοῦ ἀδελφοῦ ἀν/
 τὸ, ἀλλὰ ἀδελφός, μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται,
 καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἢ ἡ μὲν οὐκ ὅλως
 ἡμῖν ἔσιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθεαυ/
 τῶν, διὰ τὸ οὐκ ἰσχυροὺς ἀδικεῖτε, διὰ τὸ
 οὐκ ἰσχυροὺς ἀποσερεθετε; ἀλλὰ ἡμῖν ἀδελ/
 φῶν, καὶ ἀποσερεθετε, καὶ τὰντα ἀδελφούς;
 ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι ἀδίκους βασι/
 λείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶ/
 σθε. οὐτε πόρνοι, οὐτε εἰδωλολάτραι, οὐτε
 μοιχοί, οὐτε μαλακοί, οὐτε ἀρσενοκοῖται,
 οὐτε κλέπται, οὐτε πλεονέκται, οὐτε μέθυ/
 σοι, οὐ λοιδόροισι, οὐ χάρπαραγε, βασιλείαν
 θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. καὶ τὰντα τίνες
 ἔτε, ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιασθήτε,
 ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἢ τῷ ὀνόματι τοῦ κυ/
 ρίου ἰησοῦ, καὶ ἢ τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ
 ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεσι, ἀλλ' οὐκ
 πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεσι, ἀλλ' οὐκ
 κέγω θουσι ἀδικεῖν, ἢ ὑπὸ τίνος. τὰ
 ἐρώματα τῆ κοιλίας, καὶ ἢ κοιλία τοῦ ἐρώ/
 μασι. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὰντων ἢ τὰντα κα/
 ταρσίσει, τὸ δὲ σῶμα, οὐ τῆ πορνείας, ἀλλὰ
 τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σῶματι. ὁ δὲ
 θεὸς καὶ τὸν κύριον ἠγάπησεν, καὶ ἡμᾶς ἠγάπη/
 σεν διὰ τῆς δωάμεως αὐτοῦ. οὐκ
 οἴδατε, ὅτι τὰ σῶματα ἡμῶν μέλη χρισ/
 τοῦ εἶμι; ἄρα οὐκ τὰ μέλη τοῦ χριστοῦ,
 ποιῶν πορνείας μέλη, μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδα/
 τε, ὅτι ὁ κολλώμενος τῆ πόρνη, ἐν σῶματι
 εἶμι; ἔσονται γὰρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα
 μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἐν πνεύ/
 ματι εἶμι. φέγγετε πλὴν πορνείαν.
 πᾶν ἁμάρτημα ὃ εἴη ποιῆσῃ ἄνθρωπος,
 ἔκτος τοῦ σώματος ὄσιν, ὁ δὲ πορνέω, εἰς
 τὸ ἴδιον

Proinde uictualia quidem iudicia si ha/
 bueritis, qui contempti sunt in ecclesia,
 eos constituite. Ad erubescenciam ue/
 stram dico. Adeo non est inter uos, sa/
 piens? Ne unus quidem? qui possit di/
 iudicare, inter fratrem suum? Sed frater
 cum fratre litigat, atq; id sub infidelibus?
 Itaq; iam quidem omnino delictum in
 uobis est, quod lites habetis inter uos
 ipsos. Cur non potius iniuriam patimur/
 ni? cur non potius damnum accipitis?
 Imo uos iniuriā facitis, & dāno afficitis,
 idq; fratres? An nescitis, quod iniusti re/
 gni dei hæreditatē nō consequentur? Ne
 erretis. Neq; fornicatores, neq; cultores
 idolorū, neq; adulteri, neq; molles, neq;
 masculoz concubitores, neq; fures, neq;
 auari, neq; ebriosi, neq; maledici, neq; ra/
 paces, regni dei hæreditatē accipiet. Atq;
 hoceratis quidā, sed abluti estis, sed san/
 ctificati estis, sed iustificati estis in nomi/
 ne dñi Iesu, & in spiritu dei nostri. Oia
 mihi licent, at non omnia conducunt.
 Omniū mihi potestas est, at ego nō redi/
 gar sub ullius potestatē. Escæ uetri, & uer/
 ter escis, deus aut & hunc & illas abole/
 bit. Corpus uero, non fornicationi, sed
 domino, & dominus corpori. Deus au/
 tem & dominum suscitauit, & nos suscita/
 bit per potentiam suā. An nescitis, quod
 corpora uestra membra sunt Christi?
 Num igitur tollens membra Christi, fa/
 ciam scorti mēbra? Absit. An nescitis,
 quod qui adglutinetur scorto, unum cor/
 pus est? Erunt enim, inquit, duo in car/
 nem unam. At qui adglutinetur dño,
 unus spiritus est. Fugite fornicationem.
 Omne peccatū, quodcūq; fecerit homo,
 extra corpus est. Sed qui fornicatur in
 d proprium

*Qui non accipit
 sunt regnum
 dei.*

τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε,
ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, ναὸς τοῦ ἁγίου
πνεύματος ὅστις, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ
ἐσὲ ἑαυτῶν; ἢ γράσθητε γὰρ τὴν τιμὴν.

Λοξάσατε δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι
ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἵνα
λ β ὄσι τοῦ θεοῦ. περὶ δὲ ὧν ἐγράφατέ
μοι, καλὸν ἀνθρώπου, σωταῖος μὴ ἀπειθεῖν.
διὰ τὴν τὰς πορνείας, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυ
ναῖκα ἔχει, ἢ ἕκαστος τὸν ἴδιον ἄνδρα ἔχει
τω. τῆς σωταῖος ὁ ἀνὴρ πλὴν ὀφθαλμοῦ ἐνοι
αμ ἀποδοῖστω. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
ἀνδρὶ ἢ γυνὴ τῷ ἴδιῳ σώματι οὐκ ὄσιν
σιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ
ἴδιῳ σώματι οὐκ ὄσιν σιάζει, ἀλλ' ἡ γυνὴ.
μὴ ἀποσερῆτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἕαμ ἐκ
συμφώνος πρὸς καιρόν, ἵνα χωράζετε τῆς νυ
σειας, καὶ τῆς προσευχῆς, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ ἀν
τὸ σωερχοῦτε, ἵνα μὴ περιάζη ὑμᾶς ὁ σατα
κ γ νᾶς, διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τῶν δὲ λέγω
κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. θέλω
γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι, ὡς καὶ ἑμαυ
τῶν. ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ,
λ δ ὃς μὴ οὕτως, ὅς ἢ οὕτως. λέγω ἢ
τοῖς ἀγάμοις, καὶ τοῖς χήραις, καλὸν ἀν
τοῖς ὄσι, ἕαμ μείνωσιν ὡς κἀγὼ, εἰ ἢ οὐκ ἐπι
κρατεύονται, γαμνήσασιν. κερῶσιν γὰρ
λ ε ὄσι γαμῆσαι, ἢ πυρῶσιν. τοῖς δὲ γε
γαμνήσοι παρὰ γέλλω οὐκ ἐγὼ, ἀλλὰ κύ
ριος, γυναικα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωριθῆναι.
ἕαμ δὲ καὶ χωριθῆναι, μινέτω ἄγαμος, ἢ τῷ
ἀνδρὶ καταλλαγήτω. καὶ ἄνδρα, σωταῖκα
μὴ ἀφίεναι. τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ
λ σ ὁ κύριος. εἴ τις ἀδελφὸς γυναικα
ἔχει ἀπίστον, καὶ αὐτὴ συνενδοκῆ ὀικῆμ με
τ' αὐτῆς, μὴ ἀφίετω αὐτήν, ἢ σωτὴ ἢ τις ἔχει ἄν
δρα ἀπίστον, καὶ αὐτὸς συνενδοκῆ ὀικῆμ με
τ' αὐτῆς, μὴ ἀφίετω αὐτόν. ἡγίαςαι
γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἀπίστος, ἢ τῆς σωταῖκος, καὶ
ἡγίαςαι

ppriū corpus peccat. An nescitis, quod
corpora uestra, templum eius, qui est in
uobis spiritus sancti est, quem habetis a
deo, & nō estis ipsi uestri iuris? Nā em
pti estis precio. Glorificate iam deum in
corpore uestro, & in spiritu uestro, quae
VII sunt dei. Ceterū de quibus scripsistis
mihī, bonum est homini, uxorem nō at
tingere. Attamen ppter fornicationes,
unusquisq; suam uxore habeat, & una/
quaeq; uirum suū habeat. Vxori uir de
bitam beniuolentiam reddat. Similiter
aūt & uxor uiro. Vxor proprii corporis
potestatem non habet, sed maritus. Si
militer & maritus proprii corporis ius nō
habet, sed uxor. Ne fraudetis uos inui
cem, nisi si quid ex consensu, pro tem
pore, ut uacetis ieiunio & oratiōi, & rur
sum ad idipsum conueniatis, ne tentet
uos satanas, propter intemperantiā ue
stram. Hoc aūt dico iuxta ignoscētiā,
non iuxta preceptū. Nam uelim oēs ho
mines esse, ut & ipse sum. Sed unusq; q;
propriū donum habet ex deo, alius
quidem sic, alius autem sic. Dico autem
innuptis & uiduis, bonum eis est, si man
serint, ut & ego. Quod si intemperan
tes sunt, nubant. Nam satius est nubere,
q; uri. At coniugatis dico, non ego, imo
dominus, uxor a uiro ne separetur.
Quod si separata fuerit, maneat innu
pta, aut marito reconcilietur. Et maritus
uxorem ne amittat. Reliquis aūt ego di
co, non dominus. Si quis frater uxorem
habet infidelem, & haec assentit ut habi
tet cū illo, ne amittat eam, & mulier, quae
habet maritū infidelem, & is assentit ut
habitetur cū ea, ne amittat illū. Sanctifica
tus est em̄ maritus infidelis, in uxore, &
sanctificata

ἡγιασται ἢ γυνὴ ἢ ἄπιστος, ἐν ᾧ ἄνδρὶ, ἐπὶ
 ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀκάθαρτά ὄντι, νῦν
 δὲ ἁγιά ὄντι. εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χω-
 ριζέσθω. οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελ-
 φὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις, ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκλη-
 κερ ἡμᾶς ὁ θεός. τί γὰρ διδάσγαυαί, εἰ
 τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί διδάσξῃς, εἰ τὴν
 γυναῖκα σώσεις, εἰ μὴ, ἐκάστω ὡς ἐμέρισεν ὁ
 θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ κύριος, οὕτως
 περιπατέτω, καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησί-
 αις πάσαις διατάσσεται. περιτέμνητος
 τις ἐκλήθη, μὴ ἐπισπάσθω. ἐν ἀκροβυστία
 τις ἐκλήθη, μὴ περιτεμένεσθω. ἢ περιτομὴ
 οὐδ' ἐμ' ἐστίν, ἢ ἀκροβυστία οὐδ' ἐμ' ἐστίν, ἀλλὰ
 τήρησιν ἐν τοῖς ἔργοις. ἕκαστος ἐν
 τῇ κλήσει, ἢ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. ὁ
 ἄπιστος ἐκλήθη, μὴ σοι μελεῖτω, ἀλλ' εἰ καὶ δάμα-
 σαι ἐλεύθερος γενέσθαι μάλλον χρεῖσται. ὁ
 γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δούλος, ἀπελεύθει
 κυρίου ἐστίν. ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος
 κληθεὶς, δούλος ἐστὶν Χριστοῦ. τίμῃς ἢ
 γοργάσῃτε, μὴ γίνεσθε δούλοι ἀνθρώπων.
 ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἀδελφοί, ἐν τούτῳ με-
 νέτω παρά θεῷ. περὶ δὲ τῶν παρ-
 θέτων ἐπιταγῶν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην
 δὲ δίδωμι, ὡς ἠλεημένους ὑπὸ κυρίου πῶ-
 σος εἶναι. νομίζω ὅτι τοῦτο καλὸν ὑπάρι-
 χον διὰ τὴν ἐνεσῶσάν ἀνάγκην. ὅτι καὶ
 τὸν ἀνθρώπων, τὸ οὕτως εἶναι. δίδεσθαι γυ-
 ναικί, μὴ ζῆτε λύσιν. λέυσαι ἀπὸ γυναι-
 κός, μὴ ζῆτε γυναῖκα. εἰ δὲ καὶ γήμησ-
 ούχημαρτεσ. καὶ εἰ μὴ γήμησ ἢ παρθένος, οὐχ
 ἡμαρτεσ, θλίψιμ δὲ τῆ σαρκὶ ἐξουσίμ ὅι τοι-
 οῦτοι. ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. τοῦτο δὲ
 φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς σωσαλμύνης, τὸ
 λοιπὸν ἐστίν, ἵνα καὶ ὅι ἔχοντες γυναῖκας,
 ὡς μὴ ἔχοντες ὄσιν, καὶ ὅι κλαίουτες, ὡς μὴ κλαί-
 οντες, καὶ ὅι χαίροντες, ὡς μὴ χαίροντες, καὶ ὅι
 ἐργάζοντες, ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ ὅι ἄ-
 μονοὶ τῶν

sanctificata est uxor infidelis, in marito,
 Alioqui filij uestri imundi sunt, nunc autē
 sc̄ti sunt. Quod si infidelis discedit, disce-
 dat. Nō est seruituti subiectus frater aut
 soror in huiusmodi, sed in pace uocauit
 nos de⁹. Qui nāq; sc̄is mulier, an maritū
 sis seruatura? Aut q; sc̄is uir, an uxorē sis
 seruaturus? Vt unq; fuerit, unusquisq;
 ut ille partitus est deus, unusq; ut illū
 uocauit dominus, ita ambulet. & sic in
 ecclesijs omnibus ordino. Circumc̄isus
 aliquis uocatus est, ne accersat preputiū.
 In preputio aliquis uocatus est, ne circū-
 cidatur. Circumcisio nihil est, & prepu-
 tium nihil est, sed obseruatio mandato-
 rum dei. Vnusquisq; in uocatiōe in qua
 uocatus fuit, in hac maneat. Seruus uo-
 catus es, ne sit tibi curā. Quinetiam si po-
 tes liber fieri, potius utere. Etenim qui in
 domino uocatus est seruus, libertus do-
 mini est. Similiter & qui liber uocatus
 fuit, seruus est Christi. Pretio empti fui-
 stis. Ne fiatis serui hominū. Vnusquisq;
 in quo uocatus fuit fratres, in eo maneat
 apud deū. De uirginibus autē præceptū
 dñi non habeo, consilium tamen do-
 tāq; misericordiā cōsecutus a dño in hoc
 ut sim fidelis. Puto igit hoc bonū esse, p-
 pter p̄sentē necessitatē. Nam bonū est
 hoī sic esse. Alligatus es uxori, ne quere
 solutionē. Solut⁹ es ab uxore, ne queras
 uxorē. Qd si duxeris uxorē, nō peccasti.
 Et si nupserit uirgo, nō peccauit, Attñ af-
 flictionem in carne habituri sunt hmōi.
 Ego uero uobis parco, Hoc autē dico fr̄es
 tēpus contractū est, superest, ut q; habent
 uxores, sint tāq; nō habeāt, & q; plorant
 tāq; nō plorēt, & q; gaudēt, tāq; nō gau-
 deāt, & q; emūt tāq; nō teneāt, & q; utun-
 d 2 tur

λ 3

λ 4

μύνοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ καταχθώ-
 μωνοι, πρῶτα γὰρ τὸ χῆμα τοῦ κόσμου
 τούτου. Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους
 εἶναι. ὁ ἀγάμος, μερίμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου,
 πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσιος, μερίμ-
 νᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί.
 μερίμνῃ ἢ γυνὴ καὶ ἢ παρθένῳ. ἢ ἀγα-
 μῳ, μερίμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἢ ἢ ἀγία ἢ
 σώματι καὶ πνεύματι. ἢ δὲ γαμήσιος, με-
 ρίμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀν-
 δρί. τούτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμ-
 φέρον λέγω, ὅχι ἵνα βρόχον ὑμῶν ἐπιβά-
 λω, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔυχνομ καὶ ἐνπρόσι-
 δρον τῷ κυρίῳ, ἀπεισιπᾶσω.

λθ

Εἰδέτις ἀγκυμονεῖν ἐπὶ πλὴν παρθέ-
 νου αὐτοῦ νομίζε, ἐὰν ἢ ὑπεραγκυμῶ, καὶ
 οὕτως ὀφείλῃ γίνεσθαι, ὃ δὲλα ποιείτω,
 οὐχ ἄμαρτάνε, γαμήτωσαμ. ὅσ δὲ ἐσκεμ-
 ἐδραῖον ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχωρ ἀνάγκη,
 εἰσοσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου δελήμα-
 τος, καὶ τούτο κέρκιεμ ἐν τῇ καρδίᾳ ἀν-
 τῶν, τῆσ πλὴν αὐτοῦ παρθένομ, καλῶς
 ποιῆ. ὡσεὶ ὁ ἐκγαμίζωμ, καλῶς ποιῆ,
 ὅσ δὲ μὴ ἐκγαμίζωμ κρεῖσσον ποιῆ.

μ

γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφόσον χθόνον
 εἴ ὁ ἀνήρ αὐτῆς, ἐὰν δὲ καὶ κοιμηθῆ ὁ ἀνήρ
 αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐσίμ, ὅ δὲλα γαμηθῆναι,
 μόνον ἐν κυρίῳ. μακαριώτερα δὲ ἐσίμ, ἐὰν
 οὕτως μένη, κατὰ πλὴν ἐμὴν γνώμην. Δο-
 κῶ δὲ καὶ γὰρ πνεύμα θεοῦ ἔχον.

περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἷδα μὲν
 ὅτι πάντες γνώσιμ ἔχομεν. ἢ γνώσις φυσί-
 οῦ, ἢ δὲ ἀγάπην δικοδομῆ. εἰδέτις δοκεῖ εἰ-
 δέναι τι, οὐδέπω οὐδέμ ἐννοκεν, καθὼς δὲ
 γνῶναι. εἰδέτις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὕτως
 ἔγνωσαι ὑπ᾽ αὐτοῦ. περὶ οὗ ἐρώσε-
 ωσὸν ἔγω εἰδωλοθύτων, οἷδα μὲν ὅτι οὐ-
 δὲμ εἰδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θε-
 ος ἔτερε, εἰ μὴ εἶε, καὶ γὰρ εἰπερ εἰσὶ, λε-
 γόμενοι θεοί

tur mundo hoc, tanq̄ non utantur, pre-
 terit enim habitus huius mundi. Velim
 aut̄ uos absq̄ sollicitudine esse. Qui cœ-
 lebs est, curat ea quæ sunt domini, quo-
 modo placiturus sit dño. At qui duxit
 uxorem, sollicitus est de his, q̄ sunt mun-
 di, quomodo placitur⁹ sit uxori. Diuisa
 sunt hæc duo, mulier & uirgo. Innupta
 curat ea, quæ sunt domini, ut sit sancta &
 corpore & spiritu. cōtra, quæ nupta est,
 curat ea quæ sunt mūdi, quomodo pla-
 citura sit uiro. Hoc autē ad id qđ uobis
 cōducibile est dico, nō uti laqueum uo-
 bis inīciam, sed ut quod honestū ac dei-
 corū est sequamini, & adhæreatis dño,
 absq̄ ulla distractione. Quod si quis in
 decorum uirgini suæ putat, si p̄tereat nu-
 bendi tempus, & sic oportet fieri, quod
 uult faciat, nō peccat, iūgantur matrimo-
 nio. Ceterū qui stat firmus in corde, non
 habens necessitatē, sed potestatē habet
 pprie uoluntatis, & hoc decreuit in cor-
 de suo, ut seruet suā uirginem, bene facit
 At q̄ nō elocat nuptū, meli⁹ facit. Vxor
 aut̄ alligata est matrimonio, quā diu ui-
 uit maritus eius. Quod si dormierit ma-
 ritus illius, libera est, ad cui uult nubēdū,
 modo in dño. Attñ beatior est, si sic ma-
 neat, iuxta meā sentētiā. Videor aut̄ mi-
 hi & ipse sp̄m dei habere. Ceter⁹ de ijs
 q̄ simulacris imolant, scim⁹ qđ oēs scien-
 tiam habem⁹. Sciētia inflat, charitas ue-
ro ædificat. Qđ si quis sibi uideat aliquid
 scire, nondū quicq̄ nouit, quēadmodū
 oporteat scire. At si quis diligit deū, hic
 cognitus est ab illo. De esu igitur eorū q̄
 simulacris imolātur, scimus quod nullū
 est simulacrū in mundo, & quod null⁹ sit
 deus alius nisi unns. Nā etiā si sunt q̄ di-
 cantur

γόμνοι θεοί, ἔτε ἐν οὐρανῷ, ἔτε ἐπὶ γῆς, ὡσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ, καὶ κύριοι πολλοὶ, ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεός, ὁ πατήρ, ὃς ἐκ τῶν πάντων, καὶ ἡμῖν εἷς αὐτὸς, καὶ ἡμῖν εἷς κύριος ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὃς ἐκ τῶν πάντων, καὶ ἡμῖν εἷς δὲ αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν πάσι ἡ γνώσις. τινὲς δὲ τῆς σωείδης τοῦ εἰδῶλου ἕως ἄρτι, ὡς εἰδῶλοθυτομ εἰδίουσι, καὶ ἡ σωείδης αὐτῶν, ἀδενῆς ὄνσα, μολύνεται. βρώμα δὲ, ἡμῶν οὐ παρῆσθησι τῷ θεῷ, ὅτι γὰρ ἐὰν φάγωμεν, περιστένομεν, ὄντε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑπερούμεθα. βλέπετε δὲ μή πως ἡ δειουσία ἡμῶν αὐτῆ, πρὸ σκομμα γένηται, τοῖς ἀδενούσι. ἐὰν γὰρ τίς ἴδῃ σε, τὸν ἔχοντα γνώσῃ, ἐν εἰδῶλει κατακείμενον, ὄνχι ἡ σωείδης αὐτοῦ ἀδενῆς ὁτοσ οἰκοδομηθήσεται, εἰς τὸ τὰ εἰδῶλοθυτα εἰδίξῃ. Ἐπολεῖται δὲ ἀδενῶν ἀδελφός, ἐπὶ τῆς γνώσεως, ὃς ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ἀπέθανεν. ὄντως δὲ ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ τύποντες αὐτῶν πλὴν σωείδης ἀδενούσα, εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ἀμαρτάνετε. διόπερ εἰ βρώμα σκανδαλίσει τὸν ἀδελφόν μου, ὃν μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίξω. οὐκ εἰμι ἀπόστολος, οὐκ εἰμι ἐλεύθερος, ὄνχι ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΝ τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα, ὃν τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐσὲ ἐν κυρίῳ, εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ εἰ ἡμῖν εἰμι. ἡ δὲ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς, ὑμεῖς ἐσὲ ἐν κυρίῳ. ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνονσι αὐτῆ ἐστὶ, μὴ οὐκ ἔχομεν δειουσίαν φαγῆν καὶ πιῆν, μὴ οὐκ ἔχομεν δειουσίαν ἀδελφῶν γυναικῶν περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου, καὶ κηφᾶς, ἢ μόνος ἐγὼ καὶ βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἢ μὴ ἐργάσασθαι, τίς σφραγίσεται ἰδίῳσ ὀφόνις ποτέ, τίς φυτεῖα ἀμπελώνα, ἢ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ εἰδίξῃ, ἢ τίς

cantur dii, siue in caelo, siue in terra, quē admodū sunt dii multi, & dñi multi, nobis tamen unus est deus, qui est pater ille, ex quo omnia, & nos in illum, & unus dñs iesus Christus, per quē oīa, & nos p illū, sed nō in omnibus est scientia. Nonnulli uero cum conscientia simulacri usq; ad hoc tempus, ut simulacris immolatum edunt, & conscientia illorum, infirma cum sit, polluitur. Atqui esca, nos nō cōmēdat deo, neq; si comedamus, aliqd nobis superest, neq; si non comedamus, quicq; nobis deest. Sed uidete ne quomodo facultas ista uestra, offēdiculo sit, ijs qui infirmi sunt. Etenim si quis cōspexerit te, q habes scientiā, in epulo simulacrorum accūbentē, nōne cōscientia eius q infirmus est, ædificabit, ad edendū ea q sunt simulacris immolata? Et peribit frater, q infirmus est, in tua scientia, propter quē Christus fuit mortuus. Sic autē peccantes in fratres, & uulnerantes illoꝝ conscientiā infirmā, i Christū peccatis. Quapropter si esca offendit fratrem meū, non comedo carnes in æternū, ne fratri meo sim offēdiculo. An nō sum apostolus? An nō sum liber? An nō Iesū Christū dñm nostrū uidi? An nō opus meū uos estis in dño? Si ceteris nō sum apostolus, at sane uobis sum. Siquidē sigillū apostolatus mei, uos estis in domino. Mea responsio apud eos qui me interrogāt hæc est. An non habemus potestatem edēdi ac bibēdi? An nō habem⁹ potestatem, sorore, mulierē circūducēdi? quē admodū & ceteri apłi, & fratres dñi, & Cephas? An solus ego & Barnabas, nō habem⁹ potestatem hoc faciēdi? Quis militat suis stipendijs unq;? quis plātat uineā, & de fructu ei⁹ nō edit?

IX

ἢ τίς ποιμαίνει ποιμνίω, κἢ ἐκ τῆς γέλακτος
 τῆς ποιμνῆς οὐκ ἐδίψη, μὴ κατὰ ἀνθρώπων τῶν
 ταλαῶν, ἢ οὐκ ἔχει νόμος ταῦτα λέγει, ὅτι
 ἢ τῶν μωσείων νόμων γέγραπται. οὐ φημώσας
 βοῶν ἀλοῶντα, μὴ πῶν βοῶν μέλα τῶν θεῶν,
 ἢ δ' ἡμᾶς πάντες λέγει, δ' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη,
 ὅτι ἐπέλπίδι ὀφείλα ὁ θεὸς τριῶν, ἀροτριῶν,
 καὶ ὁ ἀλοῶν, φησὶ ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχευ
 ἐπέλπίδι. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ
 ἐπαίραμεν, μέγα, εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκί
 καθερίσμεν, εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν με
 τέχευομεν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς, ἀλλ' οὐκ ἐχρησά
 μεθα τῆς ἐξουσίας ταύτης, ἀλλὰ πάντα σέρο
 μιν, ἵνα μὴ ἕκοπῶν τῶν δόμων τῶν ἐναγ
 γελίω τῶν ΧΡΙΣΤΟΙ. οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ
 τὰ ἱερά ἐργαζόμενοι, ἐκ τῶν ἱεροῦ ἐδίψασιν,
 οἱ τῶν θυσιασκήτων προσοδρῶντες, τῶν θυσι
 ασκήτων ἀνμερίζονται, οὕτως καὶ ὁ κύριος δι
 ἔταξεν, τῶν τῶν ἐναγγέλιον καταγγέλλουσιν,
 ἐκ τοῦ ἐναγγελίως ζῆν. ἐγὼ δ' ἐὼν ἐχρησά
 μιν τούτων, οὐκ ἐγραφα δὲ ταῦτα, ἵνα οὐ
 πως γένηται ὅτι ἐμοί, καλὸν γὰρ μοι μᾶλ
 λον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κε
 νώσῃ, ἐὰν γὰρ ἐναγγελλίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι
 κένχημα. ἀνάγκη γὰρ μοι ἐπίκεται. οὐαί
 δέ μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ ἐναγγελλίζωμαι, εἰ γὰρ
 ἐκώρ τοῦτο πράσω, μισθὸν ἔχω, εἰ δ' ἄκων,
 δικονομία με πεπίσειν. τίς οὖν μοι ὄζει
 ὁ μισθός, ἵνα ἐναγγελλίζομαι, ἀδ' ἀπανομ
 οῦσ' ἵνα ἐναγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΙ. εἰς τὸ, μὴ
 καταρῆσασθαι τῆς ἐξουσίας μου ἐν τῶν ἐνα
 γγελίω. Ελευθεροὶ ἡμεῖς ἐκ πάντων, πᾶσιν
 ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερ
 δήσω, ἢ ἐγενόμην τῶν ἰουδαίοις, ὡς ἰουδαῖος
 ἵνα ἰουδαίους κερδήσω, τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς
 ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω.
 Τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὡν ἄνομος θεῶν,
 ἀλλ' ἔμνομος ΧΡΙΣΤΟΙ, ἵνα κερδήσω ἀνό
 μους. ἐγενόμην τοῖς ἀδελφεῖς, ὡς ἀδελφῆς
 ἵνα τοὺς

Aut quis pascit gregē, & de lacte gregis
 nō cedit. Num secundū hominē hęc di
 co. An nō & lex eadē dicit. Etem i Moy
 si lege scriptū est. Non obligabis os bo
 ui trituranti. Num boues curę sunt deo.
 An hoc propter nos omnino dicit. Pro
 pter nos em hoc scriptum est, qđ sub spe,
 debeat is q arat arare, & qui triturat sub
 spe, spei suę particeps esse debet. Si nos
 uobis spiritalia seminauim, magnū est,
 si nos uestra carnalia messuerimus. Sic
 teri potestatis uestre participes sunt, cur
 nō potius nos. Atqui nō usi fuimus po
 testate ista, sed oia sufferim, ne qđ offen
 diculum demus euāgelio Christi. An ne
 scitis quod ii qui in sacris operatur, ex sa
 crificio uiuunt. Qui sacrario assistūt, una
 cum sacrario partē accipiunt. Sic & dñs
 ordinauit, ut qui euangeliū annunciant,
 ex euangelio uiuant. Ego tñ nullo horū
 usus fui. Quāq; nō scripsi hęc, ut ita fiat
 in me. Nam bonū est mihi mori potius,
 q̄ ut gloriationem meam aliquis inanē
 reddat. Etem si euāgelizauero, nō est qđ
 glorier. Necessitas em mihi incūbit. Vx
 aut mihi est, nisi euāgelizauero. Nā si uo
 lens hoc faciā, p̄miū habeo, sin inuit, di
 spēratio cōmissa est mihi. Quod igit mi
 hi est p̄miū. Vt cū euāgelizē, gratuitū
 efficiam euāgelium Christi, in hoc, ne ab
 utar potestate mea in euāgelio. Etenim
 cū liber sim ab oibus, oibus meipsum ser
 uum feci, quo plureis lucri facerē, & fact
 sum iudais, tāq; iudæus, ut iudæos lucri
 faciā, ihs q sub lege sūt, tāq; esse sub lege,
 ut eos q sub lege sūt, lucri faciā, his q sine
 lege sūt, tāq; esse sine lege, cū nō sim sine
 lege deo, s; i lege Christi, ut lucri faciā, eos
 q sūt sine lege. Fact⁹ sū ifirm⁹, tāq; ifirm⁹
 ut infirm⁹

ἵνα τοὺς ἀδελφεοὺς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγο
 να τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. τοῦ/
 τὸ δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοι
 μ γ κωνῶς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἶδατε, ὅτι δι
 ὧν σαδῖω τρέχοντες, πάντες μὲν ἔρχομαι,
 εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχε
 τε, ἵνα καταλάβετε, πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος,
 πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκῆνοι μὲν οὖν, ἵνα
 φθαρτὸν σέφανον λάβωσι, ἡμεῖς ὅμως ἀφθα
 μ δ ρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω, ὡς οὐκ ἀδῆ
 λω, οὕτως πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρω.
 ἀλλ' ὑποπιᾶζω μετὰ τὸ σῶμα, καὶ δολαγωγῶ,
 μή πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γέ
 νωμαι. οὐδέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελ
 μ ε φοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ
 τῷ νεφέλῳ ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θα
 λάσσης διήλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν μω
 σὴν ἱεραπίσταντο, ὧν τῆς νεφέλης, καὶ ὧν τῆς
 θαλάσσης, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρώμα πνευμα
 τικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα
 πνευματικὸν ἔπιον, ἔπιον γὰρ ἐκ πνευμα
 τικῆς ἀκολουθήσεως πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἡμ
 μ 5 ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἀλλ' οὐκ ὧν τοῖς πλείοσι
 αὐτῶν ἐυδόκησεν ὁ θεὸς, κατεσφραγίσαν γὰρ
 ὧν τῆς ἐρήμου. ταῦτα ὅμως οἱ ἡμῶν ἐγενήθησαν,
 εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν,
 καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν, μὴ δὲ εἰδῶλο
 λάτραι γίνεσθαι, καθὼς τινες αὐτῶν, ὡς γέ
 γραπταί, ἐκάθισεν ὁ λαὸς φάρμακον, καὶ πικρὸν, καὶ
 ἀνέσκαμπαίον. μὴ ὅμως πορνεύωμεν, καθὼς
 τινες αὐτῶν ἐπορνύθησαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡ
 μέρει, ἑκοσι τρεῖς χιλιάδες. μὴ ὅμως ἐκπειρά
 ζωμεν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, καθὼς καὶ τινες αὐτῶν ἐπει
 ρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄψεων ἀπώλοντο. μὴ δὲ
 μ 3 ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ὄψεων ἀπώλοντο. ταῦτα ὅμως πάντα
 τίνωσι συνέβαινον ἐκῆνοις, ἐγράφη ὅμως πρὸς νουθε
 σίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήν
 τισιν, ὡς ὁ δοκῶν ἐσάναι, βλέπετω μὴ πέσῃ.
 πρῶτον μὲν

ut infirmos lucrificā. Oibus factus sum
 oīa, ut omnino aliquos feruarē. Hoc autē
 facio propter euangeliū, ut particeps illi⁹
 fiam. An nescitis, quod qui in stadio cur/
 runt, oēs quidem currūt, sed unus accipit
 p̄m̄ium. Sic currite, ut cōprehēdatis. Oīs
 autē qui certat, per omnia temperans est.
 Illi quidē igitur, ut periturā coronā acci/
 piāt, nos autē aternā. Ego itaq; sic curro,
 ut non in incertū, sic pugilē ago. nō uelut
 aerem feriēs, uerū subijcio corpus meū,
 & in seruitutē redigo, ne quo modo fiat,
 ut cū alijs predicarim, ipse reprobus effi/
 ciar. Nolim autem uos ignorare fratres, X
 quod patres nostri oēs sub nube erant,
 & omnes per mare transierūt, & omnes
 in Mosen baptizati sunt, i nube & in ma
 ri. Et oēs eandē escā spiritalē comedebāt,
 & oēs eundē potū spiritalem bibebant.
 Bibebant em̄ de spiritali, quæ illos comi
 tabat̄ petra, petra uero fuit Christus, sed
 plures illoꝝ nō ap̄pbauit de⁹. Prostrati
 sunt em̄ i deserto. Hæc autē figuræ nostri
 fuerūt, ne nos simus cōcupiscētes rex ma
 larum, quē admodum & illi cōcupierunt.
 Neq; simulachroꝝ simus cultores, sicuti
 quidā illoꝝ, quē admodū scriptū est. Se/
 dit p̄p̄s ut manducaret & biberet, & sur/
 rexerūt ad ludēdū. Neq; fornicemur, si/
 cuti quidā illoꝝ fornicati sunt, & cōcide/
 rūt in uno die, uiginti tria milia. Neq; te/
 temus Christū, sicut & quidā eū tentaue
 runt, & a serpentibus extincti sunt. Neq;
 murmuretis sicut & quidam illorū mur/
 murauerūt, & interempti sunt ab extin/
 ctore. Hæc autē omnia figuræ, cōtigerūt il
 lis. Scripta uero sūt p̄pter admonitionē
 nostri, i quos termini atatu iciderūt. Pro
 inde q sibi uidetur stare, uideat ne cadat,
 d 4 Tentatio

supra tentatio

πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ ἐστὶν ἀνθρώπι-
 νος. πιστὸς δὲ ὁ θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς
 παραδιδῶναι, ὑπὲρ ὃ δύνάσθε, ἀλλὰ ποιήσει
 σὺν ὑμῖν πειρασμῶν, καὶ πῶς ἐκβασίη ὑμᾶς
 ὅτι ὑμᾶς ὑπερενεγκῆμ. διότι οἱ ἀγαπήτοί
 μὲς φεύγετε ἀπὸ φθι εἰδωλολατρίας, ὡς φρο-
 νίμοις λέγω, κρινάτε ὑμεῖς ὁ φημί. τὸ
 ποτήριον φθι ευλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐ-
 χὶ κοινωνία ἔσται αἵματος ἁγίου Χριστοῦ ἐστί, τὸ
 ἄρτον ὃν κλύμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώμα-
 τος τοῦ Χριστοῦ ἐστί, ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σώ-
 ματι πολλοὶ ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ
 ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. βλέπετε
 τὸν ἰσραὴλ κατὰ εἴδη. οὐχὶ οἱ ἐδίοντες
 τὰς θυσίας, κοινοὶ ἔσονται θυσιασθεῖον ἐστί; τί
 οὐ φημί, ὅτι εἰδωλόμ τι ἐστί; ἢ ὅτι εἰδωλό-
 θυτόμ τι ἐστί; ἀλλ' ὅτι ἀθύρτα ἔθνη, δαιμο-
 νίους θύει, καὶ οὐ θεῶν. οὐ δὲ λέω δὲ ὑμᾶς κοι-
 νωνοὺς εἶναι δαιμόνων γίνεσθαι. οὐ δύνάσθε
 ποτήριον κυρίου πίνειν, ἢ ποτήριον δαιμο-
 νίων, οὐ δύνάσθε τραπέζης κυρίου μετέχειν
 καὶ εἰς τραπέζης δαιμόνων. ἢ ἴσχυροὶ ἐσμεν ἅπαντες
 ἕξ ἑσιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, πάντα μοι ἕ-
 ξειν, ἀλλ' οὐ πάντα ὀκοδοῦμαι. μηδεὶς δ' ἐαυτὸν
 ζητεῖτω, ἀλλὰ ὁ ἑτέρου ἕκαστος. πάντες ἐν
 μακέλλῳ πωλλόμενον ἐδίετε, μηδὲν ἀνακρί-
 νοντες, διὰ πῶς σωείδκσιν. τὸ γὰρ κυρίου ἢ γῆ
 ἢ ὁ πλήρωμα αὐτοῦ. εἰδ' ἔτις καλεῖ ὑμᾶς
 τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πάντες ἴσχυρα
 τίθεμεν ὑμῖν, ἐδίετε, μηδὲν ἀνακρίνον-
 τες διὰ πῶς σωείδκσιν. εἰ δὲ ἔτις ὑμῖν
 εἶπη, τοῦτο εἰδωλόθυτόμ ὄσιν, μὴ ἐδίετε, δι-
 ἐκῆνον τὸν μὴ νόσαντα, καὶ πῶς σωείδκσιν.
 τὸ γὰρ κυρίου ἢ γῆ, ἢ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ. συ-
 νείδκσιν ἢ λέγω, οὐχὶ πῶς ἐαυτοῦ, ἀλλὰ πῶς ἔ-
 ἑτέρου, ἵνα τίς ἢ ἐλευθερία μὲς κρινεῖται ὑπὸ
 ἄλλης σωείδκσιν, εἰ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέ-
 χω, τί βλασφημοῦμαι, ὑπὲρ ὃ ἐγὼ ἐν
χάριτι

Tentatio uos nō cepit, nisi humana, sed
 fidelis est deus, qui nō sinet uos tentari,
 supra id qd' potestis, imo faciet una cum
 tētatione, exitum, quo possitis sufferre.
 Quapropter dilecti mei, fugite ab simu-
 lachroz cultu, ut prudentibus loquor, iu-
 dicare uos quod dico. Poculū bñdictio-
 nis, cui benedicimus, nōne cōmunicatio
 sanguinis Christi est? Panis quē frangi-
 mus, nonne cōmunicatio corporis Chri-
 sti est? Qm̄ unus panis, unū corp⁹ multi-
 sum⁹. Nā oēs ex eodē pane p̄cipamus.
 Videte israhel iuxta carnē. Nōne q̄ edunt
 uictimas, p̄cipites altari sūt? Quid ergo
 dico, qd' simulacrū aliqd' est? aut quod si-
 mulacris imolatū aliquid est? Nō, uerū
 illud dico, quod q̄ imolant gētes, damo-
 nijs imolant, & nō deo. Noli autē uos cō-
 fortes dæmoniorū esse. Nō potestis po-
 culū dñi bibere, & poculū dæmoniorū.
 Nō potestis mēfæ dñi participes esse, &
 mēfæ dæmoniorū. An puocamus dñm?
 Num fortiores illo sumus? Oīa mihi li-
 cent, at nō oīa cōducunt. Oīa mihi licēt,
 sed nō oīa ædificant. Nemo qd' suum est
 querat, sed qd' alteri⁹ est unusq̄sq̄. Omne
 qd' in macello uendit' edite, nihil interro-
 gantes, p̄pter cōscientiā. Dñi siquidē est
 terra, & plenitudo eius. Quod si quis uo-
 cat uos ifideliū, & uultis ire, omne qd' ap-
 ponitur uobis, edite, nihil interrogātes p̄-
 pter cōscientiā. Qd' si quis uobis dixerit,
 hoc simulacris imolatū est, ne edatis, p̄-
 pter illū q̄ indicauit, & propter cōscientiā.
 Dñi siquidē est terra, & plenitudo ei⁹. Por-
 ro cōscientiā dico, nō tuā, sed illius alteri-
 us. Cur em̄ libertas mea iudicat' ab alia
 cōscientiā? Qd' si ego cū gratia participo,
 cur ob id mihi male dicit' p̄ quo ego gra-
tias ago

17 χαρισῶ, ἴτε οὖν ἐδίδετε, ἴτε πίνετε, ἴτε τῆ ποιῆτε, πάντα εἰς δόξαν θεῶ ποιῆτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε, καὶ ἰουδαίοις καὶ ἑλλήσι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσι ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ εἶναι πολλῶν, ἵνα σωθῶσι, μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ. **Ε**παιῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, ὅτι πάντα μετὰ μὴ μέμνησθε, καθὼς παρεδὼκα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις, κατέχετε. **Θ**εῖλω δὲ ὑμᾶς εἰδέσθαι, ὅτι παντὸς ἀνδρός ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς, ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ, ὁ θεός. **5** ὡς ἂν ἡ προσευχόμενος, ἢ προφητεύουσα, κατὰ κεφαλὴν ἔχω, κατὰ χάριν τὴν κεφαλῆ, ὡς αὐτοῦ. ὡς ἂν ἡ προσευχόμενη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῃ τὴν κεφαλὴν, κατὰ χάριν τὴν κεφαλῆ ἑαυτῆς. ἔμγαρ ἐστὶ καὶ τὸ αὐτὸ τῆ θύρας μὲν, εἰ γὰρ οὐκαὶ τακαλύπτῆται γυνή, καὶ κηράσθω, εἰ δὲ ἀκέρω γυναικὶ τὸ κείρασθαι, ἢ ξυράσθαι κατὰ καλύπτῆσθαι. **Α**νὴρ μὲν ὡς οὐκ ὀφείλει κατὰ καλύπτῆσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν ἢ δόξα θεῶ ὑπάρχων. γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστίν. **Ο**υ γὰρ ἐστὶ ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ἢ ἀνδρός. **Κ**αὶ ὡς οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναικα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα, διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ θύρασι ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διὰ τὸν ἀγγέλου, ὡς αὐτὴ ὅντι ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, ὅντι γυνὴ χωρὶς ἀνδρός οὐκ ἔστι. ὡς ἂν ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, ὡς αὐτὴ ἡ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικὸς, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ὡς ἂν ὑμῖν αὐτοῖς κείνατε, ὡς ἂν ἐπὶ γυναικα ἀκατακαλύπτῃ τῶν θεῶ προσεύχεσθαι, ἢ ὄντι ἐκ αὐτῆ ἢ φύσεως διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν ἔαρ κομᾶ, ἀτίμια ἀνθρώπου ἐστίν, γυνὴ δὲ ἔαρ κομᾶ, δόξα ἀντὶς ἐστίν, ὅτι ἡ κόμη, ἢ μὴ τίς ἐξ ἑσῶν δίδοται, εἰ δὲ τις δοκῆ φιλόνη.

κομῆ ἔσθαι

tias ago. Siue igitur editis, siue bibitis, siue quid facitis, omnia in gloria dei facite. Tales estote, ut nullū p̄beatis offendiculum, neq; Iudæis, neq; Græcis, neq; ecclesiæ dei, quemadmodū ego per oīa omnibus placeo, non querens meā ipsi utilitatē, sed multo x̄, ut salui fiāt. **XI** **I**mitatores mei estote, sicut & ego Christi. Collaudo aut̄ uos fratres, quod omnia mea memoria tenetis, & quemadmodū tradidi uobis, traditiōes tenetis. Sed uolo uos scire, quod omnis uiri caput Christus est, caput aut̄ mulieris, uir. Caput uero Christi deus. Omnis uir orans, aut p̄phetās, quicquā habens in capite, probro afficit caput suum. Omnis uero mulier, orans aut prophetans, nō uelato capite, dehonestat caput suū. Nam id perinde est prorsus, ac si rafa esset. Etenim si nō uelatur mulier, etiā tōdeat. Quod si foedum est mulieri tōderi, aut radi, uelatur. Vir quidem nō debet uelare caput cum is imago sit & gloria dei. At mulier gloria uiri est. Non enim est uir ex muliere, sed mulier ex uiro. Neq; em̄ conditus est uir propter mulierē, sed mulier propter uirū. Propter hoc debet mulier potestatē habere in capite suo, propter angelos, alioq; neq; uir absq; muliere, neq; mulier absq; uiro in domino. Nam quē admodum mulier ex uiro est, ita & uir per mulierem, omnia uero ex deo. Inter uosip̄s iudicate, num decorū est, mulierem non uelatā, deū orare? An ne natura quidem ipsa hoc docet uos, quod uir quidem si comatus fuerit, probro sit ipsi? **C**ontra mulier si comata fuerit, gloria fit illi, quod coma, pro uelamine data sit. Ceterū si quis uidetur cōtentio/sus esse,

κος ειναι. ημεις τοι αυτω συνιθααμ ονκ εχο
 μλω, ουδε αι εκκλησια τω θεου. τωτο δε
 παραγγελωμ ονκ επανω, οτι ονκ εις το
 κρητημ, αλλ εις το κρητον συνερχεθε. πρω
 τον μου ε συνερχομλωμ υμων εν τη εκκλη
 σια, ακουω χρισματα εν υμιν υπαρχωμ, η
 μερος τι πιστευω. δε ε η εν ερεσης εν υμιν
 ειναι, ινα οι δοκιμοι, φανοι γενωνται εν
 υμιν. συνερχομλωμ οω υμων επι το
 αυτο, ονκ εσι κυριακομ δεωτομ φαγεν. εκα
 σος γαρ το ιδιομ δεπνομ προσλαμβανε εν
 τω φαγεμ. η εν δε μου πινα, δε δε μενεα.
 μη γαρ οικιας ονκ εχετε εις το ειδίωμ και
 πινωμ, η εν εκκλησιας του θεου καταφρο
 νητε, η εν καταχαιετε τους μη εχοντας,
 τι υμιν επω, επαινεσω υμας, εν τωτω ονκ
 επανω. **εγω γω** η ελαβομ απο του
 κυριου, ο και η δεδωκα υμιν, ο η ο κυριος **ΙΗ
 ΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ** εν τη νυκτι η παρεδιδото,
 ελαβεμ αροτομ, η εν ευχαρισισαα, εκλασε, η
 ειπε, λαβετε, φαγετε, τουτο μου εστι το σω
 μα, το υπερ υμων κλωμλωμ. τουτο ποιει
 τε εις τω εμλωμ αναμνησιμ. ωσαυτω και
 το ποτηριον μετὰ το δεπνισαι λεσωμ, τωτο
 το ποτηριον, η καινη διαθηκη εστιμ, εν τω εμω
 αιματι. τωτο ποιητε, οσακις εμ πινητε, εις την
 εμην αναμνησιμ. οσακις ε εμ ειδητε τον αρο
 τον τωτομ, η το ποτηριον τωτο πινητε, τον θα
 νατομ του κυριου καταγγελλετε, αρχισ ου αν
 ελθην, ωσε δε εμ ειδητε τον αροτομ τωτομ, η πι
 νη το ποτηριον του κυριου αναξίωσ, ενο
 χος εσα του σωματος η εν αιματος
 του κυριου **δοκιμαζετω**
 δε ανθρωπος εαυτομ, και ουτωσ εκ του
 αροτου ειδιτω, η εν του ποτηριου πι
 νητω. ο γαρ ειδωμ και πινωμ αναξίωσ,
 κρημα εαν τω ειδη και πινα, μη διακρί
 νωμ το σωμα τ κυριου. δια τωτο εν υμιν πολ
 λοι αδενη η αρωσοι, η κοιμωνται ικανοι.
ει γαρ εαυτουσ

sus esse, nos huiusmodi consuetudinem
 non habemus, neq; ecclesiae dei. Illud ta
 men precipiens non laudo, quod non in
 melius, sed in deterius convenitis. Nam
 primū quidem, cū convenitis in ecclesia,
 audio dissidia in vobis esse, & aliqua ex
 parte credo. Oportet enim & sectas in
 vobis esse, quo qui probati sunt, manife
 sti fiant inter vos. Igitur cum conveni
 tis in eundem locum, non licet dominicā
 cenam edere, quod unusquisq; propria
 cenam occupet in edendo. Et hic qui
 dem esurit, ille uero ebrius est. Num sa
 ne domos non habetis ad edendum &
 bibendum? An ecclesiam dei contemni
 tis, & pudefacitis eos qui non habent?
 Quid vobis dicā? Laudabo vos? In hoc
 non laudo. Ego enim accepi a domino,
 quod & tradidi vobis, quod dominus
 Iesus in ea nocte qua traditus est, acci
 pit panem, & postq; gratias egisset, fre
 git, & dixit. Accipite, Edite, Hoc meum
 est corpus, quod pro vobis frāgitur, hoc
 facite in mei cōmemorationem. Ad eun
 dem modum & poculū, peracta cena,
 dicens, hoc poculum nouum testamen
 tum est, in meo sāguine, hoc facite, quo
 tienscunq; biberitis, in mei cōmemora
 tionem. Quotiescunq; enim comedeti
 tis panem hunc, & poculū hoc biberitis,
 mortem domini annuntiatis, de necue
 nerit. Itaq; quisquis ederit panem hunc,
 aut biberit poculū domini indigne, reus
 erit corporis & sanguinis domini. Pro
 bet aut homo seipsū, & sic de pane edat,
 & de calice bibat. Nā qui edat aut bibit
 idigne, iudiciū sibi ipsi edat & bibit, nō di
 iudicās corp⁹ dñi. Propter hoc inter vos
 multi ibecilles & iualidi, & dormiūt mlti.
 Etenim

τοῦτο οὐκ ἐστὶν ἐκ τῶ σῶματος; ἢ ἂν εἴπω ἢ
 ἢ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῶ σῶματος; οὐκ ἐστὶν ἐκ τῶ
 σῶματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ
 σῶματος; εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμὸς, ποῦ ἢ
 ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἢ ὀσφρηκτικὸς; μὴ δὲ
 ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν
 ἐν τῷ σῶματι, καθὼς ἠθέλησεν, εἰ δὲ ἢ τὰ
 πάντα ἐν μέλει, ποῦ τὸ σῶμα; νῦν ἢ πολλὰ
 μὴ μέλη, ἐν δὲ σῶμα. οὐ δύνανται δὲ
 ὁ ὀφθαλμὸς ἐπέμειν τῇ χειρὶ, χεῖρα σου οὐκ
 ἔχω, ἢ πάλιν ἢ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ, χεῖρα
 ἡμῶν οὐκ ἔχω, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τὰ
 δοκοῦντα μέλη τοῦ σῶματος, ἀδενέσσεια
 ὑπάρχοντα ἀναγκασίᾳ ἐστίν, ἢ ἀδοκῶν μὲν ἀπὸ
 μῶτερα ἐστὶν τοῦ σῶματος, τούτοις τιμῶν
 περισσοτέραν προτιθέμεν, καὶ τὰ ἀχρήμοι
 να ἡμῶν, εὐχρημοσύνην προτιθέσαν ἔχοντα, τὰ
 ἢ εὐχρημόνα ἡμῶν, οὐ χεῖρα ἔχοντα, ἀλλ' ὁ θεὸς
 συνεκέραισε τὸ σῶμα τῷ ὑπεροῦτι περισσο
 τέραν δούε τιμῶν, ἵνα μὴ ἢ χίσμα ἐν τῷ
 σῶματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπερῶ ἀλλήλων
 μεριμνῶσιν τὰ μέλη, ἢ εἴται πάρε ἐν μέλει,
 συμπάρε πάντα τὰ μέλη. εἴτε δοξάζεται
 ἐν μέλει, συγχαιρεῖ πάντα τὰ μέλη. ἡμεῖς
 ἢ ἐς τὸ σῶμα ΧΡΙΣΤΟΙ, ἢ μέλη ἐκ μέλους ὁ
 οὐκ ἐθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον
 ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον
 διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χα
 ρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψισ, κυβερνήσεις,
 γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ
 πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδασκαλοί;
 μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα
 ἔχουσι ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λα
 λοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι; ζηλοῦτε δὲ
 τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ' ὑ
 περολίαν ὁ δὲ ὑμῶν δέικνυμι. εἰ μὴ τὰς γλώ
 σσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ, ἢ ἢ ἄγγέλων,
 ἀγάπην ἢ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ ἢ ἢ
 ἢ κῦμβαλον ἀλαλάζον, καὶ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ
 φητεῖα ἢ

idcirco nō est de corpore? Et si dicat au
 ris, non sum oculus, nō sum de corpore,
 num ideo nō est de corpore? Si totū cor
 pus oculus, ubi auditus? Si totum audi
 tus, ubi olfactus? Nunc autē deus posuit
 mēbra, unūquodq; singillatim, in corpe,
 quēadmodū uoluit. Quod si essent oīa
 unū mēbrū, ubi corpus? Nunc autē mul
 ta quidē mēbra, unū uero corpus. At nō
 potest oculus dicere manui, nō est mihi
 opus te, aut rursus caput pedibus, non
 est mihi opus uobis, imo multo potius,
 quæ uident mēbra corporis imbecilliora
 esse, necessaria sunt, & quæ putamus mi
 nus honesta esse corpis, his honorē ube
 riorē apponimus, & indecora nostri, co
 piosiorē decorē habent. Ceterū quæ
 decora sunt nostri, nō indigent, sed deus,
 simul temperauit corpus, ei cui deerat, co
 piosiorē addens honorē, ne sit dissidium
 in corpore, sed inuicē alia pro alijs eandē
 sollicitudinē gerant mēbra. Et siue patit
 unū mēbrū, cōpatiuntur oīa mēbra,
 siue glorificatur unū membrum, congau
 dent omnia mēbra. Vos autē estis
 corpus Christi, & mēbra ex parte, &
 alios quidem posuit deus in ecclesia, pri
 mum quidē apostolos, deinde prophe
 tas, tertio doctores, deinde potestates, de
 inde dona sanationū, subsidia, guberna
 tiones, genera linguarum. Num oēs apo
 stoli? Nū oēs pphetæ? Nū oēs docto
 res? nū oēs potestates? nū oēs dona ha
 bēt sanationū? nū oēs linguis loquunt?
 nū oēs interpretant? Sectemini uero do
 na potiora, & adhuc excellētē uīā uobis
 oñdo. Si liguis hoīm loquar & angeloz,
 charitatē aut nō habeā, factus sum æs re
 sonās, aut cymbalū tinnies. Et si habeā p
 phetiam,

Vit. Thaumate

phetiam,

XIII

φκτείαρ, εἰδὼ τὰ μυστήρια πάντα, ἢ πᾶσα μὲν γνῶσιμ, εἰ ἄρ ἔχω πᾶσα μὲν πίσιμ, ὡς ὅση μεθίσάνην, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, ὁδὲρ εἰμι, ἢ ἄρ φωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοιτά μου, καὶ ἄρ παρὰ τὸ σῶμά μου, ἵνα καθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, ὁδὲρ ὠφελούμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμῆ, ἡ ἡσυχία, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ. ἡ ἀγάπη οὐ περιφρονεῖται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἄχρημονε, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογιζέται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα σέβει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομιμνῆσκει, ἢ ἀγάπην, οὐδέποτε ἐκπίπτει.

εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται, εἴτε γλώσσαι παύσονται, εἴτε γνῶσις καταργηθήσεται. ἐκ μέρους δὲ γινώσκοντες, καὶ ἐκ μέρους προφητεύοντες. ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλος, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

ὅτε ἦμιν νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλησα, ὡς νήπιος ἐφρόνονα, ὡς νήπιος ἐλογίζομην, ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργησα κατὰ τὸ νήπιον. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν ἀνίματι, τότε δὲ, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσκωμαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη. νυνὶ δὲ μέγα πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα, μείζων ἢ τῶν ἄλλων ἡ ἀγάπη. Διὼκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μάλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση, οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. ὁ ἢ προφητεύων, ἀνθρώποις λαλεῖ, οἰκοδομῶν, καὶ παράκλησιμ, καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσση, ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ προφητεύων, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω ἢ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μάλλον ἢ ἵνα προφητεύητε. μείζων γὰρ ὁ προφητεύων, ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἕκτος εἰμὴ διερμηνεύων, ἵνα ἢ ἐκκλησία

phetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habeam fidem, adeo ut montes loco dimoueam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Et si infumam in alimoniam omnes facultates meas, & si tradam corpus meum, ut cōburar, charitatem autem non habeam, nihil utilitatis capio. Charitas loganimis est, benigna est. charitas non inuidet. charitas non est procax, non inflatur, non est fastidiosa, non querit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet de iniusticia, sed cogaudet ueritati. oia suffert, oia credit, oia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit. Siue prophetiae abolebuntur, siue linguae cessabunt, siue scientia abolebitur. Ex parte autem cognoscimus, & ex parte prophetamus. Ast ubi uenerit quod perfectum est, tunc quod ex parte est abolebitur. Cum essem puer, ut puer loquebar, ut puer sentiebam, ut puer cogitabam, At ubi factus sum uir, aboleui puerilia. Cernimus enim nunc per speculum in aenigmate, tunc autem faciem ad faciem, nunc cognosco ex parte, tunc uero cognoscam, quemadmodum & cognitus sum. Nunc autem manet fides, spes, charitas, tria haec, sed maior horum charitas. Sectemini charitatem, et uelimini spiritualia, magis tamen, ut prophetetis. Nam qui loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed deo. Nullus enim audit. Spiritu uero loquitur mysteria. Ceterum qui prophetat, hominibus loquitur, edificationem, & exhortationem, & consolationem. Qui loquitur lingua, seipsum edificat, at qui prophetat, ecclesiam edificat. Volo autem omnes uos loqui linguis, magis autem ut prophetetis. Maior enim qui prophetat, quam qui loquitur linguis, nisi interpretetur, ut ecclesia

XIII

prophetat maior loquitur lingua

e ecclesia

ἢ ἐκκλησίᾳ οἰκοδομῶν λαέκ . νυνὶ δὲ
 ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις
 λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω; ἐὰν μὴ ὑμῖν λα-
 λήσω, ἢ ἐν ἀποκαλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν
 προφητείᾳ, ἢ ἐν διδασκαλίᾳ; ὁμοίως τὰ ἄφωνα
 φωνῶν διδόντα, εἴτε ἀυλός, εἴτε κιθάρα, ἐὰν
 διασολῶν τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνω-
 σθήσεται, τὸ αὐλούριον, ἢ τὸ κιθαριζόμε-
 νον; καὶ γὰρ ἐὰν ἀδύλω φωνῶν σάλπιγγι
 δῶ, τίς παρασκηθήσεται εἰς πόλεμον; ὄν-
 τως καὶ ὑμεῖς διὰ φωνῶν γλώσσαις, ἐὰν μὴ ἑ-
 σσημομ λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ
 λαλούριον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦν-
 τε, τοσαῦτα, εἰ τύχοι, γλῶσσαι φωνῶν ὅτι
 κόσμος, καὶ οὐδὲν ἀντι᾿ ἄφωνον. ἐὰν οὖν
 μὴ εἰδῶ τίς δάμαμι φωνῆς, ἔσομαι
 ὡς λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν
 ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτως ὁ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζῆλω-
 ταί ἐστε πνευμάτιον, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς
 ἐκκλησίας ζητεῖτε, ἵνα ᾤσεν ὑμεῖς. διότι ὁ
 λαλῶν γλώσσαις, προσεύχεται, ἵνα διδραμ-
 νεύκ. ἐὰν ἂν πρὸς σὺν ἡμῶν γλώσσαις, τὸ πνεῦ-
 μά μου προεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρι-
 πός ἐστι. τί οὖν ὅτι προσεύξομαι ὡς πνεῦμα
 τι, προσεύξομαι δὲ καὶ ὡς νοῦς. καλῶ ὡς πνεῦ-
 ματι, καλῶ ἢ καὶ ὡς νοῦς. ἐπεὶ ἐὰν εὐλογί-
 σης, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώ-
 του, πῶς ἔρε τὸ ἀμύν, ἐπὶ τῇ σὺν εὐχα-
 ρισίᾳ; ἐπεὶ δὲ τί λέγεις οὐκ οἶδεις. σὺ μὲν γὰρ
 καλῶς εὐχαρισεῖς, ἀλλὰ ὁ ἕτερος οὐκ οἰκο-
 δομεῖται. εὐχαρισῶ ὡς δεῦρ' ἐμοί, πάντων
 ὑμῶν μάλλον γλώσσαις λαλῶν. ἀλλ' ἐν
 ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους, διὰ τὸ νοῦσι
 μου λαλῆσαι, ἵνα ὁ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μη-
 ρίους λόγους ἐν γλώσσαις. ἀδελφοί, μὴ
 παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ
 νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσίν, τέλει γίνεσθε.
 ἐν ὡς νόμος ἐγγραπῆαι. ὅτι ἐν ἑτέρω γλώσ-
 σοις καὶ ἐν χεῖλεσιμ ἐτέροις, λαλήσω ὡς λαῶν
 τούτων.

ecclesia ædificationē accipiat. Nunc autē
 fratres, si ueniā ad uos linguis loquens,
 quid uobis prodero? nisi uobis loquar,
 aut in reuelatione, aut in scientia, aut in
 prophetia, aut in doctrina? Quin & in-
 anima, uocē reddentia, siue tibia, siue ci-
 thara, nisi distinctionē sonis dederint,
 quomodo cognosceat, quod tibia canit,
 aut cithara? Etenim si incertam uocem
 tuba dederit, quæ apparabitur ad bellū?
 Sic & uos per linguā nisi significantem
 sermonem dederitis, quomodo intelli-
 getur, quod dicitur? Eritis enim in aerem
 loquentes. Tam multa, uerbi gratia ge-
 nera uocum sunt, in mundo, & nihil ho-
 rum mutum. Itaque si nesciero uim uocis,
 ero ei qui loquitur barbarus, & qui lo-
 quitur in me barbarus. Itaque & uos,
 quandoquidem sectatores estis spiritu-
 um, ad ædificationē ecclesiæ querite, ut
 excellatis. Quapropter qui loquitur lin-
 gua, oret, ut interpretetur. Nam si orem
 lingua, spiritus meus orat, at mens mea
 fructu uacat. Quid igitur est? Orabo spi-
 ritu, sed orabo & mente. Canam spiritu,
 sed canam & mente. Alioqui si benedi-
 xeris, is qui implet locum indocti, quo-
 modo diciturus est Amen, ad tuam gra-
 tiarum actionem? Quandoquidē quid
 dicas nescit. nā tu quidem bene gratias
 agis, uerum alius nō ædificatur. Gratias
 ago deo meo, quod magis quā oēs uos,
 linguis loquor. Sed in ecclesia uolo quin-
 que uerba, per mētē meā loqui, ut & alios
 instituā, potius quā decē milia uerborū in
 lingua. Fratres, ne sitis pueri sensibus,
 sed malicia pueri sitis, sensibus uero per-
 fecti sitis. In lege scriptū est. In uarijs lin-
 guis & in labijs uarijs loquar populo
 huic,

τούτω, κὴ οὐδ' οὕτως εἰσακθῶσιν ταί μου λέει
 γὰ κῦριος, ὡς τε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖον εἰ-
 σὶν, οὐ τῆς πιστεύουσι, ἀλλὰ τῆς ἀπίστοις. ἢ
 δὲ προφητεία οὐ τῆς ἀπίστοις, ἀλλὰ τῆς πί-
 στύουσι. Ἐὰν οὖν σωέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐν
 πῖστοι καὶ ἡ πάντες γλώσσαις λαλώσιν, εἰ-
 δέλθωσι δὲ ἰδιώτῃ ἢ ἀπιστοί, οὐκ ἐρῶσιν, ὅτι
 μαίνεσθε; Ἐὰν ὅ πάντες προφητεύουσιν, εἰσελ-
 θῶ δ' εἴ τις ἀπίστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάν-
 τῶν, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, κὴ οὕτως τὰ κρυ-
 πτὰ τῆς καρδίας αὐτῆ φανερὰ γίνεται, κὴ οὕτως
 πεισθῶ ἐπὶ πρόσωπον, προσκυνήσῃ τῷ θεῷ,
 ἀπαγγέλλω, ὅτι ὁ θεὸς οὕτως ἐν ὑμῖν ἐσί-
 τι οὖν ἐσὶν ἀδελφοί; ὅταρ σωέρχθε, ἕκα-
 σοι ὑμῶν ψαλμὸν ἔχθ, διδασκῶν ἔχθ, γλῶσ-
 σα ἔχθ, ἀποκαλύψῃ ἔχθ, ἐρμηνεύσῃ ἔχθ.
 πάντα πρὸς οἰκοδομίαν γινέσθω, εἴτε γλῶσση
 τίς λαλῆ, ἢ διδασκῶν τρεῖς, ἢ ἀνα-
 μένος, ἢ εἰς διδασκίαν θέτω. Ἐὰν δὲ μή ἢ δι-
 δασκίαν θέτω, ἢ ἐκκλησίαν, ἢ αὐτῶν ἢ λα-
 λείτω ἢ τῷ θεῷ. προφητεία δὲ διδασκῶ ἢ εἰς
 λαλίτωσα, κὴ οἱ ἄλλοι διδασκίτωσαρ.
 Ἐὰν δὲ ἄλλῃ ἀποκαλυφθῆ καθημενίω, ὁ πρῶ-
 τος σιγάτω. Δάτω δὲ γὰρ καθένα πάντες
 προφητεύω, ἵνα πάντες μαθηθῶσιν, κὴ πάν-
 τες παρακαλῶνται, κὴ πνεύματα προφη-
 τῶν προφηταίς ὑποτάσσεται. οὐ γὰρ ὄπισ-
 ἀκαταστάσις ὁ θεός, ἀλλ' ἐρημικός, ὡς ἐν
 πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἢ ὑμῶν.
 21. Αἰγυπτῶντες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σι-
 γάτωσαρ. οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς
 λαλῆν, ἀλλ' ὑποτάσσασθαι. καθὼς ἢ ὁ νό-
 μος λέγει. εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἱ-
 κῶ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν ἐρωτῶτάτωσαρ.
 Αἰχρὸν γὰρ ὄπισθαι ἐν ἐκκλησίαις λαλῆν,
 ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἔξῃ λθῆν; ἢ εἰς
 ὑμᾶς μόνους κατέκτισται; εἰ τις δοκεῖ προ-
 φητεῖ εἶναι, ἢ πνευματικός, ἐπιγινώσκέτω
 ἢ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου εἰσὶν ἐντολαί. εἰ-
 δέ τις

huic, & ne sic quidē audiēt me dicit dñs.
 Itaq; linguæ in signū sunt, nō credenti-
 bus, sed incredulis. contra pphetia, non
 incredulis, sed credentibus. Ergo si cōue-
 nerit ecclesia tota, in idem, & oēs linguis
 loquantur. ingrediātur autē indocti, aut
 infideles, nōne dicent, quod insaniatis.
 Quod si oēs prophetetis, ingrediat autē
 infidelis aut indoctus, coarguit ab oibus,
 diiudicat ab oibus, & sic occulta cordis
 ei⁹ manifesta fiūt, atq; ita procidens in
 faciē. adorabit deū, annuncians, qđ deus
 reuera in uobis sit. Quid igitur est fra-
 tres? Quoties cōuenitis, unusquisq; ue-
 strum psalmū habet, doctrinā habet, lin-
 guam habet, reuelationē habet. omnia
 ad ædificationem fiant, siue lingua quis
 loquitur, iuxta duos, aut ut plurimū tres,
 idq; uicissim, & unus interpretetur. Qu-
 si nō sit interpres, taceat in ecclesia, cæte-
 rum sibi ipsi loquat & deo. Prophetæ ue-
 ro, duo aut tres loquantur, & cæteri diu-
 dicent. Porro si alijs fuerit reuelatū, assi-
 deti, prior taceat. Potestis enim singilla-
 tim omnes prophetare, ut omnes di-
 scant, & omnes consolationem accipiāt,
 & spiritus prophetarum prophetis su-
 biiciuntur. Nō enim est confusionis de-
 us, sed pacis, ut in omnibus ecclesijs san-
 ctis. Mulieres uestræ in ecclesijs sileant,
 Nec enim mandatum est illis ut loquan-
 tur, sed ut subditæ sint. Quemadmodū
 & lex dicit, Quod si quid discere uolunt,
 domi suos uiros interrogent. Nam tur-
 pe est mulieribus in ecclesia loqui. An a
 uobis sermo dei pfectus est? An in uos
 solos incidit? Si quis uideretur prophe-
 ta esse, aut spiritalis, agnoscat que scribo
 uobis, quod domini sint præcepta, cæ-
 terum

γαι, εἰ μὴ ἀποθάνη, καὶ ὁ σπείρης, οὐ τὸ σῶμα
 τὸ γενεσὸ μὲν οὐ σπείρης, ἀλλὰ σπυρονόμ κόκκον,
 εἰ τύχοι σίτου, ἢ ζινοῦ, ἢ λοιπῶν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῶν
 δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἐκαστῶν ἑσθ
 μάτ' ἑἰς ἰδίον σῶμα. οὐ πᾶσα σὰρξ, ἢ αὐτὴ σὰρξ
 ἀλλὰ ἄλλη μὲν σὰρξ ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ
 κτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν. καὶ σῶ
 ματα ἐπερράνια, καὶ σῶματα ἐπίγεια. ἀλλ' ἐτέ
 ρα μὲν ἢ τῶν ἐπερράνιων δόξα, ἐτέρα δὲ ἢ τῶν ἐπι
 γείων, ἄλλη δόξα ἢ ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελή
 νης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων. ἀσὴρ δὲ ἀστέρων δια
 φέρεται ἐν δόξῃ, οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν,
 σπείρεται ἐν φθορᾷ, εἴρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. σπεί
 ρεται ἐν ἀτιμίᾳ, εἴρεται ἐν δόξῃ. σπείρεται ἐν
 ἀσθενείᾳ, εἴρεται ἐν δυνάμει. σπείρεται σῶμα
 ψυχικόν, εἴρεται σῶμα πνευματικόν. ἔστι
 σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν. οὗτος
 καὶ λέγεται πῶς. ἐγγύς το ἡρώτος ἀνθρώπου ἀ
 δάμεις ψυχῶν ζῶσαν, ὁ ἕκατος ἀδάμεις
 πνεῦμα ζωοποιῶν, ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευ
 ματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευμα
 τικόν. ὁ πρῶτος ἀνθρώπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δὲ
 δεύτερος ἀνθρώπος, ὁ κύριος ὁ ἐξ οὐρανοῦ. ὁ οὗτος
 χοϊκός, τρεῖς καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἱ οὗτοι ἐπερράνιοι, τρε
 ῖς καὶ οἱ ἐπερράνιοι, καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τῆ
 εἰκόνα τῶν χοϊκῶν, φορέσαμεν καὶ τῆ εἰκόνα τῶν
 ἐπερράνιων. τρεῖς δὲ φημι ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ
 αἷμα βασιλείαν θεῶν κληρονομήσαν οὐ δύναν
 τη. οὐδὲ ἢ φθορὰ πῶς ἀφθαρσίαν κληρονομήσ
 ῃ. οὐδὲ μυστήριον ὑμῖν λέγω. πάντες μὲν οὐ κοιμη
 θησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλακασόμεθα, ἐν αὐτόματι
 ἐν ἑσπῇ ὁ φθαλμὸς ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι.
 σαλπίζει δὲ, ὅτι νεκροὶ ἐξεθνήσκοντες ἀφθαρτοί,
 καὶ ἡμεῖς ἀλλακασόμεθα. δὲ τὸ φθαρτὸν τρεῖς
 ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τρεῖς ἐνδύ
 σασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τρεῖς
 ἐνδύσκη ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τρεῖς ἐνδύ
 σκη ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος, ὁ γε
 γρασμυλῶς. κατεπότη ὁ θάνατος εἰς νίκος,
 πᾶσα θάνατε δὲ κέντρον, πᾶσα ἀδὴ τὸ νίκος,
 τὸ δὲ κέντρον τῆ θανάτου, ἢ ἀμαρτία, ἢ δάμα.

uificat, nisi mortuū fuerit. Et hoc qd' se
 mias. nō corp⁹, qd' nascet semias, s; nudū
 granū, exēpli causa tritici, aut alicui⁹ ex cæ
 teris. Sed de⁹ illud dat corp⁹, ut uoluit &
 unicuiq; feminū, suū corp⁹. Nō ois caro
 eadē caro, s; alia qdē caro hoim. alia ὄ
 caro pecorū, alia ὄ pisciū, alia ὄ uolucr
 Et sūt corpa celestia, & sūt corpa trestria.
 Vex alia quidē celestiu gfa, alia ὄ tte
 striū, alia gfa sol, & alia gfa lunæ, & alia
 gfa stellaz. Stella siqdē a stella differt. in
 gfa. Sic & resurrectio mortuorū. Semiat
 in corruptione, resurgit in incorruptibi
 litate. seminatur i ignominia, resurgit in
 gfa. semiat i infirmitate, resurgit in potē
 tia. Semiat corp⁹ aiiale, resurgit corp⁹ spi
 ritale. Est corp⁹ aiiale, & ē corp⁹ spiritale.
 quēadmodū & scriptū ē. Fact⁹ est prim⁹
 hō Adā in aiām uiuētē, extrem⁹ Adā in
 spm̄ uiuificatē. At nō primū, qd' spiritale.
 sed qd' aiiale, deinde qd' spiritale. Prim⁹
 hō de terra terren⁹. Scds hō, ipse dñs de
 celo. Qualis terren⁹ ille. tales & hi q terre
 ni sunt. Et qlis ille celestis, tales & ἢ qui
 celestes sūt. Et quēadmodū gestauimus
 imaginē terreni, gestabim⁹ & imaginē cæ
 lestis. Hoc at dico frēs. qd' caro & sāguis
 regni dei hæreditatē cōseq nō pnt. Neq;
 corruptio icorruptibilitatis hæreditatē ac
 cipit. Ecce mysteriū uobis dico. Nō oēs q
 dē dormiem⁹, oēs tñ imutabimur, i pun
 cto, in momento oculi, in extrema tuba.
 Canet em̄ tuba, & mortui resurgēt icorru
 pti, & nos imutabimur. Optet em̄ corru
 ptibile hoc induere incorruptibilitatē, &
 mortale hoc iduere imortalitatē. Cū aut
 corruptibile hoc, iduerit icorruptibilitatē
 & mortale hoc, iduerit imortalitatē. tūc fi
 et sermo q script⁹ ē. Absorpta ē mors i ui
 ctoriā. Vbi tu⁹ mors acule⁹: ubi tua ifer
 ne uictoria. Acule⁹ at mortis pctm̄, potē

μίς τ' ἀμαρτίας ὁ νόμος. ἡ δὲ χάρις, ἡ
 διδόντι ἡμῖν τὸν νῆκος, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σου Χριστοῦ. ὡς ἀδελφοί μου ἀγαπήτοι
 ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, ἠσυχνοῦντες
 ἐν τῷ κυρίῳ πάντοτε εἰδότες, ὅτι ὁ κό-
 33 ποσ ἡμῶν οὐκ ἔστι κενός ἐν κυρίῳ. περὶ δὲ τῆς
 λογίας τ' εἰς τοὺς ἀγίους, ὡς ἔταξα ταῖς
 ἐκκλησίαις ἐν Γαλατίας, οὕτως καὶ ἡμεῖς πε-
 ῖσατε. Ἡ μίση σαββάτων. ἕκαστος ἡμῶν παρ-
 ἑαυτῶν ἡθέτω. θησαυρίζω ὅτι ἐμ ἐνοσῶνται,
 ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίω ἴνωνται. Ὅταν δὲ
 ἤρα ἡρώμα, οὗς ἐὰν λοκίμάκητε δι' ἐπισο-
 λῶν, ὅπως πέμφω ἀπενεὸς κίρι τὴν χάρις ἡμῶν
 εἰς ἱερουσαλήμ. Εἰ μὴ δὲ ἄξιον τῶν καμῶν πο-
 ρεύεσθε, οὐδὲ μοι πορεύσονται. Ἐλεύσεμα δὲ
 πρὸς ἡμᾶς, ὅταν μακεδονίαν διέλθω, μα-
 κεδονίαν δὲ διέρχομαι. πρὸς ἡμᾶς δὲ Τυχὸν
 ἤρα μὴ ἢ καὶ ἤρα χιμάσω, ἵνα ἡμεῖς με πρὸ
 πέμφητε, ὅς ἐὰν πορεύωμαι. ὅου θέλω γὰρ ἡ-
 μᾶς ἄρτι ἐμ ἤρα ἰδῆναι, ἐλπίζω δὲ χρόνον
 ἵνα ἐπιμῆναι πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπι-
 ἔψη. ἐπιμῆναι δὲ ἐμ ἐφέσω ἕως τ' πεντηκο-
 σῆς, θύρα γὰρ μοι ἀνέωσε μεγάλη καὶ ἐνδοξή,
 καὶ ἀνέκει μύθοι πολλοί, ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος,
 βλέπετε ἵνα ἀφόβως ἡρώκη πρὸς ἡμᾶς. ὅς δὲ
 ἔρημ κυρίως ἐράται, ὡς ἐβόω, μή τις οὐδ' ἀν-
 τὸν δὲ ἀθεμίση. προπέμφατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰ-
 ρηνῇ ἵνα ἔλθῃ πρὸς με, ἐκδέχομαι γὰρ αὐ-
 τὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. περὶ δὲ ἀπολλῶ-
 τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐ-
 τὸν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν,
 καὶ πάντως οὐκ ἤν θέλημα, ἵνα νῦν ἔλθῃ.
 ἐλεύσετα δὲ, ὅταν εὐκαιρήσῃ.
 Γραγορεῖτε, σῆκετε ἐν τῇ πίσει, ἀνδρίζεσθε, κρα-
 ταιούθε, πάντα ἡμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθε.
 παρακαλῶ δὲ ἡμᾶς ἀδελφοί, οἴδατε πῶς οἱ
 κίση σεφανῶ, ὅτι ἔρη ἀπαρχὴ ἐν ἀχαί-
 ας, ὅς εἰς διακονίαν τῶν ἀγίων ἔταξαν ἑ-
 αυτοὺς, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑποτάσσομε τῶν τριού-
 τοις, ὅς παντὶ τῷ συνεργῶντι ὅς κοπιῶντι.
 χαίρει

tia v̄o pcti lex. sed deo gratia. q̄ dedit no-
 bis uictoriā, p̄ dñm nostrū Iesū Christū.
 Itaq; fr̄es mei dilecti, stabiles sitis, & imo-
 biles, abūdantes in ope dñi semper, cum
 sciatis, quod labor uester nō est inanis in
 dño. Cæterū de collecta, erga sanctos,
 quēadmodū ordinavi ecclesijs Galatiæ.
 ita & uos facite, in una sabbatoꝝ. un⁹ q̄sq; XVI
 uestrū apud sese ponat, recōdēs, q̄cqd cō-
 me dum fuerit, ne cum uenero, tunc colle-
 ctæ fiant. Vbi uenero autē ad uos, quos-
 cunq; pbaueritis, p̄ epistolas, hos mittā,
 ut p̄ferant bñficiam uestrā in Hierl̄m.
 Quod si fuerit ope precii, ut & ipse p̄fici-
 scar, mecū p̄ficiētur. Veniā autē ad uos
 cū Macedoniā trāsiro. Macedoniā em̄
 aditurus sum. Apud uos autē forte p̄ma-
 nebo, aut etiā hyemabo, ut uos me dedu-
 catis, quocūq; p̄fici scar. Nolo em̄ uos nūc
 in trāscursu uidere, sed spero tempus ali-
 quantum mansurum me apud uos, si do-
 minus permiserit. Cōmoror autē Ephesi,
 usq; ad diē quinquagesimū. Nā hostiū
 mihi aptū est magnū, & efficax, & aduer-
 sarij multi. Qd' si uenerit Timotheus, ui-
 dete, ut absq; metu sit apud uos. Opus
 dñi opatur, quēadmodū & ego. Ne quis
 igit' eū spernat, sed p̄sequamini eū in pa-
 ce, ut ueniat ad me. Expecto em̄ illū cum
 fratribus. Porro de Apollo fratre, multū
 hortat' sū illū, ut iret ad uos. cū fratrib⁹,
 & oīno nō erat uoluntas, nunc eūdi. Vē-
 turus est autem, cum oportunitatem erit
 nactus. Vigilate, state in fide, uiriliter
 agite, estote fortes. Omnia uobis in cha-
 ritate fiant. Obsecro autem uos fratres.
 Nostis familiam Stephanæ, esse primi-
 tias Achaïæ, & in ministerium sanctis or-
 dinarunt seipsos, ut & uos subditæ sitis
 talibus, & omni adiuuanti & laboranti,
 e 4 Gaudeo

Χαίρω ἕ ἐπὶ τῇ παρυσία σεφωᾶ, καὶ φέρω
 τουνάτου, Ἐ ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ἔμωμ ὑσέρημα,
 οὗτοι ἀνεπλήρωσαμ. ἀνέπανουσαμ γὰρ τὸ ἔ-
 μωμ πνεῦμα, Ἐ τὸ ἔμωμ. ἐπιγινώσκειτε ὅσω
 τους τριούτους. ἀσάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλη-
 σία φιλίας. ἀσάζονται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ
 πολλὰ, ἀκύλας καὶ πρίσιλλας, σὺν τῇ κατ' ὁ-
 κομ ἀντὶ ἐκκλησία. ἀσάζονται ὑμᾶς οἱ
 ἀδελφοὶ πάντες. ἀσάσασθε ἀλλήλους ἐν
 φιλήματι ἀγίῳ. ὁ ἀσασμὸς, τῆ ἐμῆ χερσὶ
 παύλα. εἰς ὃν φιλήσῃ κυρίῳ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ, ἢ τῷ ἀνάθεμα μαρνανθά. ἢ χάρις ἔ κυ-
 ρίς ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετ' ὑμῶν ἢ ἀσάπκ με-
 μετὰ πάντων ὑμῶν, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΩ. ἀμὴν.

πρὸς κορινθίους πρώτη,

Ἐγράφη ἀπὸ φιλιππῶν διὰ σεφωᾶ καὶ
 φορτυνάτου, καὶ ἀχαϊκοῦ, Ἐ τιμοθέου.

Gaudeo ἕ de aduētū stephanæ & For-
 tunati & Achaici, qm̄ id qd̄ mihi deerat
 uestri. illi suppleuerūt. Refocillauerūt em̄
 spiritum meum & uestrum. Agnoscite
 itaq; huiusmodi. Salutant uos ecclesie
 Asia. Salutant uos in domino multum,
 Aquila & Priscilla, cum ea quæ in domo
 est ipsoꝝ ecclesia. Salutāt uos fratres
 omnes. Salutate inuicem in osculo san-
 cto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis
 nō diligit dñm Iesum Christum, sit ana-
 thema Maranatha. Gratia domini Iesu
 Christi, sit uobiscum. Dilectio mea cum
 omnibus uobis in Christo Iesu. Amen.

Finis.

Missa fuit e Philippis, per Stephanā
 & Fortunatū, & Achaicū, & Timotheū.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Αὐτῷ ἐπισέλλω ἀπὸ μακεδονίας, ἢ ἕ πρόφασιν φιλίας ἐπισολῆς ἄντη. δεξάμενοι κο-
 ρίνθιοι πλὴν προίεραμ ἐπισολῶν, κατενύγκουσαμ ἐπὶ τῇ ἁμαρτία ἕ λαβόντες τὴν μῆνιν
 ἄμ, καὶ ἐλυπήθησαμ ἕ, ὡς πρὸς ὄντες δὲ τριῶν ἁμαρτήματα. εἴτα ὑφηρεάζοντ ὑπὸ ἄνωμ,
 ἢ ἕ Ἐ τὰς προφάσεις ἢ ἕ ἁγισμάτων ποιόντων, ὡσε πρὸς ἀκαθάρτου τῶν ἁμαρτι-
 τῶ νόμου, Ἐ ἀδ' ἁφορομ ἢ ἕ ἁγῶν πλὴν πρὸς ἕ ΧΡΙΣΤΟΥ χάρις, Ἐ μᾶλλον προσέχημ τῆς ἐν προσώπῳ
 καυχωμῶν. ἢ ἕ ἁγῶν καὶ πρὸς φιλίας λογίας, φιλίας εἰς τοὺς ἁγίους φρονίζοντες καλῶς. πρὸς ταῦτα ὅσω, ἀν-
 ἕ ἁγῶν ὁ ἀπόστολος, Ἐ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὸς ἐκβαλόντας τὸν πρῶτον νόμον, ἐπὶ τὰ θεῶν
 σασιμ ἀντὶς καθικεύει, καὶ μετὰ νοήσασθα ἐκείνομ, κελεύει δεχθῆναι. ἐν αὐτῇ δὲ διδάσκει περὶ τοῦ νό-
 μου, διαίτησθαι τὸν νόμον, καὶ δεῖκνυσθαι, ὅτι ὁ δὲ λαμβάνει τὰ ἁμαρτία μόνον ἕ νόμον, ἀλλ'
 ἐν αὐτῶ τῶν ἁμαρτιῶν πλὴν διάνοιαν ἐρθενῶν. οὐ δὲ μόνον ἕ ἁγῶν ὁ νόμος, ἀλλ' ἐν τῆς ἁγῶν ὅτι
 Ἐ ὁ νοῦς τοῦ πνεύματος, ἕ ἁγῶν ὅτι ἕ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐλθόντος, καὶ καὶ κτίσις γέγονεμ, Ἐ ὁ δὲ κατὰ τὸ πα-
 λαιὸν ζῆν, ἀλλ' ὡς ἐν καὶ καὶ κτίσις, ἐν πᾶσιμ ἀνανεῶσθαι, Ἐ ἀργῶν εἶναι λοιπὸν πλὴν πρὸς τομῶν. ἀπο-
 δέχεται δὲ ἀντὶς καὶ πρὸς φιλίας δ' ἁγῶν, καὶ προέπειτ ἀντὶ μᾶλλον πλεονάζειμ. αὐτῶ μῶν ἕ τοὺς ἐν
 προσώπῳ καυχωμῶν, κατὰ λέγει πάντα, ἕ πρὸς πέπονθε διὰ τὸν κύριον, Ἐ τὰς ὁπῆσας ἕ δικησθῆ-
 ἕ ἁγῶν ἕ ἁγῶν, εἰς τε τὸν πρὸς ἁγῶν, καὶ εἰς τὸν ἕ ἁγῶν ὁ ἀρχαίος, εἴτα πρὸς ἁγῶν, μὴ ἁμαρτία
 νημ, ἀλλὰ μετῶσθαι τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐν ἕ ἁγῶν, τελεῶν πλὴν ἐπισολῶν. ὅτι ἕ καὶ ταῦτα, ὅ πᾶς λό-
 γος ὅτι ἐν τῇ ἐπισολῇ πρὸς τὸν ἕ, καὶ πρὸς κορινθίωμ, Ἐ ἕ ἁγῶν ἕ ἁγῶν ἀποστόλων, καὶ ἐκ ταύτης ἕ ὑποθέσει-
 ως, πρὸς τὸν εἰς τε τὰ ἕ χάριτος θεῶν, καὶ πρὸς ἕ ἁγῶν πολίτειας, καὶ δὲ ἐνοσηεῖδην, καὶ τὸ ἕ ἁγῶν, καὶ
 δὲ ἀλλοτριότητος, καὶ πρὸς τὸν μετὰ ὁτιανῆς ἀρετῆς, καὶ πρὸς τὸν ἕ ἁγῶν ἕ ἁγῶν ἀλαζονείας καὶ πονηρίας.

ARGUMENTVM

Ost actā a Corinthijs pœnitentiā, cōsolatoriā scribit eis ep̄lam ap̄ls a
 Troade, per Titum, & collaudans eos, hortatur ad meliora, contrista-
 tos quidem eos, sed emendatos ostendens.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΔΙΑ ΘΕΛΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΙΜΟΘΕΟΥ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ, ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΩ ΘΕΩ, ΤΗΣ ΟΥΣΗΣ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩ, ΣΑΝ ΤΙΣ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑ

σι, τῆς οὐσίμ ἐν ὅλῃ τῇ ἀχαΐα. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. εὐλογοῦντες ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν δικαιοσύμων, καὶ θεὸς πάσης κτίσεως, ὁ κτίων καλῶς ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς δὲ δάσκαλός ἡμᾶς κτιστακλίτων, τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τὴν κτίσιν, ἧς κτιστακλίμεθα ἀντὶ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ. ὅτι καθὼς κτιστακλίμεθα ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ Χριστοῦ κτιστακλίμεθα ἀντὶ τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κτίσις ἡμῶν, εἴτε ἐν θλίψει ἢ ἐν δόξῃ, ἡμῶν ἐστὶν ἡμῶν κτιστακλίμεθα ἀντὶ τοῦ θεοῦ, ὅτι ὡς κοινωνοὶ ἐστέ τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς κτίσεως. οὐδὲ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν, τὴν γενόμενάν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρύνθημεν, ὑπὲρ δυνάμειν ὡς εἰς ἀπορρηκτικῶν ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἀντὶ ἑαυτῶν, ὅ ἀπόκριμα τῆς θανάτου ἐχθροῦ, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ εὐεργετῇ τοῦ νεκρῶν, ὅς ἐκ τῆς θανάτου ἐξῆύσατο ἡμᾶς, καὶ ἑώρα ἡμᾶς, εἰς ὅν ἡλπίκαμεν, ὅτι καὶ ἐν τῇ ἰσχυρίᾳ σωσθήσονται ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δέήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων, τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα, διὰ πολλῶν ἐυχρισθῆν ὑπὲρ ἡμῶν. καὶ ἡμῶν ἡμῶν ἄντι ὅτι, ὁ μαρτύριον τὸ σωφρονιστικῶν ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀπλοῦντι καὶ εὐκρίτειᾳ θεῷ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι τοῦ θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, κτιστακλίμεθα ἀντὶ τοῦ θεοῦ.

AD CORINTHIOS SECVNDA.

PAulus apostolus Iesu Christi, per uoluntatem dei, & Timotheus frater ecclesiae dei, qui est Corinthi, una cum sanctis oibus, qui sunt in tota Achaia. Gratia uobis & pax, a deo patre nostro, & domino Iesu Christo. Benedictus deus, & pater domini nostri Iesu Christi, qui est pater misericordiarum, & deus totius consolationis, consolans nos in omni tribulatione nostra, in hoc ut possimus consolari, eos qui sunt in omni tribulatione, propter consolationem, qua nos ipsos consolatur deus. Quoniam sicut abundauerunt afflictiones Christi in nos, & per Christum abundat & consolatio nostra. Siue autem tribulamur pro uestra consolatione ac salute, qui operatur in tolerantia earundem afflictionum, quas & nos patimur, & spes nostra firma est pro uobis. Siue consolationem accipitis pro nostri consolatione ac salute, scientes, quod quemadmodum participes estis afflictionum, sic & consolationis. Non enim uolumus uos ignorare fratres, de afflictione nostra, qui nobis accidit in Asia, quoniam supra modum grauati fuimus supra uires, adeo ut despauerim etiam de uita. Sed ipsi in nobis ipsis, sententiam mortis acceperimus, ne confideremus in nobis ipsis, sed in deo qui ad uitam suscitatur mortuos, qui ex tali morte eripuit nos, & eripit, in quem speramus, quod & erepturus est. Simul adiuuantibus & uobis, per orationem pro nobis, ut ex multis personis, pro dono in nos collato gratiae agant de uobis. Nam gloriatio nostra haec est, testimoniū conscientiae nostrae, quod in simplicitate & sinceritate dei, non in sapientia carnali, sed in gratia dei, conuersati fuerimus in mundo, abundantius autem

γ δὲ πρὸς ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν,
 ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε.
 ἐλπίζω δὲ, ὅτι καὶ ἔως τέλους ἐπιγνώσε-
 σθε. καθὼς ἔπεμψα ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅ-
 τι καύχημα ὑμῶν ἐσμὸν, καθάπερ καὶ
 ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰη-
 σοῦ. καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην
 ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς πρότερον, ἵνα δευτέρην
 χάριν ἔχητε, καὶ δι' ὑμῶν διελθῶ εἰς μα-
 κεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ μακεδονίας ἐλ-
 θεῖν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἢ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆ-
 ναι εἰς τὴν ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν βουλομένη
 εἶμι, μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἃ
 βουλευόμεναι, κατὰ σάρκα βουλομαι; ἵνα
 ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ, καὶ ἢ τὸ οὐ, οὐ. πιστὸς δὲ
 ὁ θεὸς, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ
 ἐγγύετο ναί, καὶ οὐ. ὁ δὲ τῷ θεοῦ υἱὸς Ἰησοῦς
 Χριστός, ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κρηχθεῖς, δι'
 ἐμοῦ καὶ σιλουανοῦ, καὶ τιμοθέου, οὐκ ἐγέ-
 νετο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτοῖς γένηναι.
 ὅσα γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτοῖς τὸ ναί,
 καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ οὐκ, ἡμεῖς πρὸς ὑμᾶς
 δι' ἡμῶν. ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς
 Χριστόν, καὶ χάριτας ἡμᾶς, θεός, ὁ καὶ σφρα-
 γισάμενος ἡμᾶς, ἔδωκε τὸν ἀρεθῶνα τῷ
 πνεύματι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. ἐγὼ δὲ
 μάστιγα τὸν θεὸν ἐπικαλέσμαι ἐπὶ τῷ ἐ-
 μῷ ψυχῶν, ὅτι φησὶ ὁ μὲν ὑμῶν οὐκ ἐτι-
 ῆλθον εἰς κόρινθον. οὐκ ὅτι κυριόμοι ὑ-
 μῶν ἢ πίστεως, ἀλλὰ σωρῆοί ἐσμὲν ἢ χάρι-
 ῶν ὑμῶν, τῇ δὲ πίστις ἐσκήκατε. ἐκρίνα δὲ ἑμαυτῶν
 τὸτ', τὸ μὴ πάλιν ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑ-
 μᾶς. εἰ δὲ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐσὶν ὁ εὐφρα-
 νῶν με, εἰ μὴ ὁ λυπῶν ὑμᾶς; καὶ ἐγραψα
 ὑμῖν ἔτι αὐτὸ, ἵνα μὴ ἐλθῶν, λύπῃ ἔχω, ἀφ'
 ὧν ἔδωκε χάριτάς, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑ-
 μᾶς, ὅτι ἢ ἐμὴ χάρις, πάντων ὑμῶν ἐσὶν. ἐκ
 γὰρ πολλῆς θλίψεως, καὶ σωχοῦντος καρδίας,
 ἔγραψα ὑμῖν, διὰ πολλῶν δακρύων, οὐκ
 να λυπῶν

aut apud uos, non enim alia scribimus uo-
 bis, quam quae legitis, aut etiam agnoscitis. Spe-
 ro autem, quod usque ad finem quae agnoscetis,
 quemadmodum & agnouistis nos ex parte,
 quoniam gloria uestra sumus, quemadmodum &
 uos nostra, in die domini Iesu, & hac fiducia
 uolebam ad uos uenire prius, ut secundam
 gratiam haberetis, & per uos pertransire in Ma-
 cedoniam, & rursum a Macedonia uenire ad
 uos, & a uobis deduci in Iudaeam. Hoc igitur
 cum in animo uersarem, nunc ubi leuitate sum
 usus: aut numquam cogito, secundum carnem
 cogito: Ut sit apud me, quod est etiam, etiam,
 & quod est non, non. Fidelis autem deus, quod
 fermo uester erga nos, non fuit etiam, &
 non. Nam dei filius Iesus Christus, qui
 inter uos per nos predicatus est, per me &
 Sylluanum, & Timotheum, non fuit etiam &
 non, sed etiam in ipso fuit. Quotquot enim
 sunt promissiones dei, in ipso sunt etiam,
 & in ipso amen, deo ad gloriam per nos.
 Porro qui confirmat nos una uobiscum in
 Christum, & qui unxit nos, deus est, qui etiam ob-
 signauit nos, & dedit pignus spiritus in cor-
 dibus nostris. Ego uero teste deum in uo-
 co in animam meam, quod parcens uobis, non dum
 ueni Corinthum, non quod dominemur uobis no-
 mine fidei, sed adiutores sumus gaudij ue-
 stri. Nam fide statis. Sed decreui apud me
 ipsum hoc, non iterum in dolore ad uos ue-
 nire. Nam si ego contristo uos, & quis est
 qui letificet me, nisi is qui contristatur ex
 me? Et scripsi uobis hoc ipsum, ne si ue-
 nissem ad uos, dolorem haberem ex his,
 ex quibus oportebat me capere uolup-
 tatem, fiduciam hanc habes erga uos omnes,
 quod meum gaudium, oium uestrum sit. Nam
 ex multa afflictione, & anxietate cordis
 scripsi uobis. Per multas lacrymas non
 ut conu

ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας
σαρκίνας. πεποιθήσῃ δὲ τοιαύτῳ ἔχοι
μῆν, διὰ τῷ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεὸν. οὐχ
ὅτι ἱκανοὶ ἐσμὲν ἀφ' ἑαυτῶν λογιζομένῃ
ὡς ἴσμεν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ
θεοῦ. ὃς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους και
νῆς διαθήκης, οὐ γράμματι, ἀλλὰ πνεύ
ματι. τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ
πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ ἢ ἡ διακονία τοῦ θανά
του ἐν γράμμασιν, ἐν τετυπομένῃ ἐν λί
θοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὡς ἐκ δυνάμεως ἐνατε
νίσαι, τοὺς ἡγούς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον μου
σίως, διὰ τὴν δόξαν τῆς προσώπου αὐτῆς κα
ταργεμνύω, πῶς οὐχὶ μάλλον ἡ διακονία
τοῦ πνεύματος, ἔσται ἐν δόξῃ; εἰ γὰρ ἡ δια
κονία ἐν κατακρίσεως δόξα, πολλῶν μάλλ
λον περισεύει ἡ διακονία ἐν δικαιοσύνης
ἐν δόξῃ. καὶ ὅτι οὐδε δεδεδόξαται τὸ δεδεδόξασ
μῆν ἐν τούτῳ ἔχει μέρα, ἐνεκεν ἐν ὑπε
βαλλούσης δόξης, εἰ γὰρ τὸ καταργεμνύω,
διὰ δόξης, πολλῶν μάλλον τὸ μῆν, ἐν δόξῃ.

ἔχοντες οὖν τοιαύτῳ ἐλπίδα πολλῆ
παρρησίας χάμεθα, καὶ οὐ καθάπερ μωσῆς
ἐτίθη κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,
πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς ἡγούς Ἰσραὴλ εἰς
τὸ τέλος τοῦ καταργεμνύω. ἀλλ' ἐπωρώ
θη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἀρχὴ γὰρ ἐν σήμε
ρον τὸ αὐτὸ κάλυμμα, ἐπὶ τῆς ἀνακνώσεως ἐν
παλαιᾷ διαθήκῃ μῆν, μὴ ἀνακαλυπθῆ
ναι, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεταί. ἀλλ'
ἕως σήμερον ἡνίκα ἀνακνώσκειται μωσῆς,
κάλυμμα ἐπὶ τῶν καρδίας αὐτῶν κέται,
ἵνῃκα δ' αὖ ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαι
ρεταί, τὸ κάλυμμα. ὃ ἢ κύριος τὸ πνεῦμα
ἐσίν. οὐ ἢ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκῆ ἐλευθερία.

ἡμεῖς ἢ πάντες ἀνακαλυμμένως προ
σώπω τῶν δόξῃ κυρίου κατοπηρεζόμενοι
τῶν αὐτῶν εἰκόνα μεταμορφούμεθα, ἀπὸ
δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύ
ματι

in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis
carneis. Fiduciam autem huiusmodi ha
bemus, per Christum erga deum, non
quod idonei simus, ex nobis ipsis cogi
tare quicquam, tanquam ex nobis ipsis, sed ois
sufficientia nostra ex deo est, qui & ido
neos fecit nos ministros noui testamen
ti, non litterarum, sed spiritus. Nam littera oc
cidit, spiritus autem uiuificat. Quod si
ministerium mortis in litteris, formulis ex
pressum in saxis, fuit in gloria, adeo ut
non possent oculos intendere, filij israel,
in faciem Moysi, propter gloriam uul
tus eius, quæ aboletur, cur non magis
ministerium spiritus erit in gloria?
Nam si administratio condemnationis
gloria, multo magis excellit administra
tio iusticiæ, in gloria. Quandoquidem
nec glorificatum fuit, quod glorificatum
est, in hac parte, propter eminentem gloriã.
Etem si quod aboletur, in gloria est, multo
magis id quod manet. Itaque cum habeamus
huiusmodi spem, multa libertate utimur,
& non, quemadmodum Moyses ponebat ue
lamen in facie sua, ne intenderet filij isra
el, in finem eius quod abolebatur. Sed
obscæcati sunt sensus illorum. Nam usque
ad diem hodiernum, idem uelamen in le
ctione ueteris testamenti manet, nec tol
litur uelum, quod in Christo aboletur.
Sed usque ad hunc diem, cum legitur Mo
ses, uelamen cordibus illorum impositum
est, at ubi conuersi fuerint ad dominum,
tolletur uelamen. Dominus autem spi
ritus est. Porro ubi spiritus domini, ibi
libertas. Nos autem omnes resecta fa
cie, gloriam domini in speculo repre
sentantes, ad eandem imaginem transfor
mamur, a gloria in gloria, tanquam a dñi spi
ritu.

ματός. Διὰ τὸτο ἔχοντες πλὴν διακονίαν
 τῶν ἁγίων, καθὼς ἠλεήθημεν, ὅτι ἐκκακῶμεν,
 ἀλλ' ἀπαπέμεθα τὰ κρυπὰ φθὶ ἀιχί /
 νης, μὴ περὶ πατοῦτες ἐν πανουργίᾳ, μὴ ἢ
 δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῆ
 φανερώσει φθὶ ἀληθείας, σωτῆσάντες ἐαυτοὺς
 πρὸς πᾶσαν σωείδκσιμ ἀνθρώπων, ἐνώ /
 πσιμ τοῦ θεοῦ. Εἰ δ' ἐκὶ ἐστὶ κεκαλυμμένον
 τὸ ἐναγγέλιον ἡμῶν ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ
 κεκαλυμμένον, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος
 τούτου, ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπί /
 σων, εἰς τὸ μὴ ἀνγᾶσαι αὐτοῖς τὸν φωτισ /
 μόν τῆ ἐναγγελίου φθὶ δόξης τοῦ Χριστοῦ,
 οἷς ὅτιμ ἐκὶ τῶν τοῦ θεοῦ. ὅν γὰρ ἐαυτοὺς κη /
 ρύσομον, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον,
 ἐαυτοὺς δὲ δούλους ἡμῶν διὰ Ἰησοῦν. ὅτι
 ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκοτῶν φῶς λάμψαι,
 ἐς ἐλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς
 φωτισμόν φθὶ γνώσεως, τῆς δόξης τῶν θεῶν
 ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἔχομεν δὲ
 τὸν θσαυρόν τοῦτο ἐν ὄσρακίνοισι σκέυει /
 σι, ἵνα ἢ ὑπερβολὴ τῆς δωάμεως ἢ τῶν θε /
 ῶν, καὶ μὴ ὅτι ἡμῶν, ἐν παντὶ θλιβόμενοι,
 ἀλλ' ὅν σινοχωρούμενοι. ἀπορούμενοι, ἀλλ'
 ὅν θζακρῶμενοι. δισκόμενοι, ἀλλ' ὅνκ ἐς,
 κατὰ λφόμενοι. κατὰ βαλλόμενοι, ἀλλ' ὅνκ
 ἀπολλύμενοι, πάντοτε τὴν νέκρωσιμ τῆ κυρίου
 Ἰησοῦ, ἐν τῶ σώματι πρὶ φέροντες, ἵνα ἢ ἢ ζω /
 ἢ τῆ Ἰησοῦ, ἐν τῶ σώματι ἡμῶν φανερωθῆ /
 Διὰ τὴν μίσησ ὅι ζῶντες, εἰς θάνατον παρὰ δ' ὀ /
 μιθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα ἢ ἢ ζωὴ τῆ Ἰησοῦ
 φανερωθῆ ἐν τῆ θνητῆ σαρκί ἡμῶν. ὥστε ὁ
 μὴ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργῆται, ἢ δὲ ζωὴ ἐν
 ἡμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίσε
 ως, κατὰ τὸν ἑστραμμένον, ἐπίσευσα διὸ ἐλά /
 λσα, ἢ ἢ μίσησ πισένομεν, διὸ ἢ λαλῶμεν, εἰ /
 ὅτι, ὅτι ὁ εἰείρας τὸν κύριον Ἰησοῦν, ἢ ἢ /
 μᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ, ὅτι παρὰ σῆσιν ὑ /
 μῖν. τὰ δὲ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἢ χάρις πλε /
 ονάσασα

ritu. Propterea cum ministerium hoc ha
 beamus, ut nostri misertus est deus, haud
 degeneramus, sed reiecitimus, occulta pu
 doris, non ambulantes in astutia, neq; do
 lo tractantes uerbum dei, sed in manife
 statione ueritatis, comendantes nosipfos
 apud omnem conscientiam hominum,
 in conspectu dei. Quod si adhuc uela
 tum est euangelium nostrum, in his qui
 pereunt uelatum est, in quibus deus hu
 ius saeculi excæcauit sensus incredulorum,
 ne illucesceret illis lumē euangelij, gloriae
 Christi, qui est imago dei. Nō enim nos
 ipsos praedicamus, sed Christum Iesum
 dominum, nos autem seruos uestros p
 pter Iesum. Quoniā deus est, qui iussit e
 tenebris lucem splendescere, qui illuxit in
 cordibus uestris, ad illuminationē cogni
 tionis gloriae dei, in facie Christi Iesu. Ha
 bemus autem thesaurum hunc, in fictili
 bus uasculis, ut eminentia potētiae sit dei,
 & non ex nobis, dum in omnibus affligi
 mur, at non anxij reddimur. laboramus,
 at non destituimur. persecutionem pati
 mur, at non in ea deserimur. deijcitur,
 at non perimus. semper mortificationem
 domini Iesu, in corpore circumferentes,
 ut & uita Iesu in corpore nostro manife
 stetur, Semp em nos qui uiuimus, in mortē
 tradimur, ppter Iesum, ut & uita Iesu ma
 nifestetur in mortali carne nostra. Itaq;
 mors qdē i nobis agit, uita uero in uobis.
 Caterū cū habeamus eūdē spm̄ fidei, iu
 xta illud quod scriptū est. Credidi, ppter
 quod locutus sum. & nos credimus, qua
 ppter & loquimur, scientes, quod qui su
 scitauit dñm Iesum, & nos per Iesum su
 scitabit, & constituet uobiscum. Nam
 omnia propter uos ut beneficiū quod ex
 f undauit

III

ονάσασα, διὰ τῶν πλῆθόνων τῶν εὐχαριστίαν
 περισέυση, εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. Διὸ οὐκ
 ἐκκακῶμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἕξω ἡμῶν ἄνθρω-
 ποσ διαφθείρεται, ἀλλὰ ἕσωθεν ἀνακαινοῦ-
 ται ἡμέρα καὶ ἡμέρα, τὸ δὲ παραντίκα ἐλαφ-
 ρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν, εἰς ὑπερ-
 βολῶν αἰώνιον βάρους δόξης καταεργάζεται
 ἡμῖν, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμε-
 να, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. τὰ γὰρ
 βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμε-
 να, αἰώνια. οἱ δὲ ἀμφὶ γὰρ, ὅτι ἕαμ ἢ ἐπὶ
 γὰρ ἡμῶν οἰκία τοῦ σκηνοῦ καταλυθῆ,
 οἰκοδομῶν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχαρο-
 ποίητορ, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ
 ἐν τούτῳ σεάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν
 τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ἐπερδύσαοσα ἐπιποθοῦν-
 τες, εἰ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρε-
 θησόμεθα. καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνῶ,
 σεάζομεν βαρῶμενοι, ἐπιποθοῦντες ἐκ
 δύσαοσα, ἀλλὰ περδύσαοσα, ἵνα καταπο-
 θῆ τὸ θνητὸν ὑπὸ φθί ζωῆς. ὃ δὲ καταεργασά-
 μους ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, θεός, ὁ καὶ δού-
 ῃ ἡμῖν τὸν ἀγαθὸν τῶν πνεύματων. ὁ ἀγα-
 ροῦντες οὐ πάντοτε καὶ εἰδότες, ὅτι ἐνδη-
 μοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ
 τοῦ κυρίου. διὰ πίσεως γὰρ περιπατοῦμεν,
 οὐ διὰ εἰδους. ὁ ἀγαροῦμεν δὲ καὶ ἐνδουκῶμεν
 μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐν-
 δημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. διὸ καὶ φιλοτι-
 μοῦμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες, εἴτε ἐκδημῶντες
 ἐν ἄρεσιν αὐτῶν εἶναι, τὸ γὰρ πάντας ἡμᾶς
 φανερωθῆναι δεῖ, ἕμ πρὸς τὸν θεῖον τοῦ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα κομίσκται ἕκαστος τὰ διὰ
 τῆς σώματος, πρὸς ὃ ἐπραξेम, εἴτε ἀγαθόν, εἴ-
 τε κακόν. εἰδότες οὐ τὸν φόβον τῆς κυρίας,
 ἀνθρώπων περδύομεν, θεῶν δὲ πεφανερωόμεθα.
 Ελπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνουσίαις ἡμῶν
 πεφανερωθῆναι. οὐ δὲ πάλιν αὐτοὺς σωτῆ-
 νομεν ἡμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν εἰδόντες ἡμῖν
 καυχήματος

undavit, pluribus gratias agentibus, exu-
 beret in gloriam dei. Propterea non defa-
 tigamur, sed quibus externus homo noster
 corrumpitur, internus tamen renouatur
 in dies singulos. Nam momentanea leui-
 tas afflictionis nostrae, mire, supra mo-
 dum aeternum pondus gloriae parit nobis,
 dum non spectamus ea quae uidentur, sed
 ea quae non uidentur. Nam quae uiden-
 tur, temporaria sunt, at quae non uidentur,
 aeterna. Scimus enim, quod si terrenum
 nostrum domicilium tabernaculi, destructum
 fuerit, aedificationem ex deo habemus, do-
 micilium non manufactum, aeternum in cae-
 lis. Nam in hoc gemimus, domicilium no-
 strum, quod ex caelo est, superindui desy-
 derantes. Si tamen induti, non nudi repe-
 riemur. Etenim qui sumus in tabernacu-
 lo, gemimus, onerati, propterea quod no-
 limus exui, sed superindui, ut absorbea-
 tur mortalitas a uita. Porro qui para-
 uit nos in hoc ipsum, deus est, qui idem
 dedit nobis arrabonem spiritus. Itaque bo-
 no animo sumus semper, & scimus, quod
 cum domi sumus in corpore, peregrina-
 mur a deo. Per fidem enim ambulamus
 non per speciem. Confidimus autem &
 probamus magis, peregre abesse a corpo-
 re, & praesentes adesse apud deum. Qua-
 propter contendimus, siue domi praesentes
 siue foris peregre agentes, ut illi placeamus.
 Omnes enim nos manifestari oportet, coram tri-
 bunali Christi, ut reportet unusquisque, ea quae
 fiunt per corpus, iuxta id quod fecit, siue bonum,
 siue malum. Scientes igitur terrorem illum domini, sua-
 demus hominibus, deo uero manifesti fuimus.
 Spero autem nos & in conscientijs uestris
 manifestos esse. Non enim iterum nos ipsos con-
 mēdamus uobis, sed occasionem damus uo-
 bis glo-

καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς
 τοὺς ᾧ προσώπῳ καυχώμενοι, ἢ ὅτι καὶ
 διὰ εἴπε ἢ ἐξέσημον, θιφ, εἴτε σωφρονοῦμεν,
 ἢ μὴ, ἢ ᾧ ἀγάπῃ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ σωέχα
 ἡμᾶς, κρίναντας ἔτο, ὅτι εἰ εἰς ὑπὲρ πάν-
 των ἀπέθανε, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον,
 καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε, ἵνα οἱ ζῶντες
 μηκέτι ἑαυτοῖς ζώσωμεν, ἀλλὰ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν
 ἀποθανόντι καὶ ἔγερθη. Ὡς ἡμῶν
 ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἰδαμὸν κατὰ σάρκα.
 εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα ΧΡΙΣΤΟΝ,
 15 ΤΟΝ, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι γινώσκομεν, ὡς εἰ-
 τις ᾧ ΧΡΙΣΤΩ καινὴ κτίσις, τὰ ἄρχαία
 παρῆλθε, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα, τὰ δὲ
 πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ, τοῦ καταλλάξαντος
 ἡμᾶς, ἑαυτῶν, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ δόν-
 τος ἡμῖν πλὴν διακονίαν τὴν καταλλάξῃς, ὡς
 ὅτι θεὸς ἡμῶν ᾧ ΧΡΙΣΤΩ, κόσμον καταλλά-
 σων ἑαυτῶν, μὴ λογισόμενος αὐτοῖς τὰ πα-
 ραπτώματα αὐτῶν, καὶ δέμενος ἡμῖν τὸν
 λόγον τῆς καταλλαγῆς, ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ
 αὐτῶν παρεστένομι, ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλῶν-
 τος δι᾿ ἡμῶν, δεόμεθα ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ, κατὰ
 20 ἡμῶν ἀμαρτίαν ἐποίησιν, ἵνα ἡμεῖς
 γινώμεθα δικαιοσύνην θεοῦ ᾧ αὐτῶν. Σωτη-
 ροῦμεν ἢ ἢ παρακαλούμεν, μὴ εἰς κενὸν τὴν
 χάριν δεόμεθα ὑμᾶς, λέγει ἢ καιρῶ δεκ-
 τῶ ἐπὶ κούσασ, ἢ ᾧ ἡμέρας σωτηρίας ἐβόη-
 θησά σοι. ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ
 25 νῦν ἡμέρας σωτηρίας, μὴ δὲ μίαν ἐν μηδενὶ δι-
 εόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῆ ἢ διακο-
 νία, ἀλλὰ παντὶ συνισῶντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ δι-
 άκοιοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνά-
 σκαις, ἐν σενοχωρίαις, ἐν πλῆταϊς, ἐν φυλα-
 καῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀστυπνί-
 αϊς, ἐν νηστείαις ἐν ἀγνοήτῃ, ἐν γνώσει, ἐν μα-
 κροθυμίαις, ἐν ἁρεσίν, ἐν πνεύματι ἀγάπῃ,
 ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτου, ἐν λόφῳ ἀληθείας, ἐν
 δυνάμει

gloriandi de nobis, ut aliqd habeatis ad-
 uerfus eos, qui in facie gloriantur, & nō in
 corde. Nam siue insanimus, deo insani-
 mus, siue sani sumus, uobis sani sumus.
 Caritas em̄ Christi constringit nos, iu-
 dicātes illud, quod si unus pro omnibus
 mortuus fuit, ergo omnes mortui fuerūt,
 & pro oibus mortuus est, ut qui uiuunt,
 posthac nō sibi uiuāt, sed ei qui pro ipsis
 mortuus est, & resurrexit. Itaq; nos post-
 hac neminē nouimus secundū carnem.
 Quod si etiā nouimus Christum secun-
 dum carnē, nunc tamen non amplius no-
 uimus. Proinde si quis est in Christo, no-
 ua creatura est. Vetera preterierunt, ecce
 noua facta sunt oīa. Oīa aut̄ ex deo, qui
 reconciliauit nos sibi, per Iesum Christū,
 & dedit nobis ministeriū recōciliationis,
 quando quidē deus erat in Christo, mun-
 dum reconcilians sibi, non imputans eis
 peccata sua, & ponēs nobis uerbū reconci-
 liatiōis. Itaq; noiē Christi legatione fun-
 gimur, tanq; deo uos obsecrāte per nos,
 rogamus pro Christo, recōciliemini deo.
 eum enim qui nō nouit peccatū, pro no-
 bis peccatū fecit, ut nos efficeremur iusti-
 cia dei in illo. Sed adiuuātes etiā exhor-
 tamur, ne in uacū gratiā receperitis. Di-
 cit enim. In tēpore accepto exaudiui te,
 & in die salutis succurri tibi, Ecce nūc tem-
 pus acceptū, ecce nūc dies salutis. Ne quā
 ulli demus offensionē, ne rephendat mi-
 nisteriū, sed in oibus cōmendemus nos ip-
 sos, ut dei ministri, i tolerātia multa, in af-
 flictionib⁹, i necessitatib⁹, in anxietatib⁹,
 in plagis, i carcerib⁹, in seditionib⁹, in uigi-
 lijs, i ieiunijs, i puritate, i sciētia, in lōgani-
 mitatib⁹, in benignitate, in spū scō, i cha-
 ritate nō simulata, i sermone ueritatis, in
 f 2 potentia

VI

anato rymana 44 qd

δὴ ἄμα θεῶ, διὰ τῶν ὀπλων τῆ δικαιοσύ-
 νης, ἢν δειξῶν, καὶ ἀριστεῶν, διὰ δόξης, καὶ ἀτι-
 μίας, διὰ δυσφημίας, καὶ ευφημίας, ὡς πλά-
 νοι καὶ ἀληθοί, ὡς ἀγνοῦμενοι, καὶ ἐπιγινω-
 σκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶ-
 μεν, ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμε-
 νοι, ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ ἢ χαίροντες, ὡς πτω-
 χοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν
 ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. τὸ σῶμα
 ἡμῶν ἀνέωγε πρὸς ὑμᾶς κορίνθιοι. ἢ κατ-
 εἶα ἡμῶν πεπλάτυνται, ὅν σενοχωρεῖσθε
 ἐν ἡμῖν, σενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς ἀπλάγχ-
 νοῖς ὑμῶν. πλὴν δὲ ἀντιῶ ἀντιμιδιῶν ὡς
 τέκνοις λέγω. πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς, μὴ
 γίνεσθε ἕτεροζυγαῦτες ἀπίστοις. τίς γὰρ με-
 τοχὴ δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας; τίς δὲ κοι-
 νωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς ἢ συμφώνησις
 Χριστῷ πρὸς βελίαν; ἢ τίς μερίς πιστῶν
 μετὰ ἀπίστου; τίς ἢ συγκατάθεσις ναῶν θεῶ
 μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς ἢ ναὸς θεῶ ἐσὲ ζῶν-
 τος, καθὼς εἶπερ ὁ θεὸς, ὅτι ἐνοικήσω ἐν ὑ-
 τοῖς, καὶ ἐν πρὶ πατήσιν, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός,
 καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός. διὸ ἄγε ἐλθετε
 ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύ-
 ριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἀπείθετε, καὶ γὰρ εἰς
 δέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέ-
 ρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε μοι εἰσ ἡοὺς καὶ θυγα-
 τέραι, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ταῦτας
 οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας ἀγαπητοὶ,
 καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσ-
 μῆ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγι-
 ωσύνην ἐν φόβῳ θεῶ. χωρήσατε ἡμᾶς, ὅνδ' ἐί-
 να ἡδίκησάμεν, ὅνδ' ἐνα ἐφθείραμεν, ὅνδ' ἐνα ἐ-
 πλεονεκτήσάμεν, ὅν πρὸς κατὰ κρῖσιν λέσω.
 προεῖρηκα δὲ, ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐσὲ ἐν τῷ
 συναπθανῆν καὶ συζῆν. πολλὴ μοι παρρησία
 πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ἐπὶ ὑμῶν. πε-
 πλήρωμαι τῆ παρρησίας, ἐπὶ πρὸς ἐνομασίῃ
 χαρᾶ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ὑμῶν, καὶ ἐλθόντ'
 ἡμῶν εἰς μακε

potentia dei, per arma iusticiæ dextra &
 sinistra, per gloriã & ignominiã, per con-
 uicia & laudes, tãq̃ impostores, & tñ ue-
 races, quasi ignoti, & tñ noti, quasi mori-
 tes, & ecce uiuimus, quasi correpti, & non
 occisi, quasi dolentes, semper tamen gau-
 dentes, quasi pauperes, multos tamen di-
 tantes, ut nihil habentes, & oia possiden-
 tes. Os nostrũ apertũ est erga uos Corin-
 thij. Cor nostrũ dilatũ est, ne sitis an-
 gusti in nobis. Sitis aut̃ angusti, in uisce-
 ribus uestris. Eandẽ aut̃ remunerationẽ,
 ut filijs polliceor. Dilatemini & uos, ne du-
 catis iugũ cũ incredulis. Quod em̃ cõsor-
 tium iusticiæ cũ iniusticia? aut quæ cõmu-
 nio luci cum tenebris? aut quæ cõcordia
 Christo cũ Belial? aut q̃ pars fidei cũ in-
 fidei? aut quid cõuenit tẽplo dei, cũ simu-
 lacris? Nã uos templũ dei estis uiuẽtis,
 quẽ admodũ dixit deus. Inhabitabo in il-
 lis, & inambulabo, & ero illoꝝ deus, & ipsi
 erũt mihi populus. Quapropter exite de
 medio illorũ, & separemini ab illis dicit
 dñs, & imundũ ne tetigeritis, & ego susci-
 piã uos, & ero uobis in patrẽ, & uos eritis
 mihi in filios & filias, dicit dñs oipotens.

Illas igitur pmissiones cũ habeamus
 charissimi, mũdemus nos ipsos ab omni
 inquinamẽto carnis & spũs, perficientes
 sanctimoniã in timore dei. Capaces esto-
 te nostri, neminẽ lesimus, neminẽ corru-
 pimus, neminẽ fraudauimus. Nõ hoc ad
 cõdemnationẽ uestri dico. Siq̃dẽ iam an-
 te dixi uobis, qd' in cordibus nostris estis
 ad commoriendum, & conuiuendum.
 Multa mihi fiducia erga uos, multa mihi
 gloriatio de uobis, impletus sum cõsolati-
 one, uehemẽter exũdo gaudio, in omni
 afflictioẽ nostra. Etenim cum uenissẽm
 in Mace

ἡμῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδὲ μίαν ἔχνηκεν ἄ-
 νησιμ ἢ σάρεξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντί θλιβόμε-
 νοι, ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ πα-
 ρακαλῶν τῶν ταπεινῶν, παρεκάλεισε ἡμᾶς
 ὁ θεός, ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου, οὐ μόνον ἔν τῇ
 τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλή-
 σει ἢ παρεκλήθην ἐφ' ἡμῖν, ἀναγκάσθων ἡμῖν
 πλὴν ἡμῶν ἐπιπόνησον, τὸν ἡμῶν ὁδυσμόν,
 ἢ ἡμῶν ζήλον ἢ ἡμῶν ἐμοῦ. ὡς ἐμε μᾶλλον
 χαρῆσαι, ὅτι ἐν ἡμῶν ἐλύπησα ἡμᾶς ἐν τῇ ἐπι-
 σολῇ, ὃν μεταμέλομαι, εἰ ἐμμετεμελό-
 μιν. βλέπω γὰρ, ὅτι ἢ ἐπισολὴν ἐκείνην ἐν ἡμῶν
 πρὸς ἄφρα ἐλύπησα ἡμᾶς, καὶ χαίρω, ὅτι
 ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνο-
 ροίαν, ἐλυπήθητε γὰρ ἡμῶν, ἵνα ἐν μηδε-
 νῇ ἡμῶν ἴσθητε ἢ ἡμῶν. ἢ ἡμῶν ἡμῶν
 πικρὰν οἶον εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον
 καὶ ἡμῶν ἡμῶν, ἢ δὲ τὸ κόσμου λύπη, θάνα-
 τον καὶ ἡμῶν ἡμῶν. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, ἢ
 ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν, ὡς ὅτι καὶ ἡμῶν ἡμῶν
 σατο ἡμῖν ἡμῶν ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπολογία, ἀλλ'
 ἀδανάκτησιμ, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπό-
 νησιμ, ἀλλὰ ζήλον, ἀλλὰ ἐκδίκτησιμ, ἐν παντί
 σωσῆσαι ἑαυτοὺς ἀνοῦς εἶναι ἐν ἡμῶν πρὸς
 ἡμῶν. ἢ ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν, ὅτι ἡμῶν ἡμῶν
 ἀδικήσαντος, οὐδὲ ἡμῶν τὸ ἀδικηθέντος,
 ἀλλ' ἡμῶν τὸ φανερῶν ἡμῶν πλὴν ἡμῶν
 ἡμῶν πλὴν ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, ἐνώπιον
 τὸ θεοῦ. διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ
 παρακλήσει ἡμῶν, πρὸς ὅτι ἡμῶν δὲ μᾶλλον
 ἐχάρημεν, ἐπὶ τῇ χαρᾷ τίτου, ὅτι ἀναπέπαυ-
 ται τὸ πνεῦμα ἀπὸ πάντων ἡμῶν, ὅτι εἰ
 ἢ αὐτῶν ἡμῶν ἡμῶν κεκάνχημαι, οὐκ καὶ ἡμῶν
 χαίρω, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλή-
 σαμεν ἡμῖν, οὕτω καὶ ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν ἢ ἐ-
 πὶ τίτῳ, ἀληθείᾳ ἐφ' ἐν ἡμῶν, καὶ τὰ ἀσπλάγχνα
 ἡμῶν πρὸς ὅτι ἡμῶν εἰς ἡμᾶς ἡμῶν. ἀναμίμνη-
 σκομένου πλὴν πάντων ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν, ὡς
 μετὰ φόβον καὶ ἡμῶν ἡμῶν ἐφ' ἐξ ἡμῶν ἡμῶν. χαίρω
 ὅτι ἐν

in Macedoniā, nullā habuit relaxationē
 caro nostra, sed in oibus affligebamur.
 Foris pugnae, intus terrores. Verū q̄ cōso-
 latur humiles, cōsolat̄ est nos deus, in ad-
 ventu Titi. Nō solū aut̄ in aduentu illius,
 uerū etiā in cōsolatiōe, quā ille accepit de
 uobis, cū annūciaret mihi uestrū desyde-
 rium, uestrū fletū, uestrū erga me studiū,
 adeo ut magis gauisus fuerim. Nā etiā si
 contristauī uos in ep̄la, nō p̄cēnitēt, c̄p̄ uis
 p̄cēnitebat. Video nanq; qd' ep̄la illa, ta-
 met si ad tēpus cōtristauit uos, nunc gau-
 deo, nō qd' cōtristati fueritis, sed qd' cōtri-
 stati sitis ad p̄cēntiā. Nā cōtristati estis
 secūdu deū, sic ut nulla in re detrimēto si-
 tis affecti p̄ me, nā q̄ secūdu deū est do-
 lor, p̄cēntiā ī salutē haud p̄cēntēdā pa-
 rit, cōtra mundi dolor, mortē adfert. Ecce
 em̄ istuc ipsū, qd' secūdu deū cōtristati
 fuistis, quantā in uobis genuit sollicitudī-
 nē, imo satisfactiōnē, imo indignationē,
 imo timorē, imo desideriū, imo uindictā.
 Siquidē ubiq; cōmendastis uos ipsos, qd'
 puri sitis in eo negocio. Proinde tamen
 si scripsi uobis, nō id feci. eius causa, q̄ lese-
 rat, nec ei' causa q̄ lefus fuerat, sed ob id,
 ut palam fieret, studium uestrū de no-
 bis apud uos, in conspectu dei. Propter
 hoc cōsolationē accepimus, ex cōsolatiōe
 uestri. quā uberior in super gauisi fuim' ob
 gaudiū Titi, qd' refocillatus sit spūs il-
 lius ab oibus uobis. quod si qd' apud illū
 de uobis gloriatus sū, nō fuerim pudefa-
 ctus, sed ut oīa ī x̄itate locuti sum' uobis,
 ita & gl'atio nostra, q̄ usus erā apud Titū,
 ueritas facta est. Et uiscera illi', maiorē in
 modū erga uos affecta sūt, dū recolit oī-
 um uestrū obedientiā, quē admodū cū ti-
 more & tremore exceperitis se. Gaudeo
 f 3 quod

κα ὅτι ἐν παντὶ θαυρῶ ἐν ὑμῖν. γνωρί /
 ζομεν ἢ ὑμῖν ἀδελφοί, τὴν χάριν τῆς θεῶ, τὴν
 δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς μακεδο /
 νίας, ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως, ἢ περι /
 σεία φθι χαρᾶς αὐτῶν, καὶ ἢ κατὰ βάθους
 πτωχεία αὐτῶν, ἐπερίσυσσεμ εἰς τὸν πλῆ /
 τον φθι ἀπλότητος αὐτῶν, ὅτι κατὰ δῶνα /
 μιμ μαρτυρῶ, ἢ ὑπὲρ δῶνα μιμ ἀνθαίρετοι
 μεῖα πολλῆς πρῶτα κλήσεως, δεόμενοι ἡμῶ τῆ
 χάριν, ἢ πλὴν κοινωνίαν τῆ διακονίας τῆ εἰς
 τὸν ἀγίουσ δεξαοῦ ἡμῶ, ἢ ὅν καθὼς ἡλ /
 πίσσα μου, ἀλλ' αὐτοῦσ ἐδῶκαμ πρῶτον θε /
 κυρίω, καὶ ἡμῖν, διὰ δελήματος θεοῦ, εἰς τὸ
 παρακαλέσαι ἡμᾶσ τῆτον, ἵνα καθὼς προ /
 ενήξατ, οὕτως ἢ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶσ ἢ πλὴν
 χάριν τᾶντων. ἀλλ' ὡσπερ ἐν παντὶ πε /
 ρισεύετε πίσσῃ, ἢ λόγῳ, ἢ γνώσῃ, καὶ πά /
 σῃ ἀπουδίῃ, ἢ τῆ θῆς ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ,
 ἵνα καὶ ἐν τᾶντῃ τῆ χάριτι περισεύητε. ὅν
 κατ' ἐπιταγήν λέγω, ἀλλὰ διὰ φθι ἐτέρωμ
 ἀπουδίῃ, ἢ τῆ σ' ὑμετέρων ἀγάπῃσ γνή /
 σιον δοκιμάζωμ. γινώσκετε γρ πλὴν χά /
 ριν τῆ κυρίῃ ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅτι
 δι' ὑμᾶσ ἐπ' ὠχευσε πλούσιος ὢμ, ἵνα ὑμῶ
 τῆ ἐκείνου πτωχεία πλουτήσῃ. ἢ ἰνώμην
 ἐν τούτῳ δ' ἰδῶμι. τοῦτ γρ ὑμῖν συμφέρῃ,
 ὅτι τινεσ ὅν μόνον τὸ ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ
 θέλειμ προενήξαοτε ἀπὸ πέρυσι. μωί ἢ ἢ
 τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἢ
 προθυμία τοῦ θέλειμ, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτε /
 λέσαι ἐκ τῆ ἔχεμ. εἰ γοῦρ ἢ προθυμία πρό /
 καται, καθὼς ἂμ ἔχε τῆ εὐπροσδέκτ
 ὅν καθὼς οὐκ ἔχε, ὅν γοῦρ ἵνα ἄλλοισ ἀνεσίσ,
 ὑμῖν ἢ θλίψῃ, ἀλλ' ἢ ἰσότητος ἐν τῶντων καὶ
 εἶσ, τὸ ὑμῶν περίσενμα, εἰς τὸ ἐκείνωμ ὑσέ /
 ρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνωμ περίσενμα γένη /
 ται εἰς τὸ ὑμῶν ὑσέρημα, ὅπως γένηται
 ἰσότησ, καθὼς γέγραπῃαι. ὃ τὸ πολὺ, οὐκ
 ἐπλεόνασε ἢ ὃ τὸ ὀλίγον, οὐκ ἢ λαπρόνησεν,
 χάρις

quod in oibus fidimus uobis. Certiores VII
 aut uos facio frēs, de gratia dei, q̄ data fu
 it in ecclesijs Macedoniae, qm̄ in multa p
 batione afflictionis, exuberavit gaudiū
 illoꝝ. & p̄funda paupertas illoꝝ, exunda
 uit in diuitias, simplicitatis ipsoꝝ. Nā p
 uiribus illis perhibeo testimoniū, etiā su
 pra uires, prompti fuerunt, multa cū ob
 testatione rogātes nos, ut beneficiū & so
 cietatē ministerij suscipere in sc̄tōs, ac
 nō q̄tenus sperabamus, quinetiā semetip
 sos tradiderūt primū deo, deinde & noi
 bis, p uoluntatē dei, in hoc ut adhortare
 mur Titū, ut quēadmodū ante cœpisset,
 ita & cōsumaret, hāc erga uos bñficiā.
 Sed quēadmodū in om̄i abūdati fide &
 sermone, & sciētia, & omni diligētia, & in
 ea q̄ ex uobis in nobis est charitate, ut in
 hac quoq; beneficentia abundetis. nō se
 cūdū imperiū loquor, sed p alioꝝ officiū
 etiā uestræ dilectiōis synceritatē appbās.
 Nostis em̄ beneficentiā dñi nostri Iesu
 Christi, quod ppter nos paup fact' sit, cū
 esset diues, ut uos illius paup tate ditefce
 retis, & cōsiliū in hoc do, nā hoc uobis cō
 ducit, q quidē nō solū facere, ueꝝ etiā uel
 le iam cœpistis anno superiore. Nūc aut &
 illud qd' facere cœpistis, p̄ficite, ut quēad
 modū uolūtas p̄pta fuit, ita & p̄ficiat
 tis ex eo qd' potestis. Etem si prius adsit
 animi p̄p̄tudo, ea iuxta quicqd illud
 est, quod possidet aliq; accepta est, nō iux
 ta id quod nō possidet. Non em̄, ut alijs
 relaxatio sit, uobis autē angustia, sed ut
 ex æquabilitate in hoc tēpore uestra co
 pia illorum succurrat inopiā, & illoꝝ co
 pia, uestræ succurrat inopiā, ut fiat æqua
 bilitas, quēadmodū scriptū est. Qui mul
 tum habebat, huic nihil superfuit, & qui
 paulum habebat, is non minus habuit.
 Gratia

χάρη δὲ τοῦ θεοῦ, τῷ διδόντι πῶς τοιαύτως
 ἀποδίδωμι ὑπὲρ ὑμῶν ὡς τῆς καρδίας τίτω, ὅτι τὸ
 μου πρὸς ἀκλῆσιμ ἐδέξατο, ἀποουδαίστερος
 δὲ ὑπάρχων, αὐθαίρετος δὲ ἦλθε πρὸς ὑμᾶς.
 σωπεμφάμεν ἢ μετ' αὐτῶν τὸν ἀδελφόν, ὃν
 ἐπαίνοσεν ὡς τοῦ εὐαγγελίου, διὰ πασῶν
 τῶν ἐκκλησιῶν, ὃν μόνον ἢ, ἀλλὰ καὶ χειροτο
 νηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, σωκέδικμος ἡμῶν
 σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ, τῇ διακονομένη ὑφ' ἡ
 μῶν, πρὸς πᾶσι αὐτῶν ἔκρυψεν δόξαν, καὶ προθυ
 μίαν ἡμῶν, σελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς
 μολήσῃται ὡς τῆ ἀδρότητι ταύτῃ, τῇ διακο
 νομένη ὑφ' ἡμῶν, προνοούμενοι καλὰ, ὃν μόν
 ον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώ
 πων. Σωπεμφάμεν δὲ αὐτοῖς, τὸν ἀ
 δελφόν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ὡς πολλο
 λοῖς πολλὰς ἀποουδαίον ὄντα, νυνὶ δὲ πο
 λὺ ἀποουδαίτερον, ὡς ποιεῖται πολλὰ τῇ
 εἰς ὑμᾶς, ἔπε ὑπὲρ τίτου, κοινῶν ἐμῶν καὶ
 εἰς ὑμᾶς, σωεργός, ἔπε ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀ
 πόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. πῶς
 ὄν ἐνδείξῃ φθὶ ἀπάτης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυ
 χήσεως ὑπὸ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε καὶ
 εἰς πρόσωπον ἡμῶν ἐκκλησιῶν. περὶ μὲν δὲ τῆ
 διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἀπίστους, πρὸς ὅσον μοι ἐστὶ
 τὸ γράψαι ὑμῖν, οἶδα δὲ τὴν προθυμίαν ὑμῶν
 ἢ ὑπὲρ ὑμῶν καυχώμαι μακεδόσιν, ὅτι ἀ
 χαία πρὸς κένεσας ἀπ' ἐρευναί, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν
 ἴλλος, πρέθεισε τοὺς πλείονας. ἔπεμφα ἢ τοὺς
 ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὸ
 ὑμῶν, κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλε
 γον, πρὸς κενουμένοι ἦτε, μή π' ἔαν ἔλθωσιν σὺν
 ἐμοὶ μακεδόσιν, καὶ ἐυρωσὶν ὑμᾶς ἀπρὸς κενου
 άσουσιν, καταχυνθώμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέω
 μεν ὑμῖν ἐν τῇ ὑπεσάσει ταύτῃ τὸ καυχώμεθα, ἀνα
 κείνοι σὺν ἡμῶν πρὸς ἀκαλέσαι τοὺς ἀδελ
 φούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκατα
 τίσωσιν πῶς προκατηγγελέμεν ἐυλογίαν ὑμῶν
 ταύτην ἐτοίμην εἶναι, οὕτως ὡς ἐυλογίαν, καὶ μὴ
 ὡς πρὸς κενουμένην. ἔπε ἢ. ὁ σπεῖς φθόρον ἐμῶν
 καὶ διερίσθ,

Gratia autē deo, qui dedit eandē sollicitu
 nē p uobis in corde Titi, quia nostrā ex
 hortationē acceperit, p quā ita reddit⁹ est
 diligētior, ut tñ suapte sponte ad uos ue
 nerit. Misimus autē una cū illo fratrem, cui⁹
 laus est in euāgelio, p oēs ecclesias, nec id
 solū, uerū etiā delectus est ab ecclesijs, co
 mes peregrinationis nostræ, cū hac bñfi
 cētia q̄ administrat⁹ a nobis, ad ipsi⁹ dñi
 gloriā. & animi nostri p̄mptitudinē, de
 clinātes hoc, ne qs nos carpat, in hac exu
 berātia, q̄ administrat⁹ a nobis, pcurātes
 bona, non tñ corā deo, sed etiā corā hoī
 bus. Misim⁹ autē una cū illis frēm nostrū,
 quē probaueram⁹ i multis sepenumero,
 qd diligēs esset. Nūc autē multo diligētior,
 ob multā fiduciā, quā habeo erga uos
 siue Titi noīe, qui socius meus est, & erga
 uos adiutor, siue aliorū, q frēs nostri sūt,
 & legati ecclesiarū, gloria Christi. Proinde
 documētū charitatis uestræ, & nostræ de
 uobis gloriatiōis in eos demōstretis etiā
 in cōspectu ecclesiarū. Nā de submini
 stratiōe quidē q̄ fiat in sc̄tōs, sup̄uacū ē
 mihi scribere uobis, noui em̄ p̄mptitudi
 nē animi uestri, quā de uobis iacto apud
 Macedones. Qm̄ Achaia parata ē, ab an
 no superiore, & uestrū exēplū puocauit cō
 plures. Misim⁹ tñ hos frēs, ne glia nostrā
 q̄ gloriol de uobis inanis fiat i hac parte,
 ut quēadmodū dicebā, parati sitis, ne q̄
 pacto fiat, ut si mecū uenerint Macedōes
 & offenderint uos iparatos, nos pudore
 suffūdāmur, ut ne dicā uos, i hoc argumē
 to glatiōis. p̄inde necessariū arbitrat⁹ sū,
 adhortari frēs, ut pri⁹ accederēt ad uos, &
 p̄pararēt, iam añ promissam bonā colle
 ctam uestrā, ut ea sit i p̄mptu, sic tāc̄z bo
 na collecta, & nō tanq̄z auaritia. Illud au
 tem dico. Qui seminat parciter, parciter
 f 4 & messurus

una

IX

κη διερίσει, καὶ ὁ σπείρωμ ἐπ' ἐν λογίαις, ἐπ' ἐν
 λογίαις καὶ διερίσει, ἐκαστος καθὼς προαπ
 ρῆται τῆ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λυπῆς ἢ θλίψανός κης.
 Ἰλαρὸν γὰρ δὲ ὅτι ἡ ἀγαπᾶ ὁ θεός, δυνατὸς
 δὲ ὁ θεός, πᾶσαμ χάριμ περισύνουσι εἰς ὑμ
 ᾶς, ἵνα ἅν παντὶ πᾶσαμ ἀντάρκειαν ἔχον
 τες, περισύνῃτε εἰς πᾶμ ἔργον ἀγαθόν, κα
 θὼς ἔργαπῆται, ἐσκόρπισεμ, ἔδωκε τοῖς πέ
 νκται, ἢ δικαιοσύνην ἀντ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶ
 να. ὁ ἡ ἐπιχορηγῶμ ἀπέμα τῶ σπείροντι, κη
 ἄρτομ εἰς βρώσιμ, χορηγῆσαι, καὶ πληθύν
 ναι τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ ἀνέμῃσαι τὰ γεν
 νήματα τ' δικαιοσύνης ὑμῶν ἅν παντὶ πλε
 τιζόμενοι εἰς πᾶσαμ ἀπλότητα, ἢ τις κα
 τεργάζεται δι' ἡμῶν ἐνχαριστίαν τῶ θεῶ.
 Οἱ ἢ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης, ὄν
 μόνον ἐπὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑπερήμα
 τα τῶν ἀδίων, ἀλλὰ κη περισύνουσα διὰ πλε
 λῶν ἐνχαριστίαν τῶ θεῶ, διὰ τ' δοκιμῆς διακ
 ονίας ταντ', δεξιάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῆ ὑπο
 ταγῆ, καὶ ὁμολογίας ὑμῶν, εἰς τὸ ἐναγγέ
 λισμ τ' ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅ ἀπλότητι καὶ κοινωνί
 ας εἰς ἀντοὺς καὶ εἰς πάντας, καὶ ἀντῶν
 δεξιᾶ ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθοῦντ' ὑμᾶς, διὰ τὴν
 ὑπερβάλλουσαμ χάριμ τ' θεῶ ἐφ' ὑμῖν, χά
 ρις δὲ τῶ θεῶ, ἐπὶ τῆ ἀνεκδιγκήτω ἀντοῦ
 δωρεᾶ. Αὐτὸς δὲ ἐγὼ παῦλος παρακα
 λῶ ὑμᾶς διὰ τῆς γρατότητ' κη ἐπιθακί
 ας τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅς κατὰ πρόσωπον μὴ
 ταπεινός ἔν ὑμῖν, ἀπὸ μὴ ἡ δαξῶ εἰς ὑμᾶς
 δέομαι δὲ τὸ μὴ παρῶν δαξῆσαι τῆ πεποι
 θήσετ' ἢ λογίζομαι ταλμῆσαι, ἐπίτινας τοὺς
 λογιζομένους ἡμᾶς, ὡς κατὰ σάρκα περι
 πατοῦντας, ἐν σαρκὶ ἢ περιπατοῦντες ὄνκ
 κατὰ σάρκα στρατευόμεθα. Τὰ ἢ ὅπλα τῆς στρα
 τείας ἡμῶν ὄν σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῶ θεῶ
 πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς κα
 θαιροῦντες, κη πᾶν ὑψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ
 τ' γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ ἀιχμαλωτίζοντες
 ὅσων νόημα

& messurus est, & qui seminat in benedi
 ctionibus, in bñdictionib⁹ & messurus ē
 unusq; secundū propositū cordis, nō
 ex molestia aut ex necessitate. Nā hilarē
 datorē diligit deus. Potens est autē deus
 efficere, ut totū beneficiū i uos exuberet,
 ut in oibus oēm sufficientiā habentes, ex
 uberetis in omne opus bonū, quē admo
 dum scriptū est. Dispersit dedit pauperi
 bus, iusticia eius manet in sæculū. Porro
 q supeditat semināti, & panē i cibū sup
 peditet, & multiplicet sementē uestrā, &
 augeat puētū iusticiæ uestræ, ut in oibus
 locupletemini, in oēm simplicitatē, quæ p
 uos efficit, ut gratiæ agant deo. Nā fun
 ctio huius ministerij, nō solū supplet ea
 q defunt sanctis, uerū etiā exuberat, in
 hoc, quod per multos agatur gratiæ deo,
 qui per probationē ministerij huius, glo
 rificant deū, in obedientia consensus ue
 stri, in euāgeliū Christi, & simplicitate cō
 municationis in illos, & in omneis, & in il
 lorum oratione pro uobis, qui desiderāt
 uidere uos, propter eminentē gratiā dei
 in uobis. Gratia autē deo super inerrabili
 suo munere. Cæterū ipse ego paul⁹, ob X
 secro uos, per lenitatē & mansuetudinē
 Christi, qui iuxta faciē quidē humilis sū
 inter uos, absens tamen audax sum erga
 uos. Rogo autē uos, ne præsens audeā ea
 fiducia, q existimoꝝ audax fuisse in quol
 dam, qui putant, nos ueluti secundū car
 nem ambulare, nā in carne ambulantes,
 nō secundum carnem militamus. Siqui
 dem arma militiae nostræ non carnalia,
 sed potentia deo, ad demolitionem mu
 nitionum, quibus munitiones demoli
 mur, & omnē celsitudinem, quæ sustollit
 aduersus scientiā dei, & captiuā ducimus
 omnem

πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ
 ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδοῦν ἡμᾶς πᾶσαν πα-
 ρακολύ, ὅταν πληρωθῇ ἡμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ
 κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἰ τις ἐποίησεν
 ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τὸτο λογίζεσθε πάλι
 λιμᾶ φέαντες, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ,
 ὅπως καὶ ἡμᾶς Χριστοῦ. εἰ μὲν τε καὶ ἡ περι-
 στέφανος καυχώμεθα περὶ τῆς δεξιότητος ἡ-
 μῶν, ἡ δὲ ἰσοδοκία ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰς καθάρσιν ἡμῶν, οὐκ καταισχυν-
 θήσομαι, ἵνα μὴ δόξω ὡς ἄμ ἐκφρόβην ἡμᾶς
 διὰ τῶν ἐπιστολῶν, ὅτι αἱ μου ἐπιστολαὶ φη-
 σὶ βαρεῖαι καὶ ἰσχυραὶ, ἡ δὲ παρουσία τῆς σώ-
 ματος ἀδυνάτης, καὶ ὁ λόγος δευθενικῆς κλύου.
 τὸτο λογίζεσθε ὅ τοιούτοι, ὅτι οἱ οἱ ἐσμεν
 ἡμῶν ὡς ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιούτοι καὶ
 παρόντες ἡμῶν ἔργων. οὐ γὰρ πολυμῶλον ἐγι-
 κρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτοὺς τισὶ τῶν ἑαυ-
 τῶν σωματικῶν, ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
 ἑαυτοὺς μετρώμετες, καὶ συγκρῖνοντες ἑαυ-
 τῶν ἑαυτοῖς, οὐ συνίσθιν. ἡμᾶς ἢ οὐκ εἰς τὰ
 ἄμετρα καυχώμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέ-
 τροῦ τοῦ κανόνος. οὐ μὲν γὰρ οὐκ εἰς τὸν
 μέτρον ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ἡμῶν. οὐ γὰρ
 ὡς μὴ φικνούμενοι εἰς ἡμᾶς, ὑπερῶν ἐκ-
 τείνομεν ἑαυτοὺς. ἄχρι γὰρ καὶ ἡμῶν,
 ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χρισ-
 τοῦ, οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν
 ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα ἔχοντες ἄνευ
 νομῆς τῆς πίστεως ἡμῶν ἐν ἡμῶν, με-
 γαλυνθῆναι, κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν, εἰς
 περιστάσιν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ἡμῶν εὐαγ-
 γελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ
 ἑτοίμα καυχώμεσθαι, ὁ δὲ καυχώμενος ἐν
 κυρίῳ καυχάσθω. οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν σω-
 σῶν ἐκένος ἔστι δόκιμος, ἀλλ' ὁμὸς οὐκ
 ἐστὶ σωτήριον. οφελος ἀνεί-
 χεδέ μου μικρὸν τῆ ἀφροσύνης. ἀλλὰ
 καὶ ἔχει δέ μου. καὶ ἡμᾶς θεοῦ ζήλων,
 ἡμῶν σάμω

omnē cogitationē, in obedientiā Christi,
 & in promptu habemus uindictā in om-
 nem obedientiā, cū impleta fuerit uestra
 obedientiā, quæ in cōspectu sunt uide-
 te. Si quis de seipso cōfidit, quod Christi sit
 illud rursus perpendat ex seipso, quod
 quæadmodum ipse Christi est, ita & nos
 Christi sumus. Nam si & amplius quip-
 piam gloriatur de potestate nostra, quā de-
 dit dñs nobis, in adificationem, & nō in
 destructionem uestri, nō pudefiam, ne ui-
 dear, ceu perterrefacere uos p̄ epistolas.
 Nā epistolæ quidē inquit, graues sunt
 & robustæ, at præsentia corporis infirma
 & sermo contēptus. Hoc reputet, q̄ istius-
 modi est, qd̄ q̄les sumus sermōe, p̄ epl̄as
 cū absumus, tales sum⁹, & cū adsum⁹, fa-
 cto, nō em̄ audemus inferere, aut cōferre
 nosipfos cū quibsdā, q̄ seipfos cōmendāt,
 sed ipsi inter sese seipfos metiētes, & com-
 parantes semet sibi, nō intelligūt. At nos
 nō in imēsu gloriabimur, uerū iuxta mē-
 surā regulæ, q̄ partitus est nobis de⁹, mē-
 sura pertingendi etiam usq; uos. nō em̄
 quasi non pertingamus usq; ad uos, ex-
 tendimus nosipfos supra modum. Nam
 usq; ad uos quoq; peruenimus in euan-
 gelio Christi, non in immensum glorian-
 tes in alienis laboribus, sperantes futurū,
 ut subolescente fide, in uobis magnifice-
 mur, iuxta regulā nostram, in exuberan-
 tiam, ut ihs quoq; regionibus quæ ultra
 uos sunt euangelizem, nō in aliena regu-
 la, ut de his q̄ parata sunt gloriemur, sed
 qui gloriat̄ in dño gloriatur. Nō em̄ qui
 seipsum cōmendat, ille pbatus est, sed is
 quē dñs cōmendat. Vtinā tolerassetis
 me paulisp̄ in insipiētia mea, imo & suffer-
 tis me, nā zelotipus sū erga uos, dei zelo.
 Adiunxi

XI

ἤρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένοισι
 ἀγνῶν παρὰ τὴν ἑσθλότητα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. φοβοῦμαι
 δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις ἕνα μὲν δὲ κηρύττει ἐν τῇ
 πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτως φθαρή τὰ νοήματα
 ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἀπλότητος φθίει εἰς τὸν ΧΡΙ-
 ΣΤΟΝ. **ΚΕ** Εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλοις ΙΗ-
 ΣΟΥΝ κηρύσσει, ὃν οὐκ ἐκκρύβετε, ἢ πνεύ-
 μα ἕτερον λαμβάνεται, ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ ἕνα
 γὰρ ἕτερον, ὃ οὐκ ἐδέξαθε, καλῶς ἠνεί-
 χισθε. Λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑπερηκέναι
 ἢ ὑπὲρ λίαν ἀποσόλωμ. εἰ δὲ ὁ ἰδιώτης
 τοῦ λόγου, ἀλλ' οὐ τῆ γνώσεως, ἀλλ' ἐν παντί
 φανερῶς δέντες ἐν πάσῃ εἰς ὑμᾶς.
 Ἡ ἀμαρτία ἐποίησα ἱμαντὸν ταπεινῶν,
 ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ
 οὐκ ἐπαγγέλιον ἐκγγελισάμην ὑμῖν, ἀλλ'
 λαὸς ἐκκλησίας ἐσύνλησα, λαβὼν ὁφώνιον
 πρὸς πᾶσι ὑμῶν διακονίαν, ὅτι παρῶν πρὸς
 ὑμᾶς καὶ ὑπερηκέναι οὐ κατενόησα οὐδεὶ
 νόσ. τὸ γὰρ ὑπερηκέναι μου προσανεπλήρω-
 σαμ ὅτι ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ μακεδονί-
 ας, καὶ ἐν παντί ἀβασή ὑμῖν ἱμαντὸν ἐτή-
 ρησα καὶ τηρήσω. **ΕΣ** Ἐπιβλέψατε ΧΡΙΣΤΟΥ
 ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὐτῆ, ὅν φραγήσε-
 ται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαΐας.
 διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς δι-
 δεικνύει. ὁ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω
 πᾶσι ἀφορμὴν, τῶν δειλόντων ἀφορμὴν,
 ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται ἐνεδῶσι καθὼς καὶ
 ἡμεῖς. **ΕΚ** οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδοπόστολοι, ἐρ-
 γάται δόλοιοι μεταχρηματίζόμενοι εἰς ἀ-
 ποσόλους ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ οὐ δυνασόμενοι
 τὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μεταχρηματίζεται εἰς
 ἄγγελον φωτός, ὅν μέγα ὄω, εἰ καὶ διὰ
 κωνοὶ αὐτοῦ μεταχρηματίζονται. ὡς διὰ
 κωνοὶ δικαιοσύνης, ὅν τὸ τέλος ἔσται κατὰ
 τὰ ἔργα αὐτῶν, πάλιν λέγω, μή τις με
 δόξῃ ἀφρονα εἶναι, εἰ δὲ μήγε, καὶ ὡς ἄ-
 φρονα δεξασθέ με, ἵνα μὴ κρόντι καὶ γὰρ
 καυχίσωμαι

Adiunxi enim uos uni uiro, ut uirginem
 castam exhiberetis Christo, sed metuo,
 ne qua fiat, ut quemadmodum serpens Euā
 decepit in uersutia sua, ita corrumpant
 sensus uestri, a castitate, quae erat erga Chri-
 stum. Nam si is, qui uenit alium Iesum predicat, quem
 non predicauimus, aut si spiritum alium accipitis,
 quem non accepistis, aut euangelium aliud, quod
 non accepistis, recte sustinueritis. Arbi-
 tror enim me nihilo inferiore fuisse eximius
 apostolis. Caeterum licet imperitum sim sermone,
 non tamen scientia. Vix ubique manifesti fuimus
 in uobis erga uos. Nunc illud peccaui, quod
 me ipsum humiliarim, ut uos exaltarem
 in: quod gratuito euangelium dei praedi-
 cauerim uobis. Caeteras ecclesias depre-
 datus sum, accepto ab illis stipendio, quo uo-
 bis inferuim. Et cum apud uos essem, &
 egerem, non onerosus fui cuiquam. Nam in-
 digentiam meam suppleuerunt fratres, qui
 uenerunt a Macedonia. & in omnibus sic
 me seruabam, ne cui essem onerosus, atque
 ita seruabo, est ueritas Christi in me, quod
 haec gloriatio non interruptetur in me, in
 regionibus Achaiae. Quapropter? An
 quod non diligam uos? Deus nouit. Verum
 quod facio, idem & faciam, ut amputem oc-
 casionem, iis qui cupiunt occasionem, ut in
 eo de quo gloriantur, reperiantur, quem
 admodum & nos. Siquidem istiusmodi
 pseudo apostoli, operarij dolosi sunt. In
 praesentia persona apostolorum Christi, atque haud
 mirum, quandoquidem ipse satanas trans-
 formatur in angelum lucis. Non magnus est
 igitur, si & ministri illius, personam in se trans-
 ferunt, quasi sint ministri iustitiae, quorum fi-
 nis erit iuxta opera eorum. Iterum dico ne quis
 me putet insipientem esse, alioque & ut insipientem
 accipite me, ut paululum quiddam & ego
 glorie

καυχῆσώμαι. ὁ λαλῶ, ὁ λαλῶ, κατὰ κύριον,
 ἕλλιος ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑπερσῶσῃ
 ἐν καυχῆσει, ἐπει πολλοὶ καυχῶνται κα
 τὰ πλὴν σάρκα, καὶ γὰρ καυχῆσώμαι. ἢ δ' ἔως
 γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες,
 ἀνέχεσθε, εἰ τις ὑμᾶς καταδύλοτ, εἰ τις κα
 τεθίει, εἰ τις λαμβάνει, εἰ τις ἐπαίρεται, εἰ τις
 ὑμᾶς εἰς πρόσωπον δέξεται, κατὰ ἀτιμίαν λέ
 γω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠδυσήσαμεν, ἐν ᾧ δ' ἀντις το
 μᾶ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, ἡμεῖς ἡμεῖς. ἐβραῖοι
 εἰσὶ, καὶ γὰρ ἰσραηλῖται εἰσὶ, καὶ ὡς, ὡς ἔμα
 βραῖμα εἰσὶ, καὶ γὰρ δίακονοι χριστοῦ εἰσὶ,
 παραφρονῶν λαλῶ, ὑπερ ἐγώ. ἐν κόποις
 περισσοτέρως, ἐν πλῆκταις ὑπερβαλλόντως,
 ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πλ
 λάκις, ὑπερ ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκον
 τα, παρὰ μίαν ἑλαβον. τρις ἐξέβαθ' ἰδίω
 ἀπαξ ἐλιθάδιω, τρις ἐναύγασα, νυχθῆ/
 μισρον ἐν ᾧ βυθῶ πεποίηκα, ὁδοιπορίας
 πολλάκις, κινδύοις ποταμῶν, κινδύοις
 ληστῶν, κινδύοις ἐν γένους, κινδύοις ἐν
 ἐθνῶν, κινδύοις ἐν πόλει, κινδύοις ἐν ἐρη
 μίᾳ, κινδύοις ἐν θαλάσῃ, κινδύοις ἐν
 φευσάδ' ἑλφοισ, ἐν κόπῳ ἢ μόχθῳ, ἐν ἄστυ,
 πνίαις πολλάκις, ἐν λιμῶ καὶ δίψῃ, ἐν νησ
 τίαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνοτητί,
 χωρὶς τῶν παρεκτός, ἢ ἐπιέντασίς μου
 ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πᾶσῶν τῶν ἐκκλη
 σίῶν. τίς ἀδυνάτω, καὶ οὐκ ἀδυνάτω; τίς σκανδα
 λίζεται, ἢ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι. εἰ καυχῶμαι
 δ' εἰ, τὰ τῆς ἀδυνείας μου καυχῆσομαι.
 ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χρι
 στοῦ διδόνει ὁ ἄμ' ἐυλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶ
 νας, ὅτι οὐ φέυδομαι, ἐν δαμασκῶ ὁ ἐθνά
 ρχος ἀρέτα τοῦ βασιλέως, ἐφρούρη τὴν
 δαμασκῶν πόλιν, πιάσαι με θέλω,
 καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάμῃ ἐχαλάσθη
 διὰ τὴν τείχος, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.
 καυχῶμαι δ' ἢ οὐ συμφέρει μοι, ἐλεύσομαι εἰ
 εἰς ὁπίστας

glorier. Quod dico, nō dico, secū dū dñm
 sed uelut in insipiētia, in hoc argumento
 gloriationis. Qñquidē multi gloriant' se
 cundū carnē. & ego gloriabor. libēter em̄
 suffertis insipiētes, cū sitis sapiētes. suffer
 tis em̄, si qs uos in seruitutē adigit, si quis
 exedit, si qs accipit, si qs attollit sese, si qs
 uos i faciē cedit. iuxta cōtumeliā loquor.
 p̄inde quasi nos infirmi fuerimus, sed in
 quocunq; audet aliquis (in insipientia lo
 quor) audeo & ego. Hebraei sunt, & ego.
 Israhelitaē sūt, & ego. Semē Abrahæ sūt,
 & ego. Ministri Christi sunt, delirans lo
 quor, plus ego. In laboribus copiosius, in
 uerberibus supra modum, in carceribus
 abundantius, in mortibus frequenter. A
 Iudæis quinquies quadragenas plagas
 una minus accepi. Ter uirgis cesus fui, se
 mel fui lapidatus, ter naufragium feci, no
 ctem ac diem in pfundo egi, in itinerib⁹
 sæpe, in periculis fluminū, periculis latro
 num, periculis ex genere, periculis ex gen
 tibus, periculis in ciuitate, periculis in de
 serto, piculis in mari, periculis i fallis fra
 tribus, in labore & molestia, in uigilijs sæ
 pe, in fame & siti, in ieiunijs sæpe, in frigo
 re & nuditate, p̄ter ea q̄ extrinsecus acci
 dūt, cōspiratio i me quotidiana. Sollicitu
 do de oibus ecclesijs. Quis infirmatur, &
 ego nō infirmor? Quis offenditur, & ego
 nō uror? Si gloriari oporteat, de his q̄ in
 firmitatis meæ sūt gloriabor. Deus &
 pater dñi Iesu Christi, qui est bñdict⁹ in
 sæcula, nouit, qd' nō mētiar. In Damasci
 ciuitate, plebis p̄fectus Aretæ regis excu
 bias posuerat, in Damascenoꝝ urbe, cu
 piēs me cōphendere, & p fenestrā in spor
 ta demissus fui p mœnia, & effugi man⁹
 ei⁹. Gloriari sane nō expedit, ueniā enim
 ad uisiones

grotius non fuit

XII

εἰς ὀππασίας ἢ ἀποκαλύψεως κυρίου. οἶδα ἂν
 θεωρῶν ἐν Χριστῷ πρὸ ἑτῶν δεκατεσσάρων,
 εἶπε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἶπε ἐκτὸς τῆς σώμα-
 τος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἀρπάζεντα τὸν τοι
 οὐρανὸν ἕως τρίτης οὐρανῶν, ἢ οἶδα τὸν τοιούτον
 ἀνθρώπου, εἶπε ἐν σώματι, εἶπε ἐκτὸς τῆς σώ-
 ματος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἠρπάξεν
 εἰς τὸν παράδεισον, ἢ ἤκουσεν ἀρρήτα ῥήματα,
 ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπου λαλῆσαι. ὑπερὶ τῶν τοι-
 ούτου καυχῆσομαι, ὑπερὶ δὲ ἐμαυτοῦ οὐκ
 καυχῆσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου.
 εἰ μὴ γὰρ δελήσω καυχῆσασθαι, οὐκ ἔσο-
 μαί ἀφρων, ἀλλήθως γὰρ ἐρῶ. φείδομαι ἕ,
 μή τις ἐν ἐμοὶ λογίσκται, ὑπερὸ βλέπει
 με, ἢ ἀκούει τίς ἐμοῦ. καὶ τῆ ὑπερβολῆ
 τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι ἐν
 δόθῃ μοι σκόλοψ τῆ σαρκί, ἀγγελος σατάν,
 ἵνα με κολαφίσῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπερὶ
 τῶν ἑρῶ, τὸν κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀπέστῃ
 ἀπ' ἐμοῦ, ἢ ἔρκεῖ μοι, ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. ἢ
 δάναμις μου, ἐν ἀσθενείᾳ τελήσεται. ἢ δῖσα
 οὐ μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις
 μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὴν δάναμις τοῦ
 Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὑ-
 βρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμαῖς, ἐν σενο-
 χωρίαις ὑπερὶ Χριστοῦ. ὅταν γὰρ ἀσθενῶ,
 τότε δάνατός εἰμι. γέγονα ἀφρων καυχῶ-
 μου. ὑμεῖς με ἵναγκάσατε, ἐγὼ γὰρ
 ὠφελὸν ὑφ' ὑμῶν σωθήσασθαι. οὐδὲν γὰρ
 ὑπέρεκα ἢ ὑπερλίαν ἀποσόλων, εἰ καὶ
 οὐδέμ εἰμι. τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποσόλου
 κατεργάσθη ἐν ὑμῖν, ἐμ πάσῃ ὑπομονῇ, ἐμ
 σημείοις καὶ τέρασι, καὶ δυνάμεσι. τί γὰρ
 ἔβην ὃ ἠήθητε ὑπερὶ τὰς λοιπὰς ἐκκλησί-
 ας; εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ, οὐκ κατενάρκησα
 ὑμῶν; χάρισσαθέ μοι πλὴν ἀδικίαν τάντων.
 ἰδοὺ τρίτον εἰοίμως ἔχω ἐλθῆν πρὸς ὑμᾶς,
 ἢ ὅταν καταρκήσω ὑμῶν. οὐδὲν ζῆτῶ τὰ ὑμῶν,
 ἀλλ' ὑμᾶς, ὅτι ὀφείλη τὰ τέκνα τοῦ γονεῦσι
 δικασθῆναι.

ad uisiones & reuelationes dñi. Scio ho-
 minem in Christo, ante annos quatuor
 decim, an in corpore, nescio, an extra cor-
 pus nescio, deus nouit, raptū huiusmodi
 usq; in tertiū cœlū. & scio huiusmodi ho-
 minem, an in corpore, an extra corp⁹, ne-
 scio, deus nouit, qd raptus fuerit in pa-
 radisum, & audierit arcana uerba, q̄ fas
 nō sit homini loq. Super huiusmodi ho-
 mine gloriabor, de meipso uero non glo-
 riabor, nisi in infirmitatibus meis. Nā si
 uoluerō gloriari, nō ero insipiens, uerita-
 tem em̄ dicā, sed parco uobis, ne quis in
 me cogitet, supra id quod uidet esse me,
 aut quod audit ex me. Et ne excellētia re-
 uelationum, supra modū efferrer, datus
 fuit mihi stimulus p carnē, nuncius fata-
 næ, ut me colaphis cederet, ne supra mo-
 dum efferrer. Super hoc ter dñm rogauī,
 ut discederet a me. & dixit mihi. Sufficiat
 tibi gratia mea. Nam fortitudo tua, in in-
 firmitate pficitur. Libētissime igit pot⁹
 gloriabor in infirmitatib⁹ meis, ut inha-
 bitet in me fortitudo Christi. Quāobré
 placeo mihi ī infirmitatib⁹, in cōtumelijs,
 in necessitatib⁹, in psecutionib⁹, ī anxieta-
 tibus p Christo. Cū em̄ infirm⁹ sum, tūc
 robustus sum. Fact⁹ sū insipiēs gliando.
 Vos me coegistis, nā ego debui a uobis
 cōmēdari. Nulla em̄ in re inferior fui sū-
 mis aplīs, tametsi nihil sum. Signa quidē
 aplī pacta fuerūt inter uos, ī omni paciē-
 tia, & signis & pdigijs, & potētib⁹ factis.
 Nā in quo fuistis inferiores cæteris ecclījs;
 nisi qd ipse ego, nō fuerim uobis onero-
 sus? Cōdonate mihi hāc iuriā. Ecce ter-
 tio pp̄sus aīo sū, ut ueniā ad uos, & nō
 ero uobis onerosus. Nō em̄ q̄ro q̄ uestra
 sūt, sed uos. Nō em̄ debēt filij parētibus
 reponere

Θεοσυνήζαμ, ἀλλ' οἱ γονεῖς ᾤοντες τέκνοις, ἐγὼ
 δὲ ἡδίστα λαπαυήσω, καὶ ἐκ διαποικηθήσω
 μα ὑπερ ἧν ψυχῶν ὑμῶν, εἰ καὶ παρῖσσοι
 γένοιτο ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἢ τὴν ἀγαπῶμαι ἔσω
 θεῖ, ἐγὼ δὲ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχωμ
 πανούργος, δόλω ὑμᾶς ἔλαβον, μὴ ἵνα ὦμ
 ἀπίσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἔωλεον ἐ/
 κτήσα ὑμᾶς, παρεκάλεσα τῆσιν, καὶ σωμα/
 πείσθηλα τὸν ἀδελφόν, μὴ τῖ ἐπλεονέκτη/
 σην ὑμᾶς τῆσιν, οὐ τῶν ἀνθρώπων ἐνεύματι πε/
 ρεπατήσαμεν, οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνησι, πάλ/
 λιμ δοκᾶτε, ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα, κατ'
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Γαλαθοῦ μὲν.
 τὰ δὲ πάντα ἀγάπητοι, ὑπερ ἧν ὑμῶν οἱ
 κολομαί. φοβοῦμαι γὰρ, μή πως ἐλ/
 θῶμ, οὐχ' οἶους θέλω, εὐρεῖ ὑμᾶς, καὶ γὰρ εὐρε/
 ῖσθε ὑμῖν, διομ οὐδέ λητε, μή πως ἔρις, ζῆλοι,
 θυμοί, ἐριδιᾶ, καταλαλιᾶ, φθουρισμοί, φ/
 θήσας, ἀκαταστασίαι, μὴ πάλιν ἐλθόνταί
 με, ταπεινώσῃ ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ
 πεινήσω πολλοὺς ἧν προκημαρτηκότων,
 καὶ μὴ μετανοήσαντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ
 καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ ἢ ἐπρᾶξαι. τρι/
 3 τὸν τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς, ἐπὶ σῶμα/
 τος δ' ὑπομαρτύρωμ καὶ ἔτι ὦμ, σαθρήσεται πᾶμ
 ἔριμα, προεῖρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρῶν
 τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὸν ἡμῶν γράφω ᾧ πρὸ
 κημαρτηκόσι, καὶ τοῖς λοιποῖς παῖσι, ὅτι
 ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι.

Ἐπει δὲ δοκιμῶν ζητᾶτε τὸν ἐμοὶ λα/
 λοῦτος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀδενᾶ,
 ἀλλὰ θωατῆς ἐν ὑμῖν, καὶ εἰ ἐσαυρώθη δὲ ἀ/
 θενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ θωάμεως θεῶ, καὶ εἰ ἡμῖς
 ἀδενῶν μὲν ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ ζῆσόμεθα σὺν
 αὐτοῖς, ἐκ θωάμεως θεοῦ, εἰς ὑμᾶς, ἑαυτοὺς
 παρᾶζετε, εἰ ἐσὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκι/
 μάζετε, ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς, ὅτι
 13 ΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν ἔστιμ; εἰ μὴ τῖ ἀδ' ὁ
 θυμοί ἐσε. Ἐλπίζω δὲ, ὅτι γνώσεθε, ὅτι ἡμῖς
 οὐκ ἐσμὸν

reponere, sed filijs parētes. Ego uero libe/
 tissime impendā, & expēdar p̄ aiabus ue/
 stris, licet uberius uos diligēs, minus dili/
 gar. sed esto, ipse nō grauauī uos, uex cū
 esse astut⁹, dolo uos cēpi. Nū per quēcū/
 eorum quos misī ad uos, expilauī uos?
 Rogauī Titū, & una cū illo misī fratrē.
 Nūquid a uobis extorsit Titus? An nō
 eodē spū ambulauim⁹? An nō ἡsdē ue/
 stigijs? Rursū arbitramini, qđ nos uo/
 bis excusēmus? In conspectu dei, in Chri/
 sto loquimur, sed oīa charissimī p̄ uestri
 ædificatione. Nā metuo ne qua fiat, ut si
 uenero, nō q̄les uelim rep̄iam uos, & ego
 rep̄iar uobis, qualē nolitis, ne quomodo
 sint cōtētiōes, æmulatiōes, iræ, cōcertatio/
 nes, oblocutiones, susurratiōes, tumores,
 seditiones. Ne iterū ubi uenero, humiliet
 me deus meus apud uos, & lugeā multos
 eorū, q̄ ante peccauerint, & nō egerint pœ/
 nitentiā, super immūdicia & fornicatiōe,
 & ipudicia quā patrarūt. Hic tertius
 erit aduētus meus ad uos. in ore duorū
 testium, aut triū, cōstituet̄ omne uerbū.
 Prædixī uobis & prædico, ut præsens cū
 essem iterum, ita & absens nunc scribo
 ijs, qui ante peccauerunt, & reliquis om/
 nibus, quod si uenero denuo, non parcā.
 Qñquidē experimētū quærītis in me lo/
 quentis Christi, qui in uos non est infir/
 mus, sed potēs est in uobis. Nam quam/
 uis crucifixus fuit ex infirmitate, uiuit ta/
 men ex uirtute dei, Nam & nos infirmi/
 sumus in illo, sed uiuemus cum illo, ex
 uirtute dei, erga uos. Vosipfos tentate,
 num sitis in fide, Vosipfos probate. An
 nō cognoscītis uosmetipfos, quod Iesus
 Christ⁹ in uobis est? Nisi sicubi reprobī
 estis, at spero uos cognituros, quod nos
 g nō sum⁹

XIII

ὄνκ ἐσμὸν ἀδὸκίμοι. Εὐχομα δὲ πρὸς τὸν
 θεὸν, μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδ' ἐμὸν ἔ
 ἵνα ἡμεῖς δὸκίμοι φανώμεθα, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς
 τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδὸκίμοι ὄ
 μων. οὐ γὰρ δυνάμεθα τὴν κατὰ φύσιν ἀλη
 θείας, ἀλλ' ὑπερφύσιν ἀληθείας. καίρου μὲν ἔ
 ὄτα μὴ ἡμεῖς ἀδενώμεθα, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἴ
 τε. τοῦτο δὲ εὐχομέθα, πλὴν ὑμῶν κατὰ
 πίσιν. διὰ τούτων ταῦτα ἀπὸρ γράφω, ἵνα μὴ
 παρῶν, μὴ ἀποσώμως ῥησώμεθα, κατὰ πλὴν
 ἔχουσίαν, ἢ μὴ ἔδωκέ μοι ὁ κύριος εἰς ὀκοδο
 μίαν, ἢ ὄνκ εἰς καθαίρεσιν. λοιπὸν ἀδελφοί,
 χαίρειτε, κατὰ τὴν πίσιν, ἢ ἀκαταλείθε, ὅτι αὐτὸ
 φρονεῖτε, ἐκνεύετε, ἢ ὁ θεὸς τὸ ἄσπίς ἢ εἰρή
 νης ἔσται μετὰ ὑμῶν. ἀσπάζεσθε ἀλλήλους ἐν
 ἀγάπῃ φιλημάτων. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι
 οἱ πάντες, ἢ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χρι
 στοῦ, ἢ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἢ ἡ κοινωνία
 τοῦ ἁγίου πνεύματος, μετὰ πάντων
 ὑμῶν. ἀμήν.

πρὸς Κορινθίους δεύτερα
 ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππου διὰ τίτου Ἐλέκα.

nō simus reprobī. Opto autē apud deū,
 ut ne quid mali faciatis, nō quo nos pba
 ti appareamus, sed ut uos, qd' honestū ē
 faciatis, nos uero ueluti reprobī simus.
 Nō em̄ possumus quicquē aduersus ueri
 tatem, sed p ueritate. Gaudemus em̄ cū
 nos infirmi fuerimus, uos autē ualidi fue
 ritis. Hoc autē insuper optamus, nepe ue
 stram integritatem. Propterea, hac ab
 sens scribo, ne cū praesens fuero, rigidus
 sim, iuxta potestātē, quā dedit mihi do
 minus, in extructionē, & nō i destructio
 nem. Quod superest fratres, ualete, inte
 gri estote, consolationem habete, unani
 mes sitis, in pace agite, & deus charitatis
 ac pacis, erit uobiscum. Salutate uos mu
 tuo, in sancto osculo. Salutant uos san
 cti oēs. Gratia dñi Iesu Christi, & chari
 tas dei, & cōmunicatio spiritus sancti, sit
 cum omnibus uobis. Amen.

Finis.

Epistolae ad Corinthios secundae. Missa
 fuit a Philippis, per Titum & Lucam.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΑΥΛΟΥ.

ΑΥΤΗΝ ἔπεισέλλα ἀπὸ ῥώμης ἑωρακώς αὐτοῦ, ἢ δὴ καὶ διδάξας, ἢ δὲ πρόφασις φύ
 ἔπιστολῆς αὐτῆ. διδάχθειτες καλῶς οἱ γαλάται παρὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ πῶς ἐ
 σαντες γνησίως εἰς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, ἀποδημήσαντες τὸ ἀποστόλου, ἢ φησὶ ἀποστα
 παρὰ Ἰνῶν, ὡς περὶ τὴν ἐμμεθεῖα. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀποστόλος, γράφη πρὸς αὐ
 τοῦς, καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρεῖ ἀντιπερὶ ἧς εἶχον πίστεως καὶ γνησίας εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ διὰ θεσέως,
 μέμφεται ἢ ὡς ἀνοήτως πράξαντας, ἢ μεταβαλλομένους αὐτοῦς, ἔπειτα διαλαμβάνει περὶ τοῦ νόμου
 καὶ φύσιν κατὰ τὸν ἀθεράμ πίστεως, καὶ ἀποδείκνυσιν ἕκτε τοῦ νόμου, καὶ τῶν γυναικῶν τοῦ ἀθερά
 ἀμ, ἀλλ' ἡγορήσας αὐτάς, μέγιστον καιρὸν διδόντα πλὴν σκίαν, καὶ πλὴν περὶ τοῦ μίω, καὶ ἀργεῖν αὐτὰ
 λοιπὸν τῆ ἑ ΧΡΙΣΤΟΥ πρῶσις, καὶ οὕτως ἀποδείξας, πρῶτον αἰετοῖς, μετὰ τὴν προσέχον τὴν
 ἀπαθήσασιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχειται τὸ ἐν ΧΡΙΣΤΩ πίστεως, καὶ γινώσκων, ὅτι ἢ ἐν ΧΡΙΣΤΩ χάρις κατὰ
 γὰ τὴν ἑ σάρεκα περὶ τοῦ μίω, ὅτι οὕτως πάλιν εἰς τὰ ἦθη πρῶσιν εἰσας καὶ διδάξας, πολλοὶ τῆ ἑπιστολῆ.

ARGUMENTUM.

Alatae sunt Graeci. Hi uerbū ueritatis primū ab ap̄lo acceperunt, sed
 post discessū eius tētati sunt a falsis ap̄lis, ut in legem & circūcisionē
 uerterent. Hos ap̄ls reuocat ad fidē ueritatis, scribēs eis ab Epheso.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος, οὐκ ἀπὸ
ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώ-
που, ἀλλὰ διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, τοῦ θεοῦ πατρὸς, ἧ εἰ-
ρωτὸς αὐτῶν ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ
οὐκ ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν
τῆς γαλατίας. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ἧ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν,
ὅπως ἡμεῖς ἐκ τοῦ σφαιρωτοῦ αἰ-
ῶνος ποιηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ
πατρὸς ἡμῶν, ἧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰῶνων, ἀμήν. θαυμάζω, ὅτι οὕτως ταχέως
μετατίθετε ἀπὸ τοῦ καλέσωσθε ὑμᾶς
ἐν χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς ἔργον εὐαγγελίου, ὃ
οὐκ ἐστὶν ἄλλο, εἰμὴ ἵνες εἰσὶν οἱ ταράσσον-
τες ὑμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστῆσαι τὸ εὐαγ-
γέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἀλλὰ ἧ ἐὰν ἡμεῖς, ἧ
ἄγγελος ἧ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν,
παρ' ὃ εὐαγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω,
ὡς προερήκαμεν, ἧ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις
ὑμᾶς εὐαγγελίζηται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνά-
θεμα ἔστω. ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω, ἧ τὸν
θεόν; ἧ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκην; εἰ γὰρ ἔτι
ἀνθρώποις ἠρεσκόμεν, ΧΡΙΣΤΟΥ δ' οὐκ
ἔμ ἡμῶν. γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοί, τὸ
εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθῆναι ὑπὸ ἐμοῦ, ὅτι
οὐκ ἐστὶ κατὰ ἀνθρώπου. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ πα-
ρὰ ἀνθρώπου παρελάβον αὐτὸ, οὐτε ἐδ' ἰδ' ἀχι-
θῆναι, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ. ἠκούσατε γὰρ πῶς ἐμὴν ἀναστροφὴν
ποτὲ ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ, ὅτι κατ' ὑπερβολὴν
ἐδίωκον πῶς ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἧ ἐπόρευον
ἐναντίον, καὶ

EPISTOLA PAULI APOSTOLI
AD GALATAS.

PAulus apostolus, nō ab ho-
minibus, neq; per hominē,
sed p̄ Iesum Christū, & deū
patrē, q̄ suscitauit illū a mor-
tuis, & qui mecū sunt oēs fratres, ecclesijs
Galatiæ. Gratia uobis & pax a deo pa-
tre, & dño nostro Iesu Christo, qui dedit
seipsū p̄ peccatis nostris, ut eriperet nos
ex præsentī sæculo malo, iuxta uolunta-
tem dei & patris nostri, cui gloria in sæcu-
la sæculorum amen. Miror, quod a deo
cito trãfferamini, ab eo qui uocauit uos
in gratia dei, in aliud euangelium, quod
nō est aliud, nisi quod quidam sunt, qui
turbant uos, & uolūt subuerrere euange-
lium Christi. Verum etiam si nos aut an-
gelus e cœlo, prædicauerit uobis euange-
lium, præter id quod prædicauimus uobis,
anathema sit. Quẽadmodū prædicimus,
& nunc iterum dico, si quis uobis prædi-
cauerit euangelium præter id quod acce-
pistis, anathema sit. Nunc enim utrum
homines suadeo, an deū? Aut quero ho-
minibus placere? Nam si hactenus ho-
minibus placuissem, Christi seruus non
fuissem. Notū aut̄ uobis facio fratres, euā-
gelium quod prædicatū est a me, nō esse se-
cundū hoiem. Neq; em̄ ego ab hoiẽ acce-
pi illud, neq; didici, sed p̄ reuelationē Iesu
Christi. Audistis em̄ meā conuersationē
quondā in iudaismo, quod supra modū
persequer̄ ecclesiā dei, & expugnabam
g 3 illam

ἀντιώ, καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ,
ὑπὲρ πολλοὺς συνακλιτικώτατος ἐν τῷ γενέ-
μῃ, πρὸς ὁσπέρως ἡλωτῆς ὑπάρχων ἢ πᾶ-
σαι μὲν παρὰ δόσεω, ὅτε ἢ εὐδοκίση, ὁ
θεός, ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός
μου, καὶ καλέσας διὰ φιλίας χάριτος αὐτοῦ,
ἀποκαλύψαι τὸν ἦόν μου ἐμοί, ἵνα
εὐαγγελίζωμαι αὐτῷ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως,
ὅπου προσανέθελω σαρκὶ καὶ αἵματι, ὅπου δὲ
ἀνῆλθον εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ
ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, ὅ-
που πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν, ἔπειτα με-
τὰ ἕτερον τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱερουσόλυμα ἰσορῆ-
σαι πέντε ἡμέρας, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας
δεκαπέντε. ἕτερον δὲ ἦν ἀποστόλων οὐκ
ἴδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου.

Αὐτὸν γράφω ὑμῖν, ἵδου ἐνώπιόν μου θεός,
ὅτι οὐ φεύδομαι, ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλί-
ματα φιλίας, ὅπου κίλικια, ἡμῶν δὲ
ἀγνοοῦμεν τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλη-
σίαις φιλίας Ἰουδαίας, ταῖς ἐν Χριστῷ, μόνον
ἢ ἀκούοντες ἡσάμ, ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε,
ὑμῶν εὐαγγελίζετο τῷ πᾶσι, ἢ ποτε ἐπόρθη,
καὶ εὐδοκίση ἐν ἐμοί τὸν θεόν. Ἐπὶ ταῖς διὰ
δεκαπέντε ἡμέρας πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱερο-
σόλυμα μετὰ Βαρνάβαν, συμπαραλαβὼν καὶ
τίτον, ἀνέβην δὲ ἵνα ἀποκαλύψω, καὶ ἀνεθέ-
μιλω αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον, ὁ κηρύσσω ἐν τοῖς
ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως
εἰς κενὸν τρέχω, ἢ εὐδραμομ. ἀλλ' οὐ δὲ τί-
τος ὁ σὺν ἐμοί, ἐλλίω ὡς, ἢ καὶ κάθη περὶ
τμηθῆναι, διὰ δὲ τοὺς παρεσάκτους Ἰου-
δαίους, οἵτινες πρὸς ἡλθον κατὰ σκο-
πῆσαι πᾶσι ἐλθόντων ἡμῶν, ἢ ἔχομεν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωσι
ταῖς, οἷς οὐδὲ πρὸς ὄραμ ἕξα μῶν τῆ ὑποτα-
γῆ, ἵνα ἢ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνη
πρὸς ἡμᾶς. Ἀπὸ ἢ ἦν δοκοῦτων εἶναί
ἡ ὁ πᾶσι ποτε ἡσάμ, οὐδ' ἐρ μοι διαφέρει, πρὸ
σωπομ

illam, & proficiebā in iudaismo, supra mul-
tos aequales meos in genere meo, cum ue-
hementer essem studiosus patrum
meorum traditionū. Ast ubi uisū fuit deo,
qui segregauit me ab utero matris meae,
& uocauit per gratiā suā, ut reuelaret fi-
lium suū in me, ut praedicarē illū in genti-
bus, continuo, nō contuli cū carne & san-
guine, neq; redij Hierosolymā ad eos q
ante me fuerant apostoli, sed abij in Ara-
biam & denuo reuersus sum Damascū.
Deinde post annos tres redij Hierosoly-
mā, ut uiderē Petrū, & mansi apud illum
dies quindecim. Aliū autē ex apostolis nō
uidi quēcūq;, nisi Iacobū fratrem dñi. Por-
ro q̄ scribo uobis, ecce corā deo, non men-
tior. Deinde ueni in regiones Syriae & Ci-
liciae. Eram autē ignotus iuxta faciē, eccle-
sijs Iudaeae, quae erant in Christo. Sed tā-
tum hic rumor apud illos erat, qui perse-
quebatur nos aliquando, nunc praedicat fi-
dem, quā quondā expugnabat, & glorifi-
cabant in me deū. Deinde post annos
quatuordecim, rursus ascendi Hierosoly-
mā una cū Barnaba, assumpto simul
& Tito. Ascēdi autē iuxta reuelationē, &
contuli cū illis euangeliū, quod praedico in-
ter gentes, sed priuatim ijs qui erant in pre-
cio, ne quo modo in uanū currerē, aut cu-
curissem. Sed neq; Titus, qui mecū erat,
cū esset Graecus, cōpulsus fuit circumcidi,
propter obiter ingressos falsos fratres, q
subintroierāt, ad explorādū libertatē no-
strā, quā habem⁹ in Christo Iesu, quo nos
in seruitutē adigerēt. Quibus ne ad tem-
pus quidē cessimus, p̄ subiectionē, ut uer-
itas euāgelij permaneret apud uos. Ab
ijs autē, qui uidebātur aliquid esse, quales
aliquando fuerint, nihil mea refert. Per-
sonam

σωπομ ανθρώπου θεός ου λαμβάνει. εμοι γάρ
οι δοκοῦντες, ουδέμ προσανέθεντο, αλλά τω
απίομ, ιδόντες, ότι πεπίσθυμαι τὸ εὐαγγέ-
λιον φη ακροβυσίας, καθως πέτρος φη πε-
ριτομής, ο γάρ ενόργήσας πέτρος εις αποσο-
λῶν φη περιτομής, ενήργασε η̄ εμοι εις τὰ
ἔθνη, η̄ γνόντες τὴν χάριμ τὴν δωθεῖσαμ
μοι, ἰάκωβος η̄ κηφᾶς & ἰωάννης, οι δοκῶν-
τες σύλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαρ εμοι η̄ βαρ-
νάβα κοινωίας, ἵνα ἡμεῖς εις τὰ ἔθνη, αυτοί
δε εις τὴν περιτομῶν, μόνον τῶν πῶχων,
ἵνα μνημονεύωμν. ο καὶ ἑσπύδασα αὐτὸ
τοῦτ ποιῆσαι. οτε δε ἦλθεν πέτρος εις αν-
τιόχειαμ, κατὰ πρόσωπομ αὐτοῦ ἀντέσω,
ὅτι κατεγνωσμένος ἦμ. προ τῆ ἑλθεῖν τι-
νάς ἀπ᾽ ἰακώβου, μετὰ τῶν ἑθνῶν σωνόδιεμ,
ὅτε δε ἦλθομ, ὑπέσπελλε & ἀφώρισερ εαυτῶν,
φοβούμνος τῶν ἐκ περιτομής, & σωυπει-
κρίθησαμ αὐτοῦ, η̄ οι λοιποὶ ἰουδαῖοι, ὡς τε
η̄ βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῆ ὑποκρι-
σε, ἀλλ᾽ ὅτε ἔιδομ, ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς
τὴ ἀλήθειαν τῆ εὐαγγελίης, εἶπομ τῶν πέτρος,
ἔμ προδερ πάντων. εἰ σὺ ἰουδαῖος ὑπάρ-
χωμ, ἐθνικῶς ζῆς, η̄ οὐκ ἰσδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη
ἀναγκάζεις ἰουδαῖζαμ, ἡμεῖς φύσει ἰσδαῖοι
η̄ οὐκ δε ἑθνῶν ἀμαρτωλοὶ, εἰδότες, ὅτι οὐ
δικαιοῦται ἄνθρωπος δε ἔργωμ νόμου, ἐὰμ
μηδ᾽ ἀπίσεως ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ ἡμεῖς
εις ΧΡΙΣΤΟΝ ἸΗΣΟΝ ἐπιστεύσαμν, ἵνα δι-
καιωθῶμν ἐκ πίσεως ΧΡΙΣΤΟΥ, & οὐκ δε
ἔργωμ νόμου, διότι οὐ δικαιωθήσεται δε ἔρ-
γωμ νόμου πᾶσα σάρξ. εἰ δε ζῆτῶντες δικαι-
ωθῶμαι ἐν ΧΡΙΣΤῶ, ἐσέθημεν η̄ αὐτοὶ ἀ-
μαρτωλοὶ, ἄρα ΧΡΙΣΤΟΣ ἀμαρτίας διάκο-
νος; μη γένοιτ, εἰ δε κατέλυσα, ταῦτα πά-
λιμ διοδομῶ, παραβάτωμ ἑμαυτῶν σωί-
σκημ. ἐγὼ γάρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανομ,
ἵνα δεῶ ζήσω, ΧΡΙΣΤῶ σωεσάρωμαι. ζωὴ δὲ
οὐκ ἔτι ἐγὼ, ζῆ δὲ ἐν εμοὶ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὃ δὲ νῦν
ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίσει ζωὴ τῆ τοῦ ἰοῡ & θεοῦ, τοῦ
ὁσ ἀπ᾽ ἡσῶτος με η̄ τῶν ἀδόντες εαυτῶν ὑπὲρ
ἐμῶ

sonam hois deus nō accipit. Nā mihi qui
uidebant esse in precio, nihil contulerūt,
Imo cōtra, cū uidissent, mihi creditū fuiss/
se euangeliū p̄putij, quēadmodū Petro
circumcisionis (Nā qui efficax fuit in Pe-
tro ad aplatum circūcisionis, efficax fuit
& in me, in gētes) cūq; cognouissent gra-
tiam mihi datā, Iacobus & Cephas, & Io-
hānes, qui uidebant esse colūna, dextras
dederunt mihi & Barnabæ societatis, ut
nos in gētes, ipsi uero in circūcisionē, tan-
tū ut pauperū memores essemus. in quo
& diligēs fui, ut hoc ipsum facerē. Cū aut
uenisset Petrus Anthiochiā, iuxta faciē il-
li restiti, qd' rephēsus esset. Nā anteq; ue-
nissent quidā a Iacobo, una cū gentibus
fumebat cibū. Cū aut uenisset, subduxit
& separauit se ab illis, metuēs eos q erāt
ex circūcisione, ac simulabāt una cū illo,
ceteri quoq; Iudæi, adeo ut Barnabas si-
mul abduceret in simulationē. Verū ubi
uidissem, quod nō recto pede incederēt,
ad ueritatem euangelij, dixi Petro coram
oibus. Si tu, cū sis Iudæus, gentiliter uiuis
& nō iudaice, cur gētes cogis iudaissare?
Nos natura Iudæi, & nō ex gētibus pctō-
res, quoniā scim⁹ nō iustificari hoīem ex
operibus legis, nisi p̄ fidē Iesu Christi. Et
nos in Christū Iesū credidim⁹, ut iustifi-
caremur ex fide Christi, & nō ex opibus
legis, ppter qd' nō iustificabit ex opibus
legis ois caro, Q, si dū querim⁹ iustificari
in Christo, repimur & ipsi pctōres, nū er-
go Christ⁹ pcti minister est? Absit. Nā si
q̄ destruxi ea rursū ædifico, transgressorē
meip̄sū cōstituo. Ego em̄ p̄ legē legi mor-
tuus fui, ut Christo uiuerē. una cū Chri-
sto crucifixus sū, uiuo tñ, nō iam ego, sed
uiuit in me Christus. Vitam aut quam
nūc uiuo in carne, in fide uiuo filij dei, qui
dilexit me, & tradidit semetipsum pro
g 3 me.

Handwritten marginal note in Greek script, partially illegible.

ἐμοῦ. οὐκ ἄθετῶ πλὴν χάριμ ἔθεῖ. εἰ δὲ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα ΧΡΙΣΤΟΣ θανάτῳ ἄπεθανε. Ὡς ἀνόκη γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκημεν, τῆ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθ; οἷς κατ' ὀφθαλμοῦς ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ προεγράφη ἐν ὑμῖν ἐσαυρωμένος; ἵνα μόνον θέλω μαθεῖν ἄφ' ὑμῶν, ὅτι ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ὅτι ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόκη ἐσε, ἐναρξάμενοι πνεύματι, ναὶ σαρκὶ ἐπίτελευθεῖτε, τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ, εἴ γε καὶ εἰκῆ.

Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα, καὶ ἐν ἔργῳ δουλεύει ἐν ὑμῖν, ὅτι ἔργων νόμου, ἢ ὅτι ἀκοῆς πίστεως, καθὼς ἄβραάμ ἐπίσθησε θεῷ δεῖν, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. γινώσκετε ἄρα, ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὐκ εἰσὶν ἰσχυροὶ ἄβραάμ. προὐδ' ὅσα ἢ ἱστορήθη, ὅτι ἐκ πίστεως διηγοῖ τὰ ἔθνη ὁ θεός, προεκεκρίσθη τῷ ἄβραάμ, ὅτι ἐυλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὥστε οἱ ἐκ πίστεως ἐυλογῶντες σὺν θεῷ πιστῶ ἄβραάμ. Ὅσοι δὲ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραμ εἰσὶν. γέγραπται δὲ, ἐπικατάρατος πᾶς, ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν βιβλίῳ τῆ νόμου, ἔτι καὶ αὐτὰ. ὅτι ἢ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοσύνην ἔσται θεῷ. δηλοῦται ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, ὁ δὲ νόμος οὐκ ἐστὶν ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὁ πειρασμός αὐτῶ ἀνθρώπων, ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ΧΡΙΣΤΟΣ ἡμᾶς ἔλυσε ἀπὸ τῆς καταράμ τῆ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ὑμῶν κατάρα. γέγραπται γάρ, ἐπικατάρατος πᾶς, ὁ κρεμάνημος ἐπὶ ξύλῳ, ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ ἐυλογία τῆ ἄβραάμ γένηται ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗΣῳ, ἵνα πλὴν ἐπαγγελίᾳ τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆ πίστεως. Ἀδελφοὶ ἡμεῖς ἄνθρωποι λέγω, ὁμοῦς ἀνθρώπων κεκυρωμένοι Διαθήκῃ, οὐδεὶς ἄθετός, ἢ ἐπιδιατάσσεται. θεὸς δὲ ἄβραάμ ἐξέθηκεσθε αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ θεὸς ἠέματι αὐτοῦ. οὐ λέγει καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ θεὸς ἠέματι σου, ὅς ὄντι ΧΡΙΣΤΟΣ. τὸ ἔλεω, Διαθήκῃ προκεκυρωμένοι ὑπὸ τῆ θεῶ εἰς χριστόν, ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ ἑξήκοντα γεγονώς νόμος, οὐκ

me, nō aspernor gratiā dei, nā si per legē est iusticia, igit' Christus frustra mortu⁹ est. O stulti Galatæ, q's uos fascinoiuit, ut nō crederetis ueritati: Quib⁹ p̄ oculis, Iesus Christ⁹ ante fuit depict⁹, inter uos crucifix⁹: Hoc solū cupio discere a uobis, Ex opibus legis sp̄m accepistis, an ex auditu fidei: Adeo stulti estis, cū in spū ceperitis, nūc in carne cōsumamini: Tam multa passi estis frustra, at si tñ frustra. Qui igit' subministrat uobis sp̄m, & opatur uirtutes in uobis, utrū ex operibus legis, an ex auditu fidei, id facit: Quēadmodū Abrahā credidit deo, & iputātū est illi ad iusticiā. Scitis igit', quod ἢ q ex fide sunt, ἢ sunt filij Abrahæ. Præuidens aut' scriptura, qd' ex fide iustificet gentes deus, prius rem letā nunciauit Abrahæ. Benedicent' inqens, in te oēs gentes. itaq; q ex fide sūt, bñdicunt' cū fideli Abrahā. Nam quotquot ex opibus legis sunt, maledictiōi sunt obnoxij. Scriptū est enim, Maledictus est oīs, qui non manserit in oībus q̄ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea. Qd' aut' in lege null⁹ iustificat' apud deū, palā est. Siquidē iust⁹ ex fide uiuet, lex aut' nō ē ex fide, sed q fecerit ea homo uiuet in ipsis. Christus nos redemit a maledictione legis, dū pro uobis factus est maledictū. Scriptū est enim maledictus oīs, qui pendet in ligno, ut in gētes, bñdictio Abrahæ ueniret in Christo Iesu, ut p̄missionē spūs acciperem⁹ p̄ fidē. Frēs, secūdū hoīem dico. Hoīs licet testamētū tñ si sit cōprobatū, nemo reiicit, aut addit aliqd. Porro Abrahæ dictæ sunt p̄missiones & semini ei⁹, nō dicit & seminib⁹, cā c̄p̄ de multis, sed tāc̄p̄ de uno, & in femine tuo, q est Christ⁹. Hoc aut' dico, testamētū ante cōprobatū a deo erga christū, lex q̄ post ānos q̄dringētos & triginta cepit, non

III

key p̄p̄ p̄missionē iust' p̄ p̄m pit, non

ἢ ἡμῶν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἐκβαλε τὸ παι
 δίσκω. Ἐὰν ἡ ἡμέρα αὐτῆς, οὐδὲ μὴ κληρονομί
 ας ἡ ἡμέρα τῆ παιδίσκης, μετὰ τῆ ἡμέρας ἐλευθεί
 ρας, ἄρα ἀδελφοί οὐκ ἐσμὸν παιδίσκας τέ
 κνα, ἀλλὰ τῆ ἐλευθερίας, τῆ ἐλευθερίας οὗ ἡ ἡμέ
 ρας ἡμῶν ἐλευθερώσασθαι, στήκετε, μὴ πάλιν
 ζυγῶ δουλείας ἐνέχετε. Ἰδὲ ἐγὼ παῦλος λέ
 γω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν προτιθέμενοι, ΧΡΙΣΤΟΣ ὑ
 μῶν οὐδὲν ὠφελήσῃ. μαρτύρομαι δὲ πάλιν
 παντὶ ἀνθρώπῳ, προτιθέμενοι, ὅτι ὁ φιλί
 ππος ὅστις, ὅλορον τὸ νόμον ποιῆσαι, κατήργηθη
 ἀπὸ τῆ ΧΡΙΣΤΟΥ. οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε,
 τὸ χάριτος ὄψεσθε. ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ
 πίσεως ἐλπίζομεν δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεν
 θαι, ὅτι ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὅντι προτιθέμεν ἰσχύ
 ναι, ὅντι ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίσις δι' ἀγάπης
 ἐν ἡμῶν. ἐξέχετε καλῶς, τίς ἡμῶν ἐνέκο
 λη, τῆ ἀληθείας μὴ πείθεσθαι, ἢ πεισμονὴ οὐκ ἐκ
 τῆ καλῶντος ἡμῶν. μίση ἀζύμῳ, ὅλορον τὸ φῦρα
 μα ζυμοῖ. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμῶν ἐν κυρίῳ,
 ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε, ὅ δὲ ταράσσω ὑ
 μῶν, βασάσι τὸ κῆμα, ὅστις ἀρῆ. Ἐγὼ δὲ ἀ
 δελφοί, εἰ προτιθέμεν ἰτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκο
 μαί. ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τῆ σα
 ρῶν, ὁ φελορὸν ἢ ἀποκόψοντα οἱ ἀνασταῖν
 τες ἡμῶν. ὑμῶν δὲ ἐπὶ ἐλευθερίαν ἐκλήθητε
 ἀδελφοί, μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορ
 μὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆ ἀγάπης δουλεύε
 τε ἀλλήλοις. ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ
 πληροῦται, ἐν ᾧ, ἀγαπήσεις τὸν πλησί
 νον σου ὡς ἐαυτὸν. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνυτε ἑ
 κατόπιε, βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλω
 θῆτε. λέγω δὲ, πνεύματι περιπατεῖτε ἢ
 ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελείσθε. ἢ δὲ σαρκὸς
 ἐπιθυμίαι ἢ τῆ πνεύματος, ὅ δὲ πνεύμα ἢ
 ἐν σαρκὸς, ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις,
 ἵνα μὴ ἀρῆ δέλητε, ταῦτα ποιεῖτε. εἰ δὲ
 πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐσὲ ὑπὸ νόμον. φα
 νερὰ δὲ ὄντι τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἅτινά ἐστ
 μοιχεία

& nunc. At quid dicit scriptura? Eijce an
 cillam & filiū illius, nō enim hāeres erit fi
 lius ancillae, cū filio liberāe. Itaq; frēs, non
 sumus ancillae filij, sed liberāe. In liberta
 te igit qua Christ⁹ nos liberauit, state, &
 ne rursus iugo seruitutis implicemini. Ec
 ce ego Paulus dico uobis, qd' si circūcida
 mini, Christus nihil uobis pderit. Cōte
 stor aut oēm hominē circūcidentē se, qd'
 debitor est totius legis seruādāe. Christ⁹
 uobis fact⁹ est ociofus. qd' cūq; in lege iusti
 ficamini, a gratia excidistis. Nos em spū
 ex fide, spē iusticiae expectam⁹, nā i Chri
 sto Iesu, neq; circūcisio qd' ualeat, neq; p
 putiū, sed fides p dilectionē operās. Cur
 rebatis bñ, qd' uos ipediuit, ut nō crede
 tis ueritati? Nepe psuasio, nō ex eo q uo
 cat uos. Paulū fermēti totā massā fermē
 tat. Ego cōfido de uobis, in dño, qd' nihil
 aliud sensuri sitis. Catez q cōturbat uos,
 portabit iudiciū, qd' qd' fuerit. Ego aut frēs,
 si circūcisionē adhuc pdico, qd' adhuc pse
 cutionē patior? Abolitū est igit scādalu
 crucis. Utinā & abscindant, q uos labefa
 ctāt. Vos em in libertatē uocati fuistis fra
 tres, tantū, ne libertatē in occasionē detis
 carni, sed p charitatē, seruite uobis inuicē.
 Nā tota lex in uno uerbo implet, nempe
 hoc. Diliges proximū tuum, ut teipsum.
 Quod si alius alium uicissim mordetis, &
 deuoratis, uidete, ne uicissim alius ab alio
 consumamini. Dico aut, spiritu ambula
 te, & concupiscentiā carnis nō perficietis.
 Nam caro concupiscit aduersus spiritū,
 spiritus autem aduersus carnem. Hāc au
 tem inter se aduersantur, ut non quae
 cunq; uolueritis, eadem faciatis. Quod si
 spiritu ducimini, nō estis sub lege. Porro
 manifesta sūt opera carnis, quae sunt haec
 adulteriū

V

spiritus legis

carnis opera

μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσελγεία, ἐν
δωλολατρία, φαρμακεία, ἐχθρα, ἕρις, ζή-
λοι, θυμοί, ἐριθῆαι, διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθό-
νοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἀ-
προέβω ὑμῶν, καθὼς καὶ προἔειπον, ὅτι οἱ τὰ
τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κλη-
ρονομήσουσιν. Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος
ἔστι, ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, ἡ-
δότης, ἀγαθοσύνη, πίστις, πραότης, ἐκρά-
τεια, κατὰ τὸν ριούτῳ δὲκ ἐστὶ νόμος. οἱ ἔ-
στὶν τοῦ Χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσαύρωσαν σω-
τήρις παθήμασι, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ἐν ὧν
πνεύματι, πνεύματι ἐσοικῶμεν, μὴ γινώ-
μεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλέμονοι,
ἀλλήλους φθονοῦντες. Ἀδελφοί, ἐὰν ἐπι-
ληφθῆ ἀνθρώπος ἐν ἡμῶν πνεύματι, ὑμῶν
οἱ πνευματικοὶ, κατὰ τὴν ριούτῳ ἐν
πνεύματι πραότητος, σκοπῶμεν σεαυτὸν, μὴ
καὶ οὐ πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλήλων τὰ βάρη βασάζετε,
καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.

Εἰ δὲ δοκῆ τις εἶναι μηδὲν ἄλλο, ἐαυτὸν φρε-
ναπατῶν, δὲ ἕτερον ἐαυτὸν δοκιμάζον ἕκα-
στος, καὶ τότε εἰς ἐαυτὸν τὸ κἀνύκμα ἐξεί, ἔ-
στιν οὐκ εἰς τὸν ἕτερον, ἕκαστος δὲ ἰδίον φορτίον
βασάζει, κοινωνεῖτω ἡ ἀκαθάρτος, τὸν λό-
γον, τὸν κατὰ τὸν ἐν πᾶσι ἀγαθόν, μὴ πλα-
νῶσθε, θεὸς οὐ μνηστῆριζετε. ὁ δὲ ἐὰν σπειρῆ ἄν-
θρώπος, τὸ καὶ θερίσει, ὅτι ὁ σπέρμα εἰς τὴν σάρ-
κα ἔσται, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπεί-
ρωμεν εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τῆς πνεύματος θερίσει ζω-
ὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν πρῶτον μὴ ἐκκακῶ-
μεν, καιρῶ γὰρ ἰδίῳ θερίσει μὴ ἐκλυό-
μενοι. ἄρα οὕτως καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώ-
μεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ
πρὸς τοὺς δικαίους τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους ἡμῶν γραμμάσι, ἐγραψα
τῆ ἐμῇ χαρῇ, ὅσοι θέλωσιν ἐνπροσωπῆσαι ἐν
σαρκί, ἔσται ἀναγκάσουσιν ὑμᾶς πρῶτον
ὅτι, μόνον, ἵνα μὴ τῶν σαυρῶν τοῦ Χριστοῦ
διώκονται.

adulteriū, fornicatio, immūdicia, lasciuia,
simulacroy cultus, ueneficiū, inimicitia,
lis, æmulationes, irā, cōcertatiōes, seditio-
nes, secta, inuidiā, cedes, ebrietates, coi-
mesationes. & his similia, de quibus p̄di-
co uobis, quēadmodū & p̄dixi, quod qui
taliam agūt, regni dei hæredes nō erūt. Fru-
ctus uero spūs est, Charitas, gaudiū, pax
longanimitas, benignitas, bonitas, fides,
māuetudo, tēperantia. Aduersus huius-
modi non est lex. Qui uero sunt Christi,
carnem crucifixerūt, cū morbis & concu-
piscētijs. Si uiuim⁹ spū, spū & incedam⁹,
ne efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicē
nos puocantes, inuicē inuidētes. Fratres
etiā si occupatus fuerit homo, in aliquo
delicto, uos qui spirituales estis, instaura-
te huiusmodi in spiritu mansuetudinis,
consyderans temetipsum, ne & tu tente-
ris. Inuicem onera uestra portate, & sic re-
implete legē Christi. Nā si quis sibi uide-
tur aliquid esse, cū nihil sit, suū ipse fallit
animū. Opus autē suū p̄bet unusquisq̄,
& tunc in semetipso gloriatiōnē habebit,
& nō in alio, unusq̄q̄ em̄ p̄pria sarcinā
baiulabit. Cōmunicet autē q̄ cathechizat
sermone, ei q̄ se cathechizat, in oibus bo-
nis, ne erretis, de⁹ nō irridet. Quicq̄ em̄
feminauerit homo, hoc & metet. Nā q̄ se
minat in carne sua, de carne metet corrup-
telam, sed qui seminat in spū, de spū me-
tet uitā æternā. Bonū autē faciēdo ne cesse-
mus. Tempore em̄ suo metemus, nō de-
fatigati. Itaq; dū tēpus habemus opere-
mur bonū erga oēs. maxime uero erga
domesticos fidei. Videtis quanta uobis
ep̄la scripserim, mea manu. Quicūq; uo-
lunt iuxta faciē placere in carne, ij cogūt
uos circūcidi, tantū ne ob crucem Christi
persecutionem

Διόκοντα. Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι ἀνι-
 ρι νόμομ φυλάσσοισι, ἀλλὰ θέλωσι ἡμῶς
 πρὶτέμνειν, ἵνα ἢ τῆ ἡμετέρα σαρκί και-
 χήσωνται. Εμοὶ δὲ μὴ γήλοιο καυχᾶσθαι,
 εἰ μὴ ἢ τῷ σαυρῶ τῷ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμῳ ἐσανῶνται
 καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. ἢ γὰρ ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΟΥ,
 οὗτε περιτομή τι ἰσχύει, οὗτε ἀκροβυστία, ἀλ-
 λά καινή κτίσις, ἢ ὅσοι τῷ κανόνι τῶν
 σοιχέσσοισι, εἰρῶν ἐπ' αὐτοὺς ἢ ἔλεος, καὶ
 ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἢ δεῖ. τοῦ λοιποῦ κόπου
 μοι μηδεὶς παρεχέτω. Εγὼ ἢ τὰ σίγμα-
 τα ἢ κυρίου ἸΗΣΟΥ ἢ τῷ σώματί μου βα-
 σάλω. ἢ χάρις ἢ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 μετὰ ἢ πνεύματος ἡμῶν ἀδελφοί. ἀμήν.

psecutionē patient, nā qui circūcidunt,
 ne ipsi quidē legē seruant, sed uolūt uos
 circūcidi, ut in uestra carne glorient. Ego
 uero, absit, ut glorier, nisi in cruce domini
 nostri Iesu Christi, per quem mihi mun-
 dus crucifixus est, & ego mundo. Nam
 in Christo Iesu, neq; circūcisio ualet, neq;
 preputium, sed noua creatura. Et qui-
 cunq; iuxta regulam hanc incedunt, pax
 super eos, & misericordia, & super Israel
 dei. De cætero ne quis mihi labores exhi-
 beat. Ego enim stigmata domini Iesu,
 in corpore meo porto. Gratia domini
 nostri Iesu Christi, cum spiritu uestro fra-
 tres. Amen.

Finis.

Missa fuit a Roma.

πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, οὕτω μὲν αὐτοὺς ἑωρακώς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐ-
 τῶν. ἢ δὲ πρόσθεν φησὶ ἐπιστολῆς αὐτῆ. ἐφέστοι πῖσευσαντες εἰς τὸν κύριον ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. Γνωσκίαν ἔχομεν εἰς αὐτὸν πῶν πίστιν, ἢ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους
 πῶν ἀγάπην, καὶ ἐβούλοντο παρὰ τοῦ πάλου βεβαιωθῆναι, μαθῶν τοίνυν ὁ ἀ-
 πόστολος γράφει πρὸς αὐτοὺς ταύτῃ πῶν ἐπιστολῶν, ὡσπερ κατηχητικῶν, καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσιν,
 μὴ νεώτερον εἶναι τὸ κατ' ἡμᾶς μυστήριον, ἀλλ' ἢ ἀρχαῖον καὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ταύτῃ
 ἐδοκίμαν τῷ θεῷ, ὡς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν, καὶ ἡμᾶς σωθῆναι. ἔπειτα, περὶ κλήσεως
 ἡμῶν διὰ λέγει, ἵνα δείξῃ ἀξίως αὐτοὺς πεπισθῆναι, καὶ ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἢ κλήσις ἀνιῶν γέγονεν.
 οὐ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς ὄψιν ἡδὲ δειξί, ἵνα ἢ ἐκ τούτου μάθωσι, ὅτι οὐκ ἀνθρώ-
 πλάτρου γέγονασι, πῖσευσαντες τῷ ΧΡΙΣΤΩ, ἀλλ' ἀληθινοὶ θεοσεβῆς. σημαίνα δὲ καὶ αὐτὸν διὰ
 τούτου ἀπιστάλθαι κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ὅτι περὶ αὐτῶν ἐφρόντισεν, ἔπειτα παραινετικούς
 λόγους ἀνδράσι καὶ γυναῖξι, πατράσι καὶ τέκνοις, κυρίοις καὶ δούλοις, τίθησιν ἢ τῆ ἐπιστολῆ. καὶ
 καθόλου πάντας παρασκοιδάσει κατὰ τῷ διαβόλου, καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ, λέγων πρὸς ἐκείνας
 ἡμῖν εἶναι πῶν πλάνην, καὶ ὡσπερ ἀγαθὸς ἀλείψῃς ἀλείψας τοῖς λόγοις πάντας κατὰ φησὶ διαβο-
 λικῆς ἐκτροπείας, οὕτως τελεσθὶ πῶν ἐπιστολῶν.

πρὸς γαλάτας
ἐγγραφή ἀπὸ ῥώμης

ARGUMENTVM
 Pheſij ſunt Aſiani. Hi accepto uerbo ueritatis perſtiterunt in fide.
 Hos collaudat apoſtolus, ſcribens eis a Roma de carcere per Tychi
 cum diaconem.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

AD EPHESIOS EPISTOLA.

ΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, διὰ θελήμα-
τος θεοῦ, τοῖς ἁγίοις ᾤου-
σιν ἐν ἐφέσω, καὶ πιστοῖς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ. Χάρις ὑ-
μῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πα-
τὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐν-
λογίσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογία πνευμα-
τικῇ, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις Χριστῷ, κα-
θὼς ἀπελάξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ, πρὸ κατα-
βολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους ἑαυ-
μῶν κατ' ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προο-
ρίσας ἡμᾶς, εἰς ἡοδυσίαν διὰ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ εἰς αὐτὸν, κατὰ τὴν ἐσδοκίαν τῆς
κρίσεως αὐτοῦ εἰς ἕωαινον δόξης καὶ χά-
ριτος αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν ᾧ
ἡγαπήκεν ἡμᾶς ἐν ᾧ ἐχορμήθη τὴν ἀπολύτρω-
σιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν ἧ-
των παραπτώματων, καὶ τὴν πλοῦτον καὶ χά-
ριτος αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσυσεν εἰς ἡμᾶς, ἐν
πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει γνωρίσας ἡμῖν τὴν
μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ
τὴν ἐσδοκίαν αὐτοῦ, προέθετο ἐν αὐτῷ
εἰς οἰκονομίαν τῶν πνευμάτων ἧτων καὶ
ἐμῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν
ᾧ Χριστῷ, τὰ ἐν οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπι-
ἐπι γῆς ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκλήρωθη
προορτισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάν-
τα ἐνεργούσαντος, κατὰ τὴν βουλὴν τῆς
κρίσεως αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἕωαινον
δόξης

PAULUS apostolus Iesu Chri-
sti, per uoluntatem dei, san-
ctis qui agitis Ephesi, & fide-
libus in Christo Iesu. Gra-
tia uobis & pax a deo patre nostro, & do-
mino Iesu Christo. Benedictus deus & pa-
ter domini nostri Iesu Christi, qui bene-
dixit nos, in omni benedictione spiritali,
in caelestibus Christo. Quemadmodum
elegit nos in ipso, antequam iaceretur funda-
menta mundi, ut essemus sancti, & irre-
prehensibiles coram illo in charitate, qui
predestinavit nos in adoptionem filio-
rum, per Iesum Christum, in se, iuxta be-
neplacitum uoluntatis suae, ut laudetur
gloria gratiae suae, in qua gratificauit nos,
in dilecto. In quo habemus redemptio-
nem per sanguinem ipsius, remissionem
peccatorum. Iuxta diuitias gratiae suae,
de qua ubertim nobis impartiuit, in om-
ni sapientia & prudentia, patefacto noi-
bis arcano uoluntatis suae, iuxta bene-
placitum suum, quod proposuerat in se
ipso, in dispensationem plenitudinis tem-
porum, ut summam instauraret omnia
in Christo, quae in caelis sunt & in terra,
in ipso, in quo & sorte delecti sumus, pre-
destinati secundum propositum illius,
cuius ui fiunt uniuersa, iuxta decretum
uoluntatis ipsius, ut simus nos in laude
gloriae

δόξης αὐτοῦ, τοὺς προηλπικότες ἐν ᾧ
 Χριστῷ, ἐν ᾧ καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον
 τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον φιλίας σωτηρίας
 ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε
 τοῦ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τοῦ ἁγίου, ὃς
 ἔστιν ἀρραβὼν φιλίας κληρονομίας ἡμῶν, εἰς
 ἀπολύτρωσιν φιλίας περιποιήσεως, εἰς ἔπαυ-
 σιν φιλίας δόξης αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀκού-
 σαι πλὴν καθ' ὑμᾶς πᾶσι, ἐν ᾧ κυρίου Ἰη-
 σοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην πλὴν ἐς πάντας τοὺς
 ἁγίους, ὃν πάντοτε εὐχαρισῶ ὑπὲρ ὑμῶν,
 μυσίαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ πάντων προσευ-
 χῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τῶν κυρίων ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ὁ πατὴρ φιλίας δόξης, δώῃ ὑμῖν
 πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν
 ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλ-
 μούς ἡσθασίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑ-
 μᾶς, τίς ὁ δὲ ἐλπίς τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἣ
 τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν
 τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγε-
 θος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς
 πιστεύοντας, κατὰ πλὴν ἐνέργειαν τῆς κρᾶ-
 τος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἢ ἐνέργειαν ἐν ᾧ
 Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν, ἣ
 ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
 ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας καὶ δυνά-
 μεως, καὶ κυριότητος, καὶ παντός ὀνόματος ὀνό-
 μαζομένου, ὃν μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τῷ πρώτῳ, ἀλλὰ
 καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ
 τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἕδωκεν κεφαλὴν
 ὑπὲρ πάντα τῆς ἐκκλησίας, ἣτις ὄσι τὸ σῶμα
 αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τῆς πάντων ἐν πᾶσι πλη-
 ρωμένον, καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκρούς τῆς παραπτώ-
 μασι, καὶ ταῖς ἀμαρτίαις, ἐν αἷσι ποτὲ περιε-
 πατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς κόσμου τούτου, κα-
 τὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τῆς ἀέρος, τῆς πνεύμα-
 τος, τῆς αἰῶν ἐνεργούντος ἐν τοῖς ἡοῖς τῆς ἀπειθείας, ἐν
 οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεσθάρημεν ἡμεῖς, ἐν ταῖς
 ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ἠρῶντες τὰ θελήμα-
 τα τῆς σαρκὸς

gloria illius, qui priores sperauimus in
 Christo, in quo speratis & uos, audito
 uerbo ueritatis, euangelio salutis uestrae,
 in quo etiam postea credidistis, obli-
 gnati estis, spiritu promissionis sancto,
 qui est Arrabo, hereditatis nostrae, in re-
 demptionem acquisitae possessionis, in
 laudem gloriae suae. Quapropter & ego,
 cum audissem eam quae in uobis est fi-
 dem, in domino Iesu, & charitatem in
 omnes sanctos, non desino gratias age-
 re pro uobis, mentionem uestri faciens,
 in orationibus meis, ut deus domini no-
 stri Iesu Christi, pater gloriae, det uobis
 spiritum sapientiae, & reuelationis, in co-
 gnitione sui, illuminatos oculos mentis
 uestrae, ut sciatis, quae sit spes uocationis
 eius, & quam opulenta gloria, haeredita-
 tis illius in sanctis, & quae sit excellēs ma-
 gnitudo potentiae illius in uos qui credi-
 tis, secundum efficaciam roboris forti-
 tudinis eius, quam exercuit in Christo,
 cum suscitaret eum a mortuis, & sedere
 fecit in dextra sua, in caelestibus, supra
 omnem principatum ac potestatem, &
 uirtutem, & dominium, & omne nomen
 quod nominatur, non solum in saeculo
 hoc, uerum etiam in futuro, & omnia
 subiecit sub pedes illius, & ipsum de-
 dit caput super omnia, ecclesiae, quae est
 corpus illius, plenitudo eius, qui om-
 nia in omnibus adimplet. Et uos cum
 II
 essetis mortui delictis & peccatis, in qui-
 bus aliquando ambulastis iuxta saeculum
 mundi huius, iuxta principem potestatis
 aeris, qui est spiritus, nunc agens in filiis
 inobedientiae, inter quos & nos omnes
 conuersabamur aliquando, in concupi-
 scentijs carnis nostrae, facientes uolunta-
 tes carnis

τα φθι σαρκός, & πῶν διανοιών, ἢ ἡμεν τέκ-
 να φύσει ὄργης, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ. Ὁ θε-
 ος πλούσιος ὦν ἐν ἐλέει, διὰ πλὴν πολλὴν
 ἀγάπην αὐτοῦ, ἢ ἡγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄν-
 τας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι, συ-
 νεζωποιοῖσθε τῷ Χριστῷ, χάριτι ἐσὲ σεσωσ-
 μένους, καὶ σωθήσεσθε, καὶ συνεκαθίσθη ἐν
 τοῖς ἐπεφανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐν
 δείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπιερχομένοις
 τὸν ὑπεράλλομα πλῆτορ φθι χάριτος
 αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ, τῇ γὰρ χάριτι ἐσὲ σεσωσμένοι διὰ
 φθι πίστεως, καὶ τοῦτο ὄνκ ἔξ ὑμῶν. θεοῦ
 τὸ δῶρον, ὄνκ ἔξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχῆσθ-
 ται. αὐτοῦ γὰρ ἔσμεν ποίημα, κτισθέν-
 τες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγα-
 θοῖς, οἷς προκοίμασεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς
 πηριπατήσωμεν. Διὸ μνημονεύετε ὅτι ἡ-
 μεῖς ποτὲ τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι
 ἀκροβυστία, ὑπὸ φθι λεγομένης περιτομῆς
 ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι ἦτε ἐν τῷ και-
 ρῷ ἐκείνῳ, χωρὶς Χριστοῦ, ἀπκλλοτριω-
 μένους τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ξέ-
 νοι πῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπί-
 δα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ,
 νωὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἡμεῖς οἱ ποτὲ ὄν-
 τες μακρὰν, ἐγγύς ἐγενήκαμε ἐν τῷ αἵμα-
 τι τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν
 ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὃ ποιήσαστὰ ἀμφοτέρω ἐν
 καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας
 πλὴν ἔχθημεν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον
 πῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα
 τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ, εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρω-
 πον, ποιῶν εἰρήνην, ἢ ἀπκκαταλλάξῃ τὸς ἀμ-
 φοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι, τῷ θεῷ, διὰ τὸ σαυρῶν,
 ἀποκτείνας τὴν ἔχθημεν ἐν αὐτῷ, ἢ ἔλθῶν εὐκ-
 γελίσατο εἰρήνην ἡμῖν, τῶν μακρῶν, ἢ τῶν
 ἐσθῆς, ὅτι δι' αὐτὸν ἔχομεν τὴν προσάσῃ ἢ οἱ
 ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.
Ἄρα ὁμοῦ

tes carnis, & mentium, & eramus natura
 filij iræ, quemadmodū & ceteri, Sed de-
 us qui diues est in misericordia, propter
 multam charitatem suam, qua dilexit
 nos, etiam cum essemus mortuū per deli-
 cta, conuiuificauit nos una cum Christo
 (per gratiam estis saluati) simulq; cum
 eo resuscitauit, & simul cum eo sedere fe-
 cit, inter cœlestes, in Christo Iesu, ut ostē-
 deret eminentem opulētiam gratiæ suæ,
 in benignitate erga nos, in Christo Iesu.
 Gratia enim estis saluati per fidem, idq;
 non ex uobis. dei donum est, non ex ope-
 ribus, ne quis gloriatur, nam ipseus su-
 mus figmentum, conditi in Christo Iesu
 ad opera bona, quæ præparauit deus, ut
 in eis ambularemus. Quapropter me-
 mentote, quod uos quondā gētes in car-
 ne uocabamini preputium, ab ea quæ uo-
 catur circumcisio, in carne, quæ manibus
 fit, quod in cōp̄ eratis in tempore illo, si-
 ne Christo, ab alienati a republica Isra-
 hel, & extranei a testamentis promissio-
 nis, spem non habentes, & deo caren-
 tes in mundo. Nunc autem in Christo
 Iesu uos, q; quondā eratis lōginqui, pro-
 pinqui facti estis, in sanguine Christi,
 Ipse em̄ est pax nostra, q; fecit ex utriq;
 unum, & interstitium maceriæ diruit,
 simultatem in carne sua, legem manda-
 torū in decretis sitam, abrogans, ut duos
 conderet in semetipso, in unū nouum
 hominem, faciens pacem, & ut recon-
 ciliaret ambos in uno corpore, deo, per
 crucem perempta inimicitia, in ea, &
 ueniens euangelizauit pacem uobis, ihs
 qui procul aberatis, & ihs qui prope.
 Quoniam autem per illum habemus
 aditum utriq; in uno spiritu, ad patrem,
Itaq;

Ἄρα οὐκ ἐστὶ ἐξ ἐξενόων ἢ παροίκων, ἀλλὰ
 συμπολίται τῷ ἁγίῳ καὶ οἰκῆσαι τοῦ
 θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ θεῷ θεμελίῳ
 τῷ ἀποστόλῳ καὶ προφήτῳ, ὅτι οὗτος ἡ
 κρογωνιαίος αὐτοῦ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν ᾧ
 πάντα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη, ἀνι-
 ξαῖς καὶ ἄγιον ἐν κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ἡμεῖς
 σωοικοδομηθεῖσθε εἰς κατοικήτηριον τοῦ θεοῦ ἐν
 πνεύματι. τοῦτο χάρις ἐγὼ πάντων ὁ δεῦ-
 ρος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἸΗΣΟΥ, ὑπὲρ ἡμῶν τῷ
 ἔθνῳ, ἵνα ἡκούσατε τὴν οἰκονομίαν φιλ-
 χάριτος τοῦ θεοῦ, φιλὸς δὲ εἰσκόμοι εἰς ἡμᾶς,
 ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνώρισέν μοι τὸ
 μυστήριον, καθὼς προσέγραψα, ἐν ὀλίγῳ πρὸς
 ὑμᾶς ἀναγινώσκοντες, νοῆσαι τὴν σύν-
 κλησιν μου, ἐν ᾧ θεῷ μυστήριον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃ
 ἐτέρας γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς ἡγίοις
 τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς
 ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις
 ἐν πνεύματι, εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονό-
 μα, καὶ σῶμα, καὶ συμμετοχα τῆς
 ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἐν θεῷ ΧΡΙΣΤῳ, διὰ
 τοῦ ἐναγγελίου, ὃν ἐγενόμην διάκονος,
 κατὰ τὴν δωρεάν φιλὸς χάριτος τοῦ θεοῦ, τὴν
 δωρεάν μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν φιλὸς δω-
 ρῆς αὐτοῦ. ἐμοὶ θεῷ ἐλαχιστοτέρῳ
 πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς
 ἔθνεσιν ἐναγγελίσασθαι τὸν ἀνεξήγητον
 πλοῦτον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ φωτίσαι πάν-
 τας, τίς ἡ κοινωνία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀπο-
 κρυφθέντος ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ, τὰ
 πάντα κτίσασθαι διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα
 γνωρίσῃ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἐν τοῖς
 ἐπουρανίοις διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἡ πολυποίκι-
 λος σοφία τοῦ θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων,
 ἐν ᾗ ἐποίησεν ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗΣῳ τῷ κυρίῳ ἡμῶν,
 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν πατρῴϊαν καὶ τὴν προσάσω-
 τὴν ἐν πεποιθήσει, τῇ διὰ τὴν πίσυνον αὐτοῦ, διὰ
 αὐτοῦ μαι, μὴ ἐκκακῆν ἐν ταῖς ἀλίψισι μὲν
 ὑπὲρ

Itaque iam non estis hospites & incolae, sed
 concives sanctorum, & domestici dei, su-
 perstructi super fundamentum aposto-
 lum & prophetarum, summo angulari
 lapide ipso Iesu Christo, in quo quaecumque
 structura coagmetatur, crescit in templum
 sanctum, in domino, in quo & uos coaedifi-
 camini in habitaculum dei, in spiritu.
 Huius rei gratia, ego Paulus uinctus sum
 Christi Iesu, pro uobis gentibus, siquidem
 audistis dispensationem gratiae dei, quae
 data est mihi in uos, quod secundum re-
 uelationem, notum mihi fecit mysterium,
 quemadmodum ante scripsi paucis, ex qui-
 bus potestis legentes intelligere, cognitio-
 nem meam in mysterio Christi, quod in
 alijs aetatibus non fuit notum factum fi-
 lijs hominum, quemadmodum nunc re-
 uelatum est sanctis apostolis eius, & pro-
 phetis in spiritu, ut sint gētes cohæredes,
 & eiusdem corporis, & cōsortes promif-
 sionis eius in Christo, per euangeliū, cu-
 ius factus sum minister, secundum donum
 gratiae dei, quod datum est mihi, secundum
 efficaciam potentiae illius. Mihi minimo
 oium sanctorum data est gratia haec, ut in-
 ter gentes euangelizē, imperuestigabiles
 diuitias Christi, & in lucem pferā oibus,
 quae sit cōmunio mysterij quod erat ab-
 sconditum a saeculis in deo, qui uniuersa
 condidit per Iesum Christum, ut notum
 fiat principatibus & potestatibus, in cae-
 lestibus, per ecclesiam, uehementer ua-
 ria sapientia dei, secundum praefinitionē
 saeculorum, quam fecit in Christo Iesu,
 domino nostro, in quo habemus au-
 daciam & aditum, in fiducia, quae est
 per fidem illius. Quapropter postu-
 lo; ne deficiatis in afflictionibus meis
 h 2 pro

III

ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἔσαι δόξα ὑμῶν. τοῦ
 τοῦ χάριμ κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ
 ΣΤΟΥ ἃς ἐν πᾶσα πατριᾷ ἐν οὐρανοῖς καὶ
 ἐπί τῃσ' ὀνομάζεται, ἵνα δώῃ ὑμῖν κατὰ
 τὸν πλοῦτον φιλίαν δέξασθαι αὐτοῦ, δωά
 με κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος ἁγίου
 ἃς εἰς τὸν ἕσω ἄνθρωπον, κατοικῆσαι τὸν ΧΡΙ
 ΣΤΟΝ, διὰ τῆσ' πίστεως, ἐν ταῖσ' καρδίαις
 ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθε
 μελιωμένοι, ἵνα ἃς χύσητε καταλαβέσθαι
 σὺν πᾶσι τοῖσ' ἁγίοις, τί τὸ πλάτος καὶ
 μήκος καὶ βάθος καὶ ὕψος. γινώσκειτε
 πῶς ὑπερβάλλουσα φιλία γνώσεως ἀγά
 πῆς τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα πληρωθῆτε ἐν
 πᾶσι τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ὧς δὲ δὴ
 μένω ὑπὲρ πάντα σοφίσαι ὑπὲρ ἐκπερι
 σοῦ, ὧς αὐτούμεθα ἢ σοῦ μὴ κατὰ πῶς
 δάμασιν τῶν ἐνεργημένων ἐν ἡμῖν, αὐτῶν ἢ δό
 ξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗΣΟΥ, εἰς
 πάσας τὰς γενεὰς ἃς αἰώνος ἃς αἰώνων ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος
 ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι φιλίαν κλήσεως
 ἢσ' ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφρο
 σῶσης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμί
 ας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ,
 σπουδάζοντες τηρεῖν πῶς ἐνότητά τοῦ πνεύ
 ματος ἐν ὧς σὺν δέσμῳ φιλίαν ἐρρίνωσθε ἐν
 σώματι καὶ ἐν πνεύματι, καθὼς καὶ ἐκλήθητε
 ἐν μιᾷ λίπιδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. εἰς κύριον,
 μίαν πίσιν, ἐν βάπτισματι, εἰς δεξιὰ καὶ πα
 τῆρ πάντων, ὃ ἐπὶ πάντ' ἐστὶν διὰ πάντων, καὶ
 ἐν πᾶσι ὑμῖν. ἐν ᾧ ἐκάσω ἡμῶν ἐδέθη ἢ
 χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τῆς ΧΡΙΣΤΟΥ.
 διὸ λέγει, ἀναβὰς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν
 αὐχμαλωσίαν, ἃς ἔδωκε δόματα τοῖς
 ἀνθρώποις. τὸ δὲ ἀνέβη, τί ἐσιν, ἐμὴ ὅτι
 καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα
 μέρη τῆς γῆς, ὃ καταβὰς ἀνέβη εἰς καὶ ἀναβὰς

ὑπὲρ

pro uobis quæ erit gloria uestra. Huius
 rei gratia, flecto genua mea, ad patrem
 domini nostri Iesu Christi, ex quo ois pa
 rentela in cælo & in terra nominatur. ut
 det uobis iuxta diuitias gloriæ suæ, ut for
 titudine coroboremur per spiritum suum,
 in internū hominem, ut inhabitet Chri
 stus per fidem, in cordibus uestris, fixis
 in charitate radicibus, & fundamento iac
 to, ut ualeatis assequi cum omnibus san
 ctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & pro
 funditas, & sublimitas, & cognoscere præ
 eminentem cognitioni dilectionem Chri
 sti, ut impleamini in omnem plenitudi
 nem dei. Ei uero qui potest, cumulate fa
 cere, ultra omnia, quæ petimus, aut cogi
 tamus, iuxta potentiam agentem in no
 bis, ipsi gloria in ecclesia, in Christo Iesu,
 in omnes ætates sæculi sæculorum. Amē.

Hortor itaque uos ego uinctus in do
 mino, ut ambuletis, ita ut dignum est,
 uocatione, qua uocati estis, cum omni
 submissione, & mansuetudine, cum lon
 ganimitate, tolerantes uos inuicē in char
 itate, studentes seruare unitatem spiri
 tus in uinculo pacis. Unū corpus & unus
 spiritus, quemadmodū & uocati estis in
 una spe uocationis uestre. Unus do
 minus, una fides, unum baptisma, unus
 deus, & pater omnium, qui est super
 omnia, & per omnia, & in omnibus
 uobis. Verum unicuique nostrum data est
 gratia iuxta modum doni Christi. Quæ
 propter dicit. Cum ascendisset in altum,
 captiuam duxit captiuitatem, & dedit
 dona hominibus. Cæterum illud ascen
 dit, quid est, nisi quod etiam descenderat
 prius in infimas partes terræ? Qui de
 scendit, idem ille est, qui etiam ascendit,
 supra

ἵνα πλερώσῃ τὰ πάντα, καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφῆτας, τοὺς δὲ ἐναγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμνίας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἁγίου, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταστήσωμαι οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ πίστεως, καὶ ἐπιγνώσεως τοῦ ἵου τοῦ θεοῦ, εἰς ἀνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὢμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ, ὡς διδασκαλίας, ἢ τῆς κηδεύουσας ἀνθρώπων, ἢ πανουργίας πρὸς τὴν μεθοδείαν τοῦ πλάτους, ἀληθεύοντες δὲ ὡς ἀγάπη, ἀνζησώμεθα εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός, ὃς ὡς πᾶν τὸ σῶμα σωασμολογούμενον, καὶ συμβεβαζόμενον διὰ τῆς ἀσπασίας ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνεργεiam ἢ μέτρῳ ἐνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν ἀνεκτισμὸν τοῦ σώματος τοῦ σώματος, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ὡς ἀγάπη. τοῦτο οὕτως λέγω καὶ μαρτυρομαι ἢ κυρίῳ, μηκέτι ὑμεῖς ὡς ἑπιπατῆρες, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη ἐπιπατῆρες, ἢ ματαιότητι τοῦ νοῦ ἀντὶ τῆς ἐσκοτισμένης τῆς διανοίας, ὄντες ἀποκλινομένοι τοῦ ζῶντος τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἀγνοiam τῆς ὄψεως ἢ αὐτοῦ, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες ἀπληκνότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελείᾳ, εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας, πάσης ἢ πλεονεξίας, ὑμεῖς δὲ οὕτως ἑμάθετε τὸν Χριστόν. εἶγε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθὼς ὅτιν ἀλήθεια ἐν τῷ ΙΗΣΟΥ, ἀποθέσθαι ὑμεῖς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν, τὸν παλαιὸν ἀνθρώπον τὸν φερόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεῶσθαι ἢ τῷ πνεύματι τῆς νοῦς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἀνθρώπον, τὸν κατὰ τὸν θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ὅτι /

ὁτι καὶ ἐν

supra omnes caelos, ut impleret omnia. Et idem dedit, alios quidem apostolos, alios uero prophetas, alios autem euangelistas, alios autem pastores, & doctores, ad instaurationem sanctorum, in opus administrationis, in aedificationem corporis Christi, donec occurrerim omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij dei, in uirum perfectum, in mensuram aetatis, quae est plenitudo Christi, ut non amplius simus pueri, qui fluctuant & circumferuntur quouis uento doctrinae, in uersutia hominum, in astutia, ad aggressionem imposturae, sed ueritatem sectantes in charitate, adulescamus in illum per omnia, qui est caput. Nepe Christus in quo totum corpus, si coagmentetur, & compingatur, per omnem commissuram subministrationis, iuxta actum in mensura, unius cuiusque partis, incrementum corporis facit, in aedificationem sui ipsius, in charitate. Hoc itaque dico, & testificor in domino, ne posthac ambuletis, quemadmodum & reliquae gentes ambulant in uanitate intellectus sui, dum mentem habent obtenebratam, ab alienati a uita dei, propter ignorantiam quae est illis, & excacatione cordis eorum, qui posteaque peruenerunt ad indolentiam, semetipsos dediderunt lasciuiae, ad patrum immunditiam omnem in auaritia. Vos autem non sic didicistis Christum, siquidem illum audistis, & in eo docti fuistis, quemadmodum est ueritas in Christo Iesu, deponere iuxta priorem conuersationem, ueterem hominem, qui corrumpitur, iuxta concupiscentias erroris, renouari autem spiritu mentis uestrae, & induere nouum hominem, qui iuxta deum conditus est in iusticia, & sancti

h 3 tate

ζόντες, τί ἐσιν ἐν ἁγίῳ τῷ κυρίῳ, καὶ μὴ σὺν κρι
 νῶν τε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκατέτοις καὶ σκοτίαις,
 μάλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, τὰ ἢ κρυφῆ γινώ
 μονα ὑψαντων, ἀχρὸν ὄζει καὶ λέγει. τὰ
 δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτός φα
 νεροῦνται, πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς
 ἐστίν. διὸ λέγει. Ἐξαιρέτω καθ' ἑνὸν καὶ ἅπαντα ἐκ
 τῆς κρυφῆς, καὶ ἐπιφανέσθαι σοὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. βλέ
 πετε ὅπως ὡς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς
 ἄσοφοι, ἀλλὰ ὡς σοφοί, ἵνα γινώσκωμε
 νοὶ τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν.
 διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ σωφί
 νητες, τί τὸ θέλημα τῆς κυρίου. καὶ μὴ με
 θύσκεσθε οἴνω, ὃν ὡς ἐστὶν ἄσωτία, ἀλλὰ πλη
 ροῦσθε ἐν πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς, ψαλ
 μοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς
 ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν
 τῷ κυρίῳ. ευχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ
 πάντων, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗ
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τῷ θεῷ καὶ πατρί. ὑπο
 τασόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ θεοῦ. αἱ γυ
 ναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι ὑποτάσσεσθε, ὡς
 τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ ἐκκλη
 σίας, ὡς καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ κεφαλὴ ἐκκλη
 σίας, καὶ αὐτὸς ὁ σώτης τοῦ σώματος.
 ἀλλ' ὡς περὶ ἡ ἐκκλησίας ὑποτάσσεται τῷ ΧΡΙ
 ΣΤΩ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀν
 δράσι ἐν παντί. οἱ ἄνδρες ἀγα
 πᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς ὁ ΧΡΙ
 ΣΤΟΣ ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν, ἑαυτὸν παρέ
 δωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγάσῃ καθαρίσας
 τῷ ὕδατι τοῦ ῥήματος, ἵνα ἁγιασθῇ
 ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἕνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχου
 σαν στίλον, ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τοιοῦτόν τι, ἀλλ' ἵνα ᾖ
 ἁγία, καὶ ἄμωμος, οὕτως ὁφείλουσιν οἱ ἄνδρες
 ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυ
 τῶν σώματα. ὁ ἀγαπᾶ τὴν ἑαυτοῦ γυ
 ναῖκα, ἑαυτὸν ἑαπᾶ, οὐδεὶς γὰρ ἵκεν τὴν ἑαυ
 τῆς κρένα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτὴν
 καὶ ὡς

bantes, quid sit acceptū dño, & ne cōmer
 cium habueritis cum operibus infrugife
 ris tenebrarū, quin ea potius etiā argui
 te. Nam quæ secretō fiunt ab istis, turpe
 est uel dicere. Sed omia p̄dita a luce ma
 nifesta fiunt. Nam quicquid manifesta
 tur, lumen est. Quapropter dicit. Expergi
 scere qui dormis, & surge a mortuis, & il
 lucescet tibi Christus. Videte igitur, quo
 modo circumspēcte ambuletis, non ut in
 sapientes, sed ut sapientes, redimentes oc
 casionem, quod dies mali sint. Propterea
 ne sitis imprudētes, sed intelligētes, quæ
 sit uoluntas domini, & ne inebriemini ui
 no, in quo luxur est, sed impleamini i spi
 ritu, loquentes uobismetipsis psalmis,
 & hymnis, & cantionibus spiritalibus, ca
 nentes & psallentes in corde uestro dño,
 gratias agētes semper de omnibus, in no
 mine domini nostri Iesu Christi, deo &
 patri. Subditi uicissim alij, in timo
 re dei. Vxores p̄prijs uiris subditæ sitis,
 ueluti domino, quoniā uir est caput uxo
 ris, quemadmodū & Christus est caput
 ecclesie, & idem est, qui salutem dat cor
 pori. Itaq; quemadmodum ecclesia sub
 dita est Christo, sic & uxores suis uiris
 subditæ sint i omnibus. Viri diligite uxo
 res uestras, sicut & Christus dilexit eccle
 siam, & semetipsum tradidit pro ea, ut il
 lam sanctificaret mundatā lauacro aquæ
 in uerbo, ut adhiberet eam sibi ipsi, glo
 riosam ecclesiam, nō habentem maculā,
 aut rugā, aut quicquid eiusmodi, sed ut esset
 sancta, & irreprehēnsibilis. Sic debēt uiri
 diligere suas uxores, ut sua ipsoꝝ corpora.
 Qui diligit suā uxorem, seipsum diligit.
 Nullus enim unquē suam ipsius carnem
 odio habuit, imo enutrit, & fouet eam,
 h 4 sicut

πρὸς τὰ πνευματικά τ' ἡνικίας ἐν τοῖς ἔσχα
 ραίοις. διὰ τὸ ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν
 τὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα δύνητε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
 πικρᾶς, καὶ ἀπαντᾶ κατὰ κράτος αἰετοὶ σῆναι. σὺ
 τε δὴ περιζωσάμενοι τὴν ὄσφυν ὑμῶν ἐν ἀλ
 κθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιο
 σώκειας, καὶ ὑποδυσάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐπι
 μασίᾳ τῆς εὐαγγελίᾳ τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πάσῃ ἀνα
 λαβούσας τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσε
 σθε πάντα τὰ βέλη τῆς πονηρίας τὰ πεπωρωμέ
 να σβέσαι, καὶ τὴν περικεφαλαίαν τὴν σωτηρίαν
 δεξιᾶς τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μάχαιραν τῆς ἀληθείας, ἡ
 ἡ ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δε
 ήσεως προσευχόμενοι ᾧ πάντῃ καιρῷ, ᾧ
 πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἔργοσ ἀγρυπνοῦντες
 ᾧ πάσῃ προσκαρτερήσει, καὶ δέησιν πρὸς πάν
 των τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἑμῶν, ἵνα μοι δοθῆ
 ῆ λόγος ἐν ἀνοίξει τῆς στόματός μου, ᾧ παρῆ
 σίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τῆς εὐαγγελίᾳς ἡ
 ἡ πρὸς ὑμᾶς ἐν πίστει, ᾧ ἀλύσει, ἵνα ᾧ αὐτῷ παρῆ
 ῆ ἡ ἐπίστασμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι, ἵνα δεῖ εἰδῆ
 ῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμὲ τί πράσω, πάντα ὑ
 μῶν γνωρίσαι τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελ
 φὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ, ὃν ἔπειμα
 πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τὸ ἔργοσ, ἵνα γινώτε τὰ πρὸς ἡ
 μῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰρή
 νη τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ἀπάκη μετὰ πίστεως, ἀπὸ
 θεοῦ πατρὸς ὁ κύριος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΗΧΑ
 ρις μετὰ πάντων τῶν ἀπαπώντ' τὸν κύριον ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἐν ἀφθαρσίᾳ. ἀμήν.

sus spiritales astutias in caelestibus :
 Quapropter assumite uniuersam arma
 turam dei, ut possitis resistere in die ma
 lo, & omnibus peractis, stare. State igi
 tur lumbis circumcinctis baltheo in ueri
 tate, & induti thoracem iusticiae, & calcia
 ti pedibus, in praeparatione euangelij pa
 cis. Super omnia assumpto scuto fidei,
 in quo possitis omnia iacula mali ignita
 extinguere, & galeam salutis accipite, &
 gladium spiritus, qui est uerbum dei, in
 omni oratione, & deprecatione orantes,
 in omni tempore, in spiritu, & ad hoc ip
 sum uigilantes in omni instantia, & de
 precatione pro omnibus sanctis, & pro
 me, ut mihi detur sermo in apertioe oris
 mei, in libertate, ut notum faciam myste
 rium euangelij mei, super quo legatione
 fungor in catena, ut in illo libere loquar,
 sicut oportet me loqui. Ut aut sciat &
 uos, quae ad me pertinent, quid agam,
 de omnibus uos certiores reddet Tychi
 cus, dilectus frater, & fidus minister i do
 mino, quem misi ad uos in hoc ipsum, ut
 cognosceretis, de rebus nostris, & confo
 laretur corda uestra. Pax fratribus & cha
 ritas, cum fide, a deo patre, & domino Ie
 su Christo. Gratia sit cum omnibus dili
 gentibus dominum nostrum Iesum Chri
 stum, in incorruptione. Amen,

Ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης πρὸς
 Ἐφεσίους διὰ
 Τυχικοῦ.

Missa fuit e Roma per
 Tychicum.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπισέλλει ἀπὸ ῥώμης, ἰωρακῶς αὐτοῦς ἅμα καὶ Διδάξας. ἢ δὲ πρόφασις, φηὶ ἐπισολῆς αὐτῆ. μεμψάντων Φιλιππησίων δῆκονίαν ἔφ' αὐτῶν, καὶ τινῶν περιερχομένων, καὶ διαφθερόντων τὰς ἀκοὰς πῶν ἀκορῶν προφάσα τῆς σκίᾶς τοῦ νόμου, καὶ φηὶ περιτομῆς, καὶ λεγόντων, χωρὶς ταύτης μὴ δύνανται δίκαιωθῆναι. μαθῶν ὁ ἀπόστολος γράφει Φιλιππησίοις, καὶ τῷ τῶν μὲν, ἀποδέχεται αὐτῶν πλὴν πῶν, καὶ σημαίνει μνημονεῖν αὐτῶν. ἔπειτα δὲ γίνεται ὡς ἀπελογίσατο τὸ ῥῶμα, καὶ ὅτι ἄνευ αὐτῶν βαρεῖς γέγονασιν ἐν τοῖς δεσμοῖς φθόνου αὐτῶν κινῶντες. ἔπειτα αὐτοὺς προτρέπει ἀλλήλους ἀγαπᾶν, διηκούμενος πλὴν τῶν σωτήρων Φιλιππησίων, ὅτι δεὸς ὧν, ἄνθρωπος γέγονε δι' ἡμᾶς. εἶτα περὶ τῆς περιτομῆς, καὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου διαλαβῶν, ἀποδείκνυει λοιπὸν ἄσφαλτον γενῆσθαι πλὴν περιτομῆς. λαμβάνων ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ παράδειγμα ἢ λέγων, ὅτι ταῦτα πάντα ἔγνων διὰ τὸν Χριστὸν ζυμῶν. διὸ καὶ τοὺς μὲν διδάσκοντας ἐπὶ περιτομῆς, καὶ θέλοντας αὐτοὺς ἀπαπῆσαι μεμψάνων, καὶ ἐπιπῶν ἐχθροὺς αὐτοὺς εἶναι τῶν Χριστοῦ. ἀποδέχεται Φιλιππησίουσιν διὰ πλὴν πρὸς αὐτὸν φηὶ κοινωνίας Δόξιν, καὶ προτρέφει αὐτοὺς πάλιν εἰς τὰ ἔθνη αὐτοῦς. Τελευτῶν τὴν ἐπιστολὴν.

ARGUMENTVM

Hilippenses sunt Macedones. Hi accepto uerbo ueritatis perstiterunt in fide, nec receperunt falsos apostolos. Hos collaudat apostolus, scribens eis a Roma de carcere per ephroditum.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ

AD PHILIPPENSES
EPISTOLA.

ΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ
ΔΟΥΛΟΙ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ ΚΑΙ ΧΡΙ
ΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ΤΟΙΣ ΔΟΥΣΙΝ ΚΑΙ

φίλιπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις.
χάρις ὑμῖν καὶ εὐλογία ἀπὸ θεοῦ, πατρὸς
καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. εὐχαριστῶ τῷ
θεῷ μὲν ἐπὶ πάντῃ τῇ μνησίᾳ ὑμῶν, πάντοτε ἐν
πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντῃ ὑμῶν, μετὰ χα
ρᾶς τῇ δέήσειν ποιούμενος, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑ
μῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας
ἀρχῆς τοῦ κ. π. περιθώσασαυτὸ ἔτο, ὅτι ὁ ἐναρξά
μενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθόν, ἐπιτελεσά
μενος ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἐστὶ δέ
καιον ἐμοὶ ἔσο φρονεῖν, ὑπὲρ πάντων ὑμῶν,
διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, ἐν τῷ τοῖς
δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπλοσίᾳ, καὶ βεβαιώσει
ἐναγγελίᾳ, συκοινωνῶν μου τῆ χάριτος πάντας
ὑμᾶς ὄντας. μαρτυρῶ γάρ μου ἐστὶν ὁ θεός, ὡς ἐ
πιπέσω πάντας ὑμᾶς ἐν σωτῆρι, Ἰη
σοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔσο προσένομαι, ἵνα ἡ ἀ
γάπη ὑμῶν, ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον προσηύη
ἐν ἐπιτησίᾳ καὶ πάσῃ ἀιδήσει, εἰς τὸ δοκιμά
σθαι ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε ἐλικρινεῖς
καὶ προσκοποὶ εἰς ἡμέρας Χριστοῦ, πεπλη
ρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης καὶ διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ. γινώσκον
τὸ ὑμᾶς βόλομαι ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ
μᾶλλον εἰς προκοπὴν καὶ ἐναγγελίᾳ ἐκλήλυθεν,
ὡσεὶ τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ. γε
νώσκον, ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς
πάνσι, καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν
ἐν κυρίῳ, πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου,
περισσότερωσ

Aulus & Timotheus serui Ie
su Christi, oibus sanctis in
Christo Iesu, qui sunt Philip
pis, una cum Episcopis & dia
conis. Gratia uobis & pax a deo patre no
stro, & dño Iesu Christo. Gratias ago
deo meo, i omni memoria uestra, semp in
omni oratiõe mea, p oibus uobis, cum gau
dio deprecatione faciens, qd' ueneritis in
comunione euangeliij, a primo die, usq;
ad hoc tempus, persuasum habes hoc ip
sum, quod is qui cepit in uobis opus bo
num, perficiet usq; ad diem Iesu Christi,
sicut iustum est mihi, ut hoc sentiam de
omnibus uobis, propterea quod habeam
uos in corde, & in uinculis meis, & in de
fensione, & confirmatione euangeliij, qui
omnes estis mihi confortes gratiae. Te
stis enim mihi est deus, qd; desyderet uos
omnes in uisceribus Iesu Christi, & illud
oro, ut charitas uestra, adhuc magis ac
magis exuberet. in agnitione, & omni in
telligentia, ut probetis quae sunt praestan
tia, ut sitis synceri, ac tales, ut nemini sitis
offendiculo, in diem Christi, impleti fru
ctu iusticiae, qui est per Iesum Christum
in gloriam & laudem dei. Scire autem uos
uolo fratres, quod quae mihi acciderunt,
magis ad profectum euangeliij euene
runt, ita ut uincula mea manifesta fa
cta sint in toto praetorio & caeteris oibus,
& ut plures ex fratribus freti uinculis meis,
uberius

περισσότερος το μᾶλλον ἀφόβως τὸν λόγον
λαλεῖν. Ἰνέες μὲν Ἐὶ διὰ φόβου Ἐὶ ἔριμ, Ἰν
νέες δὲ Ἐὶ διὰ εὐδοκίαν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κηρύσ
σουσιν, οἱ μὲν δὲ ἐξ ἰθείας τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κα
ταγγέλουσιν, οὐχ ἄγνώως, οἳ οἱ μόνον θλίψιμ
ἐπιφέρῃ τῶν δεισμοῦ μου. οἱ δὲ δὲ ἀπάτης,
εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαμ τῷ εὐαγγελίου
κἔμα. τί γὰρ; πολλὴν παύσι τρώπω, εἴτε προ
φάσει, εἴτε ἀληθείας, ΧΡΙΣΤΟΣ καταγγέλλε
ται, ἢ ἐν ἴστω χαίρω, ἀλλὰ ἢ χαρήσομαι.
οἶδα γὰρ, ὅτι τὸτό μοι ἀποθήσει εἰς σωτη
ρίαν, διὰ τοῦ ἡμῶν δεισμοῦ καὶ ἐπιχορη
γίας τῷ πνεύματος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ τὸ
ἀποκαταδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν
ὄνδενι ἀχωνθήσομαι, ἀλλὰ ἐν πάσῃ παθή
σίᾳ, ὡς πάντοτε καὶ ἡμῶν μεγαλωθήσεται
ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς,
εἴτε διὰ θανάτου, ἐμοὶ ἂν τὸ ἡμῶν ΧΡΙΣΤΟΣ,
Ἐὶ τὸ ἀποθανῆν, κέρδος, εἰ δὲ τὸ ἡμῶν ἐν σαρκί
κί, τὸτό μοι κέρδος ἔργου. Ἐὶ τί ἀρήσομαι
ὄν γνωρίζω, σωζόμεναι γὰρ ἐκ ἁπῶν ὄντων, πλὴν
ἐπιθυμίαμ ἔχω εἰς τὸ ἀναλῦσαι, καὶ σὺ
ΧΡΙΣΤΩ ἵναί, πολλῶν μᾶλλον κέρδιον, ὅ δὲ
ἐπιβλέψεν ἐν τῇ σαρκί ἀνασκαίοντερον διὰ ἡ
μᾶς, καὶ τοῦτ πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μὲν Ἐ
συμπαρεμῶν πᾶσι ἡμῶν, εἰς πλὴν ἡμῶν
προκοπὴν καὶ χάραμ ἐν πίστει, ἵνα τὸ καὶ
χρημα ἡμῶν περιεσένη ἐν ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΟΥ
ἐμ ἐμοί, διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν
πρὸς ἡμᾶς, μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου
τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ πολίτευεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθῶν
καὶ ἰδῶν ἡμᾶς, εἴτε ἀπῶν, ἀκούσω τὰ πε
ρὶ ἡμῶν, ὅτι σῆκετε ἐμ ἐν πνεύματι, μιᾶ ψυ
χῆ, συναθροῦντες τῇ πίστει τῷ εὐαγγελίου,
καὶ μὴ πῆρὸς μὲν ἐμ μὲν ἐν ὑποῦ ἁπῶν ἀντι
καμλύων, ἢ ἕως ἀντι, μὲν ὅτι ἐνδύξτε ἀπω
λείας, ἡμῶν δὲ σωτηρίας, Ἐὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ,
ὅτι ἡμῶν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὄν μό
νον ὅ εἰς αὐτὸν πίστεύῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ
αὐτοῦ

uberius auderēt, impauide uerbū loqui.
Nōnulli qdē p inuidiā & cōtentionē, nō/
nulli uero & ppter bonā uolūtātē, Chri/
stum prædicant, alij quidem ex cōtentio
ne Christum annuntiant, non pure, exi/
stimantes sese afflictionem addere uin/
culis meis. alij rursus ex charitate, scientes
quod in defensionem euangelij positus
sim. Quid enim? Attamen quouis mo/
do siue per occasionem, siue per uerita/
tem Christus annunciat, & in hoc gau
deo, quinetiam gaudebo. Noui enim,
quod hoc mihi cedit in salutem, per ue/
stram orationem, & subministratiōē
spiritus Iesu Christi, secundū expectatio
nem & spem meā, quod nulla in re pude
fiam, sed in omni libertate, ut semper ita
nunc quoq; magnificabitur Christus in
corpore meo, siue per uitā, siue per mor/
tem. Nā mihi uita Christus est, & mors
lucrū. Quod si contingat uiuere in carne,
ea res mihi fructus est operis, & quid eli/
gam ignoro. Constringor em̄ e duobus,
desyderans dissolui, & esse cū Christo,
multo longe q; melius est. Cæterū mane
re in carne, magis necessariū, ppter uos, &
hoc certo scio, qd' maneā, & cū oibus uo
bis pmanurus sim, in uestrū pfectū, &
gaudium fidei, ut gloriatio uestra exube
ret in Christo Iesu, in me, p meū ad uos
reditū, tm̄ ut dignū est euāgelio Christi,
cōuersimini, ut siue cū uenero, & uidero
uos, siue absens sim, audiā de reb' uestris
qd' stetis in uno spū, una aia, collaboran
tes fidei euangelij, nec in ullo terreamini,
ab aduersarijs, q̄ illis quidē est ostēsiō p
ditiōis, uobis aut salutis, & hoc a deo, q̄
uobis donatū est pro Christo, nō solum
ut in eum credatis, uerum etiam ut pro
illo

ευτοῦ πάχαμ, τὸμ αὐτὸμ ἀγῶνα ἔχοντες,
 διορ ἔδτε ἐμ ἐμοί, καὶ νῦν ἀκούετε ἐμ ἐμοί.
 εἴτις ὁμοῦ παρὰ κλησὶς ἐμ Χριστῶ, εἴτις πα
 ραμύθιομ ἀγάπης, εἴτις κοινωνία πνεύμα
 τοῦ, εἴτις ἀλλάγχινα καὶ ὀικτιρισμοί, πλη
 ρώσατέ μου πλὴν χαράμ, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονή
 τε, πλὴν αὐτῶν ἀγάπῶν ἔχοντες, σύμφυχοι,
 τὸ ἐμ φρονοῦντες, μηδὲμ κατὰ ἐξέθεαμ ἢ
 κινεδοζίαμ, ἀλλὰ τῆ τάπεινοφροσύνη ἀλι
 λήλουε ἢ γούμυλοι ὑπερέχονταε ἐαυτῶν,
 μὴ τὰ ἐαυτῶν ἕκαστοσ σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ
 τὰ ἐτέρων ἕκαστοε. τοῦτο γὰρ φρονεῖδω
 ἐμ ὑμῖν, ὅ καὶ ἐμ Χριστῶ Ἰησοῦ, ὅε ἐμ μορ
 φῆ θεοῦ ὑπέσχεωμ. οὐχ ἄρπαγμαδὸμ ἠγνή
 σατο τὸ εἶνα ἴσα θεῶ, ἀλλ' ἐαυτὸμ ἐκένωσε,
 μορφῶν δούλου λαβῶν, ἐμ ὁμοιώματι ἀν
 θρώπων γενόμενῶ, καὶ σχήματι ἐυθεθεῖε
 ὡε ἀνθρώποε, ἕτα πείνωσεμ ἐαυτὸμ, γενόμε
 νοε ὑπὸ κροῦ μέγχι θανάτου, θανάτου δὲ
 σαυροῦ. διὸ καὶ ὁ θεὸε αὐτὸμ ὑπερῶψωσε, καὶ
 ἔχαρίσατο αὐτῶ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πάντῶ ὄνο
 μα, ἵνα ἐμ ὅμ ὄνοματι Ἰησοῦ, πάντῶ γόνου
 κάμψῃ ἐπὶ στρανώμ, καὶ ἐπιγείωμ, καὶ καταχθο
 νίωμ. ὅ πάντῶ γλώσσα ὁμολογήσειη, ὅτι
 κύριεε Ἰησοῦε Χριστοε, εἰε δόξαμ θεῶ πα
 τρῶε. ὡε ἀγαπκτοίμ ε, καθῶε πάντοτε
 ὑπκκῶσατε, μὴ ὡε ἐν τῆ πρῶεσῆε μ ε μόνου,
 ἀλλὰ νῦν πολλῶ μάλλον ἐν τῆ ἀπουσίαμ ε,
 μετὰ φόβου καὶ τρέμου πλὴν ἐαυτῶν σωτη
 ρίαμ κατ' ἐγάζεθε. ὁ θεὸε γὰρ ὅξμ ὅ ἐνερ
 γῶμ ἐν ἡμῖν, καὶ τὸ δέλαμ, ὅ ἐνεργῶμ.
 ὑπὲρ φη ἐνδοκίαε, πάντα ποιῶτε χωρεῖε
 γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γλύηθε
 ἀμεμπτοί καὶ ἀκέραιοί, τέκνα θεοῦ ἀμώ
 μιῶ ἐν μέσω γενεῶε σχολιαε καὶ διεσραμ
 μλίηε, ἐν ὅε φαίνεθε ὡε φωεῖηε ἐν κόσ
 μῶ, λόγου ζωῆε ἐπέχοντεε, εἰε καύχημα
 ἐμοί εἰε ἡμέραμ Χριστοῦ.

Ὅτι οὐκ εἰε κενὸμ ἐδραμομ, οὐδὲ εἰε κεν
 ὄμ ἐκοί

illo patiamini, idem certamen habentes,
 quale uidistis in me, & nūc auditis in me.
 Si qua igit' cōsolatio in Christo, si quod solatium dilectionis, si qua cōmunio spir
 ritus, si qua uiscera & miserationes, imple
 te meum gaudiū, ut similiter affecti sitis,
 eādē charitatem habentes, unanimes,
 idem sentientes, ne quid per contentionē
 aut per inanē gloriā, sed per humilitatē
 animi, aliū quisq; se præstantiorē iudicā
 tes ne sua quisq; spectetis, sed unusq; q;
 quæ sunt alior'. Hoc em̄ sentiat in uo
 bis, quod & in Christo Iesu, qui cū esset
 in forma dei, nō rapinam arbitratus est,
 ut esset æqualis deo, sed semetipsum exi
 nianiuit, forma serui sumpta, in similitu
 dine hominum factus, & figura repertus
 ut homo, humiliavit semetipsum, factus
 obediēs usq; ad mortē, mortē autē crucis.
 Quapropter & deus illū in summā extul
 lit sublimitatē, & donauit illi nomen, qd'
 est supra omne nomen, ut in nomine Ie
 su omne genu flectat, cœlestium, & terre
 strium, & infernorum, & oīs lingua confi
 teatur, quod dominus sit Iesus Christus
 in gloriā dei patris. Proinde dilecti mei,
 quemadmodum semper, obedistis, non
 tanq; in præsentia mea solum, sed nunc
 multo magis in absentia mea, cū timore
 & tremore uestrā ipsoꝝ salutem opere
 mini. Nam deus est is qui agit in uobis,
 & ut uelit, & ut efficiatis, p̄ bono animi
 pposito. Oīa facite sine murmuratiōibꝰ,
 & disceptationibus, tales, ut nemo de uo
 bis queri possit, synceri q; filij dei, irrephē
 sibles, in medio natiōis prauæ, ac tortuo
 sæ, iter q̄s appetis, tāq; lūinaria i mūdo,
 uerbū uitæ sustinētes, ut gliari possim in
 diē Christi, qd' nō i uanū cucurrerim, nec i
 i uanum

II

νόμ̄ ἐκοπίασα. ἀλλ' εἰ κἢ ἀπένδομαι ἐπὶ τῆ
 θυσίᾳ, Ἐλπίου γὰρ φθί πείσεως ὑμῶν, χαί
 ρω καὶ συγχαίρω πάσι ὑμῶν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
 ὑμεῖς χαίρετε, καὶ συγχαίρετέ μοι. Ἐλπί
 ζω δὲ ἐν κυρίῳ ἸΗΣΟΥ, τιμῶν ταχέως
 πέμψαι ὑμῶν, ἵνα καὶ γὰρ ἐν ψυχῶ γνοῦν τὰ
 περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅσ
 τις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μνημονεύσῃ. οἱ πάν
 τες, γὰρ τὰ ἐαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ ΧΡΙ
 ΣΤΟΥ ἸΗΣΟΥ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γι
 νώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον, σαῡ ἐμοὶ ἐ
 δούλουν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τῶν μὲν οὖν
 ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ
 ἄχαιας. πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ, ὅτι καὶ αὐ
 τὸς ταχέως ἐλεύσομαι, ἀναγκάσθω δὲ ἡ γη
 σάμην ἐπαφροδίτου τὸν ἀδελφόν, Ἐσωρι
 γόν, καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπό
 σολον, καὶ λατοῦ γόν φθί χρείας μου, πέμ
 ψαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπεὶ δὲ ἐπιποθῶ ἢ πάντας
 ὑμᾶς, Ἐσθμονῶν, διότι ἠκούσατε, ὅτι ἠδ
 ἔνκε. καὶ γὰρ ἠδ ἔνκε, παραπλήσιον θα
 νάτω. ἀλλ' ὁ θεὸς ἀντὶ ἡλέκω, ὅν αὐτὸν
 δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ
 λύπῃ ἔχω. ἀποστασίως οὖν ἐπέμψα
 ἀντὶ, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν, πάλιν χαρή
 τε, καὶ γὰρ ἀλυπότῃς ἔσθε. προσδέχεσθε
 οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ, μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ
 τοὺς τοιοῦτους, ἐντίμους ἔχετε, ὅτι διὰ τὸ
 ἔργον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, μέχρι θανάτου ἠγγίσειν,
 παραβουλησάμενος τῆ ψυχῆ, ἵνα πληρώ
 σθῃ τὸ ὑμῶν ὑπόδειγμα φθί πρὸς με λατοῦ
 γίας. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί μου, χαίρετε
 ἐν κυρίῳ, τὰ αὐτὰ γράφαμ ὑμῶν, ἐμοὶ μὲν
 οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῶν δὲ τὸ ἀσφαλές. βλέπετε
 τοὺς κῆρας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας,
 βλέπετε τὴν κατατομίαν. ἡμεῖς γὰρ ἐσ
 μὲν ἢ περιτομή, οἱ πνεύματι θεῷ λατρεύ
 οντες, καὶ καυχώμενοι ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗΣΟΥ,
 καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, καίπερ ἔγω
 ἔχωμ

uanū laborauerim. Quinetiā si imolor,
 super imolatiōe, & sacrificio fidei uestra
 gaudeo & cōgaudeo oibus uobis. Idē autē
 & uos gaudetis, & cōgaudetis mihi. spero
 autē in dño Iesu, me T imotheū breui mis
 surū uobis, ut & ego bono sim aīo, cogni
 to statu uestro. Neminē em̄ habeo pari
 mecū aīo p̄ditū, qui germane res uestras
 curaturus sit. Nam oēs quæ sua ipsorum
 sunt quærunt, non quæ Christi Iesu. Por
 ro probationem eius nostis, quod ut fili
 us mecū ueluti cū patre seruerit in euan
 gelium. Hunc igitur spero me missurum,
 mox ubi uidero mea negotia. Confido
 autē in dño, quod & ipse breui uenturus
 sim. Sed ope precii arbitratus sū Aphro
 ditum fratrem, & cooperariū, & cōmilito
 nem mecū, uestrū autē apostolū, & mini
 strum necessitatis meæ mittere ad uos.
 Qñquidē desyderabat omnes uos anxī
 propterea quod audissetis se infirmatū
 fuisse. Et certe fuit infirmus, ita ut esset ui
 cinus morti, sed deus misertus est illi. Ac
 nō illius tantū, sed & mei, ne dolorem ha
 berem super dolorem. Studiosius itaq;
 misi illum, ut cum uideritis illum, denuo
 gaudeatis, & ego magis uacem dolore.
 Excipite igitur illū in domino, cum omni
 gaudio. & qui huiusmodi sūt, eos in pre
 cio habete, qm̄ p̄pter op̄ Christi eo accē
 sit, ut morti p̄xim⁹ fuerit, nō habita rōne
 uitæ, ut suppleret id qd̄ in uestro erga me
 officio fuit diminutū. Qd̄ superest fr̄s, III
 gaudete ī dño, eadē scribere uobis, me q
 dē haud piget, uobis autē tutū est. Videte
 canes, uidete malos operarios, uidete cō
 cisionē. Nos em̄ sum⁹ circūcisio, qui spū
 deū colim⁹, & gloriamur ī Christo Iesu,
 & non confidimus in carne, quanq̄ ego
 confidam

ἔχωμ πεποιθῆσθαι ἐν σαρκί, εἴτις δοκεῖ
 ἄλλος πεποιθῆναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, πε-
 ριτομὴ ὀκταήμερον, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυ-
 λῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος, ἐβραῖος, κατὰ
 νόμον φαρῖσαῖος, κατὰ ζῆλον διώκων τὴν
 ἐκκλησίαν, κατὰ δίκαιοσύνην πλὴν ἐν νόμῳ
 γενόμενος ἀμεμπτος, ἀλλ' ἅτινά μοι ἦν
 κέρδι, ταῦτα ἤγαγον διὰ τοῦ Χριστοῦ ζη-
 μίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι καὶ ἠγοῦμαι πάντα ζη-
 μίαν εἶναι, διὰ τὸ ὑπερέχον ἐν γνώσει
 Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου. δι' ὅρ-
 τὰ πάντα ἐζημιώθην καὶ ἠγοῦμαι σκνί-
 βαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κοσμήσω, καὶ ἐν-
 ρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχωμ ἐμὴν Δικαιοσύ-
 νην ἐκ νόμου, ἀλλὰ πλὴν διὰ πίστεως Χρι-
 στοῦ, πλὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῇ πί-
 σε, τοῦ γινώσκαι αὐτὸν, καὶ πλὴν δόξαμι τῆς
 ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ πλὴν κοινωνίαν τῶν
 παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφούμενος τῷ
 θανάτῳ αὐτοῦ, εἰ πως καταλήσω εἰς τὴν θά-
 νάσαν ἢ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἦδὴ ἔλαβον, ἢ
 ἦδὴ κτελείωμαι, διώκω δέ, εἰ καταλάβω,
 ἐφ' ᾧ κατελήφθην ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ.
 ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμὰντὸν οὐπω λογιζομαι κα-
 ταληφέναι, ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπίλανθα
 νόμῳ, τῆς δὲ ἐμπροσθερ ἐπεκτενομόνος,
 κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τῷ βραβεῖον τῆς ἀνω-
 κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅσοι οὖν
 τέλει τοῦ φρονώμου, εἴτις ἐτέρως φρονί-
 τε, καὶ τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀποκαλύψα, πλὴν
 εἰς ὃ ἐφθάσαμι, τῷ αὐτῷ σοιχεῖν κανόνι, τὸ
 αὐτὸ φρονίμ. συμμίμηταί μου γίνεσθε ἀδελ-
 φοί, καὶ σκοπεῖτε τὴν οὐτως περὶ παλαιότητας,
 καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς, πολλοὶ γὰρ περι-
 ριπαῖοσιν, οὓς πολλὰ κίβ εἰλεγον ὑμῶν, νῦν
 δὲ καὶ κλαίωμ λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σαυ-
 ροῦ τοῦ Χριστοῦ, ὡς τὸ τέλει ἀπώλεσθε,
 ὡς οὐδεὶς ἠκολία, καὶ ἡ Δόξα ἐν τῇ αἰχμῇ
 ἡ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες.

ἡμῶν γὰρ

confidā & in carne, si quisq; alius uideatur
 fiducia habuisse in carne, ego magis ha-
 bui, circūcisus octauo die, Israhel ex ge-
 nere, tribus Benjamin, hebraeus ex hebraeis,
 iuxta legem pharisaeus, iuxta studiū psequens
 ecclesiā, iuxta iusticiā q̄ est in lege, factus ir-
 reprehensibilis, sed q̄ mihi erāt lucra, ea arbi-
 tratus sū ppter Christū, dānū esse. Quin
 etiā arbitror oīa damnū esse, ppter excel-
 lentiā cognitiōis Christi Iesu dñi mei, p-
 pter quē omnium damnū feci, & duco p-
 ruderibus, ut Christū lucrifaciam, & ut re-
 periar in illo, non habens meam iusticiā
 ex lege, sed eam, quæ per fidem est Chri-
 sti, quæ est ex deo iusticiam super fide, ut
 cognoscam illū, & potentiam resurrectio-
 nis illius, & cōmunionē afflictionū illius,
 dum cōformis fio mortī eius, si quo mo-
 do pertingam ad resurrectionē mortuo-
 rum, nō quod apprehenderit, aut iam p-
 fectus sim, sed fector, si & apprehendā,
 in eo in quo & apprehensus sum a Chri-
 sto Iesu. Fratres, ego meipsum nōdū ar-
 bitror assecutum esse. Vnū autē, ea quidē
 quæ a tergo sunt obliuiscens, ad ea uero
 quæ a fronte sunt enitens, iuxta præfixū
 signū, insequor ad palmā supernæ uoca-
 tionis dei, in Christo Iesu. Quotquot ita-
 q; perfecti sumus, hoc sentiamus, & si qd
 aliter sentitis, & hoc uobis deus reuelabit,
 attamen quod assecuti sumus, eadem p-
 cedamus regula, ut idem sapiamus. coi-
 mitatores mei estote fratres, & confyde-
 rate eos qui sic ambulant, quemadmodū
 habetis formā nos. Nā cōplures ābulant,
 de quibus saepe dixi uobis, nunc autē & flēs
 dico, inimici crucis Christi, quoz finis, p-
 ditio est, quorum deus ueter, & gloria in
 suffusione illorum, qui terrestria curant.

i 2 nam

Ημῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρει
 χε, ἵνα ἡ σωτηρία ἀπεκδεχόμεθα κυρί-
 ομ **ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**, ὃς μεταχηματίσει
 τὸ σῶμα ἐν ταπεινώσει ἡμῶν, εἰς τὸ γει-
 νέσθαι ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι ἐν
 ὁμοιωσίν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐξέγερσιν τοῦ θανά-
 του αὐτοῦ, καὶ ὑποτάξαι ἑαυτὸν τὰ πάντα.
 Ὡς ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, καὶ ἐπιπόθη-
 τοι, χαρὰ καὶ σέφαιός μου, οὕτως σήμερον ἐν
 κυρίῳ ἀγαπήτοί. Εὐοδία μὲν καλῶ, καὶ σω-
 τήριον παρκαλῶ, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ,
 καὶ ἐρωτᾶ καὶ σε σύζυγε γνήσιε, συλλαμβά-
 νου αὐτῶν, αἰτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνή-
 θηκασάν μοι, μετὰ καὶ κλήμειν καὶ ἡρώτων
 λοιπῶν σωτηριῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν
 βίβλῳ ζῶει. Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε. Ἐν
 πάσῃ ἐρώ χαίρετε, τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν, γινώ-
 σθητω πᾶσι ἀνθρώποις. ὁ κύριος ἡμεῶν,
 μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλὰ ἐν παντί τῇ προσδι-
 χῇ καὶ τῇ δέσει, μετὰ εὐχαριστίας τὰ ἀ-
 τήματα ὑμῶν γνωρίζετε πρὸς τὸν θεόν,
 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα
 νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ τὰ νοή-
 ματα ὑμῶν, ἐν **ΧΡΙΣΤῷ ΙΗΣΟΥ**. τὸ λοιπὸν
 ἀδελφοί, ὅσα ὄσιμ' ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δέ-
 καια, ὅσα ἀνά, ὅσα προσωιλῆ, ὅσα εὐφημα,
 εἴτις ἀρετῆ, καὶ εἴτις ἐπαιν, ταῦτα λοι-
 γίζεσθε, καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε, καὶ
 ἠκούσατε, ἵνα εἰδέτε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσει-
 τε, καὶ ὁ θεὸς ἐν εἰρήνῃ ἔσται μετ' ὑμῶν.

Εὐχαρίσω δὲ ἐν κυρίῳ μέγαν, ὅτι ἤδη
 ποτὲ ἀνεθάλητε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν, ἐφ' ᾧ
 καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαίρεσθε δέ, ὅτι καὶ ὑ-
 σέρεσθίμ λέγω. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς ἐμὴ
 ἀντάρκτης εἶναι. διότι καὶ ταπεινοῦσθαι, δι-
 οὐ καὶ περιστεύειν. ἐν παντί, καὶ ἐν πάσῃ
 μεμύημαι, καὶ χροτάζεσθαι, καὶ πενᾶν, καὶ
 περιστεύειν, καὶ ὑσερεῖσθαι, πάντα ἰσχύω ἐν
 τῷ **δυναμοῦντί με ΧΡΙΣΤῷ**, πάντων καλῶς
 ἐποιήσατε

nā nostra cōuersatio in caelis est, ex quo
 & saluatorem expectamus dñm Iesum
 Christū, qui transfigurabit corpus humi-
 litatis nostrae, ut cōforme fiat, corpori glo-
 riae suae, secundū efficaciam qua potest,
 etiam subiicere sibi omnia. Proinde III
 fratres mei dilecti ac desyderati, gaudiū
 & corona mea, sic stete in doño dilecti.
 Euodiā rogo, & synthychá rogo, ut idē
 sentiant in dño, sane rogo & te compar-
 germana, adiuua eas, quae in euāgelio cō-
 uenerunt mecū, una cū Clemente quoq;
 & reliquis cooperarijs meis, quoz nomi-
 na sūt in libro uitae. Gaudete in domino
 semper, & iterū dico gaudete. Modestia
 uestra nota sit omnibus hoibus. Domi-
 nus ppe est. De nulla re solliciti sitis, sed
 in omni oratione & obsecratione, cū gra-
 tiarum actione, petitiones uestrae inno-
 scant apud deum, & pax dei quae superat
 omnem intellectum, custodiet corda ue-
 stra, & sensus uestros, in Christo Iesu.
 Quod reliquum est, fratres, quaecunq;
 uera, quaecunq; honesta, quaecunq; iu-
 sta, quaecunq; pura, quaecunq; accommo-
 da, quaecunq; bene ominata, si qua uir-
 tus, si qua laus, haec cogitate, quae & didi-
 cistis, & accepistis, & audistis, & uidistis
 in me, haec facite, & deus pacis erit uobi-
 scum. Gaudisus sum autē in dño magnope-
 re, qd' iam tandē reuiguit uestra pro me
 sollicitudo i eo i quo & solliciti eratis. Ve-
 rum deerat oportunitas, nō quod iuxta
 penuriā loquar. Nā ego didici, in quibus
 sum in his cōtentus esse. Noui & humilia-
 ri, noui & excellere (ubiq; & in omnibus
 institutus sū) & saturari, & esurire, & abū-
 dare, & penuriā pati. Oia possum in eo
 qui me potentē facit Christo. Attē recte
 fecistis

ἔποιήσατέ, συγκοινωνήσαντες μου τῆς θλίψεως,
οἰδατε δὲ ὅτι ὑμεῖς φιλιππησιοὶ, ὅτι ἐμὰς
καὶ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξ ἠλθοῦ ἀπὸ μακεδονί-
ας, ὅνδ' εἰς μία μοι ἐκκλησία ἐκοινωνήσατε εἰς
λόγον δόσεως ὅτι ἡμεῖς, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι,
ὅτι ἐμὴ θεσσαλονίκη ἀπαξ, καὶ ἑξ ἑστέ, εἰς πλὴν
χρείαν μοι ἐπέμψατε, ὅχι ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δό-
μα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τοῦ πλεονάζον-
τος εἰς λόγον ὑμῶν, ἀπέχω δὲ πάντα ὅτι πε-
ρισσεύω, πεπληρωμαι δὲ ἐξ ἁμῶν, ἵνα ἐπα-
φροδίτου, τὰ παρ' ὑμῶν, ὅρα μὲν εὐδοκίαν, δι-
σίαν δεκτικῶν εὐαγγελίου ἡμεῶν, ὅ δὲ θεός
μου πληρώσει πάντα χρείαν ὑμῶν, καὶ τὸν
πλοῦτον αὐτοῦ ἐμὸν δόξα, ἐμὸν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ.
ἡμεῖς δὲ θεοῦ ὅτι παρ' ἡμῶν, ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας ἡμῶν αἰῶνων ἀμὲν. ἀσπάζονται πάν-
τα ἅγιοι ἐμὸν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ἀσπάζονται
ὑμεῖς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί, ἀσπάζονται ὑ-
μῶν πάντες ἅγιοι, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς καίσα-
ρος οἰκίας. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμὲν.

Ἐγραφή ἀπὸ ρώμης δι' ἐπαφροδίτου.

fecistis, qd simul cōmunicastis meæ tribu-
lationi. Nostis em̄ & uos Philippēses qd
in principio euāgelij. cū pficisceret a Ma-
cedōia, nulla mihi ecclesia cōmunicauerit,
in ratione dandi & accipiēdi, nisi uos soli,
nā & Thessalonica cū essē, semel & iterū,
qd op⁹ erat mihi misistis, nō qd requirā
mun⁹, sed reqro fructū exuberantē in ra-
tionē uestrā. Recepi tñ oīa & abūdo, imple-
tus sū, posteaq; accepi ab Epaphrodito,
q̄ a uobis misla fuerāt, odorem bonæ fra-
grantia, hostiā acceptā, & gratā deo. De⁹
aut̄ meus, implebit q̄cquid op⁹ fuerit uo-
bis, secundum diuitias suas in gloria, in
Christo Iesu. Deo uero, & patri nostro,
gloria in saecula saeculorum. Amen.
Salutate oēm sanctū in Christo Iesu. Sa-
lutant uos q̄ mecū sunt fratres. Salutant
uos oēs sancti, maxime uero, qui sunt ex
Caesaris familia. Gratia dñi nostri Iesu
Christi, cū oibus uobis. Amen.

Scripta est e Roma p Epaphroditū.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΒΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ρώμης ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν ἰησοῦς χριστός, ἡμεῖς δὲ
φασίς τὸ ἐπιστολῆς αὐτῆς. τὸν κολοσσαῖος ἡβέλοντο τινες ἀπατήσαι σοφίσμασι ἑλλη-
νικοῖς, καὶ τὸ εἰς ἰησοῦν πίσσεως, καὶ πρὸς τὸν ἑν νόμῳ βρωμάτων, ὅτι πρὸς τὸ μῆρ.
τίνων μαθῶν ὁ ἀπόστολος, γράφει τὴν ἐπιστολὴν ὡς κατὰ κληρικῶν αὐτῶν ταυτίων,
ὅτι πρὸς μὲν εὐχαριστῶν ἡμεῶν, σκεμαίνει ἀπὸ τῆς σκότους αὐτῶν μεταβεβηκέναι εἰς τὸ φῶς τὸ ἀληθεί-
ας, ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ εἰς ὃν ἐπίσταται, εἰκὼν ὅτι τὸ θεῶν ὅρα, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε, ὅτι ἐπεπε-
αὐτῶν διημίτη γὰρ ὄντα, γενέσθαι αὐτὸν πρωτότοκον τῆς κτίσεως καὶ πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα τὰ ἀμ-
φότερα σωθή, καὶ ζωοποιήσῃ τὰ πάντα. προσέειπε δὲ αὐτῶν ἐμμελίῳ ἐν τῇ πίστι, σκεμαίνων, ὅτι αὐ-
τῶν παῦλος, διάκονός ἐστι τῆς εὐαγγελίας, ἐν ᾧ κατὰ κληρικῶν εἶτα καὶ πρὸς τὸ νόμον, ὅτι ἡμεῖς ἐν αὐτῶν βρω-
μάτων, καὶ πρὸς ἡμεῶν, ὅτι ἐν αὐτῶν δὲ γέγονε, ὅτι ἀπεδείκνυσί ἡμεῖς γνηκέναι λοιπὸν τὰ παλαιὰ, καὶ τὴν
πρὸς μὲν συμβουλεύει τὰ αὐτοῖς μὴ πλανᾶσθαι ἀπὸ τῶν σοφιστικῶν, ὅτι πλανᾶν αὐτῶν θελούντων,
ὅτι λοιπὸν πρὸς αἰεταί, καὶ ὡς γονεῦσι, καὶ τέκνοις, ἀνδράσι ὅτι γυναιξί, δούλοις καὶ κυρίοις, καὶ τὰ ἄλλα
τὰ πρὸς τὰ ἴθνη συμβουλεύσας, περὶ τὴν ἐπιστολὴν.

ARGVMENTVM

Olossēses, & hi sicut Laodicēses sūt Asiani. & ipsi p̄uētī erāt a pseu-
do apl̄s. Nec ad hos accessit ipse apl̄s, s; & hos p̄ epl̄am corrigit. Au-
dierāt em̄ ἔχθρῳ ab Archippo, q̄ & misterīū i eos accepit. Ergo apl̄s iā
ligat⁹ scribit eis ab Epheso p̄ Tychicū diaconū, & Onesimū acolythū

ΠΡΟΣ ΚΟΛΛΑΣΣΑΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ .

ΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ διὰ θελήμα-
τος Θεοῦ, καὶ ἡμῶθεν, ὁ ἀ-
δελφὸς τοῖς ἐν Κολασσαῖς
ἀγίοις, καὶ πιστοῖς ἀδελ-
φοῖς ἐν Χριστῷ. χάρις ὑμῖν ἔ-
ιρῶν ἀπὸ
θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
εὐχαριστῶμεν ὑμῖν ὡς ἡμεῖς ἔ-
μομεν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε ὅτι ὑμῶν
προσθυχόμενοι ἀκούσαμεν τὴν πίσιν ὑμῶν
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ πῶς ἀπάλλω πῶς εἰς
πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀπὸ
μὲν ὑμῶν τῶν ὄντων, ἢ προκῆσατε
ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας ἡ εὐαγγελίᾳ τῆς ἰσχύος
εἰς ἡμᾶς, καθὼς καὶ ἐν πατρὶ ὅτι κόσμῳ, ἔ-
στι καρποφοροῦμεν, καθὼς ἔ-
στι ἡμεῖς ἡμέρας ἡκούσαμεν, καὶ ἔ-
γνωτε πῶς χάρις ἡ
θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἀπὸ
ἐπαφροῦ τῆς ἀγαπῆς σωθῆναι ἡμῶν, ὅς ἐστι
πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τῆς Χριστοῦ, ὁ καὶ
δηλώσας ἡμῖν πῶς ὑμῶν ἀπάλλω ἐν πνεύ-
ματι. διὰ τὸ καὶ ἡμεῖς ἀπὸ ἡμεῖς ἡμέρας ἡκούσα-
μεν, ὅτι πανόμιθα ὑπὲρ ὑμῶν προσθυχόμε-
νοι καὶ ἀκούσαμεν, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνω-
σιν τῆς θελήματι αὐτοῦ ἐν πάσῃ συνέσει καὶ σωεί-
σει πνευματικῇ, ὅτι παρῆσαν ὑμῖν ἀξίως τῆς
κρίσεως εἰς πᾶσαν ἀρεσκίαν, ἐν ᾗ ἔργῳ ἀ-
γαθῶν καρποφοροῦντες, καὶ ἀνεκτόμοι εἰς τὴν
ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει δυνά-
μει, καὶ ἰσχύος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πᾶ-
σαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χα-
ρίτος. εὐχαριστοῦμεν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἵκανώσαν-
τι ἡμᾶς εἰς πῶς μερίδα τοῦ κλήρου τῆς ἀ-
γαθῆς ἐν ᾗ φωτὶ, ὅς ἐξῆσαν ἡμᾶς ἐκ τῆς σ-
κίας τοῦ

AD COLLOSSENSES
EPISTOLA PAULI.

Aulus Apostolus Iesu Chri-
sti, per uoluntatem dei, & Ti-
motheus frater, ihs qui sunt
Coloffis, sanctis & fidelibus
fratribus in Christo. Gratia uobis & pax
a deo patre nostro & dño Iesu Christo.
Gratias agim⁹ deo & patri dñi nostri Ie-
su Christi, semper de uobis, cum oram⁹.
Quoniã audiuius fidẽ uestrã in Chri-
sto Iesu, & charitatem erga oẽs sanctos,
propter spem repositã uobis in cœlis, de
qua prius audieratis in uerbo ueritatis
euangelij, quod peruenit ad uos, quẽ ad-
modum & in toto mundo, & fructificat,
sicut & in uobis, ex eo die quo audistis &
cognouistis gratiam dei in ueritate. Quẽ
admodum & didicistis ex Epaphra dile-
cto conseruo nostro, qui est fidus pro uo-
bis minister Christi, q̄ & exposuit nobis
uestrã dilectionem in spiritu. propterea
& nos, ex quo die audiuius, non desin-
imus p̄ uobis orare, & poscere, ut implea-
mini agnitione uoluntatis eius, in omni
sapientia & prudẽtia spirituali, ut ambu-
letis digne domino, ut per omnia placea-
tis, in omni opere bono fructificantes, &
crescentes in agnitionem dei, in omni po-
tentia facti potentes, iuxta robur gloriæ
illius, in omnem paciẽtiam & longanimi-
tatem cū gaudio, gratias agentes patri,
qui idoneos nos fecit, in partẽ sortis san-
ctorum, in lumine, qui eripuit nos de po-
testate

σία & σκοτία, η μετέσκημ εις τὴ βασιλεί-
 αμ τοῦ ἰοῦ τ' ἀγάπης αὐτ', ἐν ᾧ ἔχομεν πλὴν
 ἀπολύτρωσιμ διὰ τ' ἁματίας αὐτ' πλὴν ἀφει-
 σιμ ἢ ἁμαρτιῶν, ὅς ὄζειμ εἰκὼν τ' θεοῦ τ' ἀο-
 ράτ', πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐ-
 τῷ ἐκτίθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τῷ οὐρανοῖς, ἢ τὰ
 ἐπὶ τῷ γῆς, τὰ ὄρατὰ, καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε
 θεοὶ, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἰσχυ-
 ροὶ τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, ἢ εἰς αὐτὸν ἐκτι-
 σαι, καὶ αὐτὸς ὄζει πρὸ πάντων, ἢ τὰ πάντα
 ἐν αὐτῷ σωέσκει, καὶ αὐτὸς ὄζει ἢ κεφαλὴ
 τ' σώματος ἐκκλησίας, ὅς εἰσιμ ἀρχὴ
 πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γλήπητ' ἐν πᾶ-
 σιν, αὐτὸς πρωτεύωμ, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐυδόκησεμ
 πᾶμ τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ
 ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν, εἰρηνο-
 ποιήσας διὰ τ' ἁματίας τ' σαυροῦ αὐτοῦ δι'
 αὐτ', εἴτε τὰ ἐπὶ τ' γῆς, εἴτε τὰ ἐπὶ τῷ οὐρανοῖς
 ἢ ἡμᾶς, ποτε ὄντας ἀπικλοτριωμένους, ἢ
 ἐχθροὺς τῆ διανοίᾳ ἐν τῷ ἔργοις τῷ ποί-
 νηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξेम ἐν τῷ σώ-
 ματι ἐκ σαρκὸς αὐτοῦ, διὰ τὸ θανάτου πα-
 ρασησῶ ἡμᾶς ἁγίους ἢ ἀμώμους, ἢ ἀνεγ-
 κλήτους καὶ ἁγίωπιον αὐτοῦ. εἴ γε ἐπιμέ-
 νετε τῆ πίσει περὶ μελιωμένους ἢ ἐδραῖοι, ἢ
 μὴ μετακινούμενοι ἀπ' ἐκ ἐλπίδος τοῦ
 ἑναγγελίου, ὃν ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν
 πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ἐν τῷ οὐρανοῖς, ὃν ἐγε-
 νόμην ἐγὼ πᾶν τὸ διάκονον. καὶ χαί-
 ρω ἐν τοῖς παθήμασι μὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ ἀν-
 ταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα ἢ ἡ ἀλίψωμ τ'
 ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώμα-
 τος αὐτ', ὃ εἰσιμ ἢ ἐκκλησία, ἢς ἐγενόμην ἐν
 διάκονον, κατὰ πλὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ.
 πλὴν δοθεῖσα μοι εἰς ἡμᾶς πληρῶσαι τὸν
 λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμ-
 μένον ἀπ' αἰῶνων, ἢ ἀπ' αἰῶν γενεῶν. νυνὶ
 ἢ ἐφανερώθη τῷ ἁγίοις αὐτ', οἷς ἠθέλησεμ
 ὁ θεὸς γνωρίσαι, τίς ὁ πλοῦτος ἐκ τῶν
 τῶν μου

testate tenebrarū & transtulit in regnum
 filij charitatis suæ, in quo habemus redē-
 ptionem, per sanguinē ipsius, remissionē
 peccatorum, qui est imago dei inuisibilis,
 primogenitus uniuersæ creaturæ, quod i
 illo creata sint omnia, quæ in cælis sunt,
 & quæ in terra, uisibilia & inuisibilia, siue
 throni, siue dominationes, siue principa-
 tus, siue potestates. Omnia per illum,
 & in illum creata sunt, & ipse est ante om-
 nia, & omnia in illo consistunt, & ipse est
 caput corporis ecclesiæ, qui est principiū
 primogenitus ex mortuis, ut sit in omni-
 bus ipse primas tenens, quoniam in illo
 cōplacitum est patri, uniuersam plenu-
 dinem inhabitare, & per eum reconcilia-
 re cūcta erga se, pacificatis per sanguinē
 crucis eius per eundem, siue quæ in terra
 sunt, siue quæ in cælis. Et uos qui quon-
 dam eratis ab alienati, & inimici mente, in
 operibus malis, nunc tamen reconcilia-
 uistis, in corpore carnis suæ per mortem,
 ut adiungeret uos sanctos, & irreprehē-
 sibles, & inculpato in conspectu suo.
 Siquidem permanetis in fide fundati ac
 stabiles, & immobiles a spe euāgelij, quod
 audistis, quod prædicatum est uniuersæ
 creaturæ, quæ sub cælo est, cuius factus
 sum ego Paulus minister. Nūc gaudeo
 in afflictionibus meis pro uobis, & sup-
 pleo quod deerat afflictionibus Christi,
 in carne mea, pro corpore ipsius, quod
 est ecclesia, cuius factus sū ego minister,
 iuxta dispensationem dei, quæ data est
 mihi in uos implendi uerbum dei, myste-
 rium quod reconditum fuit a sæculis, & a
 generationibus. Nunc autem manifesta-
 tum est sanctis illius, quibus uoluit de-
 us notum facere, quæ sint diuitiæ gloriæ
 i 4 mysterij

τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τῆς ἔθνεσιμ, ὅς ἐστι
 ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς ἐστὶν δι' ἡμᾶς, ὅτι ἡ
 μᾶς καταγγέλλομεν, νοθετοῦντες πάντα
 ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες πάντα ἄν-
 θρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσω-
 μεν πάντα ἄνθρωπον τέλει ἐν ΧΡΙΣΤΩ
 ΙΗΣΟΥ, εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κα-
 τὰ τὴν ἐνεργεῖαν αὐτοῦ, τὴν ἐνεργουμένην
 ἐν ἐμοὶ ἐν δωάματι. Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰ-
 δέναι, ἡλίκοι ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, καὶ
 ἧν ἐν λαοδικείᾳ, ἡ ὅσοι οὐχ' ἐώρακασιν τὸ
 πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα παρακληθῶσι
 αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων ἐν ἀγά-
 πῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον ἐν πληροφω-
 ρίᾳ ἐν σωείσει, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστη-
 ρίου τοῦ θεοῦ, καὶ πατρὸς, καὶ ΧΡΙΣΤΟΥ,
 ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ ἐν σοφίᾳ καὶ
 ἐν γνώσει ἀπόκρυφου. τούτῳ δὲ λέγω, ἵνα
 μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολο-
 γίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῆ σαρκὶ ἄπαμι, ἀλλὰ ἐν
 πνεύματι σὺν ὑμῖν ἐμί, χαίρω καὶ βλέ-
 πω ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ σκεῦμα τῆς
 εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ πίσεως ὑμῶν, ὡς ὅταν παρε-
 λάβετε τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ τὸν κύριον,
 ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐξῆτιζώμενοι καὶ ἐποι-
 κοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι
 ἐν τῇ πίσει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περιστεύον-
 τε ἐν αὐτῇ ἐν ἑυχασίᾳ. βλέπετε μή τις
 ὑμᾶς ἐσαῖ ὁ συλλαγωγῶν διὰ τὴν φιλοσο-
 φίαν καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδο-
 σιν ἧν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ σοιχεῖα τῆς κόσμου,
 καὶ οὐ κατὰ ΧΡΙΣΤΟΝ, ὅτι ἐν αὐτῷ
 κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα ἐν θεότητι,
 σωματικῶς, καὶ ἐσεῖ ἐν αὐτῷ πεπληρωμέ-
 νοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς, καὶ
 θουσίας, ἐν ᾧ καὶ περιετέμνητε περιτο-
 μῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τῆς σώ-
 ματος ἧν ἁμαρτιῶν ἐν σαρκὶ, ἐν τῇ
 περιτομῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, σωμαφέντες
 αὐτῷ

mysterij huius, in gentibus, qui est Chri-
 stus in uobis, spes gloriae, quem nos an-
 nunciamus, admonentes omnem homi-
 nem, & docentes omnem hominē, in om-
 ni sapientia, ut adiungamus omnem ho-
 minē perfectū in Christo Iesu, ad quod
 laboro, periditans secundum efficaciam
 eius, agentem in me in uirtute. Nā uo-
 lo uos scire, quantum certamen habeam II
 de uobis, & his qui sūt Laodiciae, & quot
 quot nō uiderunt faciem meam in carne,
 ut consolationem accipiant corda illo-
 rum, cum fuerint compacti in charita-
 te, & in omnes diuitias certae persuasio-
 nis, intelligentiae, in agnitionem mysterij
 dei, & patris & Christi, in quo sunt om-
 nes Thesauri sapientiae, & scientiae re-
 conditi. Hoc autem dico, ne quis uobis
 imponat, in probabilitate sermonis.
 Etenim quamuis carne sim absens, ta-
 men spiritu uobiscum sum, gaudens &
 uidens uestrum ordinem, & soliditatem
 uestrae, in Christum fidei. Quemad-
 modum igitur accepistis Christum Ie-
 sum dominum, ita in eo ambulate, ra-
 dicati, & superstructi in ipso & confir-
 mati in fide, sicut edocti estis, exuberan-
 tes in ea, in gratiarum actione. Vide-
 te, ne quis sit, qui uos depredeatur per
 philosophiam, & inanem deceptionem,
 iuxta traditionem hominum, iuxta ele-
 menta mundi, & non iuxta Christum.
 Quoniam in illo inhabitat omnis ple-
 nitudo deitatis corporaliter, & estis in
 illo completi, qui est caput omnis prin-
 cipatus ac potestatis, in quo & circumci-
 si estis, circumcisione, quae fit sine mani-
 bus, dū exuistis corpus peccatorum car-
 nis, in circumcisione Christi, consepulti
 simul

αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ σὺν
 γένηται, διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας
 τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν
 νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας
 τοῖς παραπτώμασι, καὶ τῇ ἀκροβυσίᾳ τῆς
 σαρκὸς ὑμῶν, συνζωοποίησεν ἡμᾶς σὺν
 αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ πα-
 ραπτώματα, ἀφαιρέσας τὸ κατ' ἡμῶν χα-
 ράγραφο, τοῖς δόγμασι δὲ ἢ ἢ ὑπεναν-
 τίον ἡμῖν, ὃ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τῆς μέσου προ-
 σκλήσεως αὐτοῦ τῷ σαυρῶ, ἀπεκδυσάμενος
 τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς δυνάμεις ἐδαγμά-
 τισιν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν
 αὐτῷ. μὴ ὄω τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν
 βρώσῃ, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέραι ἑορτῆς, ἢ
 νομικῶν, ἢ σαββάτων, ἃ ὄβσι σκιὰ τῶν
 μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τῆς ΧΡΙΣΤΟΥ, μηδὲ
 ὑμᾶς καταβραβεύω, θέλω ἐν ταπεινοφρο-
 σῶν καὶ θεοσεβείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἐώ-
 ρακιν ἐμβατεύω, εἰκὴ φυσιοῦμαι
 ὑπὸ τοῦ νοῦ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ὄν-
 κρατῶ πλὴν κεφαλῶν, ἃ ἐν πᾶσι τὸ σῶμα
 διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχο-
 ργούμενον, καὶ συμβιβασόμενον, ἄνευ
 πλὴν ἀνεκτικῆς τοῦ θεοῦ. εἰ ὄω ἀπειθέτε
 τε σὺν ΧΡΙΣΤῳ, ἀπὸ τῶν σοιχείων τοῦ
 κόσμου, τί ὄω ζῶντες ἐν κόσμῳ δόγμα-
 τισθεῖτε, μὴ ἀφῆ, μηδὲ γύση, μηδὲ δίγης,
 ἃ ὄβσι πάντα εἰς φθορὰν τῆς ἀποκρίσεως, κα-
 τὰ τὰ ἐπιτάγματα, καὶ διδασκαλίαν τῶν ἀν-
 θρώπων, ἃ τινὰ ἐστὶ λόγος μὲν ἔχοντα σο-
 φίας, ἐν ἐβελοθεοσεβείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ,
 καὶ ἀφαιρέσει σώματος, ὄντι ἐν τιμῇ τῆ-
 νί, πρὸς πλῆκμονίῳ τῆς σαρκὸς.
 εἰ ὄω συνκρίθητε τῷ ΧΡΙΣΤῳ, τὰ ἄ-
 νω ζητεῖτε, ὄν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ
 τοῦ θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ
 τὰ ἐπὶ γῆς, ἀπειθέτε γὰρ, καὶ ἡ ζωὴ
 ὑμῶν

simul cum illo in baptismo, in quo simul
 etiam cum illo resurrexistis per fidem ope-
 rationis dei, qui excitavit illum ex mor-
 tuis. Et vos cum essetis mortui per de-
 licta, & per præputium carnis uestræ,
 simul cum illo uiuificauit, condonans
 nobis omnia delicta, deleto, quod ad-
 uersus nos erat chirographo, quod erat
 contrarium nobis per decreta, & illud
 sustulit e medio, affixum cruci, ex utris
 principatibus, ac potestatibus ostenta-
 uit palam, triumphans illos in semet-
 ipso. Ne quis igitur uos iudicet in ci-
 bo aut potu, aut in parte dici festi, aut
 nouilunij, aut sabbatorum, quæ sunt
 umbra rerum futurarum, corpus autem
 Christi, ne quis uobis palmam interuer-
 tat, uolens in humilitate, & superstitio-
 ne angelorum, in ijs quæ non uidit fa-
 stuosus incedens, frustra inflatus a men-
 te carnis suæ, ac non obtinens caput, ex
 quo totum corpus per commissuras &
 compagines subministratum, & com-
 pactum, augetur augmento dei. Itaque
 si mortui estis cum Christo, ab elemen-
 tis mundi, quid quasi uiuentes in mun-
 do, decretis tenemini? Ne tetigeris,
 ne gustaris, neque tontrectaris, quæ om-
 nia ipso pereunt abusu, iuxta præcep-
 ta, & doctrinas hominum, quæ ratio-
 nem quidem habent sapientiæ, in su-
 perstitutione, & humilitate animi, & le-
 sione corporis sui, non in honore quo-
 riam, ad expletionem carnis. Itaque si III
 resurrexistis, una cum Christo, super-
 na querite, ubi Christus est ad dexte-
 ram dei sedens. Superna curate, non
 terrestria. Siquidem emortui estis, & uita
 i. 5 uestra

ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ
 ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε
 ἔσονται ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δό-
 ξῃ. νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆ
 γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμί-
 αμ κακίαν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣ τις ὄζει ἐν
 δαλολαβείᾳ, δι' ἧς ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ἐπι-
 ταύε ἡοὺς ἐφ' ἡ ἀπαθείας, ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς πε-
 ριπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζητε ἐν αὐτοῖς. καὶ
 δεῖ ἀποθέσθε ἃ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυ-
 μόν, κακίαν, βλασφημίαν, ἀχρολογίαν,
 ἐκ τῶ σώματι ἃ ὑμῶν, μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλ-
 λήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄν-
 θρωπον σὺν ταῖς πράξεσι αὐτοῦ, καὶ ἐν-
 δυσάμενοι τὸν νέον, τὸν ἀνακαινίσμῳ εἰς
 ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν,
 ὁ πρὸ οὐκ ἐν ἑλλίω καὶ ἰσθμῷ, πρῶτον καὶ
 ἀκροβυστία, βάρβαρος, σκύθης, δ' ἕλος, ἐλεύθε-
 ρος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός, ἐν
 δ' ὕστατε ὄντως ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ
 ἡγαπημένοι, ἀλλά γὰρ οἰκτιρῶν, ἡμερο-
 κτίαν, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακρο-
 θυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, ἃ χαρίζομε-
 νοὶ ἑαυτοῖς, ἑάντις πρὸς ἕνα ἕχη μομφήν,
 καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἔχαρίσατο ὑμῖν, ὄν-
 τως καὶ ὑμεῖς, ἐπὶ πᾶσι δεῖ τούτοις, τὴν ἀγά-
 πην, ἣτις ὄζει σῶμα θεοῦ τελευτήτος, καὶ
 ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, βραβυθέντων ἐν ταῖς καρδίαις
 ὑμῶν, εἰς ἧμ καὶ ἐκκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι, καὶ
 χάριτοι γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικί-
 τω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ, δι' ἣ
 δάσκοντες καὶ νευθιτῶντες ἑαυτοῖς, ψαλμοῖς
 καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι, ἃ
 δυνάμεθα ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, καὶ πᾶν
 ὅ ἄν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνό-
 ματι κυρίου Ἰησοῦ, ἐν χάρισι αὐτοῦ τῷ θεῷ
 καὶ πατρὶ δι' αὐτῶν. αἱ σωαῖνες ὑπὸ τῶν ποδῶν
 ἰδίοις ἀνδράσιμ, ὡς ἀνήκεν ἐν κυρίῳ, οἱ ἄν-
 δρες ὡς ἀπατε τὰς σωαῖνας, καὶ μὴ πικραίνε-
 σθε πρὸς ἑαυτοὺς

uestra abscondita est cū Christo in deo.
 Quācūq; Christus manifestatus fuerit,
 uita nostra, tunc & uos cū illo manifesta-
 bimini in gloria. Mortificate igitur mem-
 bra uestra, terrestria, fornicationē, imun-
 diciam, molliciem, concupiscentiā malā,
 & auaritiā quæ est simulacroꝝ cultus, ob
 quæ uenire solet ira dei, in filios intracta-
 biles, inter quos ambulabatis quōdam
 cū uiueretis in his. Nunc autē deponite &
 uos oīa, iram, indignationē, maliciā, male-
 dicentiam, turpiloquentiam ab ore ue-
 stro. Ne mentiamini alius aduersus aliū,
 posteaq; exuistis ueterē hoīem cū factis
 suis, & induistis nouū, qui renouatur in
 agnitionē & imaginē eius, qui condidit
 illū, ubi nō est Græcus & Iudæus, circūci-
 sio & ꝑꝑutium, barbarus scytha, seruus, li-
 ber, sed omnia in omnibus Christus. Si-
 tis igitur induiti tanq; electi dei, sancti ac
 dilecti uiscera miserationū, comitatē, mo-
 destiam, lenitatem, longanimitatem, suf-
 ferentes uos inuicem, & cōdonantes uo-
 bis mutuo, si quis aduersus aliquē habue-
 rit querelā, quemadmodū & Christus cō-
 donauit uobis, ita & uos. Super oīa autē
 hæc, charitatē, quæ est uinculū perfectio-
 nis, & pax dei, palmā ferat in cordibꝯ ue-
 stris, in quā & uocati estis, i uno corpore,
 & grati sitis. Verbū Christi inhabitet in
 uobis opulente in omni sapiētia, docētes
 & admonētes uos inuicē, cantionibus &
 laudibus, & cātulenis spiritalibus i gratia,
 canentes in corde uestro dño. Et quicqꝯ
 egeritis in sermone aut in facto, omnia
 in nomine dñi Iesu facite, gratias agētes
 deo & patri per illū. Vxores subditæ esto-
 te ꝑꝑrijs uiris, sicuti conuenit, in dño. Vi-
 ri diligite uxores, & ne sitis amarulenti
 aduersus

πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι, κτλ πάντα, ἵνα ἴσως ἐξὶν ἐνάρεσιν τῶν κυρίων, οἱ πατέρες μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἵνα μὴ ἀθυμώσιν. οἱ δούλοι ὑπακούετε καὶ τὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ὡς ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς ἀπλότῃ καρδίᾳ, φοβούμενοι τὸ μὲν δεῖν, καὶ πᾶν, ὅτε ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες, ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήξετε τὴν ἀντάποδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ γὰρ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ὁ δὲ ἀδικῶν κομιῆται, ὁ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία. οἱ κύριοι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητά τοῖς δούλοις παρέχετε, εἰδότες, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ὡς οὐρανοῖς.

τῇ προσοχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ὡς αὐτῇ, ἐν εὐχαρισίᾳ, προσοχόμενοι ἅμα, καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύρας τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, διὸ καὶ δέδιμαι, ἵνα φανερώσω αὐτό, ὡς δεῖ με λαλῆσαι, ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἕξω, τὸν καιρὸν δευροεξαζόμενοι, ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι ἀλατὶ ἡστουμένη, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐν ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσα ὑμῖν τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός, καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σῶδουλός ἐμ κυρίῳ, ὃν ἐπέμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ ἵνα γνῶ τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ ὀνησίμῳ, τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὃς ἐξὶν ὑμῶν, πάντα ὑμῖν γνωρίσῃ τὰ ὡς δεῖ. ἀσπάζετῃ ὑμᾶς ἀρίστηχος ὁ συναρχμαλώτης μου, καὶ μάρκος ὁ ἀνεψιὸς βασιλῆα περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς, ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δεξάσθε αὐτόν, ὅτι ἰσχυρὸς ὁ λεγόμενος Ἰσσοσ, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς ἐν ἑμοῖς σὺν ἐμοῖς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. οἱ τινες

aduersus illas. Filij, obedite parentibus in omnibus. Hoc em̄ bene placet domino. Patres, ne prouocetis liberos uestros, ne despondeant animum. Serui, obedite per omnia carnalibus dominis, nō in obsequijs ad oculū exhibitis, tanq̄ hominibus placere studentes, sed in simplicitate cordis, timentes deum, & quicquid feceritis, ex animo facite, tanq̄ domino & non hominibus, scientes quod a domino recipietis mercedem hæreditatis, nam domino Christo seruitis. Ceterum qui peccarit, reportabit peccatum suum, & non est personarū respectus. Vos domini, quod iustum est & æquabilitatem, seruis exhibete, scientes quod & uos habeatis dñm in cœlis, orationi instate, uigilantes in ea & gratiarū actione, orātes simul & pro nobis, ut deus aperiat nobis ostiū sermonis, ut loquamur mysterium Christi, propter quod & uinctus sum, ut manifestem illud, sicut oportet me loqui. In sapientia ambulate, erga externos oportunitatem redimentes, sermo uester semper in gratia sit sale conditus, ut sciatis quomodo oporteat uos unicuiq̄ respondere. De omnibus rebus meis certiores uos reddet Tychicus dilectus frater, & fid⁹ minister, & cōseruus in dño, quē misi ad uos in hoc ipsū, ut cognoscat quid agatis, & consolet̄ corda uestra, unacū Onesimo, fido & dilecto fratre, qui est ex uobis. De oibus uobis exponēt, quæ hic agant̄. Salutatur Aristarch⁹, concaptiuus meus, & Marcus cōsobrinus Barnabæ, de quo accepistis mandata, si uenerit ad uos excipite eum, & Iesu, qui uocatur iustus, qui sunt ex circumcissione. Hi soli cooperarij sunt, ad regnum dei, qui

III

pat sermo sale catina

οτιτινες ἐγὼ νῦν ἔσμαι μοι παρηγορία. ἀσπάζει
 ται ὑμᾶς Εὐαφράς ὁ δὲ ὑμῶν Δούλ
 ΧΡΙΣΤΟΙ, πάντοτε ἀγὼν ἰσόμυθον ὑπὲρ ὑ
 μῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα εἴητε τέλειοι
 ἐπιπληρωμένοι ἐν παντί θελήματι τοῦ θεοῦ.
 μαρτυρῶ γὰρ ὑμῶν, ὅτι ἐχθὴρ ἔσται πολλὸν ὑ
 πὲρ ὑμῶν ἢ τῶν ἐν λαοδικείᾳ, ἢ τῶν ἐν Ἱε
 ραπόλει, ἀσπάζετε ὑμᾶς Λουκάς ὁ ἰατρός, ὁ
 ἀσπληνός, καὶ Δημᾶς, ἀσπασάσθε τὸν ἐν λα
 οδικείᾳ ἀδελφόν, καὶ Νυμφᾶν, ἢ τὴν κατ'
 οἶκον αὐτῆς ἐκκλησίαν, καὶ ὅταν ἀναγνωθῆ
 ῶσα ὑμῶν ἢ ἐπιστολὴ, ποιήσατε, ἵνα ἢ ἐν τῇ
 λαοδικείᾳ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωθῆ, καὶ τὴν
 ἐκ λαοδικείας, ἵνα ἢ ὑμεῖς ἀναγνώτε, καὶ
 εἴπατε ἑξ ἑλίππου, βλέπετε τὴν διακονίαν ἢ
 παρέλαβετε ἐν κυρίῳ, ἵνα ἀντὶ πάντων, ὁ
 ἀσπασμός τῆς ἐμῆς χειρὸς πάντων, μνημονεύει
 τέ μου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἡ χάρις μετὰ ὑμῶν. ἀμήν.

qui fuere mihi solatio. Salutatur uos Epa
 phras, qui ex uobis est seruus Christi, sem
 per enixe laborans pro uobis, in oratio
 nibus, ut stetis perfecti & completi in om
 ni uoluntate dei. Testimonium enim illi
 perhibeo, quod habeat multum studiū,
 pro uobis, & his qui sūt Laodiceæ, & his
 qui Hierapoli. Salutatur uos Lucas medi
 cus dilectus. Salutate frēs qui sunt Laodi
 ceæ, & Nymphā, & quæ in domo illius
 est congregationem, & cum lecta fuerit a
 uobis epistola, facite ut & in Laodicensiū
 ecclesia legatur, & eam quæ scripta est ex
 Laodicea, ut & uos legatis, & dicite An
 chippo, uide ministerium quod accipi
 sti in domino, ut illud impleas. Salutatio
 mea manu Pauli. Memores sitis uinculo
 rum meorum. Gratia uobiscum. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

ΑΙ ΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ἀθηνῶν, ἐωρακῶς πρότερον αὐτοῦ, καὶ διατίθει τὰς ἀντι
 ἢ δὲ πρόφασις ἐπὶ ἐπιστολῆς αὐτῆς, ὁ ἀπόστολος πολλὰς θλίψεις παθὼν ἐν βερσίᾳ, καὶ
 ἐν ἑλίπποις ἐν μακεδονίᾳ, καὶ ἐν κορίνθῳ, γινώσκων τε ὅσα πέπονθεν καὶ ἐν θεσ
 σαλονίκη, φοβούμενος μὴ ἀκούσαντες θεσσαλονικεῖς ἀπεπονθεν ἐν ταῖς προσηκού
 ναις πόλεσι, παραδώσιμ ὑπὲρ τοῦ ψεύζοντος, καὶ σκανδαλιθῶσι, μαθὼν δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἀποθνή
 σκασσι κατ' ὄψιν ἐγένοντο. ἀπεστέλλει ἑμὸς θεὸς πρὸς αὐτοῦ μετὰ ἐπὶ ἐπιστολῆς ταύτης, καὶ πρῶτον μου
 ἐπισκερῖζει αὐτοῦ ἐν τῇ πίστει, ὥστε μὴ σαλευέσθαι διὰ τὰς θλίψεις, καὶ μηδὲν ξένορον αὐτοῦ ἀπεπονθέσθαι
 ὑπὲρ τῶν ἰσθῶν, τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκρίψάντων. χριστιανῶν γὰρ ἰσθῶν ἐθλίβεσθαι ἐπὶ τῶν βίῳ τῶν
 ἔλεεν. πολλὰ δὲ πρῶτα ἐπέσθαι αὐτοῦ ὅπως ὡς πρῶτον παρὰ αὐτῆς ἀναστρέφεται, γὰρ ἐπὶ τῶν τελευτή
 των, πρῶτον ἐμὸν αὐτοῦ, καὶ διδασκῶν μὴ βαρῆως φέρειν, ὅτι εἶναι τὸν θάνατον ἀπόλασιν, ἀλλ'
 ὁ δὲ ἀνασῶσθαι, ἐπέτα, καὶ ἐπὶ τῶν χθόνων αὐτοῦ διδασκαί, ἵνα ἀδικῶν τὴν ἡμέραν γινώσκοντες,
 αἰεὶ ἑτοιμοὶ γίνωνται, καὶ μηδὲν προσέχουσι ἀπαγγελλομένῳ ἐπὶ αὐτοῦ, ἔσεσθαι γὰρ φησὶ τὴν πρῶ
 σίαν ὅπως, ὥστε τὸν πρῶτον ἐπιπομπῆς καὶ ἐνδοκίμων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μὴ φθάναν τοὺς ἐκ νεκρῶν
 ἐγερομένους, ἀμα ἢ γίνεσθαι τὴν πάντων ἀλλὰ γὰρ διδασκαί, πρὸς τῶν, προῖετα αὐτοῦ βί
 τιοῦσθαι ἐν τῆς ἡθῆσι, προτρέπα αὐτοῦ καὶ αἰεὶ χάρισμα τῆς ἐλπίδι, καὶ προσεύχεσθαι, καὶ ἐνχαρισθῆναι
 τοὺς αἰεὶ τῶν κυρίῳ, ἐνδοκίμων αὐτοῦ ἀναγνώσθαι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πᾶσι τῆς ἀδελφοῖς.

ARGVMENTVM

Thessalonicenses sunt Macedones, qui accepto uerbo ueritatis, perstiterunt in fide, etiam in persecutione ciuium suorum. Præterea nec receperunt falsos apostolos, nec ea quæ a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus, scribens eis ab Athenis, per Tydicum diaconem, & Onesimum acolythum.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙ-
ΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ.

AD THESSALONICENSES
EPISTOLA PAULI PRIMA

ΠΑΥΛΟΣ ἢ σιλουανὸς ἢ τι-
μόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσα-
λονικέων, ἐν θεῷ πατρὶ καὶ
κυρίῳ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤῶ. χά-
ρις ὑμῖν ἡ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ
πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.
ἐνχαριστοῦμεν ὑμῖν πάντοτε ἐν παντί
ὑμῶν, ὡς ἡμεῖς ἐπὶ πάντων ὑμῶν
ἀσπάζομεθα, διὰ τὴν ἐπιπέπλητον μνημονεύοντες
ὑμῶν ἕνεκα ἐν πίστει, καὶ ἕνεκα ἰσχυροῦς
ἔργου ὑπομονῆς ἐν ἐλπίδι τοῦ κυρίου
ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἕμεις προσηύξαμε τὸν
θεὸν καὶ πατέρα ἡμῶν, εἰδότες ἀδελφοί ἡ-
γαπημένοι ὑπὲρ πάντων ἐκλογῶν ὑμῶν, ὅτι
τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη ἐν ὑμῶν ἐν
λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ πνεύματι
ἁγίῳ, καὶ ἐν πληροφοσίᾳ πολλῇ, καθὼς οἶ-
δατε, οἱ ἐγενήθημεν ὑμῖν διὰ ὑμᾶς, καὶ
ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε, καὶ τοῦ κυρίου
ἐξάρημεν τὸν λόγον, ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ
χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς
τύποις πάνσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ μακεδο-
νίᾳ καὶ ἀχαΐᾳ. ἀπὸ ὑμῶν ἐδέχθη ὁ λόγος
τοῦ κυρίου, οὐ μόνον ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἀχα-
ΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντί τόπῳ, ἡ πίστις ὑμῶν ἡ
πρὸς τὸ θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χεῖρα ὑμῶν
ἔχειν.

Aulus, & Sylluanus, & Timo-
theus, ecclesiae Thessalonicæ/
sium, in deo patre, & dño Ie-
su Christo. Gratia uobis &
pax, a deo patre nostro, & dño Iesu Chri-
sto. Gratias agimus deo semper, de om-
nibus uobis, mentionē uestri facientes in
orationibus nostris indefinenter, recolen-
tes uestri, propter opus fidei, & laborem
charitatis, & quod permāstis in spe do-
mini uostri Iesu Christi, coram deo, & pa-
tre nostro, sciētes fratres dilecti a deo ele-
tionem uestram, quoniam euangelium
meum fuit erga uos, nō in sermone solū,
uerū etiam in uirtute, & in spiritu sancto
& in certitudine multa, quemadmodum
nostis, quales fuerimus inter uos, uestra
causa. Et uos imitatores nostri facti fui-
stis, & domini recepistis uerbum, in affli-
ctione multa, cū gaudio spiritus sancti,
adeo ut fueritis exemplo omnibus cre-
dentibus in Macedonia, & Achaia. A uo-
bis enim pertonuit uerbum domini, non
solum in Macedonia, & Achaia, uerum
etiam in omni loco, fides uestra quæ est
in deum dimanauit, ut non sit uobis ne-
cesse

ἔχου, λαλῶμι τί. αὐτοὶ γὰρ περὶ ὑμῶν
 ἀπαγγέλλουσι, ὅσοι αὖ ἐισοῦσιν ἔχου
 πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεσφύλατε πρὸς τὸν θεὸν
 ὁμολογῶντες τὸν θεὸν ἰσχυρῶς, ὡς ζῶντι, Ἐ
 ἀληθινῶ, Ἐ ἀναμάρτην τὸν ἡγούμενον αὐτοῦ, ἐκ τῶν
 ὑπερανῶν, ὁμολογῶντες ἐκ τῶν νεκρῶν, ἸΗΣΟΥ
 τὸν ἐξομωμένον ὑμᾶς ἀπὸ φθίσεως φθίσεως ἐξ ἔχου
 μάρτυρας. Αὐτοὶ γὰρ οἶδατε ἀδελφοὶ πῶς ἐ
 σοῦσιν ὑμῶν πῶς πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέ
 γονε, ἀλλὰ Ἐ προπαθόντες καὶ ὑπεριδέντες,
 καθὼς οἶδατε ἐν Φιλιππίοις ἐπαρρησιάζασθαι
 μεθὰ τῶν θεῶν ὑμῶν, λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς
 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῶν ἀγωνίᾳ, καὶ
 παρὰ κλησίαις ὑμῶν, οὐκ ἐκ πλάνης, οὐδὲ δόξης
 καθαρσίας, οὐτε ἐν δόλῳ, ἀλλὰ καθὼς δι
 δοκίμασμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πισθῶμεθα τὸ
 εὐαγγέλιον, οὕτως λαλῶμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώ
 ποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ ὡς θεῶν δοκι
 μάζοντες τὰς καρδίας ὑμῶν. οὐτε γὰρ ποι
 τε ἐν λόγῳ κολακίας ἐγενήθημεν, καθὼς
 οἶδατε, οὐτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, δεῖς
 μάρτυρας, οὐτε ζητοῦντες δόξαν ἀνθρώπων δό
 ξαν, οὐτε ἀφ' ὑμῶν, οὐτε ἀπὸ ἄλλων, διαί
 μενοι ἐν βία εἶναι, ὡς ΧΡΙΣΤΟΥ ἀπόστο
 λοι, ἀλλ' ἐγενήθημεν ἡπίοι ἐν μέσῳ ὑμῶν,
 ὡς ἄνθρωποι θάλαπρητὰ ἑαυτῶν τέκνα, οὕτως
 ὁμιλούμενοι ὑμῶν, ἐνδοκοῦμεν μεταδύνασθαι
 ὑμῖν, οὐ μόνον δὲ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ
 καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, διότι ἀγαπῶ
 ῶν ὑμῖν γεγέννησθε. Μνημονεύετε γὰρ
 ἀδελφοὶ τὸν κόπον ὑμῶν, καὶ τὸν μόχθον.
 νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς
 τὸ μὴ ἐπιβαρῆσθαι ὑμῶν, ἐκκηρύξαμεν εἰς
 ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ὑμεῖς μάρτυ
 ρες καὶ ὁ δεῖς, ὡς δόξως, καὶ δικαίως, Ἐ ἀ
 μέμπτως ὑμῖν τοῖς πνεύμασι ἐγενήθη
 μεν, καθάπερ οἶδατε, ὡς ἕνα ἕνα ὑ
 μῶν, ὡς πατρὸς τέκνα ἑαυτοῦ, παρὰ
 καλοῦντες ὑμᾶς, καὶ παρὰ μωδούμενοι,
 Ἐμαρτυ

cesse loqui quicquid, siquidem ipsi de uobis
 annunciant, qualem aditum habuerimus
 ad uos, & quomodo conuersi fueritis ad
 deum a simulacris, ut seruiretis deo uiuen
 ti, & ueraci, & expectaretis filium eius de
 ccelis, quem excitauit a mortuis, Iesum,
 qui liberat nos ab ira uentura. Nam ipsi no
 stis fratres, introitum nostrum ad uos,
 quod non fuerit inanis, sed ante malis af
 flicti, & contumelios affecti, quemadmodum
 scitis, in Philippis, audacter egerimus in
 domino nostro ad loquendum apud uos euan
 gelium dei, in multo certamine. Siquidem
 exhortatio nostra non fuit ex impostura,
 neque ex imunditia, neque in dolo, sed quem
 admodum probati fueramus a deo, ut no
 bis committeretur euangelium, ita loquimur,
 non ut uobis placentes, sed deo, qui pro
 bat corda nostra. Neque enim unquam in ser
 mone adulationis uersati sumus, quemad
 modum nostis, nec in occasione auaritia,
 deus est testis, neque querentes ex uobis
 gloriam, nec a uobis, nec ab alijs, cum posse
 mus in autoritate esse, tanquam Apostoli, sed fui
 mus placidi in medio uestri, perinde ac si
 nutrix foueat suos filios, sic affectu propen
 si, in uos, animo cupimus impertire uobis, non
 solum euangelium dei, uerum etiam no
 stras ipsorum animas, propterea quod
 chari nobis esse coeperitis. Meministis
 enim fratres laboris nostri, ac sudoris. No
 te enim ac die, opus facientes, ob id ne
 cui uestrum essemus oneri, praedicaui
 mus apud uos euangelium dei, uos au
 tem testes estis & deus, quibus sancte & iuste,
 & inculpate uobiscum quae credebatis, uersati
 fuimus, quemadmodum nostis, ut erga unum
 quemque uestrum, tanquam pater erga filios suos,
 fuimus affecti, obsecrantes uos & consolantes
 & obtestantes

καὶ μαρτυροῦμενοι εἰς τὸ ὑποπαύσασθαι ὑμᾶς
 ἐξ ἰσχύος τοῦ θεοῦ, τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς
 τὴν αὐτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν, διὰ τοῦ
 τοῦ καὶ ἡμεῖς ἐνχαριστοῦμεθα ὑμῖν διὰ τὴν
 λαίπλητον, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς
 παρ᾽ ἡμῶν τοῦ θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀν-
 θρώπων, ἀλλὰ καθὼς ἔστιν ἀληθῶς, λόγον
 θεοῦ, ὃς καὶ ἐκτελεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστοῖς
 οὐσίμῃ. ἡμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε ἀδελ-
 φοὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, τῶν οὐσῶν ἐν τῇ
 ἰουδαίᾳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ταῦτα
 ἐπέθετε, ἵνα ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλι-
 τῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν
 καὶ τὸν κύριον ἀποκτενάντων Ἰησοῦν, ἵνα
 τοὺς ἰδίους προφήτας, ἵνα ἡμεῖς ἐκδιωχθέν-
 των, ἵνα δεῶν μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πάντων ἀν-
 θρώπων ἐναντίων, καλυπόντων ἡμᾶς, τίς ἐπι-
 νεσί λαλήσῃ, ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπλη-
 ρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε, ἐφθα-
 σε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργή, εἰς τέλος. ἡμεῖς δὲ
 ἀδελφοὶ ἀπορρωτίζοντες ἀπὸ ὑμῶν πρός
 καιρὸν ὤρας, προσώπων, ὃν καρδίᾳ, περισσο-
 τέρως ἐπουνδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν
 ἰδῶν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. διὸ ἠθέλησα μὲν
 εἰσεῖν πρός ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν παύλας ἢ ἅ-
 πας, ἵνα ἴδῃ καὶ ἐνέκοιμι ὑμᾶς ὁ σατανᾶς,
 τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς, ἢ χαρὰ, ἢ σέφανος
 καυχίσεως, ἢ ὄχι καὶ ὑμῶν, ἐμπροσθεν τοῦ
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ αὐτοῦ
 παρουσίᾳ; ἡμεῖς γὰρ ἐσεῖ ἢ δόξα ἡμῶν
 καὶ ἡ χαρὰ, διὸ μὲν ἐσέγοντες ἐυδοκίσα-
 μεν κατὰ κρῆναι ἐν ἀθλίωσι μόνοι, καὶ ἐπέμ-
 ψαμεν ἀμώθειον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ἵνα δι-
 ἀκοινοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ σωεργὸν ἡμῶν ἐν τῷ
 εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ σκεῖσαι ὑμᾶς,
 καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς πρὸς τὴν πίστιν ἡμῶν τῶν
 ἀποστόλων, ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις.
 αὐτοὶ γὰρ οἶδατε, ὅτι εἰς τὸ κείμεθα, καὶ ὅτι
 πρός ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι
 μέλλομεν

& obtestātes ut ambularetis, digne deo,
 qui uocasset uos in suum regnum ac glo-
 riam, quapropter & nos gratias agimus
 deo indefinenter, quod cum acciperetis
 sermonem auditus a nobis, dei, accipi-
 stis, non sermonem hominum, sed sicut
 erat uere, sermonem dei, qui & agit in uo-
 bis credentibus. Vos enim imitatores fa-
 cti estis fratres, ecclesiarum dei, quæ sunt
 in Iudæa, in Christo Iesu, quod eadem
 passi sitis, & uos a proprijs contribuli-
 bus, quemadmodū & ipsi nos a Iudæis,
 qui ut & dominum occiderunt Iesum, &
 proprios prophetas, ita & nos persecuti
 sunt, & deo non placent, & omnibus ho-
 minibus aduersantur, qui obsistunt no-
 bis, ne loquamur gentibus, ut saluentur, ut
 expleat sua peccata semper. Peruenit au-
 tem in illos ira dei in finem. Cæterū nos
 fratres orbatu uobis ad spacium tempo-
 ris, aspectu, non corde, uehementius stu-
 duimus uidere faciem uestram, in mul-
 to desyderio. Quapropter uoluimus ue-
 nire ad uos, ego quidem paulus, & se-
 mel, & iterum, & obstitit nobis Satanas.
 Nam quæ est nostra spes, aut gaudium,
 aut corona gloriationis, an non & uos,
 in conspectu domini nostri Iesu Christi,
 in eius aduentu? Vos enim estis gloria
 nostra & gaudium. Proinde cum non
 amplius ferremus, uisum est nobis, ut
 Athenis resideremus soli, ac misimus
 Timotheum fratrem nostrū, & ministrū
 dei, & adiutorē operis nostri, in euāgelio
 Christi, ut cōfirmaret uos, & cōsolaretur
 uos de fide nostra, ne quisquē turbaretur
 in pressuris his. Nam ipsi nostis, nos in
 hunc usum positos esse. Etem cum apud
 uos essemus, p̄dicebamus uobis fore, ut
 pressuram

III

μέλλοντον ἀλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγγύετο
 Ἐοῖδατε, διὰ τοῦτο καὶ γὰρ μηκέτι σέγωμαι,
 ἐπιμφοῦς εἰς τὸ γινῶναι πλὴν πίσιμ ὑμῶν, μή
 πως ἐπειράσῃ ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κε
 νόμ γῆρηται ὁ κόπος ἡμῶν. Ἄρτι δὲ ἐλθόντι
 τῷ Τιμοθέῳ πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ
 εὐαγγελισσαμένου ἡμῖν πλὴν πίσιμ, καὶ πλὴν
 ἀγάπῃ ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνήμην ἡμῶν
 ἀγαθῶν πάντοτε, ἐπιποδοῦντες ἡμᾶς ἰ
 δεῖν, καθάπερ ἔμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο πα
 ρεκλήθημεν ἀδελφοὶ ἐν ὑμῖν, ἐπὶ πάσῃ τῇ
 ἀλίβῃ, καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν, διὰ τὴν ὑμῶν πίστιν,
 ὅτι ὑμῶν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς σῴσθε ἐν κυρίῳ.

τίνα γὰρ εὐχαριστίαν λαμβάνετα τῷ
 θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ
 τῇ χαρᾷ ἢ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἐμπροσθεν τῆ
 θεοῦ ἡμῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπι
 εῖσιν δ' ἐόμνοι, εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρό
 σωπον, καὶ καταστῆσαι τὰ ὑποθήματα τῆς
 πίστεως ὑμῶν, ἀντὶς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ
 ἡμῶν, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
 κατὰ τοῦτο πλὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς,
 ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος ὑπερῶσα ἔπερισεύ
 σαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάν
 τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ σ
 ρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁ
 γιωσύῃ ἐμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς
 ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗ
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων
 αὐτοῦ. τὸ λοιπὸν οὖν ἀδελφοὶ ἐρωτῶμεν
 ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ ἸΗΣΟΥ.
 καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν, τὸ πῶς δεῖ
 ὑμᾶς ποιεῖν παρὰ τὸν ἀρέσκον θεῷ, ἵνα πε
 ρισεύητε μάλλον. οἶδατε γὰρ, τίνας παραγ
 γελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου ἸΗ
 ΣΟΥ. τοῦτο γὰρ ὄβρι δέλγμα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγι
 ασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορ
 νείας, εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦ
 ος κτᾶσθαι ἐν ἁγιάσμῳ καὶ ἡμῇ, μή ἐν πά
 ρει ἐπιθυμίας

pressuram pateremur, quemadmodum
 & euenit, & nostis. Quapropter & ego
 nō amplius ferens, nisi ad hoc ut cogno
 scerem fidē uestrā, ne quo pacto tēraffet
 ille qui tentat, & inanis factus esset labor
 noster. Nup̄ autē cū uenisset Timotheus
 ad nos a uobis, & annūciaffet nobis fidē
 ac dilectionē uestram, & quod habeatis
 memoriā nostri bonā semper, desideran
 tes nos uidere, quemadmodū & nos uos,
 Idcirco cōsolationē accepimus fratres no
 mine uestro, i omni pressura & necessita
 te nostra, per uestrā fidē. Quoniā nunc ui
 uimus, si uos statis in dño. Quā em̄ gra
 tiarum actionē possumus deo repende
 re de uobis in omni gaudio, quod gaude
 mus propter uos in cōspectu dei nostri,
 nocte ac die, supra modum orantes, ut ui
 deamus uestram faciem, & suppleamus
 quæ defunt fidei uestræ. Ipse uero deus
 & pater noster, & dñs noster Iesus Chri
 stus, dirigat uiam nostrā ad uos, uos autē
 dominus abundantes & exuberantes fa
 ciat, mutua inter uos charitate, & in oēs,
 quemadmodum & nos in uos, ut confite
 met uestra corda, irreprehensibilia in san
 ctimonia, coram deo & patre nostro, in
 aduentu domini nostri Iesu Christi, cū
 oibus sanctis ei⁹. Quod superest igit̄ fra
 tres, rogamus uos & adhortamur in do
 mino Iesu, quemadmodum accepistis a
 nobis, quomodo oporteat uosambu
 lare, & placere deo, ut abundetis magis.
 Nostis em̄, quæ præcepta dederim⁹ uo
 bis, per dñm nostrū Iesum. Hæc enim
 est uoluntas dei, sanctificatio uestra, ut
 abstinēatis a fornicatione, & sciat unus
 quisq; uestrum suum uas possidere, in
 sanctificatione, & honore, non in affe
 ctu con

δε ἐπιθυμίας, καθάπερ ἡ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ εἰδὸς
 τὰ τὸν θεόν, τὸ μὴ ὑπερβαίνεμεν ἢ πλεονεκτεῖν
 ἐν ἑστέρι πράγματι τὸν ἀδελφόν αὐτῶν, διότι
 τὸ ἰκδικεῖς ὁ κύριος περὶ πάντων τούτων,
 καθὼς ἡ προσέταται ἐμῶν ἢ μαρτυροῦμεν
 ἑαυτοῦ ὅτι ἐκάλεισε ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσί-
 σιαι, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῶ, τοιγούτων ὁ ἀθετῶν
 οὐκ ἀνθρώπων ἀθετῶν, ἀλλὰ τὸν θεόν τὸν δὲ
 δοῦναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτῶν εἰς ἡμᾶς.
 περὶ δὲ φιλίας, οὐ χρεῖα ἔχετε
 γράφει ἐμῶν, αὐτοὶ γὰρ ἡμεῖς δεοῦμεν ἵνα
 τοὶ εἰς εἰς τὸ ἀγαπᾶμεν ἀλλήλους, ὅτι ποι-
 εῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς, τοὺς
 ἐν ὅλῃ τῇ μακεδονίᾳ, παρακαλοῦμεν δὲ ὑ-
 μᾶς ἀδελφοὶ περιστέμεν μᾶλλον ὅτι φιλο-
 τιμέως, ἢ συχάζεσθε ὅτι πράξαμεν τὰ ἴδια, ὅτι
 ἐργάζεσθε τὰ ἴδια χερσὶν ὑμῶν, καθὼς
 ἐμῶν ἠρώμεθα, ἵνα περιπατῆτε ἐν ἡ-
 μῶν ἡσυχίᾳ, ὅτι μὴ εἰς χρεῖα
 ἔχητε. οὐ δὲ λωπὸν ὑμᾶς ἀγνοεῖτε ἀδελ-
 φοὶ περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπώ-
 σθε, καθὼς ὅτι οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλ-
 πίδα, εἰς τὸ πιστεύομεν, ὅτι ἰησοῦς ἀπέθανεν
 ὅτι ἀνέστη, ὅντως ὅτι θεὸς τοὺς κοιμηθέντας
 διὰ τοῦ ἰησοῦ ἀξίως αὐτῶν. τοῦτο γὰρ
 ἐμῶν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ
 ζῶντες οἱ περιλαπόμενοι εἰς πᾶν παρρησί-
 αμ τοῦ κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοι-
 μηθέντας, ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσμα-
 τι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπι-
 γῃ θεῶν, καταβήσεται ἀπὸ οὐρανοῦ, καὶ οἱ νε-
 κροὶ ἐν χριστῷ ἀναστήσομαι πρῶτον, ἵ-
 πτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλαπόμενοι,
 ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγσόμεθα ἐν νεφέ-
 λαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ
 ὄντως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἔσομεθα.

Ὡς παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς
 λόγοις τούτοις. περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ
 τῶν καιρῶν ἀδελφοὶ οὐ χρεῖα ἔχετε ὑ-
 μῖν γράφει.

etu concupiscentia, quemadmodum & gen-
 tes, quae non nouerunt deum, ne quis op-
 primat ac fraudet in negotio fratrem suum,
 propterea quod ultor est dominus, de omni-
 bus his, quemadmodum & ante diximus
 uobis, & testificati sumus. Non enim uo-
 cauit nos deus immunditiae causa, sed in
 sanctificatione. Proinde qui reijcit, non re-
 ijcit hominem, sed deum, qui dedit spiri-
 tum suum, sanctum in uos. Caterum de
 fraterna charitate, non necesse habetis, ut
 scribam uobis, ipsi namque diuinitus do-
 cti estis, ut diligatis uos inuicem. Nam &
 facitis hoc erga cunctos fratres, qui sunt
 in tota Macedonia. Obsecramus autem
 uos fratres, ut abundetis magis, & in hoc
 incumbatis, ut quieti sitis, & agatis res pri-
 uas, & operemini proprijs manibus ue-
 stris, sicuti uobi spræcepimus, ut ambule-
 tis honeste, erga extraneos, & nulla re uo-
 bis sit opus. Caterum nolo uos ignorare
 fratres, de ijs qui dormiunt, ne doleatis,
 quemadmodum & ceteri non habentes
 spem. Nam si credimus, quod Iesus mor-
 tuus est, & resurrexit, sic & deus eos qui dor-
 miunt, per Iesum adducet cum illo. Hoc
 enim uobis dicimus in uerbo domini, quod
 nos qui uiuimus & relinquimur in adue-
 tum domini, nequaquam praeueniemus eos
 qui dormiunt. Quonia ipse dominus in
 hortatu, & uoce archangelii, & in tuba dei
 descendet de caelo, & mortui in Christo
 resurgent primum, deinde nos qui uiui-
 mus, qui relinquimur, simul cum illis, ra-
 piemur in nubibus, in occursum domini
 in aera, & sic semper cum domino erimus.
 Proinde consolemini uos mutuo in uer-
 bis his. Porro de temporibus, & articu-
 lis temporum fratres, non est opus, ut uo-
 bis scribam.

μήν γραφίδι. αυτοί γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε,
 ὅτι ἡμέρα κυρία, ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, οὕτως
 ἔρχεται. ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη καὶ ἀσφα-
 λεια, τότε ἀφινιδίωσ' αὐτοῖς ἐφίσταται ὁ λεηθρὸς
 ὡσπερ ἡ ὠδὴ τῆ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ
 ἐκφυγῶσιν. ἡμεῖς δὲ ἀδελφοὶ οὐκ ἔσε-
 ἐν σκοτει, ἵνα ἡ ἡμέρα ἡμᾶς ὡς κλέπτης κα-
 ταλάβῃ. πάντες ἡμεῖς ἦοι φωτός ἔσε, καὶ
 ἦοι ἡμέρας, οὐκ ἔσμεν νυκτός οὐδὲ σκοτους.
 ἄρα οὐ μὴ καθένδωμεν ὡς καὶ οἱ λιποῖ,
 ἀλλὰ γρηγοροῦμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καὶ
 δένδοντες, νυκτός καθένδουσι, καὶ οἱ μεθυσ-
 σκόμενοι, νυκτός μεθύουσι. ἡμεῖς δὲ ἡμέ-
 ρας ὄρντες, νήφωμεν, ἐμδυσάμενοι θώρακα
 πίσεως καὶ ἀγάπης. Ἐ περικεφαλαίαν, ἑλ-
 πίδα σωτηρίας, ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς
 εἰς ὀργὴν, ἀλλ' εἰς περισοίσιμ σωτηρίας,
 διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τοῦ
 ἀπθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔιτε γρηγοροῦ-
 μεν, ἔιτε καθένδωμεν, ἅμα σαὺ αὐτῶ ζήσω-
 μεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ δικοι-
 δομαῖτε ἕξ ἑαυτῶ ἕνα καθὼς καὶ ποιῆτε. Ερω-
 τῶμεν δὲ ἡμᾶς ἀδελφοὶ, εἰδέναι τοὺς κοπι-
 ῶντας ἐν ἡμῖν, καὶ προϊσαμένους ἡμῶν ἐν
 κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ἡμᾶς, καὶ ἡγεῖσθ' αὐ-
 τοὺς ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔξ-
 γον αὐτῶν, εἰρηνένη ἐν αὐτοῖς. παρακα-
 λοῦμεν δὲ ἡμᾶς ἀδελφοὶ, νουθεῖτε τοὺς ἀ-
 τάκτους, παραμυθεῖτε τοὺς ὀλιγοψύχους
 ἀντέχεστε ἢ ἀδενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς
 πάντας, ὀρᾶτε, μήτι κακὸν ἀντὶ κακοῦ
 τινὶ ἀποδῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώ-
 κετε. Ἐ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας, πάν-
 τοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε,
 ἐν παντὶ ἐυχαρισθεῖτε. τοῦτο γὰρ θέλημα
 θεοῦ, ἐν Χριστῷ ἸΗΣΟΥ εἰς ἡμᾶς, ἡ πνεῦ-
 μα μὴ σβέννυτε. προφητίαν μὴ ἴξου-
 δεμεῖτε. πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν
 κατέχετε, ἀπὸ παντὸς εἰδους πονηροῦ
 ἐπέχεσθε

bis scribam. Ipsi enim plane scitis, quod
 dies ille domini, ut fur in nocte, ita ventu-
 rus sit. Cum enim dixerint, pax, & tuta
 omnia, tunc repentinus eis imminet inte-
 ritus, sicuti dolor partus, mulieri pregnā-
 ti, & nō effugiēt. at uos fratres, nō estis i te-
 nebris, ut dies ille uos tāc̄ fur opprimat.
 Omnes uos filij lucis estis, & filij diei. Nō
 sumus noctis, neq; tenebrarū. Proinde,
 ne dormiamus, sicut & ceteri, sed uigile-
 mus & sobrii simus, nam qui dormiunt,
 nocte dormiunt, & qui inebriantur, no-
 ctu sunt ebrii. At nos qui sumus diei, so-
 brii simus, induiti thoracem fidei, & chari-
 tatis, & galeam spem salutis. Quoniā nō
 posuit nos deus in iram, sed in acquisitio-
 nem salutis, per dominum nostrum Ie-
 sum Christum, qui mortuus est pro no-
 bis, ut siue uigilemus, siue dormiamus, si-
 mul cum illo uiuamus. Quapropter ad-
 hortemini uos mutuo, & edificetis sin-
 guli singulos, sicut & facitis. Rogamus
 autem uos fratres, ut agnoscatis eos, qui
 laborāt in uobis, & qui præsunt uobis in
 domino, & admonent uos, ut habeatis il-
 los in summo precio in charitate, propter
 opus illorum, pacem habete cū illis. Ob-
 secramus autem uos fratres, monete inor-
 dinatos, consolamini pusillanimes, suble-
 uate infirmos, lōganimes estote erga om-
 nis. Videte, ne quis malū pro malo cui-
 piam reddat, sed semper quod bonū est
 sectamini, & erga uos inuicē, & erga om-
 nis. Semper gaudete, indefinenter ora-
 te, in omnibus gratias agite. Hac em̄ est
 uoluntas dei, in Christo Iesu erga uos.
 Spiritum ne extinguatis, prophetias ne
 aspernamini. Omnia probate, quod bo-
 num fuerit tenete. Ab omni specie mala
 abstinete

ἀπέχεσθε. αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς φησὶ εἰρήνης, ἀγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τηρηθεῖν. ὡς δὲ ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὁσὶ καὶ ποιήσα. ἀδελφοί προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν, ἀσπασάθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ, ὃς ἐκίω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωθῆναι πᾶσι ἐπιστολῶν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετ' ὑμῶν. ἀμήν.

abstinet. Ipse autem deus pacis sanctificet uos totos, & integer uester spiritus, & anima & corpus, ita ut in nullo possitis culpari, in aduentu domini nostri Iesu Christi seruet. Fidelis est qui uocat uos, qui & faciet. Fratres, orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro uos per dominum, ut legatur hæc epistola omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri Iesu Christi sit uobis cum. Amen.

Scripta fuit ex Athenis.

Πρὸς Θεσσαλονικίς πρώτη
ἐγγράφη ἀπὸ ἀθηνῶν

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

TΑΥΤΩ ΕΠΙΣΤΕΛΛΑ ΑΠΟ ΘΕΩΜΕΣ, ἢ ΔΕ ΠΡΟΦΑΣΙΣ ἢ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΥΤΗ. ΤΙΝΕΣ ΑΠΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΤΑΚΤΟΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΙ, ΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΑΦΗΡΩΣΑΖΟΝ, ὡς ἴδῃ φησὶ παρουσία τοῦ κυρίου ἐν σάσῃ, ἠπάτων δὲ τούτους ἀκούοντας, ὡς τοῦ ἀποστόλου τοῦτο δὴ κλοῦντο, καὶ ὑπὸ πνεύματος ἀκούσαντες. ταῦτα τοίνυν μαθῶν ὁ ἀπόστολος, γράφει πᾶσι ἐπιστολῶν, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται πᾶσι τῶν αὐτῶν ἀνακρίνουσα, καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐκαυχᾶτο, τὰς δὲ ψυχὰς γενναίως ὑποφέρουσι διὰ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ. καὶ παραμυθῆται δὲ αὐτούς ὡς ἐσομένης ἐκδικίας παρὰ τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν αὐτῶν ἐκδικησάντων. ἔπειτα περὶ φησὶ παρουσίας τοῦ σωτήρος διδάσκει, μηδενὶ αὐτοῦσ πεῖθεσθαι. μηδὲ δουροῦσθαι αὐτοῦσ μὴ τε διὰ πνεύματος, μὴ τε ὡς αὐτοῦ γράφαντος, μηδὲ ὅλων νομίζουσ ἴδῃ παρῆναι αὐτήν. μὴ γὰρ πρότερον ἴσθαι αὐτήν, ἐὰν μὴ ἡ ἀποσασία πρῶτον ἔλθῃ, καὶ μετ' αὐτήν ὁ ἀντίχριστος, ὃ ἦδὲ φησὶ ἀπωλείας, ὡς πᾶσι παρουσίᾳ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους κατ' ἐνεργεσίαν τοῦ σατανᾶ ἑσθαι σημαίνει, ἵνα παραινέσας αὐτοῖς σηκῶν γενναίως καὶ κρατῆν τὰς παραδόσεις, αἷ ἐδιδάχθωσ παρ' αὐτοῦ παρὰ γὰρ ἔλλα μὴδὲ μίαν κοινωνίαν ἔχουσ μετὰ τῶν ἀτάκτων, ἀλλὰ ἀποβάλλουσ αὐτούσ. εἶναι γὰρ καὶ περιέργους καὶ πλάνους ἐδῆλωσε τοῖς τοιοῦτοις, καὶ κατόλου δὲ παρήγγαλε τὸν μὴ ὑπακούοντα τοῖς λόγοις αὐτοῦ, τοῦτο ἀποσασάγωγον γίνεσθαι, καὶ λοιπὸν ἐπευξάμενος αὐτοῖς εἰρήνην, τελοῖ πᾶσι ἐπιστολῶν, τὸν ἀσασμόν τῇ ἰδίᾳ χαρὶ χράσας, ὅπερ σηκῶν εἶναι πᾶσι ἐπιστολῆσ δὲ δῆλωκε.

ARGUMENTVM

AD Thessalonicenses secundā scribitur epistolam apostolus, & notum facit eis de temporibus nouissimis, & de aduersarij detectione. Scribit hæc epistolam ab Athenis per Titum diaconum & Onesimum acolytū.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

AD THESSALONICENSIS
EPISTOLA SECUNDA

ΑΥΛΟΣ ἢ σιλουανός ἢ τι-
 μόθεος, τῆ ἐκκλησίᾳ θεσσα-
 λονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν
 ἢ κυρίῳ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩ.
 χάρις ἡμῖν ἢ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν,
 ἢ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. εὐχαριστοῦμεν ὀφεί-
 λομεν ᾧ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν ἀδελφοί
 καθὼς ἀξιόμ' ἐσμεν, ὅτι ὑπεραυξάνη ἡ πίστις
 ὑμῶν, ἢ πλεονάζη ἡ ἀγάπη ἐν ὑμῖν πρὸς πάν-
 τ' ὑμῶν ἐν ἀλλήλοις, ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν
 καυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς θεοῦ ὑπερ-
 φύλλοι ὑπομονῆς ὑμῶν ἢ πίστεως, ἐν πάσι τοῖς
 διωγμοῖς ὑμῶν, ἢ ταῖς θλίψεσιν αἵς ἀνέ-
 χεσθε, ἐν δόξῃ καὶ δικαιοῦς κρίσεως τῆς θεοῦ,
 εἰς τὸ κατὰξιοθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τῆς θεοῦ
 ὑπερῆς ἢ πάσης ἐπιπέρας δικαιοῦς παρὰ
 θεοῦ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς
 ἀλλήλους, ἢ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἀνεσιμ-
 μεῖν ὑμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου ἸΗ-
 ΣΟΥ ἀπὸ οὐρανοῦ, μετὰ γέλων δυνάμεως ἀν-
 τῆς, ἐν πυρὶ φλοῦδος, ὃ ἰδόντος ἐκδίκουσι τοῖς
 μὴ εἰδόνσι θεόν, ἢ τοῖς μὴ ὑπακούσιν τῷ εὐ-
 αγγελίῳ τῆς κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃι τι-
 νες δίκην τίσουσιν, ὄλεθρον αἰώνιον, ἀπὸ προσώ-
 πους κυρίου, ἢ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτῆς, ὅταν
 ἔλθῃ ἐν δόξῃ αὐτῆς ἐν τοῖς αἰσίοις αὐτῆς, ἢ θαυ-
 μαδιῶναι ἐν πάσι τοῖς πιστεύουσιν, ὅτι ἐπι-
 στεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῇ ἡ-
 μέρᾳ ἐκείνῃ, εἰς ἃ ἢ προσευχόμεθα πάντοτε
 περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὃ θεὸς
 ἡμῶν

PAULUS, & SYLVANUS, & Ti-
 motheus, ecclesiae Thessalo-
 nicensium, in deo patre no-
 stro, & domino Iesu Chri-
 sto. Gratia sit uobis & pax, a deo patre
 nostro, & domino Iesu Christo. Gratias
 agere debemus deo semper de uobis fra-
 tres, ut par est, quod uehementer augetur
 fides uestra, & exuberat mutua uestra
 omnium charitas, cuiusque in alterum, adeo
 ut nos ipsi in uobis gloriemur in ecclesijs
 dei, de tolerantia uestra, & fide, in omni-
 bus persecutionibus uestris, & afflictio-
 nibus, quas sustinetis, documentum iu-
 sti iudicij dei, in hoc ut digni habeamini
 regno dei, pro quo & patimini. Siquidem
 iustum est apud deum, reddere ijs qui af-
 fligunt uos afflictionem, & uobis qui af-
 fligimini relaxationem nobiscum, cum re-
 uelabitur dominus Iesus de caelo, cum an-
 gelis potentiae suae, in incendio flammae,
 qui dat ultionem ijs, qui non nouerunt
 deum, & qui non obediunt euangelio do-
 mini nostri Iesu Christi, qui poenam luent,
 interitum aeternum, a facie domini, & a
 gloria fortitudinis illius, cum uenerit, ut
 glorificetur in sanctis suis, & admirabi-
 lis fiat in omnibus credentibus, quod fi-
 des habita sit testimonio nostro erga uos,
 in die illo, ad quod & oramus semper p-
 uobis, ut uos dignetur uocatione deus
 noster

ἡμῶν, ἵνα πληρώσῃ πᾶσα ἐνδοκίαν ἀγα-
 θωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει, ὅ-
 πως ἐνδοξαδοῖ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ κα-
 τὰ τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ. Ερωτῶμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί ὑπερ-
 παρυσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτὸν, εἰς τὸ
 μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοῦ,
 μήτε θροῦσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε
 διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπίσολῆς ὡς δὴ ἡμῶν,
 ὡς ὅτι ἐνέσκηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ. μὴ
 τις ὑμᾶς ὀξυπατήσῃ κατὰ μὴδ' ἓνα ἄρτιον,
 ὅτι ἢ μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποκάλυψις πρώτη, καὶ
 ἀποκαλυφθῇ ὁ ἀνθρώπος τοῦ ἁμαρτίας, ὁ ὢν
 ἐστὶ ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρό-
 μμος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν, ἢ σέβασ-
 μα, ὡς ἐαυτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ὡς δε-
 ῶν καθίσει, ἀποδοκνῶντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ
 θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς
 ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν, καὶ νῦν τὸ κατέχωρ,
 οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι. αὐτὸν ἐν
 τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἡδὲ
 κρυπταῖς τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχωρ
 ἄρτι ἔως ἐκ μέσου γένηται, καὶ τότε ἀποκα-
 λυφθῆσιν ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῷ
 πνεύματι καὶ σώματι αὐτοῦ, καὶ καταργήσιν τὴν ἐ-
 πιφανίαν τῆς ἡγεσίας αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἡγεσία κα-
 τ' ἐπίστασιν τῆς σατανᾶ ἐν πᾶσι δυνάμει καὶ σημεί-
 οισι, καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ καὶ ἀ-
 δυνείᾳ ἐν τοῖς ἀπληθύνουσιν, ἀνθρώπων τῶν ἀτάκτων
 καὶ ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο, εἰς τὸ σωθῆναι ἀν-
 τὸν, καὶ διατρεπέμεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνεργῶν
 πλάνης, εἰς τὸ πειθεῖν αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα
 κερθῶσι πάντες οἱ μὴ πισεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ,
 ὡς ἠέδυσαντες τῇ ἀδικίᾳ. ἡμεῖς δὲ ὁ-
 φιλομεν ἐυχασθῆναι τῷ θεῷ πάντες περὶ ὑμῶν
 ἀδελφοί ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι ἐίλετο
 ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἀγιασμῷ
 πνεύματος

nofter, & compleat omne bonum pro-
 positum bonitatis, & opus fidei in poten-
 tia, ut illustretur nomē domini nostri Ie-
 su Christi in uobis, & uos in illo, iuxta
 gratiā dei nostri & domini Iesu Christi.

Rogamus autē uos fratres, per aduen- II
 tum domini nostri Iesu Christi, & nostri
 aggregationem in illū, ne cito dimouea-
 mini a mēte, neq; turbemini, neq; per spi-
 ritum, neq; per sermonem, neq; per epi-
 stolam, tanq̄ per nos missam, quasi in-
 stet dies Christi, ne quis uos decipiat ul-
 lo modo, quoniam nisi uenerit defectio
 primū, & reuelatus fuerit homo ille pec-
 cati, filius perditionis, qui est aduersari-
 us, & effertur aduersus omnem, qui dici-
 tur deus aut numen, adeo ut in tēplo dei
 sedeat, ostentans seipsum esse deum. An
 non meministis, quod cum adhuc essem
 apud uos, hæc dixerim uobis? Et nunc
 quid detineat scitis, nempe, ut ille reuele-
 tur in suo tempore. Nam mysteriū nūc
 agit iniquitatis, tantum qui tenet, in præ-
 sentia tenet, donec e medio tollat, & tunc
 reuelabitur iniquus ille, quem dominus
 conficiet spiritu oris sui, & abolebit appa-
 ritione aduentus sui, cuius est aduentus
 secundum operationem satanæ, in omni
 potentia, & signis, & prodigijs mendacijs,
 & in omni deceptioe iniusticiæ, in ijs qui
 pereunt, pro eo quod dilectionē uerita-
 tis non receperunt, in hoc ut salui fierent.
 & propterea mittet illis deus efficaciam illu-
 sionis, ut credant mendacio, ut iudicetur
 omnes qui non crediderunt ueritati, sed
 approbauerunt iniusticiam. Nos autem
 debem⁹ gratias agere deo semper de uo-
 bis fratres dilecti a dño, qd' elegerit uos
 deus ab initio in salutē, in sanctificatione
 k 3 spiritus

πνεύματος, καὶ πίσει ἀληθείας, εἰς ὃ ἐκάλε
 σεν ὑμᾶς διὰ τῆς εὐαγγελίᾳς ἡμῶν, εἰς περι-
 ποίησιν δόξης τῆς κυρίου ἡμῶν **ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-**
ΣΤΟΥ. ἄρα οὖν ἀδελφοί, εἰρήνη καὶ κρατερε-
 τὰς πρὸς ἁσθεῖας ἅς ἐδίδαχθητε, εἴτε διὰ λό-
 γου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν, αὐτὸς δὲ ὁ κύ-
 ριος ἡμῶν **ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ** καὶ ὁ θεὸς καὶ πα-
 τὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καὶ δούς πα-
 ράκλησιν αἰωνίαν, Ἐλπίδα ἀγαθῶν ἐν
 χάριτι. Πρὸς ἀκαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ
 σκεῖξαι ὑμᾶς ἐν παντὶ λόγῳ Ἐργω ἁ-
 θῶ. τὸ λοιπὸν, προσένηχεθε ἀδελφοί πρὸς ἡ-
 μῶν, ἵνα ὁ λόγος τῆς κυρίου τρέχη Ἐδοξάζη-
 ται, καθὼς Ἐ πρὸς ὑμᾶς, Ἐ ἵνα ξυδῶμεν
 ἀπὸ τῆς ἀπόπτωρ Ἐ πονηρῶν ἀνθρώπων. οὐ
 ἔ πάντων ἡ πίσις, πισὸς δὲ ἐσμὲν ὁ κύριος,
 ὃς σκεῖξαι ὑμᾶς, Ἐ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
 πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἂν πρὸς
 ἐλλομεν ὑμῖν, καὶ ποιῆτε Ἐ κησέτε, ὃ δὲ
 κύριος κατευδῶναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς
 πῶν ἀγάπῳ τῆς θεῶ. καὶ εἰς τὴν ἑνωμονίαν τῆς
ΧΡΙΣΤΟΥ. παραστῆλομεν ἡ ὑμῖν ἀδελφοί,
 ἐν ὀνόματι τῆς κυρίου ἡμῶν **ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**
 εἰλεῖσθαι ὑμᾶς ἀπὸ πάντων ἀδελφῶν ἀτάκ-
 τως πρὸς ἀπίστον, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν
 πρὸς ἔλαβον παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ δὲ οἶδατε, πῶς δὲ
 μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακῆσαμεν ἐν ὑμῖν
 οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐλάβομεν πρὸς τινὲν Ἐ, ἀλ-
 λ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, μύκτα καὶ ἡμέ-
 ραν ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρεῖ-
 σαι τίνα ὑμῶν. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν δευ-
 σίαν ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπωσιν δῶμεν ὑμῖν
 εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν
 πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρεγγέλομεν ὑ-
 μῖν, ὅτι εἴτις οὐ δεῖλα ἐργάζεσθαι, κα-
 λὲ ἐδιέτω. ἀκούομεν γὰρ τινὰς περι-
 πατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀκάκτως κα-
 δὲ ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζο-
 μένους. τοῖς δὲ τοιούτοις παραστῆ-
 λομεν

spiritus. & fide ueritatis, ad quod uoca-
 uit uos per euangelium nostrum, in ac-
 quisitionem gloriae domini nostri Iesu
 Christi. Itaque fratres stete, & tenete tra-
 ditiones quas didicistis, siue per sermonē,
 siue per epistolam nostram, ipse uero
 dñs noster Iesus Christus, & deus, & pa-
 ter noster, qui dilexit nos, & dedit conso-
 lationem aeternam, & spem bonam in
 gratia, consoletur uestra corda, & stabi-
 liat uos in omni fermōe & opere bono.
 Quod superest, orate fratres pro nobis,
 ut sermo domini currat & glorificetur, si-
 cut & apud uos, & ut eripiamur ab ab-
 surdis & peruersis hominibus. Non enim
 omnium est fides, sed fidelis est dñs, qui
 stabiliet uos, & custodiet a malo. Confi-
 dimus autē in domino de uobis, quod
 quae praecipimus uobis, & facitis, & facie-
 tis. Porro dominus dirigat uestra corda
 in dilectionē dei, & in expectationē Chri-
 sti. Denunciamus autē uobis fratres, in
 nomine dñi nostri Iesu Christi, ut sub-
 ducatis uos ab omni fratre, qui inordi-
 nate ambulat, & nō iuxta traditionem,
 quam accepit a nobis. Nam ipsi scitis,
 quomodo oporteat imitari nos, quoni-
 am nō inordinate gessim⁹ nos inter uos,
 neque gratis panē accepim⁹ a quoquā, sed
 in labore & sudore, nocte dieque faciētes
 opus, ad hoc, ne cui uestrū essem⁹ onerū.
 Nō quod id nobis nō liceat, sed ut nosi-
 metipsos formā exhiberemus uobis ad
 imitandum nos. Etenim cū essemus apud
 uos, hoc praecipiebamus uobis, quod si quis
 nollet operari, is nec ederet. Audim⁹ enim
 quosdā ambulantes inter uos inordina-
 te, nihil operis faciētes, sed curiose agen-
 tes. Iis autē qui sunt istiusmodi, denuncia-
 mus

III

σίω τέκνω ἐν πίσει. Χάρις, ἔλεος, εἰρήνη, ἀπὸ
 θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 τοῦ κυρίου ἡμῶν, καθὼς ἤρξατο σε προσ-
 μῆναι ἐν ἐπιστολῇ, πορευθὲς εἰς μακε-
 δονίαν, ἵνα παραγγείλης τοῖς μὴ ἕτεροδι-
 δασκαλῶν, μηδὲ προσέχευ μύθοις καὶ γε-
 νεαλογίαις ἀπεράντοις, αἰτίνες ζητήσεις
 ἄρχουσι μάλλον, ἢ οἰκοδομίαν θεοῦ τῆν
 πίσει. τὸ δὲ τέλος ἐστὶν παραγγελίας ὅτιν,
 ἀγάπην ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ σωθεύ-
 σεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου.
 Ἐρ τινὲς ἀσοχίσαντες, διετράπησαν εἰς
 ματαιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδι-
 δάσκαλοι. μὴ νοοῦντες, ἀ λέγουσι, μὴ
 τε περὶ τινῶν διαβεβαιούται. οἶδαμεν
 δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἔάν τις αὐτῷ νο-
 μίμως ᾄδῃται. εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίω νό-
 μῳ οὐ κέεται, ἀνόμοιοι δὲ καὶ ἀνυποτάκ-
 τοις ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ
 βεβήλοις, πατρολώαις, καὶ μητρολώ-
 αις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενοκοί-
 ταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσαις, ἐπιόρ-
 κοῖς, καὶ εἰ τὶ ἕτερον τῆ ὑγιαινούσης δι-
 δασκαλίας ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέ-
 λιον ἐστὶν δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπι-
 στεύδην ἐγώ. καὶ χάρις ἔχω τοῦ ἐν
 θωαμώσαντι με ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΟΥ τοῦ κυ-
 ρίου ἡμῶν, ὅτι πίσος με ἠγάπησεν, δι-
 κῶς εἰς διακονίαν, τὸν πόρνον ὄν-
 τα βλάσφημον καὶ διώκτην, καὶ ὑβρι-
 στήν, ἀλλὰ καὶ ἠλεήτην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα,
 ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερπελώνασε ἡ χάρις τοῦ κυρίου
 ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης, τῆς ἐν
 ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΩ. Πισὸς ὁ λόγος, καὶ
 πάσης ἀποδοχῆς ἄξιός, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ
 ἸΗΣΟΥΣ ἠλθεν εἰς τὸ κόσμον ἁμαρτωλοὺς
 σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ, ἀλλὰ διὰ τὸ
 ἠλεήθην, ἵνα ἐμοὶ πρῶτος ἐνδείξηται ἸΗ-
 ΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν,
 πρὸς ὑπο-

no filio Iſide, Gratia, misericordia, pax,
 a deo patre nostro, & dño Iesu Christo,
 dño nostro. Quēadmodū rogavi te, ut
 remaneres Ephesi, cū p̄ficiscerer in Ma-
 cedoniā, ita facito, ut denunciēs q̄busdā,
 ne diuersā sequātur doctrinā, nec atten-
 dant fabulis & genealogijs nūq̄ finien-
 dis, q̄ q̄stiones p̄bent magis q̄ aedifica-
 tionem dei in fide. Porro finis p̄cepti,
 est charitas de puro corde, & conscien-
 tia bona & fide non simulatā, a quibus
 quod aberrarunt quidam, deflexerunt
 ad uaniloquium, uolentes esse legis do-
 ctōres, nō intelligentes quæ loquuntur,
 neq; de quibus asseuerant. Scimus autē
 qd̄ bona sit lex, si quis ea legitime uta-
 tur, sciens illud, quod iusto lex nō sit po-
 sita, sed iniustis, & inobsequentibus, im-
 p̄ijs & peccatoribus, irreuerentibus & p̄-
 phanis, patricidis, & matricidis, homici-
 dis, scortatoribus, masculorum concubi-
 toribus, plagiarijs, mendacib⁹, periurjs,
 & si quid aliud est, quod sanæ doctrinæ
 aduersetur, secundum euangeliū gloriae
 b̄ti dei, qd̄ concreditū est mihi, & gratiā
 habeo deo, q̄ me potētē reddidit Chri-
 sto Iesu dño nostro, quia fidelē me iudi-
 cavit, ponēdo in ministeriū, q̄ prius erā
 blasphem⁹, & p̄secutor, & uiolētus, sed
 & misericordiā adept⁹ sū, quod ignorās
 fecerim in incredulitate. Exuberauit autē
 supra modū gratia dñi nostri, cū fide &
 dilectiōe quæ est i Christo Iesu. Certus
 sermo & dignus quē modis oibus ami-
 plectamur, quod Christ⁹ Iesus uenit in
 mundū, ut p̄ctōres saluos faceret, quorū
 primus sū ego. Verū ideo misericordiā
 sū adept⁹, ut i me primo ostēderet Iesus
 Christ⁹ oēm loganimitatē ad exprimē-
 dum

προς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων
πιστεύου ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. τῷ
δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτω, ἀοράτω
μόνῳ σοφῷ θεῷ, τιμὴ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας ᾧ ἂν αἰώνων. ἀμήν.

Τάντιν πλὴν προφητείαν παρατίθεμαι
σοι τέκνον τιμώθει, κατὰ τὰς προαφύσους
ἐπὶ σε προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς
πλὴν καλῆν στρατείαν, ἔχωμ πίσιν καὶ ἀγα-
θῶν σωείδισιν, ἢ μὴ τινες ἀπώσαμενοι περὶ
πλὴν πίσιν ἐναντία γκαμ, ὡμ ἐσιν ὑμέναιος
καὶ ἀλέξανδρος, ὄνε παρέδωκα τῷ σατα-
νᾷ, ἵνα παιδεύωσι μὴ βλασφημεῖν. παρα-
καλῶ οὖν πρώτον, πάντων κοινοδοῦναι δει-
σας, προσευχὰς, ἐν τῆς εὐχαριστίας ὑπὲρ
πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων, καὶ
πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ
ἡσυχίαν εἶσιν διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ
καὶ σεμνότητι. τὸ δὲ καλὸν καὶ ἀπόδεικτον, ἐνώ-
πιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ὅς πάντας
ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, ὅτις ἐπίγνωσιν
ἀληθείας ἐλάβη. εἰς τὸ θεός, εἰς καὶ μεσίτης θε-
οῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀνθρώπος ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΗΣΟΥΣ,
ὁ δὲ ὄντος ἐαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάν-
τῶν μαρτύριον καιροῦ ἰδοίς, εἰς ὃ ἐτίθει
ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω
ἐν ΧΡΙΣΤῳ, ὅν ψυδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν
ἐν πίστι καὶ ἀληθείᾳ. βούλομαι οὖν προσέν-
χεσθαι τοὺς ἀνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαί-
ροντας ὁσίως χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ δια-
λογοῦ. ὡσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν
καταστολῇ κοσμίᾳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σω-
φροσύνης κοσμεῖν ἐαυτὰς, μὴ ἐν πλέγμα-
σιν, ἢ χρυσῶ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῶ
πολυτελεῖ, ἀλλ' ὅτι πρέπει γυναιξί, ἐπα-
γγελουμένης θεοσεβείας δι' ἔργων ἀγα-
θῶν. γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μαρτυρεῖτω
ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. γυναικὶ δὲ
διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, ἀλλ' ἀνθετῶν
ἀνδρῶν

exemplar ijs, qui credituri essent in se,
in uitam æternam. Regi autem sæculo-
rum immortali, inuisibili, soli sapienti deo,
honor, gloria, in sæcula sæculorũ. Amen.
Hoc præceptum commendo tibi fili Ti-
mothee, iuxta prophetias quæ de te præ-
cesserunt, ut milites in eis bonam mili-
tiam, habens fidem & bonam conscien-
tiam, qua repulsa nonnulli, circa fidem
naufragium fecerunt, quorum de nume-
ro est Hymeneus, & Alexander, quos tra-
didi satanæ, ut discant nõ maledicere.

Adhortor igitur, ut ante omnia fiant II
deprecationes, orationes, interpellatio-
nes, gratiarum actiones, pro omnibus
hominibus, pro regibus, & omnibus in
eminentia constitutis, ut placidã ac quie-
tam uitam degamus, in omni pietate &
honestate. Nam hoc bonum est & ac-
ceptum coram saluatore nostro Deo,
qui cunctos homines uult saluos fieri,
& ad agnitionem ueritatis uenire.
Vnus enim deus, unus & mediator dei,
& hominum, homo Christus Iesus, qui
dedit semetipsum precium redemptio-
nis pro omnibus, testimonium temporibus
suis, in quod positus sum ego prece
& apostolus, doctor gentium in fide &
ueritate. Volo igitur orare uiros in om-
ni loco, sustollentes puras manus, absq;
ira & disceptatione. Consimiliter & mu-
lieres in amictu modesto, cum uerecun-
dia & castitate ornare semetipsas, non in
tortis crinibus aut auro, aut unionibus,
aut uestitu sumptuoso, sed quod decet
mulieres, profitentes pietatem per ope-
ra bona. mulier in silentio discat, in om-
ni subiectione. mulieri uero docere non
permitto, neq; autoritatem usurpare in
uiros

ἄνδρος, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ
 πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Ἔβα, καὶ Ἀδὰμ οὐκ
 ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβά-
 σει γέγονε, σωθήσεται δὲ διὰ φηί τεκνογο-
 νίας, ἔὰν μείνωσι ἐν πίσει καὶ ἀγάπῃ καὶ
 ἀγιασμῷ, μετὰ σωφροσύνης. πισὸς ὁ
 λόγος, εἴτις ἐπίσκοπὸς ὀρέγεται, καλοῦ
 ἔργου ἐπιθυμῶν. δὲ ὅτω τὸν ἐπίσκοπον ἀνε-
 πίλητον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νε-
 φάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλοξενον, δι-
 δακτικόν, μὴ πάροιον, μὴ πλῆκτον, μὴ
 ἀχροκρῆδῆ, ἀλλ' ἐπίτηκῆ, ἄμαχον, ἀου-
 λάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστά-
 μονον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ, μετὰ
 πάσης σεμνότητος, εἰδέτις τοῦ ἰδίου οἴ-
 κου προσώου οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας θεῶ
 ἐπιμελήσεται, μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφω-
 θεῖς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δὲ δὲ
 αὐτὸν, καὶ μαρτυρίαν καλῶν ἔχει ἀπὸ
 ἧν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμόν ἐμπέσῃ
 καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. Διακόνους ὡς
 αὐτῶς, σεμνῶν, μὴ διλόγους, μὴ οἶνω πωλ-
 λῶ προσέχοντας, μὴ ἀχροκρῆδῆς, ἔχον-
 τας τὸ μυστήριον φηί πίσεως ἐν καθαρῶ συ-
 νεδήσει, καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶ-
 τον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνεγκλητοὶ ὄν-
 τες, γυναικῶς ὡσανύτως σεμνῶν, μὴ διαβό-
 λους, νυφαλέους, πίσεως ἐν πᾶσι. διάκονοι
 ἔσωσάν, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων κα-
 λῶς προϊστάμενοι, καὶ τῶν ἰδίων οἴκων.

οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, βαθμὸν
 ἑαυτοῖς καλὸν πορῖποιούονται, καὶ πολ-
 λῶ παρρησίαν ἐν πίσει τῇ ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ. ταῦτα σοι γράφω ἐλπίζων
 ἔλθεῖν πρός σε τάχιον. ἔὰν δὲ βραδύων,
 ἵνα εἰδῆς πῶς δὲ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέ-
 φεομαι, ἥτις ἔστι ἐκκλησία θεοῦ ζών-
 τος, σὺλτος καὶ ἰδρυάωμα φηί ἀληθεί-
 ας, καὶ ὁ μολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς
 ἰουστείας

uiros, sed esse in silentio. Adam enim pri-
 or formatus est, deinde Eua, & Adam nō
 fuit deceptus, sed mulier decepta in prae-
 uaricatione fuit. Salua fiet autem per ge-
 nerationem liberorum, si manserint in
 fide & dilectione, & sanctificatione cum
 castitate. Indubitatus sermo. Si quis
 episcopi munus appetit, honestū opus
 desyderat. Oportet igitur episcopū irre-
 hensibile esse, unius uxoris maritū, uigilā-
 tem, sobriū, modestū, hospitalē, aptū ad
 docendū, nō uinolentū, nō percussorē, nō
 turpiter lucri cupidū, sed equū, alienū a
 pugnis, alienū ab auaricia, q̄ suae domui
 bene p̄sit, q̄ liberos habeat in subiectione,
 cū omni reuerētia. Q̄ si quis propriae do-
 mui p̄esse nō nouit, quomodo ecclesiam
 dei curabit. Nō nouiciū, ne inflatus in iu-
 diciū incidat calūniatoris. Oportet autē
 illū & bonū habere testimoniū, ab ex-
 tranecis, ne in probrum incidat, & laque-
 um calumniatoris. Ministros itidem cō-
 positos, non bilingues, sobrios, non
 multo uino deditos, non turpiter lucri
 auidos, habentes mysterium fidei, in pu-
 ra conscientia, atq; hi probentur prius,
 deinde ministrent sic ut nemo possit il-
 los criminari. Vxores similiter mode-
 stas, non calumniosas, sobrias, fidas in
 omnibus. Diaconi sint unius uxoris ma-
 riti, qui liberis recte praesint, & proprijs
 familijs. Nam qui bene ministrauerint,
 gradum sibi bonum acquirunt, & multā
 libertatem in fide, quae est in Christo Ie-
 su. Haec tibi scribo, sperans fore, ut ueniā
 ad te cito. Q̄ si tardius uenero, ut noris
 quomodo oporteat ī domo dei uersari,
 q̄ est ecclesia dei uiuētis, colūna & basis
 ueritatis, & citra cōtrouersia magnum est
 pietatis

III

ἐπιβίαια μυσήριον. θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί,
 κί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὡφθη ἀγγέλοις,
 ἐκηρύχθη ἐν οὐρανῷ, ἐπίστευθη ἐν κόσμῳ,
 ἀνελήθη ἐν δόξῃ. τὸ ἅγιον πνεῦμα ἔρητύωσεν ἡμᾶς,
 ὅτι ἐν ὑσέροις καιροῖς, ἀποσῆσονται τινες
 τὴ πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις
 ἐν διδασκαλίαις δαιμονίω, ἐν ὑποκρίσει
 ψευδογῶν, κεκαυτηριασμένων πλὴν ἰσχύαν
 σωείδου, κωλύοντων γαμῆρ, ἀπέχου
 βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς ἐκτίσεν, εἰς μετάληψιν
 μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνω
 κῶσι πλὴν ἀλήθειαν, ὅτι πᾶν κτίσμα θεῶ,
 καλὸν ἐστὶν ἀπόβλητον, μετὰ εὐχαρι
 στίας λαμβανόμενον. ἀγιάζετη γὰρ διὰ λόγον
 θεῶ καὶ ἐντέλειαν. ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς
 ἀδελφοῖς, καλὸς ἐστὶν διάκονος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ
 ΣΤΟΥ, ὡς ἐφ' ὅμοιος τοῖς λόγοις τὴ πίστεως,
 ἐν τῇ καλῇ διδασκαλίᾳ, ἢ παρεκκοιούθη
 κας, τοῖς δὲ βεβήλους ἐν γραμμάτων μύθους
 παραιτῶν, γυμναζέει σεαυτὸν πρὸς εὐσεβεί
 αν, ἢ ῥωμαϊκὴν γυμνασίαν πρὸς ὀλίγον ἐσιν
 ἀφέλιμος, ἢ δὲ εὐσεβείαν πρὸς πάντα ὡφέλι
 μός ἐστιν, ἐπαγγελίας ἔχουσα ζωῆς τὴ νῦν, ἐν
 τῇ μελλούσης. πιστός ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀπο
 δοχῆς ἀξίος, εἰς τοῦτ' αὐτὸν καὶ κοπιῶμεν ἐν
 ὀνόματι τοῦ κυρίου, ὅτι ἠλπικαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι,
 ὃς ἐστὶ σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα
 πιστῶν. πρὸς ἀγγέλλει ταῦτα ἐν διδασκίᾳ, μηδὲ
 σου φθι νεότητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύ
 ποσ γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀνασρο
 φῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστι, ἐν ἀκί
 νείᾳ. ἕως ἔρχομαι, προσέχε τῇ ἀναγνώσει
 τῆ παρακλήσεως, τῆ διδασκαλίᾳ. μὴ ἀμελήσῃς
 ἐν σοὶ χάρισματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφη
 τίας, μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσ
 βυτερίου. ταῦτα μελέτα, ἐν τοῖς ἰσχύι, ἵνα σου
 ἢ προκοπὴ φανερῆ ἐν πάντι, ἐπεχε σεαυτῷ
 καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε αὐτοῖς, ἵνα πῶ
 ῶν, καὶ σεαυτὸν σώσῃς καὶ τοὺς ἀκούοντας σε.
 πρεσβυτέρους

pietatis mysteriū. De⁹ manifestatus est
 in carne, iustificatus ē in spū, uisus ē ange
 lis, p̄dicatus ē gētib⁹, fides illi habita est ī
 mūdo, receptus est ī gloria. Spūs aut̄ cer
 to loquit̄, qd̄ ī posteriorib⁹ t̄pibus, descī
 scēt̄ quidā a fide attēdētes spiritibus ipo
 storib⁹, & doctrinis dæmonioz, in simu
 latione falsiloquoz, cauterio notatā ha
 bentium conscientīā, prohibentiū contra
 here matrimoniū, iubētiū abstinere a ci
 bis, q̄ deus creauit ad sumēdū cū gratiaz
 actione fidelibus, & ijs qui cognouerunt
 ueritatem, quod quicquid creauit deus,
 bonū sit, & nihil reiiciendū, si cum gratia
 rum actione sumatur. sanctificatur enim
 p̄ uerbū dei, & orationē. De his, si cōmo
 nefeceris fratres, bon⁹ eris minister Iesu
 Christi, enutrit⁹ in sermonib⁹ fidei, & bo
 na doctrina. quā usq; secut⁹ es. . Cæterū
 p̄phanas & aniles fabulas reiice, sed exer
 ce temetipsū ad pietatē. Nā corp̄alis ex
 ercitat̄io, paululū habet utilitatis, at pie
 tas ad oīa utilis ē, ut q̄ p̄missiōes habeta
 uitæ p̄sentis & futuræ. Indubitat⁹ sermo
 dignusq; qui oibus modis accipiat̄. Nā
 in hoc & laboramus & p̄bris afficimur,
 quod spem fixā habemus in deo uiuēte,
 q̄ est saluator oīum hoīm, maxime fide
 lium. Præcipe hæc & doce. nemo tuā iuuē
 tutē despiciat, sed esto forma fideiū, ī ser
 mone, in cōuersatiōe, in dilectiōe, ī spū, in
 fide, in puritate. Donec uenero attēde le
 ctiōi, exhortatiōi, doctrinæ. Ne neglexe
 ris qd̄ ī te est donū, qd̄ datū ē tibi p̄ pphe
 tiā, cū ipositione manuū, autoritate sacer
 dotij. Hæc exerce, in his esto, ut tuus p̄fe
 ctus, manifestat⁹ sit in oibus, attēde tibi
 ipsi, & doctrinæ. Persiste ī his. Nā id si fe
 ceris, teipsū seruabis, & eosq; te audierint.
 Senioremem

III

πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακά-
 λα ὡς πατέρα, νεωτέρῳ, ὡς ἀδελφόν, πρεσ-
 βυτέρῳ ὡς μητέρα, νεωτέρῳ ὡς ἀδελφόν,
 ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ. Χήρας τίμα, τὰς ὄντως χή-
 ρας. εἰδέτις χήρα τέκνα ἢ ἐκγονα ἔχει, μαν-
 θανέτωσαν πρῶτον τὸν ἰδίον οἶκον ἐνσει-
 βῆν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τῆς προγό-
 νοις. τοῦτο γὰρ ἔστι καλὸν καὶ ἀποδεκτὸν
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἢ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμο-
 νομένη, ἢ ληπτικὴ ἐπὶ τὸν θεόν, ἢ προσμέ-
 να τὰς δέκσεις, καὶ ταῖς προσθυγαῖς νυκτὸς
 καὶ ἡμέρας, ἢ δὲ ἀπαταλῶσα, ζῶσα τέθνη-
 κεν. ἢ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι
 ᾖσιμ. εἰδέτις τῶν ἰδίων καὶ μάστιγα τῶν δι-
 κίων ὅν προνοῖ, πῶν πῶσιμ ἤρνηται, ἢ ἐσιμ
 ἀπίστου χείρω. Χήρα καταλεγέσθω, μὴ ἐ-
 λατῆρον ἐτῶν ἐξήκοντα, γεγονῆα ἐνός ἀν-
 δρός γυνή, ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρομέ-
 νη, εἰ ἐτεκνοτρόφισιμ, εἰ ἄζημοδ' ὄχισιμ, εἰ ἀ-
 γίωμ πόδας ἐνίψεν, εἰ διλιθομύλοις ἐπήκει-
 σιμ, εἰ παντὶ ἔρω ἀγαθῶ ἐπικολοῦθησιμ.
 νεωτέρῳ δὲ χήρας παραιτοῦ. ὅταν γὰρ κα-
 τασηκνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμῆν δέ-
 λουσιμ, ἔχουσαι κῆρμα, ὅτι πῶν πρῶτῳ πῶ-
 σιμ ἠθέτησαν. ἅμα δὲ ἢ ἀργαί μανθάνουσιν
 περιττὴ χόμονα τὰς οἰκίας, ὅν μόνον δὲ ἀρ-
 γαί, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ παρρηγοί, λα-
 λούσαι τὰ μὴ δεόντα. βούλομαι οὖν νεωτέ-
 ρας γαμῆν, τεκνογονῆν, οἰκοδεσποτῆν, μὴ
 δὲ μίαν ἀφορμὴν διδόναι τῶν ἀντικειμέ-
 νων, λοιδορίας χάριμ. ἢ δὲ γὰρ τινες ἄζητῶ
 πησαν, ὅπῃσω τοῦ σατανᾶ. ἔτι τις πῶσος,
 ἢ πῶσος ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς,
 καὶ μὴ βαρεῖσθω ἢ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄν-
 τως χήραις ἐπαρκέσῃ. ὅι καλῶς προεσῶπε
 πρεσβύτεροι, διπλῆς τίμησ ἀξιούδωσαν,
 μάστιγα ὅι κοπιῶντες ἐν λόγῳ τῆς διδασκα-
 λίας. λέγει γὰρ ἡ γραφή, βούω ἐλοῶντα ὅν
 ἐμώσῃς, καὶ ἄξιμ ὅ ἐργάτης τοῦ μι-
 στοῦ ἀντῆ

Seniorē ne increpes, sed obsecres ut pa-
 trem. iuniores ut frēs, mulieres natu gran-
 diores, ut matres. Iuniores ut sorores, in
 omni castitate. Viduas honora, q̄ uere ui-
 duæ sūt. Q̄ si qua uidua liberos aut ne-
 potes habet. discant primū ppriā domū
 pie tractare, & uicē repēdere p̄genitorib⁹.
 Hoc em̄ est honestū & acceptū corā deo.
 Porro q̄ uere uidua est & desolata, sperat
 in deo, & p̄seuerat in orationib⁹, & preca-
 tionibus noctu dieq̄. Porro q̄ in delitijs
 uersat, uiuēs mortua est. & hæc p̄cipe, ut
 irrep̄hensibiles sint. Q̄ si qua suis & ma-
 xime familiaribus nō p̄uidet, fidē abne-
 gavit, & est infideli deterior. Vidua alle-
 gatur, nō minor annis sexaginta, q̄ fuerit
 unī⁹ uiri uxor, in operis bonis. hoīm testi-
 monio cōprobata, si filios educauit, si fu-
 it hospitalis, si sanctorum pedes lauit, si
 afflictis subministrauit, si in omni ope-
 re bono fuit assidua. Porro iuniores ui-
 duas reiice. Cū em̄ lasciuire cœperint ad-
 uersus Christū, nubere uolūt, habētes cō-
 dēnationē, qd' primā fidē reijecerint. Si-
 mul aut, & ociosæ discūt circūire domos.
 Nō solū aut ociosæ, uerū etiā garrulæ &
 curiosæ, loquētes q̄ nō oportet. Volo igi-
 tur iuniores nubere, liberos gignere, do-
 mum administrare, nullā occasionē dare
 aduersario, ut habeat maledicēdi causā,
 iam enim nonnullæ deflexerunt, secuta
 satanam. Q̄ si quis fidelis, aut si qua fi-
 delis habet uiduas, suppeditet illis, & nō
 oneretur ecclesia, ut ijs quæ uere uiduæ
 sunt, suppeditet. Qui bene p̄sunt pres-
 byteri, duplici honore digni habeantur,
 maxime ij, qui laborāt in uerbo & doctri-
 na. Dicit em̄ scriptura, boui trituranti, nō
 obligabis os, & dign⁹ est operarius mer-
 cede sua

δεξ αυτην. **¶** Πρεσβυτερον κατηγοριαν μη πρτα
 δεχσ, εκλοσ, ειμη επι δυο η τριων μαρτυρων.
 τους αμαρτανοντας ενωπιον παντων ελεγ
 χε, ινα και οι λοιποι φοβομ εχωσι. Διαμαρ
 τυρομα ενωπιον τω θεου η κυριου ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, και ην εκλεκτων αγγελων, ινα
 ταυτα φυλαξεν χωρις προκριματος, μηδεμ
 ποιων μη προσκλισημ, χειρας ταχειωσ μηδε
 νεπιτιθη, μηδε κοινονη αμαρτιας αλλοθιαισ
 σταν τον αγνον τηρει, μηκετι υδροποτη, αλλ
 οινω ολιγω χρησ, δια τ σωμαχομ σου, η τας
 πυκνας σσ αοθενειας. **¶** ενωμ ανθρωπων αι α
 μαρτια προδηλοι εισι, προαγασαι εις κρι
 σιμ, υσι η επ ακολυθησιμ, ωσαυτως η τα
 καλα εργα προδηλα εστι, **¶** τα αλλωσ εχον
 τα κρυβωαι ου δυνωται. **¶** οσοι εισιμ υπο
 ζυγον δουλοι, τους ιδιους δεωσται, πασθε
 αυθσ εξιουσ η γειθωσαμ, ινα μη το ονομα
 τω θεου **¶** η διδασκαλια βλασφημηται, δι
 δε πωιουσ εχοντες δεωσται, μη καταφρο
 νειτωσαμ, οτι αδελφοι εισιμ. **¶** αλλα μαλλον
 δουλητωσαμ, οτι πωιοι εισι **¶** αγαπητι,
 οι φι ευφρεσιασ αντιλαμβανόμενοι. **¶** ταυ
 τα διδασκε και παρακαλε, ειτιε ετεροδι
 δασκαλσ, και μη προσερχεται υγιανουσι
 λοσιε τρε **¶** κυριου ημων ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
¶ τη κατ ευσεβειαν διδασκαλια, πετυφωτ,
 μηδεμ πωισαμον **¶**, αλλα νοσωμ προ ζητη
 σασ **¶** λογομαχιασ, δε ωμ γινεται φθονοσ,
 ερι, βλασφημια, υπνοιοια πνησαι, διαπα
 ρατηαι διεφθαρημων ανθρωπων τον νοω
¶ απεσφημων φι αληθειασ, μομιζοντων
 πορισμομ εινα πτω ευσεβειαν, αφισασο απ
 ην τοις τωμ. **¶** εσι δε πορισμοσ μεγασ η ευσε
 βειασ μετ αυταρκειας. **¶** ουδεμ γαρ εισωιγ
 κωμ εις τον κοσμομ, δελλον οτι ουδε δεξει
 τε κωμ τι δαυαμεθα, εχοντες δε διαφορασ
¶ σκεπασματα, τωτοιε αρκεθησομεθα, οι
 η εουλομοιοι πλουτημ εμπιπνονσιμ εις πη
 ρασμομ

cede sua. Aduersus presbyterum accusa
 tionem ne admiseris, nisi sub duobus aut
 tribus testibus. Eos qui peccant corā om
 nibus argue, ut & ceteri timorem habe
 ant. Testificor in cōspectu dei, & domini
 Iesu Christi, & electoꝝ angeloꝝ, ut hæc
 serues sine precipitato iudicio, nihil faciēs
 iuxta ppenzionē. Manus cito ne cui im
 ponas, neq; cōmunicēs peccatis alienis.
 Temetipsum purū serua. ne posthac bi
 bas aquam, sed uino paululo utere, pro
 pter stomachū tuū, & crebras tuas infir
 mitates. Quorūdā hoīm peccata, añ ma
 nifesta sunt, pcedentia ad iudiciū, quos
 dam uero & subsequuntur. Consimiliter
 & bona opera prius manifesta sunt, & ea
 quæ secus habent occultari nō possunt.

VI

Quicūq; sub iugo sūt serui, suos dños
 omni honore dignos ducat, ne nomē dei
 & doctrina male audiat. Qui uero fide
 les habent dños, ne cōtēnant, qd' fratres
 sint, sed magis inseruiant, qd' fideles sint,
 & dilecti, qui bñficentiæ participes sunt.
 Hæc doce & exhortare. Si quis diuersam
 sequitur doctrinā, & nō accedit sanis ser
 moibus dñi nostri Iesu Christi, & ei q se
 cundū pietatē est doctrinæ, is inflat⁹ est,
 nihil sciens, sed insaniens circa questioēs
 & disputationū pugnas, ex quibus nasci
 tur inuidia, cōtentio, maledicētia, suspitio
 nes malæ, superuacaneæ cōfliktationes,
 mēte corruptoꝝ, & quibus adēpra est ue
 ritas, q existimāt questū esse pietatē. Seiū
 gere ab ijs q eiusmodi sūt. Est aut qstus
 magnus, pietas cū aio sua sorte cōtento.
 Nihil em̄ intulimus in mundū, uidelicet
 nec efferre quicq; possumus, sed habētes
 alimēta & qb⁹ tegamur, his cōtēti erim⁹.
 Ceterū q uolunt ditescere, incidūt in ten
 l rationem

ρασμὸν ἐπαγίδα, ἐπιθυμίας πολλὰς
 ἀνοήτους, καὶ βλαβεράς, αἱ ἕνεκ βυθίζουσι
 τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὀλεθρον, καὶ ἀπώλημα.
 ἕξις δὲ πάντων τῶν κακῶν ὄσις ἢ φιλαργυ-
 ρία, ἧς ἕνεκ ὀρεσόμενοι, ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ
 φηί πίσεως, ἐξ αὐτοῦ προέπεσαν ὁ δάμας
 πολλὰς. Σὺ δὲ ὡς ἀνθρώπε τῷ θεοῦ, ταῦτα
 φεῦγε, δίδωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσεβείαν, πί-
 σιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητά, ἀγωνί-
 ζου τὸν καλὸν ἀγῶνα φηί πίσεως, ἐπιλα-
 βού φηί αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθης, καὶ
 ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν, ἐνώ-
 πτιον πολλῶν μαρτύρων. Παραγγέλλω σοι
 ἐνώπιον τῷ θεοῦ τῷ ζωοποιῶντι. Τα πάντα
 τα, καὶ ΧΡΙΣΤΟΙ ΙΗΣΟΥ, τῷ μαρτυρήσαντος
 ἐπὶ ποντίου πιλᾶτου τὴν καλὴν ὁμολο-
 γίαν, ἡρεῖσά σοι τὴν ἐπιτολὴν ἀσπιλον, ἀνε-
 πίλητον, μέχρι φηί ἐπιφανείας τῷ κυρίου
 ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἡν καιροῖς ἰδίους
 δείξει ὁ μακάριος. Ἐμὸνος δὴ δάμας, ὁ βα-
 σιλεὺς τῶν βασιλευσάντων, Ἐκκύριος τῶν κυ-
 ριθόντων, ὁ μόνος ἔχωρ ἀθανασία, φῶς
 οὐκ ὄντων, ὁμ ἑίδεμ ὀνομαῖς ἀνθρώ-
 πων, ὀνομαῖς εἰδῆ δάμας, ὡς ἡμῖν Ἐκκράτος
 αἰώνιον, ἀμὲν. τοῖς πλῆσι τοῖς ἐν τῷ νῦν
 αἰώνι παρὰγγελλε, μὴ ὑψοφρονῆμ, μὴ δὲ
 ἡλπίκέναι ἐπὶ πλῆτου ἀδελότητι, ἀλλ' ἐν
 τῷ θεῷ τῷ ζῶντι, τῷ προέχοντι ἡμῖν πλῆ-
 σίως πάντα εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοφρονῆμ,
 πλῆτῆμ ἐν ἔργοις καλοῖς, ἐμμεταδότης
 εἶναι, κοινωνικοῦς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυ-
 τῶν δὲ μέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπι-
 λάβωνται φηί αἰωνίου ζωῆς. ὡς ἡμῶν τὴν
 παρακαταθήκην φύλαξον, ἐκτρεπέμον.
 τὰς βεβήλους κενοφωνίας, καὶ ἀντιθέσης τῆς
 δυνάμου γνώσεως, ἡν ἕνεκ ἐπαγγελλόμε-
 νοι προῖ τὴν πίσιν ἡσόχησαν. Ἡ χάρις μετὰ
 σοῦ, ἀμὲν.

ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας ἡτις ὄσι μὲν ὄπο-
 λις φρυγίας φηί πακατιανῆς.

tationem, & laqueū, & cupiditates mul-
 tas, stultas & noxias. quæ demergunt ho-
 mines in exitium & interitum. Siquidem
 radix omnium malorum est studium pe-
 cuniæ, quam quidam dum appetunt, ab-
 errauerunt a fide, & seipfos implicuerunt
 doloribus multis. Tu uero homo dei,
 ista fuge. sectare autem iusticiam, pietatē,
 fidem, charitatem, patientiam, man-
 suetudinem, certa bonum certamē fidei,
 apprehende uitam æternam, in quam &
 uocatus es, & confessus es bonam confes-
 sionem coram multis testibus. præcipio
 tibi in cōspectu dei, qui uiuificat omnia,
 & Iesu Christi, qui testificatus est sub Pō-
 tio pilato bonam cōfessionem, ut serues
 præceptum, immaculatus, irreprehēsi-
 bilis, usq; ad apparitionem domini nostri
 Iesu Christi, quā temporibus suis osten-
 surus est, ille beatus & solus princeps, rex
 regū, & dñs dñantiū, q solus habet imor-
 talitatē, lucē habitās inaccessā, quē uidit
 nemo hominum, neq; uidere potest, cui
 honor, & imperium sempiternū. Amen.
 Diuitibus i hoc sæculo præcipe, ne elato
 sint animo, neq; spem ponāt in diuitijs,
 incertis, sed in deo uiuente, qui præbet
 nobis omnia affatim ad fruendū, ut be-
 ne faciant, ut diuites sint in operibus bo-
 nis, ut faciles sint ad impartendū. liben-
 ter communicantes, reponentes sibiipsis
 fundamentum bonum in posterum, ut
 apprehēdant æternā uitā. O Timothee
 depositū serua, deuittans pphanas uocū
 inanitates, & oppositiones falso nomina-
 tæ scientiæ, quam nōnulli profitentes cir-
 ca fidem aberrauerunt. Gratia sit tecum.
 Amen.

Missa fuit ex Laodicea, quæ est Me-
 tropolis Phrygiæ Pacatiana.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΕΛΛΗ ΠΑΛΙΝ ΑΠ' ΕΛΛΗΜΕ, Η Ή ΠΡΟΦΑΣΙΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΥΤΗΝ, ΗΝ ΣΥΝΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΩΝ ΤΩ ΠΑΝΤΩ ΚΑΤΕΛΕΓΜΕΝΩΝ ΑΥΤΩΝ, ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙ ΑΥΤΟΥΣ Δ' ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ΕΛΘΕΙΝ ΙΜΟΘΕΟΝ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΓΡΑΦΕΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΜΟΥ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΥΤΟΥΣ ΜΝΗΜΟΝΕΥΩΝ ΑΥΤΩ ΤΟ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ, ΗΚΑΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΑΥΤΩ ΠΙΣΤΕΩΣ, ΕΠΙ ΤΑ ΔΗΛΩΝ, ΟΤΙ ΟΙ ΑΠ' ΑΣΙΑΣ, ΩΣ ΔΕΙ ΦΡΕΣΙΕΛΛΟΣ Η ΕΡΜΟΓΗΓΗΣ, ΑΠΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ ΑΥΤ. ΟΡΩΝΤΕΣ ΑΥΤ. ΤΑΣ ΑΛΥΣΙΣ, ΜΟΝΩ Ή ΔΟΚΙΜΟΝ ΜΑΡΤΥΡΕΙ ΑΠΟΔΕΙΧΝ Η ΤΩΝ ΑΠΕΔΕΞΑΝ, ΕΛΘΟΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗ ΕΛΛΑΔΑ, Η ΠΡΟΣΜΕΙΝΟΝΤΑ ΑΥΤΩ. ΠΡΟΣ ΓΕΛΛΗ Ή ΑΥΤ. ΠΡΟΑΙΤΗΣΙΑΣ ΜΩΡΑΣ ΖΗΤΗΣΕΙΣ, ΔΙΑ ΤΟ ΔΕ ΑΥΤΩΝ ΓΕΝΕΑΔΕΣ ΜΑΧΑΣ, Η Ή ΉΜΕΛΙΟΙΣ ΗΚΑΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΟΥΤΩΣ ΕΚΕΧΑΠΕΝΤΕΣ, ΠΑΡΕΒΗΣΑΝ ΤΩΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ, ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΜ ΗΔΗ ΓΕΓΟΝΕΝΑΙ, ΗΚΑΙ ΙΩΝΑΣ ΑΝΑΞΕΠΟΥΣΙ, ΜΑΛΛΟΝ ΔΕ ΠΡΟΑΙΝΕΙ ΑΥΤΩ ΠΡΟΣΕΧΕΜ ΕΑΥΤΩ, ΗΚΑΙ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ, Η ΕΙΔΕΝΑΙ ΜΗΔΕ, ΟΤΙ ΕΝ ΕΧΑΙΟΙΣ ΚΑΙΡΟΙΣ ΕΣΟΝΤΗ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΦΙΛΑΝΤΟΙ, ΕΚΑΙ ΦΙΛΗΘΟΝΟΙ ΜΑΛΛΟΝ Η ΦΙΛΟΘΕΟΙ. ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΔΕ ΤΑΥΤΑ, ΑΣΦΑΛΙΖΕΘΕ ΤΟΥΣ ΛΑΟΥΣ, ΜΗ ΗΣ ΔΕ ΑΥΤΩΝ ΑΠΑΘΗΝΗ, ΕΙΣ ΤΑ ΗΘΗ, ΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΑΚΡΙΒΕΙΑΝ ΠΟΛΛΑ ΠΡΟΤΡΕΦΑΜΕΝΟ ΑΥΤΟΥΣ, ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΑΣ ΤΟΝ ΑΚΑΙΡΟΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ ΑΥΤΩ ΕΝΣΗΝΑΙ, ΗΚΑΙ ΜΕΛΛΕΜ ΑΠΕΝΔΕΩΣ ΗΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΕΜ, ΕΝΕΤΕΙΛΑΝ ΑΥΤΩ ΕΛΘΕΙΝ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΑΧΕΩΣ, ΚΟΜΙΖΟΝΤΑ ΤΗ ΦΑΙΛΟΝΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ, ΠΑΡΕΛΩΣΕ ΔΕ ΑΥΤΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΤΟΝ ΧΑΛΚΕΑ ΦΥΛΑΤΗΕΘΑΙ, ΩΣ ΠΟΛΛΑ ΚΑΚΑ ΕΝΔΕΙΞΑΜΟΝΟΝ ΑΥΤΩ, ΚΑΙ ΟΥΤΩΣ ΤΕΛΕΘΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.

ARGUMENTVM

Tem Timotheo scribit de exhortatione martyrii, & omni regula ueritatis, & quid futurū sit temporibus nouissimis, & de sua passione, scribens ei ab urbe Roma.

ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΑΥΤΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΔΙΑ ΘΕΛΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΤ' ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΜ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ΙΜΟΘΕΩ ΑΓΑΠΗΤΩ ΤΕΚΝΩ, ΧΑΡΙΣ, ΕΙΛΕΟΣ, ΕΙΡΗΝΗ ΑΠ' ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, ΕΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ. ΧΑΡΙΝ ΕΧΩ ΤΩ ΘΕΩ, ΩΣ ΛΑΧΕΝΩ ΑΠ' ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΕΝ ΚΑΘΑΡΩ ΣΩΤΗΡΙΣΜΩ, ΩΣ ΑΔΙΑΛΕΠΤΗΝ ΕΧΩ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΣΥΜΝΕΙΑΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΔΕΗΣΕΣΙ ΜΕ, ΝΥΚΤΟΣ ΗΚΑΙ ΗΜΕΡΑΣ, ΕΠΙΠΟΘΩΝ ΣΕ ΙΔΕΙΝ, ΜΕΜΝΗΜΕΝΟΣ ΣΕ ΤΩΝ ΔΑΚΡΥΩΝ,

PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEVM SECVNDA

Aulus apostolus Iesu Christi, per uoluntate dei, secundum pmissionū uitae, quae est in Christo Iesu, Timotheo dilecto filio. Gratia, misericordia, pax, a deo patre, & Christo Iesu domino nostro. Gratiam habeo deo, cui seruiō a progenitoribus, in pura cōscientia, quod citra ullam intermissionem faciam de te mentionē in orationibus meis, noctu dieq; desyderans te uidere, memor tuarū

l 2 lacrymarū

δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, ὑπόμνησιν
λαμβάνων φθι εἰ σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως,
ἥτις ἐνώκησεν πρώτῃ ἐν τῇ μάμμησου λωί
δ'ι, καὶ τῇ μητέρι σου εὐνική, πέπυσμα ἦ,
ὅτι καὶ ἐν σοὶ, δ'ι ἡμᾶς ἀναμνησκώ σε,
ἀναζωπυρῆν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὃ ὕψις ἐν
σοὶ, διὰ φθι ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου, ὅν ὑψι
ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα θελήσεως, ἀλλὰ
δωάμεως, καὶ ἀγάπης, καὶ σωφρονισμοῦ.
μη δὴ ἐπαισχυθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου
ἡμῶν, μηδὲ ἐμὲ, τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ σου
κακοπάθειον τῶν ἐναγγελίῳ, κατὰ δάνα
μίμ θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς, καὶ καλέσαν
τος κλήσει ἁγίᾳ, ὅν κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν,
ἀλλὰ κατ' ἰδίαν προθέσει τοῦ χάριτος, πλὴν δο
θεῖσα ἡμῖν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ πρὸ ἁνθρώπων
αἰώνιων, φανερωθεῖσα δὲ νῦν διὰ φθι ἐπι
φανείας τοῦ σωτήρος ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαν
τος δὲ ζωῆν, καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ ἐναγ
γελίου, εἰς ὃ ἐτέλει ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστο
λος, καὶ διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου, καὶ ἡμᾶς
καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι.
διὸ γὰρ ὁ πεπίσθικα, καὶ πέπεισ
μαι, ὅτι λαωτός ὅστις πλὴν παρακαταθήκῃ
μου φυλάξαι εἰς ἐκείνῃ πλὴν ἡμέραν. ὑπο
τύπωσις ἔχει ὑγιαιόντων λόγων, ὧν παρ
έμου ἠκουσας ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, καὶ τῇ ἐν
ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. πλὴν καλῶν παρακαταθή
κῃ φυλάξαι, διὰ πνεύματος ἁγίου, τοῦ
ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. διὸ τὸ τοῦτο, ὅτι ἀ
πεσφάμισά με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ὅστις
φύτελος καὶ ἑρμογῆνης, δὴ ἔλεος ὁ κύριος τῶν
ὀνησιφόρος οἰκῶν, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ
πλὴν ἄλυσίμ μου οὐκ ἐπαισχύθη, ἀλλὰ ἰερό
μνος ἐν ῥώμῃ, πρὸ δ' αὐτότερον ἐζητήσέ με,
καὶ ἔνυξε. δὴ ἄντ' ὁ κύριος ἐν ῥώμῃ ἔλεος ἔργα κυ
ρίως ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὅσα ἐν ἐφέσω δινη
κόνησε, θέλω σὺ σὺν ἡμῶν. σὺ δὴ τέκνον μου
ἐν δάναμῳ

lachrymarum, ut gaudio replear, ubi com
nfectus fuero eius, quæ est in te non si
mulatæ fidei, quæ habitavit primū in
auia tua Loide, & matre tua Eunica. Cer
tura autem scio, quod in te quoq; quæ
ob causam commonefacio te, ut susci
tes donum dei, quod est in te, per impo
sitionem manuum mearum. Non enim
dedit nobis de⁹ spm̄ timiditatis, sed po
tentia, & dilectiōis, & sobrietatis. Ne igi
tur te pudeat testimoniū dñi nostri, neq;
mei, q sum uinctus illius, sed esto parti
ceps afflictionū euangelij, iuxta potētiā
dei, qui saluos fecit nos, & uocauit uoca
tione sancta, nō secundū opera nostra,
sed secundū suū propositū & gratiā, quæ
data est nobis in Christo Iesu ante tem
pora aterna, sed manifestata fuit nūc p
apparitionē saluatoris nostri Iesu Chri
sti, qui mortē quidē aboleuit, uitā autē in
lucē pduxit. & immortalitē per euange
lium, in quod positus sum ego p̄æco &
ap̄ls, & doctor gentiū, quæ ob causam &
hæc patior, at non erubescō. Noui enim
qd' is cui credidi, & certus sum, qd' potēs
sit depositū meū custodire i illū diē. For
mā habeto sanorū sermonū, quos a me
audisti in fide & charitate, q̄ est in Chri
uo Iesu. Egregium depositū seruato, per
spm̄ sanctū, qui inhabitat in nobis. Noi
sti hoc quod auersati fuerint me oēs, qui
sunt in Asia, quorū est Phygelus & Her
mogenes. Det misericordiā dñs Ones
phori familiae, qm̄ sæpe me refocillauit,
& catenā meā non erubuit, sed cum esset
Romæ, studiosi⁹ quesiuit me, & inuenit.
Det ei dñs, ut iueniat misericordiā apud
dñm in die illo. Et i c̄ multis Ephesi mi
nistraverit meli⁹ tu nosti. Tu igi⁹ fili mi, II
fortis

εὐδωαμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰη-
 σοῦ, καὶ ἠκούσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν
 μαρτύρων ταῦτα ἡσυχάζουσι πιστοὶ ἀνθρώποι,
 οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται, καὶ ἔτερον διδάξουσι. σὺ
 οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ. οὐδεὶς στρατιώτης ἐμπλέ-
 κεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα ἑὸς
 στρατολογήσῃ ἀρετῆς. εἰ δὲ καὶ ἡ ἀθλήσις, οὐ
 εἰφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. ἢ κοπι-
 ῶντα, γεωργὸν δὲ ἔργων, ἢ κερπῶν με-
 ταλαμβάνει. νόσος αὐτῷ γάρ σου ὁ κύ-
 ριος σώσει σὺν πᾶσι. μνημόνευε Ἰησοῦν
 Χριστὸν ἐκ γεννηθῆναι ἐκ νεκρῶν ἐκ πά-
 ρατος δαυὶδ καὶ τὸ εὐαγγέλιόν μου, ἐν ᾧ κα-
 κοπαθῶ μέχρι θανάτου ὡς κακῆς ἁμαρτίας. ὁ λό-
 γος τῆς θεοῦ, οὗ δέδειται, διὰ τὸ πάν-
 τα ὑπομῖναι διὰ τὴν ἐκλεκτὴν, ἵνα καὶ αὐ-
 τῇ σωθῆται ὑπόστανται ἅπαντα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος, εἰ γὰρ
 σωπαθῆναι μὴ σὺν ἡμῶν. εἰ ὑπομῖναι-
 μου, καὶ συμβασίαν ἔσονται. εἰ ἀρετῆς μεθ' ἡμῶν,
 καὶ ἡμεῖς ἀρετῆς ἔσονται ἡμᾶς. εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεί-
 νος πιστὸς μὴ εἶναι, ἀρετῆς αὐτῶν οὐ δύνανται.
 ταῦτα ὑπομῖναι μνησθε, διαμαρτυροῦμενος ἐν ᾧ
 πῶς τῆς κυρίου. μὴ λογομαχεῖτε, εἰς οὐδὲν ἡμι-
 σιμον, ἐπεὶ κατὰ σφοδρῆν ἠρῆν ἀκρόντων. πᾶσι
 διασοῦσιν ἑαυτῶν δόκιμον ἡσυχάζουσα ἑὸς θεοῦ,
 ἐργάτω ἀνεπαύχως, ὁρθομῆτις τῆς λό-
 γου ἐν ἀληθείας, τὰς δὲ βεβήλους κενωφω-
 νίας ἡσυχάζουσι. ἐπεὶ πᾶσι γὰρ προκοφισί-
 μους, ἐπεὶ ὁ λόγος ἀντὶ ὧς γὰρ γινώσκουσι
 νομῶν ἔξω, ὡς ὅτι ὑμῶν καὶ οὐκ ἔστι, οἵ-
 τινες πᾶσι πᾶσι ἀλήθειαν ἡσυχάζουσι, λέγοντες
 πᾶσι ἀνάστασις ἡδὴ γεγονέναι, ἐπεὶ ἀναστῆναι
 οἱ πᾶσι ἡμῶν πᾶσι. ὁ μὲν τῆς σερεῶς θεμελίου
 τοῦ θεοῦ ἔσκαμ, ἔχω πᾶσι σφραγίδα τάν-
 τῶν, ἵνα κύριος τὴν ὄντως ἀντὶ, καὶ ἀποστήτω
 ἀπὸ ἀδικίας πᾶσι ὁνομάζουσι τὸ ὄνομα Χρι-
 στοῦ. ἐν μέγαλῃ ἡ δὲ οἱ κίς οὐκ ἔστι μόνον σκεῖν
 χρυσῶν καὶ

fortis esto in gratia, quæ est in Christo
 Iesu, & in his quæ audisti a me, per mul-
 tos testes. Hæc cōmenda fidelibus ho-
 minibus, qui erūt idonei, ut alios quoq;e
 doceant. Tu igitur feras afflictionē, ut
 bonus miles Iesu Christi. Nemo q mili-
 tat implicat uita negotijs, ut ei qui se in
 militia delegit placeat. Quæ si certet etiā
 aliqs, nō coronatur, nisi legitime certaue-
 rit. Laboratē agricolā oportet primū de
 fructibus percipere. cogita quæ dico. Da-
 bit em̄ tibi dñs in oibus intellectu. Me-
 mēto Iesum Christū surrexisse a mor-
 tuis, ex semine Dauid, secundū euange-
 lium meū, in quo tolero usq; ad uincula
 tanq; maleficus. At sermo dei, nō est allī-
 gatus, propterea oīa suffero, ppter ele-
 ctos, ut & ipsi salutē cōsequant, q̄ est in
 Christo Iesu, cū gloria æterna. certus ser-
 mo. Nā si cōmortui sum⁹, & cōiuiem⁹.
 si sufferimus, & conregnabimus. si nega-
 mus, & ille negabit nos. si increduli sum⁹,
 ille fidelis manet, negare seipsum nō po-
 test. Hæc admone, cōtestans corā dño,
 ne uerboꝝ pugnas sequare (ad nihil em̄
 conducit) ad subuersionē audientium.
 Stude teipsum pbatū exhibere deo, ope-
 rariū nō erubescētē, recte secantē uerbu
 ueritatis, cæterꝝ pphanas uocū inanitates
 ptermittito. Ad maiorē em̄ pficiēt ipie-
 tatē, & sermo illoꝝ, ut cancer morb⁹ ser-
 pet. Quoz de numero est Hymenæ⁹, &
 Philet⁹, q circa ueritatē aberrauerūt, di-
 cētēs resurrectionē iam esse factā, & sub-
 uertūt quorūdā fidē. Solidū tñ fūdamē-
 tum dei stat. habēs signaculū hoc, nouit
 dñs, qui sint sui, & discedat ab iniquita-
 te, ois q nominat nomē Christi. Cæterꝝ
 in magna domo, non tantum sunt uasa
 13 aurea

χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα, καὶ ὄστρεα
 κίνα, καὶ ἄλλα εἰς ἡμίλιον, ἀδὲ εἰς ἀτιμίαν.
 ἔα μὲν οὖν ἡσυχάζειν ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται
 σκευὴ εἰς ἡμίλιον ἢ γίγασμιον, ἐν χερσὶ
 τοῦ δευτέρου, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἢ τοι
 μασμύριον. Τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεύ
 γε. Δίωκε δὲ δίκαιοσύνην, πίσιν, ἀγάπην, ἐι
 ρηνίαν, μετὰ τῶν ἐπικαλεσμύριον τὸν κυρίον
 ἐκ καθαράς καρδίας. Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαι
 δεύτους γνώσεις ἀποδοῦναι, εἰδὼς ὅτι γεννώσι
 μάχας, δούλον δὲ κυρίου, οὐδὲ μάχεσθαι,
 ἀλλ' ἡπίον εἶναι πρὸς πάντας, διδασκῆναι,
 ἀνεξίκακον ἐν πρᾶσιν, παιδεύοντα τὸν ἄν
 θρωπον διὰ τὴν ἀρετήν, μή ποτε διὰ αὐτοῦ ὁ θεὸς
 μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανή
 ψωσιν ἐκ τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐξωστῆ
 μύριον ὑπὸ αὐτῶν εἰς δέκινον θέλημα. τοῦτο δὲ
 γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνίστασονται
 καιροὶ χαλεποὶ, ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὐ
 λαντι, φυλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι,
 βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχαρίστοι, ἀ
 νόμοι, ἄσοργοι, ἄσπονδοί, διάβολοι, ἀκρατεῖς,
 ἀνήμποροι, ἀφιλάγαθοι, προδοῖ, προπεθεῖς,
 τετυφωμένοι, φιλήδονοι, μάλλον ἢ φιλόθεοι,
 ἔχοντες μόρφωσιν ἐνσεβείας, τὴν δὲ δύναν
 τιν ἀντὶ ἡρην μύριον, καὶ τὴν ἄποστροφον. ἐκ
 τούτων γὰρ εἰσὶν οἱ ἐνδύοντες εἰς τὰς οἰκί
 ας, καὶ ἀχμαλώτιζοντες τὰ γυναικάρια, σε
 σωθῆναι ἀμαρτίας, ἀσόμενα ἐπιθυμίαις
 ποικίλαις, πάντοτε μαυθάνοντα, καὶ μὴ
 δέ ποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν
 δύναμει. Ὁμὲν τὸν τρόπον δὲ ἰαννῆς καὶ
 ἰαμβρῆς ἀντέστησαν μοῦσῃ, οὕτως καὶ οὐ
 τοὶ ἀντίσανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι καὶ
 τεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδύκιοι περὶ τὴν
 πίσιν, ἀλλ' οὐ προκόψουσι ἐπὶ πλεον.
 ἢ γὰρ ἀνοία ἀντὶ ἡδονῆς ἔσται πᾶσι, ὡς
 καὶ ἡ ἐκείνων ἐγγύετο. Σὺ δὲ παρεκκλόνη
 κᾶς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγαπῇ, τῇ
 προθέσει

aurea & argentea, uerz etiā lignea, & te
 stacea, & alia quidē in honorē, alia uero
 in cōtumeliā. Si quis igit' expurgarit se
 ipsum ab his, erit uas in honorē sanctifi
 catum, utile dño, ad omne opus bonum
 pparatum. Iuueniles aut' cōcupiscentias
 fuge, sed sectare iusticiā, fidē, charitatē,
 pacē, cum his qui inuocāt dñm ex puro
 corde. Stultas aut' & ineruditas questio
 nes respue, sciēs eas parere pugnas. Por
 ro seruum domini, nō oportet pugnare
 sed placidum esse erga omnes, propen
 sum ad docēdum, tolerantem malos in
 māfuetudine, erudiētē eos qui obsistūt,
 si qñ det illis deus pœnitentiā ad agno
 scendū ueritatē, & resipiscant a diaboli
 laqueo, capti ab eo ad ipsius uolūtate. III
 Illud aut' scito, quod in extremis diebus
 instabunt tēpora periculosa. Erunt em̄
 homines sui amantes, auari, fastuosi, su
 perbi, maledici, parentibus immorigeri,
 ingrati, impij, carentes affectu, nescij fœ
 deris, calumniatores, intemperantes, im
 mites, negligentes bonorum, prodito
 res, præcipites, inflati, uoluptatum amā
 tes, potius q̄ amantes dei, habentes for
 mam pietatis, sed qui uim eius abnega
 rint, & istos auerfare. Ex his enim sunt
 qui subeunt in familias, & captiuas du
 cunt mulierculas, oneratas peccatis, quæ
 ducuntur concupiscentijs uarijs, semper
 discentes, & nuncq̄ ad cognitionem ueri
 tatis uenire ualētes. Quēadmodum aut'
 Iānes & Iābres, resistebāt Moyfi, ita &
 hi resistūt ueritati, hoīes mēte corrupti,
 reprobī circa fidē, sed nō p̄ficiēt ampli⁹.
 Siquidē amētia illoꝝ euidēs erit oibus,
 quēadmodū & illoꝝ fuit. Tu uero asse
 cutus es doctrinā meam, institutionem,
 propositum,

πρεβέστερη πίστις, τῆ μακροθυμία, τῆ ἀγά-
 πης, τῆ ὑπομονῆς, τῆς δ' ἰωγμοῖς, τοῖς παθή-
 μασι, διὰ μοι ἐγγύετο ἐν ἀντιόχεια, ἐν ἰκο-
 νίῳ, ἐν λύστροις, οἷους δ' ἰωγμοῖς ὑπώεγκα-
 καὶ ἐκ πάντων με ἐξέυσσα ὁ κύριος, καὶ πάν-
 τες δὲ οἱ θέλοντες ἐνσεβῶς ζῆν ἐν ΧΡΙΣΤΩ
 ΙΗΣΟΥ, δ' ἰωχθήσοντες. πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι,
 καὶ γόντες προκόφουσι ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλα-
 νῶντες, καὶ πλανώμενοι. σὺ ἡ μένε ἐν δις ἔμα-
 θες καὶ ἐπίσῳθες, εἰδὼς ὅτι τίνος ἔμαθες, καὶ
 ὅτι σὺ βρέφους τὰ ἱερά γραμμάτια διδύας, τὰ
 δυνάμειά σε σοφίαι εἰς σωτηρίαν διὰ πί-
 στως τῆ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, πᾶσα γραφὴ θε-
 ὄπνηστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν,
 πρὸς ἐλεγχον, πρὸς ἐπαμύνησιν, πρὸς παι-
 δειάν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄριστος ᾖ ὁ ποι-
 τῆς ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡ-
 κητισμένους, διὰ μαρτύρομαι ὅτι ἐγὼ ἐνώπι-
 ον τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τὸ μέλ-
 λον κρινῆναι ζώντας καὶ νεκρούς, καὶ τὸ ἐπιφά-
 νειον ἄντι, καὶ τὴν βασιλείαν ἄντι, κήρυξον τὸ
 λόγον, ἐπίσῳθι ἐνκαίρως, ἀκαίρως, ἐλεγχον,
 ἐπιτίμωσον, ἡσυχάζου, ἐν πάσῃ μακρο-
 θυμίᾳ καὶ δ' ἰδ' ἀχῆ. ἔσαι ἡ καίρως ὅτε τὸ ὑγι-
 αι νόσος διδασκαλίας οὐκ ἀνέξοντες, ἀλλὰ
 καὶ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδ' ἰδ' ἰδ' ἐπίσῳ-
 ρεύσουσι διδασκάλους, κηκόμενοι τὴν ἀκο-
 λῶν, καὶ ἀπὸ μὲν ὀφθ' ἀληθείας, τὴν ἀκολῶν ἀπ-
 σφ' ἔφουσι, ἐπὶ δὲ τῶν μύθων ἐκπαθήσοντες.
 σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι κακοπαθήσομαι, ἔργον
 ποιῶσον ἐναγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου
 πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη ἀνέδομα, καὶ
 ἡ καίρως ὀφθ' ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέσκει, τὸν
 ἀγῶνα, τὸν καλὸν ἡγῶνίσμαι, τὸν δρόμον
 τετέλεκα, τὴν πίστιν πετήρηκα. λοιπὸν ἀπό-
 καταί μοι ὁ τὸ δικαιοσύνης σέφανος, ὃν ἀπ-
 δώσα μοι ὁ κύριος ἐν κείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δ' ἰ-
 καιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ ὅτι πᾶ-
 σι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.
 ἀπόδασον

propositum, fidem, longanimitatē, cha-
 ritatē, patientiā, persecutiones, afflictio-
 nes, quæ mihi acciderunt in Antiochia, in
 Iconio, Lystris, quas persecutiones sustine-
 rim. & ex omnibus eripuit me dñs, sed &
 oēs, qui uolunt pie uiuere in Christo Ie-
 sum persecutionē patiētur. Porro mali ho-
 mines, & impostores proficiēt in peius,
 dum & seducunt & seducunt. At tu ma-
 neto in his quæ didicisti, & quæ tibi con-
 credita sunt, sciens a quo didiceris, & quod
 a puero sacras litteras noueris, quæ te posi-
 sunt eruditum reddere, ad salutē, per fi-
 dem, quæ est in Christo Iesu. Omnis scriptura
 diuinitus, inspirata & utilis ad doctrinā
 ad redargutionē, ad correctionē, ad in-
 stitutionem, quæ est in iusticia, ut inte-
 ger sit dei homo, ad omne opus bonū
 apparatus. Testificor igitur ego corā
 deo & domino Iesu Christo, qui iudica-
 turus est uiuos & mortuos, in apparitio-
 ne sua, & in regno suo. p̄dica sermonē,
 in sta tēpestiue, intēpestiue, argue, incre-
 pa. exhortare in omni longanimitate &
 doctrina. nā erit tempus, cum sanā do-
 ctrinā nō sustinebunt, sed iuxta cōcupi-
 scencias suas, coaceruabunt sibi docto-
 res, in quibus pruriunt aures, & a uerita-
 te quidem aures auertent, ad fabulas ue-
 ro conuertentur. At tu sobrius esto in
 omnibus, obdura, opus perage euange-
 listæ, ministerium tuum expleto. Nam
 ipse iam immolor, & tempus meæ disso-
 lutionis instat. Certamen bonum dei-
 certauī, cursum consumaui, fidē seruaui.
 Quod superest, reposita est mihi iusticiæ co-
 rona, quā reddet mihi dñs in illo die, quæ
 est iustus iudex, nō solum autē mihi, sed
 & oibus qui diligunt aduentum domini.

καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχει. ἔτσι γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοί, καὶ ματαιολόγοι, καὶ φρεναπάτη, μάλιστα δι' ἐκ περιστάσεων, οὗς δ' ἐπισημαίνει, ὅτι τινες, ὅλους ὄνους ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἅ μὴ δ' ἄχρον κέρδους χάρις. ἔπειτα ἡ δὲ ἀντιλήξις τῶν ἀντιπροφήτων, κρητὲς αἰεὶ ψεύσαι, κακὰ θηρία, σαφέρες ἀρεταί, ἢ μαρτυρία αὐτῶν ἀληθῆς. δι' ἡμᾶς αἰτία ἐλέγχε ἀντοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίσει, μὴ προσέχοντες ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐν τῶν ἀνθρώπων, ἀπειροβλήτων τῶν ἀλήθειαν, πάντα μὲν καθαρὰ τῶν καθαρῶν, τῶν δὲ μεμιασμένων, ἐπιπίστοις οὐδὲν καθαρῶν, ἀλλὰ μεμιάνη ἀντὶ καὶ ὁ νόσος ἢ σωείδης. θεοὶ ὁμολογῶσιν, εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπεθῆς, καὶ πρὸς πάντας ἔργον ἄγαθὸν ἀδούκιοι. σὺ δὲ λάλα, ἀπρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. πρεσβύτας, νεφάλοους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίσει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. πρεσβύτιδας ὡσαύτως, ἐν καταστάματι ἰσοπρεπῆ, μὴ διάβολους, μὴ ὄνω πολλῶν δειδουλωμένων, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι, τὰς νέας, ὡριάνδρους εἶναι, ὡριότητες, σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουρούς, ἄγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημηται. τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλεσω φρονεῖν, περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενον τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφοροῦσιν, σεμνότητα, λόγον ὑγιᾶ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ δὲ ἐναντίας ἐντραπῆ, μηδὲν ἔχωρ περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. δούλους ἰδίοις δεσποταῖς ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσι εὐαρέτους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσηλομένους, ἀλλὰ πίσιν πᾶσαν ἐνδεκνυμένους ἀγαθῶν, ἵνα πῶς διδασκαλίαν τῷ σωτῆρι

& contradicentes conuincere. Sunt enim multi intractabiles, & uaniloqui, & mentium seductores, maxime ἢ qui sunt ex circumfisione, quibus oportet obturare os, qui totas domos subuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex istis, proprius ipsorum propheta. Cretenfes semper mendaces, malæ bestia, uentres pigri. Testimoniū hoc est uerum. quam ob causam redarguit illos seueriter, ut sani sint in fide, nō attendentes Iudaicis fabulis, & præceptis hominum, auersantium ueritatem. Omnia quidem pura puris. Porro pollutis & infidelibus, nihil est purum, sed polluta est illorum & mens & conscientia. Deum profitentur se scire, ceterū factis negant, cum sint abominabiles, & immorigeri, & ad omne opus bonum reprobi.

Tu uero loquere, quæ decent sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, modesti, sani fide, charitate, patientia. Anus itidem ut in habitu sint, qui religionem deceat, non calumniatrices, nō uino multo seruietes, ut honesta doceant, quo possint modestas reddere adolescentulas, ut maritos suos diligant, ut liberos ament, ut sobriae sint, pura, domus custodes, bona, subdita suis uiris. ne sermo dei male audiat. Adolescentes consimiliter adhortare, ut sobrii sint, sup oia temetipsū præbens formā bonorum operū, in doctrina, integritatem, grauitatem, sermo nē sanum, irreprehensibilem, ut is qui repugnat turbore suffundatur, nihil habens, quod de uobis dicat mali. Seruos hortare, ut suis dñis pareant, in oibus illis placeāt, nō re sponsatores, non suffurantes, sed fidem oēm ostendentes bonam, ut doctrinam saluatoris

Ὁ σωτήρ ἡμῶν θεοῦ, κοσμοῦσιμ ἐν πάσι
 ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσι
 ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησά-
 μενοι τῆς ἀσεβείας καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυ-
 μίας, σωφρονῶμε, καὶ δικαίως, καὶ ἐνσεβῶς ζή-
 σωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι
 τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ
 θεοῦ τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτήρος ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ
 ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
 ἀνομίας, καὶ καθάρσῃ ἑαυτὸν λαὸν περιού-
 ριον, ἡλωτῶν καλῶν ἔργων. ταῦτα λέ-
 ληθαίκα, καὶ παρακάλεσθαι, καὶ ἐλεγχεῖν, μετὰ πά-
 σης ἐπιταγῆς, καὶ ἐπιφρονείτω.
 Ἰπομίμνησκε αὐτοὺς, ἀρχαῖς καὶ ἰουδαίαις
 ὑποτάσσονται, παθεστέον, πρὸς πάντα ἔρ-
 γων ἀγαθῶν, ἐπίμαχος εἶναι, καὶ ἐναντίον βλασ-
 φημῶν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικέως, πάντα ἐν
 δεκτικότητι πρὸς πάντας ἀρ-
 χιστάτους, ἡμῶν γὰρ ὡς καὶ ἡμεῖς ἀνόμι-
 τοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, ἀδελφόντες ἐπι-
 θυμίας, ἐπιφρονῶν ποικίλων, καὶ κακίᾳ ἐπι-
 φρονῶν διάγοντες, συγκητοί, μίσοῦντες ἀλ-
 λήλους. Ὅτε δὲ ἡ ἰουδαία, καὶ ἡ ἐπιφρονῶν
 ἐπιφάνη τοῦ σωτήρος ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἔστι
 ἔργον ἡμῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὡς ἐποίησάντων ἡ-
 μᾶς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν
 ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ ὑδατῶν ἁγίων, καὶ ἁνα-
 κρινώσεως πνεύματος ἁγίου, ὃν ἐδέχετο
 ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 τοῦ σωτήρος ἡμῶν, ἵνα δικαιοῦντες τῆς ἐκεί-
 νου χάριτι, κληρονομοὶ γενώμεθα, κατ' ἐλ-
 πίδα ζωῆς αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος, περὶ τού-
 των βέλομαι σε διαβεβαιῶσαι, ἵνα φρονί-
 ῃσι καλῶν ἔργων προϊσταῖς οἱ πεπισθί-
 κότες τοῦ θεοῦ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλι-
 μα πρὸς ἀνθρώπους, μωρὰς δὲ ἡ ἀντιλογία, καὶ γενεα-
 λογίας, καὶ ἐρις, καὶ μάχαις νομικαῖς, πρὸς ἑαυ-
 τὸν ἑαυτὸν ἀνεφελῆς καὶ μάταιαι. ἀρετικὸν
 ἀνθρώπων

saluatoris nostri dei, ornament in oibus. Ap-
 paruit enim gratia dei, salutifera omni-
 bus hominibus, erudiens nos, ut abnega-
 ta impietate & mundanis concupiscentijs,
 sobrie, & iuste, & pie uiuamus in hoc sae-
 culo, expectantes beatam illam spem, &
 apparitionem gloriae magni dei, & salua-
 toris nostri Iesu Christi, qui dedit semet-
 ipsum pro nobis, ut redimeret nos ab om-
 ni iniquitate, & purificaret sibi ipsi popu-
 lum eximium, sectatorem bonorum ope-
 rum. Haec loquere, & hortare, & argue, cum
 omni mandandi studio, nemo te despi-
 ciat. Admoneto illos, ut principatibus,
 ac potestatibus subditi sint, ut magistra-
 tibus pareant, ut ad omne opus bonum
 sint parati, ne de quoquam maledicant, ne
 sint pugnaces, sed humani, oem exhiben-
 tes mansuetudinem erga omnes homi-
 nes. Nam eramus quondam & nos stulti,
 inobedientes, errantes, seruientes desyde-
 rijs, & uoluptatibus uarijs, in malitia &
 inuidia degentes, odiosi, inuicē odio pse-
 quentes. At postquam bonitas, & erga hoies
 amor apparuit, saluatoris nostri dei, non
 ex operibus quae sunt in iustitia, quae fa-
 ciebamus nos, sed secundum suam miseri-
 cordiam saluos nos fecit, per lauacrum rege-
 nationis, & renouationis spiritus san-
 cti, quem effudit in nos abunde, per Iesum
 Christum saluatorem nostrum, ut iustificati il-
 lius gratia, haeredes efficeremur iuxta spe-
 uitae aeternae. Indubitatus sermo. De his
 uolo ut confirmes quo solliciti sint, ut bo-
 nis operibus praesint qui crediderunt deo.
 Haec enim sunt honesta & utilia homini-
 bus. Stultas autem quaestiones, & genealo-
 gias, & contentiones, & pugnas legales omit-
 te. Sunt enim inutiles & uanae. Factiosum
 hominem

III

ἄνθρωπον μετὰ μίαν Ἐδουτέραν νοθεσί-
 αμ παρατοῦ, εἰδὼς ὅτι δέξασθαι, τοιοῦ-
 τῶ, καὶ ἀμαρτάνῃ ἄνθρωπο κατὰ κριτῶ.
 Ὅταν πέμψω ἄρτεμα πρὸς σε ἢ τυχικόμ-
 αουδάσομ ἔλθῃ πρὸς με εἰς νικόπολιν,
 ἔκῃ γὰρ κέρτικα παρὰ χαμαί, ἡλῶν
 τὸν νομικόμ Ἐπολλῶ αουδέως πρόπεμ-
 ψομ, ἵνα μηδὲν ἀντὶς λείπῃ, μανθανέτωσαν
 δὲ Ἐοὶ ἡμέτεροι, καλῶν ἔργων προίσαδι
 εἰς τὰς ἀναγκαίαις χρείαις, ἵνα μὴ ὄσιμ ἄ-
 καρποὶ ἀσπάζοντά σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάν-
 τες, ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντάς ἡμᾶς ἐν πί-
 σῃ, ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

hominem post unam & alteram admo-
 nitionem fugat, sciens eversum esse, qui
 eiusmodi est, & peccat per se damnatus.
 Cum autem misero Arteman ad te, aut
 Tychicum, da operam, ut uenias ad me
 Nicopolim, nam illic decreui hybernare,
 Zenam legisperitū, & Apollo, studiose
 deducito, ne quid illis desit. Discant aut
 & nostri, bonis operibus praesse, ad ne-
 cessarios usus, ut non sint infrugiferi. Sal-
 lutant te, qui mecum sunt omnes. Salu-
 ta eos, qui diligunt nos in fide. Gratia
 cum omnibus uobis. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

T

ΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, ἢ δὲ πρόσφατος ἐπιβολῆς αὐτῆ. Ὀνήσιμῶ ὁ οἰκέ-
 της Φιλήμονῶ ἔφυγε, καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀπόστολον, κατήχηθη παρ' αὐτοῦ, καὶ
 γέγονεν αὐτῷ χηρσίμῶ εἰς δ' ἰακονίαν, περὶ τούτου τοίνυν γράφει Φιλήμονι, παρα-
 τίθῃ μιν αὐτῷ τὸν ὀνήσιμον, ἵνα προσέχη αὐτῷ γενεσίως, Ἐμνηστέτι ἔχη αὐτῷ ὡς
 δοῦλον, ἀλλ' ὡς ἀδελφόν, προετρέψατο δὲ αὐτὸν καὶ ξενίαν αὐτῷ ἐπιμάσαι, ἵνα ἐὰν ἔλθῃ ἐν ἑσθίῃ
 μείνῃ, καὶ οὕτως τελεοῖ τὴν ἐπιστολὴν.

R

ARGUMENTVM

Hilemoni familiares litteras facit pro Onesimo seruo eius, scribens
 ei ab urbe Roma de carcere per superscriptum Onesimum.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

P

ΑΥΛΟΣ Δέσμιος Χριστοῦ
 Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελ-
 φός, Φιλήμονι τῷ ἀγαπῆ-
 τῷ Ἐσωστῶ ἡμῶν, καὶ
 ἀπεία τῇ ἀγαπῆτῇ, Ἐἀρ-
 χίππῳ τῷ συστῆτῳ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ'
 οἶκόν σου

AD PHILEMONEM EPI-
 STOLA PAULI.

P

Aulus uinctus Christi Iesu
 & Timotheus frater, Phile-
 moni dilecto & collega no-
 stro, & Apphia dilecta, &
 Archippo commilitoni nostro, & qua-
 domi

ὄικόν σου ἐκκλησίᾳ. Χάρις ὑμῖν ἔειρήνη
 ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ. Εὐχαριστῶ θεῷ διὰ μου πάντοτε
 μεία σου ποιούμενος ἐπὶ τῷ προσευχῶν
 μου, ἀκούων σε πλὴν ἀγάπῃ καὶ τῇ πίστιν ἣν
 ἔχῃς πρὸς τὸν κύριον ἸΗΣΟΥΝ, καὶ εἰς πάν
 τας τοὺς ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστε
 ὡς σε ἐνεργῆς γένηται ἐν ἐπιγνώσει πάντος
 ἀγαθῆς τοῦ ἐν ὑμῖν εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ἸΗΣΟΥΝ.
 χάρις γὰρ ἔχομεν πολλήν καὶ παράκλη
 σιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ ἀπλάγχνα τῆ
 ἀγίῳ ἀμαρτέπαιτη διὰ σοῦ ἀδελφέ. διὸ
 πολλὴν ἐν ΧΡΙΣΤῳ παρρησίαν ἔχωρ ἐπι
 τάσσει σοι, τὸ ἀνῆκορ, διὰ πλὴν ἀγάπῃ
 μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν, ὡς πάν
 τος πρεσβύτης, νωὶ δὲ καὶ δέσμιοις ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ. παρακαλῶ σε περὶ τῆ ἐμοῦ τέκνου
 ὅν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, ὁνήσιμον
 ἴον ποτὲ σοὶ ἀχρηστον, νωὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ ἐν
 χρηστον, ὅν ἀνέπειμα, σὺ δὲ αὐτὸν τρεῖσι
 τὰ ἐμὰ ἀπλάγχνα προσλαβῶ, ὅν ἐγὼ ἐ
 βουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχην, ἵνα ὑ
 πέρ σου διακονῆμι ἐν τοῖς δεσμοῖς τῆ ἐνα
 γελίου, χωρὶς δὲ τῆ σῆς γνώμης, ὅθεν ἠθέ
 λησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ
 ἀσάθον σου ᾖ, ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον, τάχα γὰρ
 διὰ τὸ ἐχωρίσθαι πρὸς ὥραμ, ἵνα αἰώνιον ἀ
 πέχη, ὅθεν ἐτι ὡς δούλον, ἀλλ' ὑπὲρ δού
 λον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πό
 σον δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκί, ὅ ἐν κυρίῳ
 καὶ ὡς ἐμὲ ἔχῃς κοινωνόν προσλαβῶ αὐ
 τόν ὡς ἐμὲ. εἰδέτι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλῃ τοῦ
 το ἐμοὶ ἐλλόγη, ἐγὼ παῦλος ἔγραψα τῇ
 ἐμῇ χερσὶ. ἐγὼ ἀποτίσω, ἵνα μὴ λέγω σοι,
 ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλας, ναὶ
 ἀδελφέ. ἐγὼ σου ὁμαιμῶν ἐν κυρίῳ,
 ἀμάπαντόν μου τὰ ἀπλάγχμα ἐν
 κυρίῳ, πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψα
 σοι. εἰδὼς, ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιή
 σῃς.

domi tuæ est, congregationi. Gratia vo
 bis & pax, a deo patre nostro & dño Ie
 su Christo. Gratias ago deo meo semp
 mētionē tui faciēs in orationibus meis,
 audiens tuam charitatē & fidem, quam
 habes erga dñm Iesum, & erga oēs san
 ctos, ut cōmunicatio fidei tuæ, efficax fi
 at, in agnitione omnis boni, quod est in
 uobis, erga Christū Iesum. Gaudiū em̄
 habemus multū, & consolationē in di
 lectione tua, quod uiscera sanctorū refo
 cillata sunt in te frater. Quapropter cō
 uis multā in Christo fiduciā habeā in
 iungendī tibi, id quod ad rem pertinet,
 tamen propter charitatē potius rogo,
 cum talis sim. nēpe Paulus senex, nunc
 autē etiā uinctus Iesu Christi. Rogo au
 tem pro filio meo, quē genui in uinculis
 meis Onesimo, quondā tibi inutili, nūc
 uero tibi & mihi perutili, quē remisi, tu
 autem eum, hoc est uiscera mea suscipe,
 quē ego cupiebā apud me retinere, ut p
 te ministraret mihi in uinculis euāgelij,
 sed absq; tua sententia nihil uolui face
 re, ne uelut ex necessitate bonum tuum
 esset, sed spontaneum. Nam ppter ea for
 sitan secessit ad tempus, ut æternum re
 ciperes. nō iam ut seruum, sed plusq; ser
 uum, nēpe fratrem dilectum, maxime mi
 hi, quanto aut magis tibi, & in carne, &
 in dño. Si igitur me habes confortē, su
 scipe illum ad te, tanq; me. Q; si quid le
 sit te, aut debet, hoc mihi imputato. Ego
 Paulus scripsi mea manu. Ego persoluā
 ut ne dicā quod etiā teipsum mihi insu
 per debes. etiam frater. Ego te fruar in
 dño. Refocilla mea uiscera in domino.
 Confisus de obedientia tua scripsi tibi.
 sciens, quod etiā ultra q; dico facturus
 m sis

σεα. ἄμα ἢ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενία μ. ἐλπίζω
 ἔ, ὅτι καὶ διὰ τῶν προσευχῶν ἡμῶν χάρι-
 σθήσομαι ὑμῖν. Αὐτάζειταί σε ἰωαφρᾶς ὁ
 σωμαϊχμαίλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
 Μάρκος, ἄρισταρχος, δὴμᾶς λουκάς, οἱ συ-
 νεργοί μου. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ μετὰ τῷ πνεύματος ἡμῶν. Ἀμήν.

sis. Simul autem etiam prepara mihi ho-
 spitium, spero em̄, quod per orationes
 uestras, donabor uobis. Salutat te Epa-
 phras concaptiuus meus in Christo Ie-
 su, Marcus, Aristarchus, Demas, Lucas,
 adiutores mei. Gratia domini nostri Ie-
 su Christi, sit cum spiritu uestro. Amen.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ἰταλίας, ἡ δὲ πρόφασις ἐστὶ ἐπιστολῆς αὐτῆς, ἐπεὶ οἱ
 ἰουδαῖοι ἐρίσαντο τῷ νόμῳ καὶ ταῖς σκιαῖς, δια τοῦτο ὁ ἀπόστολος παῦλος δι-
 δάσκαλος ἐθνῶν γενόμενος, καὶ εἰς τὰ ἔθνη ἀποσταλεῖς, κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον,
 γράφει τὴν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, γράφει λοιπὸν καὶ τοῖς ἐκ περιτομῆς πιστεύουσιν
 ἑβραίοις, ἀποδείκνυσι τὰυτῶν ἐπιστολῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, καὶ τὴν πεπαύσασθαι τὴν
 σκιά τῶν νόμων, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδείκνυσι τοὺς προφήτας ἀπεσάλλειν, ἵνα περὶ τῷ σωτήρι
 ἀπεγγείλωσι, καὶ μετὰ τοὺς, αὐτὸς ἔλθει, δούλος τὸ εἶναι τοὺς προφήτας, καὶ κλητὰς τὰυτῶν
 παρουσίας, αὐτὸν δὲ τὸν Χριστὸν ἡδὴ εἶναι θεόν, οἷον τὰ πάντα γέγονεν, καὶ ὅτι τὸν ἡδὴ τὸν θεόν
 ἔλα ἄνθρωπον γενέσθαι, ἵνα διὰ τῷ σώματος αὐτοῦ θυσίας καθάρσῃ τὸν θάνατον, οὐτὶ δὲ ἰαίματος μό-
 χου, ἢ ἔραγου, ἀλλὰ δὲ ἰαίματος Χριστοῦ ἔσθαι τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις, ἀποδείκνυσι ἔτι
 ὁ νόμος οὐδένα ἐτελείωσεν, ἀλλὰ σκιά εἶχεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ οὐ κατέπαυσεν ὁ λαός,
 ἀλλὰ κοινὴ πᾶσιν ἡμῖν ὑπολείπεται ἡ ἡμέρα τῆς καταπαύσεως. πάλιν ἢ ἀποδείκνυσι, ὅτι ἡ ἔρα-
 χικὴ λατοურγία, μετετέθη ἀπὸ Ααρῶν εἰς τὸν Χριστόν, οὗ τύπος ἦν ὁ μελχισεδέκ, οὗ ὅμ ἐκ τῶ
 λευί, πῖσα τὴν δεδικαιώσασθαι τοὺς πατέρας σημαίνει, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, εἶτα πάλιν εἰς τὰ ἔθνη
 προεξέτα μόνος αὐτοῦ, καὶ ἀποδείξασθαι αὐτὸν τὴν διὰ Χριστόν ὑπομονὴν, ἢ πείσας τιμᾶ-
 τὸς πρεσβυτέρους, τελεσθὶ τὴν ἐπιστολῶν.

ARGVMENTVM

IN primis dicendū est, cur apostolus Paulus in hac epistola scriben-
 da non seruauerit morem suum, ut uel uocabulum nominis sui, uel
 ordinis describeret dignitatem. Hæc causa est, q̄ ad eos scribens, qui
 ex circumcisione crediderant, quasi gentiū apostolus, & nō hebreo-
 rum, sciens quoq; eorum superbiam, suamq; humilitatem, ipse demōstrans me-
 ritum officij sui, noluit anteferre. Nam simili modo etiam Iohannes apostolus
 propter humilitatē, in epistola sua nomen suū eadem ratione nō prætulit. Hæc
 ergo epistolam fertur apostolus ad Hebreos conscriptā hæbraica lingua misisse
 cuius sensum & ordinem retinens Lucas euangelista post excessum beati apo-
 stoli Pauli Græco sermone composuit.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ/
ΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Ο ΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυ-
τρόπως πάλαι ὁ θεὸς λα-
λήσας τοῖς πατράσιμ ἐν
τοῖς προφήταις, ἐπέσχαί-
ωρ ἢ ἡμερῶν τούτων, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν
ἡῶ, ὅμ ἔθηκε κληρονομίαν πάντων. δι' οὗ
καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ὅς ὡμ ἀπάν /
γασμα φιλ δόξης καὶ χαρακτήρ φιλ ὑπο-
στάσεως αὐτοῦ. φέρωμ τέ τὰ πάντα ἡδὲ
ἐν ἡματι φιλ δυνάμεωσ αὐτοῦ. δι' ἐαυτοῦ
καθαρισμόν ποιησάμενος ἢ ἁμαρτιῶν
ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ φιλ μεγαλοσύνης
ἐν ὑψηλοῖς. τοσούτω κρείττω γενόμενος
ἢ ἁγγέλων, ὅσω διαφωρότερον παρ' αὐ-
τούσ κληρονόμηκεν ὄνομα. τίμ γὰρ
εἶπιν ποτὲ ἢ ἁγγέλων, ἡὸσ μου εἰ σὺ
ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, καὶ πάλιν.
ἐγὼ ἔσομαι αὐτῶ εἰσ πατέρα, καὶ αὐτόσ
ἔσα μοι εἰσ ἡὸμ. ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγη
τὸμ πρωτότοκον εἰσ τὴν οἰκουμένην, λέ-
γε. καὶ προσκυνήσάτωσιν αὐτῶ πάντες
ἁγγελοὶ θεοῦ. καὶ πρὸσ μὸν τουσ ἁγ-
γέλουσ λέγε, ὁ ποιῶμ τουσ ἁγγέλουσ αὐ-
τοῦ πνεύματα, καὶ τουσ λειτουργούσ αὐ-
τῶ πυρὸσ φλόγα. πρὸσ ἡ τὸμ ἡὸμ, ὁ θρόνοσ σὺ
ὁ θεὸσ εἰσ τὸν αἰῶνα ἢ αἰῶνος, ῥάβδοσ ἐνδύτη
τοσ ῥάβδοσ ἢ βασιλείασ σὺ, ἡσ ἄποσασ δι-
καισύνημ, ἡ ἐμίσησασ ἀνομίαν, διὰ τῶ ἔχει
εἶναι σὺ θεὸσ ὁ θεὸσ σὺ ἔλαιον ἁσπλάγξεωσ πα-
τρὸσ τοῦσ μετόχουσ σὺ. ἡ σὺ κατ' ἀρχὰσ κύριε
τὴν γλῶ

BEATI APOSTOLI PAULI
EPISTOLA AD
HEBRAEOS.

Eus olim multiphariā mul-
tisq; modis, locutus patri-
bus in prophetis, extremis
diebus hisce, locutus est noi-
bis in filio, quem constituit hæredem
omnium, per quem etiam sæcula con-
didit, qui cum sit splendor gloriæ, & ex-
pressa imago substantiæ illius, portetq;
omnia uerbo potentiæ suæ, per semet-
ipsum purgatione facta peccatorū no-
strorum, confedit in dextra maiestatis,
in excelsis, tanto præstantior factus an-
gelis, quanto excellentius præ illis for-
titus est nomen. Nam cui dixit un-
quam angelorum. Filius meus es tu,
ego hodie genui te? Ac rursus. Ego
ero ei loco patris, & ille erit mihi loco
filij. Rursus autem cum inducit pri-
mogenitum in orbem terrarum, dicit.
Et adorabunt eum omnes angeli dei.
Et ad angelos quidē dicit. Qui creat an-
gelos suos spūs, & ministros suos ignis
flammam. Ad filium aut, thronus tuus
ipse deus in sæculum sæculi, uirga recti-
tudinis, uirga regni tui, dilexisti iusti-
ciam & odisti iniquitatē, ppter ea unxit
te deus deus tuus oleo exultatiōis. ultra
confortes tuos, & tu in initio domine
m 2 terræ

πλὴγὼ ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα ἧν̄ χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί, αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ ἢ διαμένεις, καὶ πάντα ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξῃς αὐτούς, καὶ ἀλλαγήσονται, σὺ δὲ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι.

πρὸς τίνα δὲ ἧν̄ ἀγγέλων εἰρηκέν ποτε. κάδου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἄρ' ἄρ' τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον ἧν̄ ποδῶν σου, οὐχὶ πάντα εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα ἰς διακονίαν ἀπεστέλλόμενα, διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομῆν σωτηρίαν; διὰ τοῦτο δὲ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχευτοῖς ἀκουσῆσιν, μή ποτε παραβῆνῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δὲ ἀγγέλων λαλῆδεις λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράφρασις καὶ παρακοή ἔλαβεν ἕμιδικον μισθοποδοσίαν, ὡς ἡμεῖς ἐκ φευδόμεθα, τληκάντης ἀμελήσαντες σωτηρίας, ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλῆδοται διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ ἧν̄ ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη. Συναπειμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημεῖοις τε καὶ τέρασιν, ἐποικίλαις θλίβάμεσι, καὶ πνεύματι ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ πλὴν αὐτοῦ δέλκισιν. οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε πλὴν οἰκουμένην πλὴν μέλλουσαν περὶ ἧς λαλοῦμεν. διεμαρτύρατο δὲ ποντισλέγων, τί εἰς ἄνθρωπος ὅτι μιμησκή αὐτοῦ, ἢ ἦδὲ ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπη αὐτόν. ἠλάτῃσας ἄντὸν βραχύτι παρ' ἀγγέλου, δόξῃ, καὶ τιμῇ ἐσεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέσκαας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα ἧν̄ χειρῶν σου. πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω ἧν̄ ποδῶν αὐτοῦ. εἰ γὰρ ἔθελ' ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀρμπότακτον. καὶ δὲ ὄντω ὄρωμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα, τὸν ἢ βραχύτι παρ' ἀγγέλου ἠλατῃσμένον ἐλέημεν ἸΗΣΟΥΝ διὰ τὸ

terre fundamenta iecisti, & opera manuum tuarum sunt cœli, ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes ut uestimentum ueterascent, & uelut amictum circumuolues eos, & mutabuntur, tu autem idem es, & anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit unquam? Sede a dextris meis, donec posuero inimicos tuos, scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt ad ministratoriū spiritus, qui in ministerium emittuntur, propter eos, qui haeredes erunt salutis? Propterea oportet nos uehementius attendere, ijs quæ dicta sunt nobis, ne quando perfluamus. Etenim si is, qui per angelos dictus fuerat sermo, fuit firmus, & omnis transgressio, & inobedientia, iustam premij retributionem accepit, quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem, quæ cum primum enarrari cœperit per ipsum dominum, ab ijs, qui audierant, in nos confirmata fuit, attestante deo, & signis, & prodigijs, & uarijs uirtutibus, & spiritus sancti distributionibus, iuxta suam ipsius uoluntatem. Non enim angelis subiecit orbem terre futurum, de quo loquimur. Testatus est autem alicubi quidam dicens. Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quod inuisis illum? Fecisti eum paululo inferiorem angelis, gloria & honore coronasti eum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In hoc enim quod ei subiecit omnia, nihil omisit, illi non subiectum. At nondum uidemus illi omnia esse subiecta. Eum uero qui pusillum quiddam diminutus fuerat infra angelos, cernimus Iesum, propter

διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου. δόξα καὶ
τιμὴ ἐσεφανερώθη, ὅπως χάριτι θεοῦ
ὑπὲρ πάντων γένηται θανάτου. ἔπρεπε
δ' αὐτῷ δι' ὅρα τὰ πάντα, καὶ δι' ἰδὺ τὰ πάντα
πολλοὺς ἡνὸς εἰς δόξαν ἀσάστια, τὸν ἀρχὴ
γὰρ τ' σωτηρίας αὐτῶν, διὰ παθημάτων
τελευτῶσαι. Ὅτε δ' ἀδίκων καὶ ἀδίκων ἐξ
ἐνός πάντες. δι' ἧν αἰτίαν οὐκ ἐπαιχάζε-
ται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλέω, λέγω.
ἀπαγγεῶ τὸ ὄμομά σου τοῖς ἀδελφοῖς
μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμῶν ἴσως. καὶ
πάλιν. ἐγὼ ἔσομαι πεποικωμένος ὑπὸ αὐτῶν.
καὶ πάλιν. ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι
ἔδωκεν ὁ θεός. ἐπει αὐτὰ παιδία κε-
κοιμήθηκε σαρκὸς καὶ αἷμα, καὶ ἀν-
τὸς παραπλοκίως μετέχε τῶν αὐτῶν, ἵνα
διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κρέατ'
ἐχορτα τοῦ θανάτου, τούτῃ τὸν διά-
βολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φό-
βου θανάτου διαπαρτὸς τοῦ Ἰησοῦ ἔρο-
χοι ἥσαν δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγ-
γέλω ἐπιλαμβάνετῃ, ἀλλὰ ἀπέριστα
ἀξιάμ ἐπιλαμβάνετῃ. ὅθιν ὄφθαλιν κα-
τὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα
λαίμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς
τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς
ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέποικθῃ
αὐτὸς πρὸς θεοὺς, δάματα τοῖς περὶ αὐτοῦ
νοῖς βοηθῆσαι. ὅθεν ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλη-
σεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε
τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα φησὶ ὁμολογῆ-
σάμεν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ, πιστὸν ὅρι-
τα τῷ ποιήσαρτι αὐτὸν, ὡς καὶ μούσης
ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ
δόξης οὗτος παρὰ μούσῃν ἔξίωται. καθ'
ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατα-
σκευάσας αὐτὸν. πᾶς γὰρ οἴκος κατα-
σκευάζεται ὑπότινος, ὃ ἢ τὰ πάντα κατασκευ-
άσας, διός. καὶ μούσης ἢ πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ

propter cruciatum mortis, gloria & ho-
nore coronatum, ut per gratiam dei pro
omnibus gustaret mortem. Decebat
enim eum propter quem sunt omnia, &
per quem sunt omnia, ut multis filiis in
gloriam adductis, principem salutis
illorum per afflictiones perfectum red-
deret. quando quidem & qui sanctificat, &
qui sanctificantur, ex uno sunt omnes.
Quam ob causam non erubescit fratres
illos uocare, dicens. Annunciabo no-
men tuum fratribus meis, in medio ec-
clesiæ laudabo te. Et rursus. Ego ero
fidens in illo. Et iterum. Ecce ego & pue-
ri quos mihi dedit deus. Postea quæ igitur
pueri commercium habent cum carne & san-
guine, & ipse similiter particeps factus
est eorum, ut per mortem aboleret
eum qui mortis haberet imperium, hoc
est diabolū, & liberos redderet eos, qui
cum quæ metu mortis per omnem uitam ob-
noxij erant seruituti. Non enim sane usque
angelos assumit, sed semel Abrahamæ assu-
mit. Unde debuit per omnia fratribus simi-
lis reddi, ut misericors esset & fidelis po-
tiffex, in his quæ apud deum forent agen-
da, ad expiandum peccata populi. Nam
ex hoc quod ipsi contigit tentatum esse,
potest & iis qui tentantur succurrere.
Unde fratres sancti, uocationis cœlestis
participes, cōsiderate apud apostolum & potifficē cō-
fessionis uestræ Iesū Christū, quod fidelis
sit ei qui se constituit, quæ admodum & Mo-
ses in tota domo sua. Tanto namque maiore
gloria quæ Moses hic dignus est habitus quæ
maiorē habet honorē, quæ cōstruxit domū
quæ ipsa domus. Omnis enim domus cōstruitur ab
aliquo. Porro quæ cōdit omnia, deus est. Et Mo-
ses quidem fidelis fuit in tota domo illius
m 3 ueluti

III

οἰκῶ αὐτοῦ. ὡς δευράπων, εἰς μαρτύριον
 ἢ ἢ λαλοῦσθαι. ΧΡΙΣΤΟΣ δὲ ὡς ἡδὲ
 ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅς οἱ οἶκος, ἐσμὲν ἡ-
 μῆς, ἐάμπερ πλὴν παρρησίας, καὶ τὸ κἀν /
 χημα ἐπὶ ἐλπίδος, μέχρι τέλους βεβαίαν
 κατασχόμεν. διὸ καὶ ὡς λέγει τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον, σήμερον ἐὰν ἐπὶ φωνῆς αὐτοῦ
 ἀκούσῃτε, μὴ σκληρώκτε τὰς καρδίας ὑ-
 μῶν, ὡς ἐν τῷ παρρησιασμοῦ, κατὰ πλὴν
 ἡμέραν τῶν παρρησιασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅς ἐπεί
 ρασάμ με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδόκιμασάμ
 με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου, τεσσαράκοντα
 ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ
 εἶπον, αἰεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ
 οὐκ ἐγνώσαν τὰς ὁδοὺς μου, ὡς ὡμοσα
 ἐν τῇ ὄρῃ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς πλὴν κα-
 τὰ πνεῦμα μου. βλέπετε ἀδελφοί, μὴ
 ποτε ἔσαι ἐν τινὶ ὑμῶν καρδίᾳ πονηρᾷ ἢ /
 πεισίᾳ, ἐν τῷ ἀποσῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος,
 ἀλλὰ πρὸς ἀκαλίπτε αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
 ἄρχεις ὅς σήμερον καλῆται, ἵνα μὴ σκλη-
 ρωθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπ' αὐτῆς ἢ ἁμαρτίας. μέ-
 τοχοι γὰρ ἐβόναμεν ἢ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἐὰν πρὸς τὴν
 ἐρχῆται τὴν ὑπέρβασις, μέχρι τέλους βεβαίαν
 κατασχόμεν, ἐν τῷ λέγει, σήμερον ἐὰν τὴν
 φωνῆς μου ἀκούσῃτε, μὴ σκληρώκτε τὰς
 καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παρρησιασμοῦ.
 τινὲς δὲ ἀκούσαντες πρὸς ἐπίκραναν, ἀλλ' οὐ
 πάντες οἱ ἐλθόντες ἐξ αἰγύπτου διὰ μο-
 σέως. τίσι δὲ προσώχθισε τεσσα-
 ράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν
 ὧν τὰ κῶλα ἔπισεμ ἐν τῇ ἐρήμῳ; τί-
 σι δὲ ὡμοσεμ μὴ εἰσελεύσονται εἰς πλὴν
 κατά πνεῦμα αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθή-
 σασιν; καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνή-
 θησαν εἰσελθεῖν εἰς τὴν γῆν.

φοβηθῶμεν οὐ μήποτε καταλα-
 πορεύσῃ ἐπαγγελία εἰσελθεῖν εἰς πλὴν
 κατά πνεῦμα αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι ὑμῶν
 ἕσπερ κέραι,

ueluti minister, in testimonium eorum
 quæ post dicenda erant. At Christus
 tanquam filius administravit domum
 suam, cuius domus sumus nos, si fiduci-
 am, & gloriationem spei, ad finem usq;
 firmam tenuerimus. Quapropter sicut
 dicit spiritus ille sanctus, hodie si uo-
 cem eius audieritis, ne obduretis corda
 uestra, sicut in exacerbatione, in die ten-
 tationis in deserto, ubi tentauerunt me
 patres uestri, probauerunt me, & uide-
 runt opera mea, quadraginta annis.

Quapropter infensus eram generationi
 illi, & dicebam, semper errant corde, ipsi
 uero non cognouerunt uias meas, sicut
 iuravi in ira mea, si ingressuri sunt in re-
 quietem meam. Videte fratres, ne quan-
 do sit in ullo uestrum cor prauum in-
 credulitatis, ut desciscat a deo uiuente,
 sed exhortemini uos inuicem quoti-
 die, quo ad appellatur dies hodiernus,
 ne quis ex uobis induretur seductione
 peccati Christi participes facti sumus,
 si sane initium substantiæ, usq; ad finem
 firmum tenuerimus, in hoc quod dici-
 tur, hodie si uocem meam audieritis, ne ob-
 duretis corda uestra, sicut in exacerba-
 tione. Nam quidam cum audissent, ex-
 acerbauerunt, at non omnes qui profes-
 sti fuerant ex Aegypto per Moysen.
 Quibus autem infensus fuit quadragin-
 ta annis? Nonne ijs qui peccauerant?
 quorum membra conciderunt in deser-
 to? Quibus autem iurauit, non ingres-
 sos in quietem suam nisi ijs, qui non obe-
 dierant. Et uidemus, quod non potuerint
 ingredi propter incredulitatem. Metua-
 mus igitur, ne quæ derelicta promissionis, intro-
 eundi in quietem eius, uideat aliquis ex uobis
 fuisse

ὑπερκεῖναι. καὶ γὰρ ἐσμὲν εὐκτελισμέ-
 ροι καθάπερ κἄκεῖνοι, ἀλλ' οὐκ ὠφέλκεμ
 ὁ λόγος φθι' ἀκοῆς ἐκείνου, μὴ συγκεκρα-
 μῶος τῆ πίσις τοῖς ἀκούσασιν, εἰσερχόμε-
 θα γὰρ εἰς πλὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαν-
 τες, καθὼς εἴρηκεμ, ὡς ὠμοσα ἐν τῇ ὀργῇ
 μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς πλὴν κατάπαυ-
 σίμ μου, καὶ τοι τῶν ἔργων ἀπὸ κατα-
 βολῆς κόσμου γεννηθέντων, εἴρηκε γὰρ πυ-
 ρὴν ἐπὶ φθι' ἐβδόμης οὕτως. καὶ κατέπαυ-
 σεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ
 πάντων ἔργων αὐτοῦ. καὶ ἐν τούτῳ
 πάλιν, εἰσελεύσονται εἰς πλὴν κατάπαυ-
 σίμ μου. ἵνα οὐκ ἀπολείπεται τι-
 ρασ εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν, καὶ οἱ πρότερον
 εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον διάπειθήσασ,
 πάλιν τира ὀρίζεσ ἡμέρας, σήμερον
 ἐν λαβίδ' λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον
 καθὼς εἴρηται. σήμερον ἔαρ φθι' φω-
 ρῆσ αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε
 τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοῦς ΙΗΣΟΥΣ
 κατέπαυσεμ, οὐκ ἔαρ πρὶ' ἄλλης ἐλά-
 λα μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπει-
 ται σαθεατισμὸς τῶ λαῶ τ' θεῶ. ὁ δ' εἰσελ-
 θὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτ', καὶ αὐτὸς κατέ-
 παυσεμ ἀπ' ἔργων αὐτ'. ὡσπρ' ἀπ' ἰδί-
 ων ὁ θεὸς. σπουδ' ἀσώμῳ οὐν εἰσελθεῖν εἰς
 ἐκείνῳ πλὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ
 αὐτῷ τὸ ὑποδείματι πῶση τ' ἀποθείας. ζῶν
 ὁ λόγος τ' θεῶ, καὶ ἡμερῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ
 πᾶσαν μάχαιραν δίσομορ, καὶ δ' ἴκρούμε-
 ροσ ἀχρὶ μερισμῶ ψυχῆσ τε καὶ πνεύματ',
 ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικὸς ἐν θυμήσειων
 καὶ ἐν μοίωμ καρδίας, ὅτι οὐκ ἔσι κτίσις ἀ-
 φανὴς ἐνώπιον αὐτ'. πάντα ἡ γυμὰ καὶ τείτρα
 χηλισμένα, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτ' πρὸς ὄν
 ἡμῶν ὁ λόγ'. ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν δι-
 ελκλυθότα τοῦσ οὐρανοῦσ ΙΗΣΟΥΣ Τ' ἡὸν τῶ
 θεῶ, κρατῶμεν τ' ὁμολογίασ. ὅν γρ' ἔχομεμ
 ἀρχιερέα

fuisse frustratus. Etenim nobis annūcia-
 tum est, quemadmodū & illis. At non
 profuit illis audisse sermonem, quod is
 non esset cum fide coniunctus, ihs qui
 audierant. Introimus enim in requi-
 em, nos qui credidimus. quemadmo-
 dum dixit. Sicut iuravi in ira mea, si in-
 gressuri sint in requiē meā, quanq̄s opē-
 ribus a iactis mūdi fūdamentis p̄fectis.
 Dixit em̄ quodā in loco de septimo die
 sic. Et requieuit deus die septimo ab oī-
 bus opib⁹ suis. Et in hoc rursū. Si intro-
 ibūt ī requiē meā. Posteaq̄s igit̄ illud re-
 liquum est, aliquos introire in eā, & qui-
 bus prius annūciatū fuit, nō introierūt
 propter incredulitatē, rursū quemdam
 p̄finit diem, hodie, in David dicēs, post
 tantum temporis, quēadmodum dictū
 est. Hodie si uocē eius audieritis, ne ob-
 duretis corda uestra. Nā si eis Iesus re-
 quiē p̄stitisset, nequaq̄s de alio posthac
 die locutus fuisset. Itaq̄s relinquitur sab-
 batinus pp̄fo dei. Nā qui ingressus est
 in requiē illius, & ipse requieuit ab opī-
 bus suis, quēadmodum a suis deus. Stu-
 deamus igit̄ ingredi in illam requiē, ne
 quis eodē cōcidat incredulitatis exēplo.
 Viuus est em̄ sermo dei, & efficax, & pe-
 netranti⁹ quouis gladio utrinq̄s incidē-
 te, ac pertingēs usq̄s ad diuisionē animæ
 simul ac spiritus, cōpagumq̄s & medulla-
 rum & discretor cogitationū & intentio-
 num cordis, & nō est ulla creatura, qua
 non manifesta sit in conspectu illius.
 Sed omnia nuda, & resupinata oculis
 eius, ad quem nobis est sermo. Habentes
 igitur pontificem magnum qui pe-
 netrauit cœlos, Iesum filium dei, tenea-
 mus cōfessionem. Non enim habemus
 m 4 pontificē

V. 90x (sermo dei)

III

ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπάθειαι
ταῖς ἀδελφείαις ἡμῶν, πεπρωμένον ἢ καὶ
τὰ πάντα, καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας,
προσερχόμεθα ὄντα μετὰ παρρησίας τῷ
θεῷ διὰ χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ
χάριμ ἐννομον εἰς ἔνκαιρον βοήθειαν.

Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἵκετ' ἀνθρώπων λαμβαν
νόμιμος ὑπὲρ ἀνθρώπων κατίσταναι τὰ
πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε ἑθι
σίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. μετρίοπαθεῖ δυνάμε
νος τοῖς ἀγνοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ ἑ
αυτὸς περικέεται ἀδελφείαις, καὶ διὰ ταύτην
ἔφειλε, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, ὅντως καὶ
περὶ ἑαυτοῦ προσφέρει ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. ἑ
ὄνχ' ἑαυτοῦ τίς λαμβάνει πλὴν τῆμιν, ἀλλ
ὃ καλούμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ
καὶ ἀαρῶν. ὅντως καὶ ὁ Χριστὸς ὄνχ'
ἑαυτοῦ ἐδέξατο γεννηθῆαι ἀρχιερέα, ἀλλ'
ὃ λαλήσας πρὸς αὐτόν. ἡὸς μου εἰ σύ, ἐγὼ
σήμωρον γεγέννηκά σε, καθὼς καὶ ἦν ἑτέρω
λέγει, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ πλὴν τὰ
ξίμ μελχισεδέκ, ὅς ἦν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρ
κὸς αὐτοῦ, δέησας τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν
δυνάμενον σώζειν αὐτόν ἐκ θανάτου με
τὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσε
νέγκας, καὶ ἑσακουθεὶς ἀπὸ τῆς ἐνλαβεί
ας, καὶ πρὸς ἡὸς, ἔμαθεμ ἀφ' ὧν ἔπαθε
πλὴν ὑπακούω, καὶ τελεωθεὶς ἐγένετο τοῖς
ὑπακούουσιμ αὐτοῦ πᾶσιμ, αἰτιῶ σωτη
ρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
ἀρχιερεὺς, κατὰ πλὴν τὰ ξίμ μελχισεδέκ.

περὶ οὗ πολλὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσσε
μήθοντες λέγειμ, ἐπεὶ νεωροὶ γεγονάτε
ταῖς ἀκοαῖς, καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι δι
δάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαμ
ἔχετε τοῦ διδάσκειν ἡμᾶς τίνα τὰ σοιχεῖα
τῆς ἀρχῆς τῆν λογίωμ τοῦ θεοῦ, καὶ γεγό
νατε χρείαμ ἔχοντες γάλακτος ἑθι σιγαῖς
τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχωμ γάλακτος,
ἄπειρος

pontificem, qui non possit compati, in
firmitatibus nostris, sed tentatum per
omnia, pro similitudine absq; peccato.
Accedamus igitur cum fiducia ad thro
num gratiæ, ut consequamur misericor
diam, & gratiam inueniamus, ad oportu
nū auxiliū. Nā ois sacerdos, q ex hoī
bus assumit p hoibus constituit, in his
q apud deū agunt, ut offerat munera,
& uictimas, qui cōpati possit ignorantib
us, & errantibus, quando quidem & ip
se circumdatus est infirmitate. Et pro
pter hanc debet, quemadmodum pro
populo, ita & pro seipso immolare pro
peccatis. Nemo sibiipsi usurpat hono
rem, sed qui etiam uocatur a deo, quem
admodum & Aaron. Ita & Christus,
non semetipsum glorificauit, ut fieret
pōtifex, sed is qui dixerat illi. Filius mei
us es tu, ego hodie genuite. Sicut & ali
bi dicit. Tu es sacerdos in aternū, secun
dum ordinem Melchisedec, qui in die
bus carnis suæ, cū & p̄cationes & suppli
cations apud illū qui poterat ipsū saluū
a morte eripere, cū clamore ualido & la
chrymis obtulisset, & exauditus esset p
reuerētia, tametsi filius erat, tñ didicit ex
his q passus est obedientiā, ac perfectus
redditus, oibus qui sibi obediūt, fuit cau
sa salutis aternæ, cognominatus a deo
pōtifex secundū ordinationē Melchise
dec, de quo nobis multa foret dicenda,
eaq; difficilia explicatu, quando quidem
segnes facti estis auribus. Etenim cum
debeat pro tēporis ratione doctores
esse, rursū opus habetis, ut doceam⁹ uos
q sint elemēta initiij eloquioꝝ dei, factiq;
estis ἡ, quibus lacte sit opus & nō solido
cibo. Nam quisquis lactis est particeps
is rudis

ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, ἡπίως γὰρ
 ἔσι. τελίωρ δὲ ἔσιμ ἢ σερειά τροφή,
 ἢ διὰ πλὴν ἔξιμ τὰ ἀδότηρία γυμνας
 μένα ἐχόντων, πρὸς διάκρισιμ καλοῦ τε
 καὶ κακοῦ. Διὸ ἀφέντες τὸν τ' ἀρχῆς τοῦ
 ΧΡΙΣΤΟΥ λόγον, ἐπὶ πλὴν τελευτήτα φε-
 ρόμεθα, μὴ πάλιμ δεμίλιον καταβαλλό-
 μοι μετάνοιας ἀπὸ μεκρῶν ἔργων, καὶ
 πίσεως ἐπὶ θεῶν βαπτισμῶν, διδαχῆς, ἐπι-
 θέσεως τε χειρῶν, ἀναστασιῶς τε νεκρῶν καὶ κρι-
 ματ' αἰωνίου, καὶ τὸ ποιήσωμεν, ἐὰν περ ἐ-
 πίξῃ ἐπὶ θεῶν, ἀδ' ἀνάστον ἢ τὴν ἀπαξ φωτι-
 δέμετας. Γενσαμλίους τε τ' ὄψεσθε φηί ἐπὶ
 ραίου, καὶ μετόχους γενιδέμετας πνεύ-
 ματος ἁγίου, καὶ καλὸν γενσαμλίους θε-
 οῦ ἔμα, διωάμας τε μέλλοντος αἰῶν^ο,
 καὶ παραπεσόρμασ πάλιμ, ἀνακαινίζημ
 εἰς μετάνοιαμ, ἀνασανροῦντας ἑαυτοῖς
 τὸν ἦορ τοῦ θεοῦ, καὶ παραδ' ἔγματίζομ /
 τας τῆ γῆ ἢ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολ /
 λάκισ' ἐχόμενον ἵετὸν καὶ τίκτουσα βο-
 τάνημ ἵυθετομ ἐκείνοισ ἐίδου καὶ γεωργῆτη,
 μεταλαμβάνα ἑυλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ἐκ
 φέρουσα ἢ ἀκάμθασ, καὶ τριβόλεις, ἀδ' ὀμιμοσ
 καὶ κατάρας ἐπίς. ἢς τὸ τέλος εἰς κάυσιμ.
 πεπίσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν ἀγαπητοὶ τὰ
 κρείττομα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως
 λαλοῦμεν. οὐ γὰρ ἀδ' ἔκ^ο ὁ θεὸς ἐπιλα /
 δέειν τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τ'
 ἀγάπης ἢς ἐνεδείξαθε εἰς τὸ ὄνομα αὐ /
 τοῦ, διακομήσαρτες τοῖς ἁγίοις, καὶ δια /
 νοοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκασομ ὑμῶν τ'
 ἀντὶν ἐνδείκνυδαίμ σπουδῆμ πρὸς πλὴν
 πληροφορίαν φηί ἐλπίδ^ο ἄχρι τέλους,
 ἵνα μὴ μωδοὶ γέννηθε, μιμηταὶ δὲ τῶν
 διὰ πίσεως καὶ μακροθυμίας κληρονο-
 μοῦντων τὰς ἐπαγγελίας.
 τῶν ἢ ἀβραάμ ἐπαγγελάμενοσ ὁ θεός, ἐπει
 κατ' οὐδ' ἐνόησεν ἔχει μίζονοσ ὁμοῦσαι. ὡμοσεμ
 κατ' οὐδ' ἐνόησεν

is rudis est sermonis iusticiae, infans enim
 est. Porro perfectior est solidior cibus, nem-
 pe horum, qui propter habitum, sensus ha-
 bent exercitatos, ad discretionem boni ac
 mali. Quapropter omisso, qui in Chri-
 sto rudes inchoat sermone, ad perfectio-
 nem feramur, non rursus fundamentum ia-
 cientes poenitentiae, ab operibus mortu-
 is, & fidei in deum, baptismatum, doctri-
 nae, ac manuum impositionis, & resurrectio-
 nis mortuorum, & iudicii aeterni, atque id fa-
 ciamus, siquidem permiserit deus. Nam fie-
 ri non potest, ut qui semel fuerint illumi-
 nati, gustaverintque donum caeleste, & par-
 ticipes facti fuerint spiritus sancti, gu-
 staverintque bonum dei uerbum, ac uir-
 tutes futuri saeculi, si prolabatur, denuo
 renouentur ad poenitentiam, ab integro
 crucifigentes sibi metipsis filium dei, &
 ludibrio exponentes. siquidem terra, quae
 hymbrem saepius in se uenientem combi-
 berit, & progenuerit herbam accommodam
 eis, opera quorum & colitur, recipit benedi-
 ctionem a deo. At quae produxerit spinas &
 tribula reprobata est, & maledictioni con-
 finis, cuius exitus huc tendit, ut exuratur.
 Caeterum persuasimus nobis de uobis di-
 lecti, quae his sint meliora, & cum salute co-
 iuncta, tametsi sic loquamur. Non enim
 iniustus est deus, ut obliuiscatur operis ue-
 stri, & laboris ex charitate suscepti, quam
 exhibuistis erga nomen illius, quod ministratis
 sanctis, & ministratis. Cupimus autem, ut
 uisusque uestrum idem praestet studium, ad ple-
 nam spei certitudinem, usque ad perfectionem, ne
 sitis imbecilles, sed imitatores eorum, quod per
 fidem & loganimiratem, hereditatem accipiunt
 promissionis. De enim pollicitus Abraham, cum
 non posset per quem maiorem iurare, iurauit
 per seipsum

καθ' ἑαυτοῦ λέγων, ἢ μὴ ἐυλογῶν ἐυλο-
γήσω σε, καὶ πλεονάζω πλεονάζω σε, καὶ
οὕτως μακροθυμήσας, ἐπέτυχεν ἐπιπα-
γγελίας. ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μεί-
ζοντος ὁμνούνσιν, καὶ πάσας αὐτοῖς ἀντι-
λογίας πέρας, εἰς βεβαίωσιν ὁ ὄρκος,
ὅτι ὁ ὑπερῆχος βουλόμενος ὁ θεὸς ἐ-
πίδειξεν τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελί-
ας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσί-
τησεν ὄρκον, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀ-
μεταθέτων ὅτι δις ἀδύνατον φεύσασθαι θε-
οῦ, ἵνα ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ κατα-
φύγοντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐπι-
πίσεως, ἢ ὡς ἰσχυρὰν ἔχομεν ἐπι-
πίσεως, ἀσφαλῆτε, καὶ βεβαίως, καὶ εἰσερχο-
μην εἰς τὸ ἰσώτερον τοῦ καταπετάσι-
ματος, ὅπου προσέδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσήλι-
θον Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν μελλήσεσθαι,
ἀρχιερεῖς γενόμενοι εἰς τὸν αἰῶνα.

Οὗτος γὰρ ὁ μελλήσεσθαι βασιλεὺς
σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συ-
ναντήσας ἄβραάμ, ὑποσφραγιστὴν ἀπὸ τῆς
κοπῆς τῆς καλιλέω, καὶ ἐυλογήσας αὐ-
τὸν, ὅτι καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέ-
ρισεν ἄβραάμ, πρῶτον μὲν ἐγκληθὲν βασιλεὺς
βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βα-
σιλεὺς σαλήμ, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξῆς, ἀ-
πάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μή-
τε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς, τέ-
λος ἔχω. ἀφωμοιωμένοι δὲ τῷ ἡ-
τοῦ θεοῦ, μένει ἰσχυρὸς εἰς τὸ δίδωκεν.
θεωρεῖτε δὲ, πλείους οὕτως, ὅτι καὶ δεκά-
την ἄβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθίνιων
ὁ πατριάρχης, καὶ εἰ μὴ ἐκ τῶν ἡῶν λόν-
τῶν ἰσρατιαν λαμβάνοντες, οὐ πολλὸν
ἔχουσιν ἀποδεκατοῦ τὸν λαὸν κατὰ
τὸν νόμον, τοῦτέστι, τοὺς ἀδελφοὺς ἀνι-
στῶν, καὶ περὶ θεληκλυδότης ἐκ φιλίας ὁσφύος
ἄβραάμ, ὃ μὴ γενεαλογούμενος δὲ ἀνι-
στῶν, δεκάτωκε

per seipsum dicens, nisi benedicens be-
nedixero tibi, & multiplicans, multipli-
cauero te, atque ita cum longanimiter ex-
pectasset, consecutus est promissum. Nam
homines quidem per eum iurāt, qui sit
maior, atque ipsidem omnis controuersiae
finis, ad confirmandum est iusiurandum.
Qua in re deus cum eximie uellet hanc
dibus promissionis ostendere firmitatem
consilij sui, interposuit iusiurandum, uti
per duas res immutabiles, in quibus fie-
ri non posset, ut mentiretur deus, ualida
consolationem haberemus, qui huc con-
fugimus, ut potiamur proposita spe, quam
uelut ancoram tenemus animae, tum tu-
tam, tum firmam, & introcuntem usque
ad ea, quae sunt intra uelum, ubi pra-
cursor pro nobis ingressus est, iuxta
ordinem Melchisedec, pontifex factus
in aeternum. Nam hic erat Melchisedec
rex Salem, pontifex dei altissimi, qui oc-
currit Abrahae, reuertenti a caede regum,
& benedixit illi, cui & decimas ex omni-
bus impertitus est Abraham, qui primus
quidem ex interpretatione dicitur rex
iusticiae, deinde uero etiam rex Salem,
quod est rex pacis, ignoti patris, ignota
matris, ignoti generis, nec initium dierum,
neque uitae finem habens, sed assimilatus
filio dei, manet sacerdos in perpetuum.
Considerate uero, quantum hic fuerit,
cui etiam decimas dedit Abraham
patriarcha, de spolijs. Atque si quidem,
qui quod sint de numero filiorum Leui,
sacerdotij functionem sumunt, prae-
ceptum habent, ut decimas accipiant a po-
pulo iuxta legem, hoc est, a fratribus
suis, licet egressis ex lumbis Abrahae.
At is cuius genus non recensetur ex il-
lis, decimas

ἢ δὲ δεκάτωκε τὸν ἄβραάμ, καὶ τὸν
 ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας, εὐλόγηκεν, χωρὶς
 ἐπάσης ἀντιλογίας, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ
 κρείττους εὐλογεῖται. καὶ ὡς δὲ μὲν δεκάτας
 ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσι.
 ἐκεῖ δὲ μαρτυροῦμεν, ὅτι ζῆ, καὶ ὡς ἕ-
 πως ἐπέμ, διὰ ἄβραάμ καὶ λευί, ὁ δεκάτας
 λαμβάνων δεδεκάτωται, ἔτι γὰρ ἐν τῇ
 ὁσφύ τῷ πατρὶ ἡμ, ὅτε σιωπήτησιν αὐτῶ
 ὁ μελχισεδέκ. ἐι μὲν ὅσω τελείωσι διὰ φθι-
 λευτικῆς ἰερωσύνης ἡμ, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆ
 νεομοθέτητο, τίς ἔτι χεῖρα κατὰ πλὴν τὰ-
 ξην μελχισεδέκ, ἕτερον ἀνίστασθ' ἱερέα, καὶ
 οὐ κατὰ πλὴν τάξιν ἑαρώμ λέγεσθαι, μετα-
 τιθεμένης ἢ φθι ἰερωσύνης, ὅτι ἀράγκης ἢ
 νόμου μετάθεσις γίνεται. ἐφ' ὅμ γὰρ λέγει-
 ται τὰντα, φυλῆς ἑτέρας μετέχοντες, ἀφ'
 ἧς οὐδεὶς προσέειπε τῶν θνησικηρίω. πρὸ-
 φηλορ γὰρ, ὅτι ὅτι ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύ-
 ριος ἡμῶν, εἰς ἡμ φυλῶν οὐδ' ἐμ περιῖερωσύ-
 νης μούσης ἐλάλησε. ἢ περιωστέρον ἔτι κα-
 τὰ κλόμ ἐσιμ, ἐι κατὰ τὴν ὁμοιότητα μελ-
 χισεδέκ ἀνίσταται ἱερέως ἕτερος, ὅς οὐ κατὰ
 νόμον ἐμπολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ
 κατὰ δ' ἀνάμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. μαρ-
 τυρεῖ γὰρ ὅτι σὺ ἱερέως εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ
 πλὴν τάξιν μελχισεδέκ. ἀδέτησις
 μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς
 διὰ τὸ αὐτῆς ἀοθενές καὶ ἀνοφελές, οὐδ' ἐμ
 γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπιφραγωγῆ δὲ
 κρείττους ἐλπίδος, δ' ἡ ἐπίζομην τῶ θεῶ
 καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας.
 δὲ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱε-
 ρεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ
 τῶ λέγοντ' ὡρὸς αὐτὸν. ὡμοσεμ
 ἐφ' ὅ, καὶ ὅ μετὰ μελκιδήσεται. σὺ
 ἱερέως εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ πλὴν τάξιν
 μελχισεδέκ, κατὰ τοσοῦτον κρείττους
 διαδίκησε γέγονεν ἕσυσσ ἸΗΣΟΥΣ, ἢ οἱ μὲν
 πλείονες

lis decimas accepit ab Abrahā, & habē-
 ti pmissiōes bñdixit. porro nemo negat
 qñ id qd min⁹ est, ab eo qd mai⁹ est bñ-
 dictionē accipiat. Atq; hic qd de hoies, q
 moriunt, decimas accipiūt. Illic aut is de
 quo testatū ē, qd uiuat, & ut ita loquar, p
 Abrahā decimat⁹ ē etiā ipse Leui, qd deci-
 mas solet accipere. nā is adhuc i lūbis pa-
 tris erat, cū occurreret Abrahā Melchise-
 dec. Proinde si cōsumatio p leuiticū sacer-
 dotiū erat (nā in eo popul⁹ legē accepe-
 rat) Quid p̄terea fuit opus, aliū surgere
 sacerdotē, q secundū ordinē Melchisedec,
 & nō scd̄m ordinē Aaron diceret. Qñ-
 quidē trāslato sacerdotio, necesse est, ut
 legis quoq; trāslatio fiat. Nā is de quo
 dicunt hęc, ad aliā tribū p̄tinet, de qua
 nullus altario astitit. Palā est em̄, quod
 e tribu Iuda exortus sit dominus noster.
 At nihil locutus est de sacerdotio Mo-
 ses, quod ad hanc tribum pertineat.
 Idq; magis etiā liquet, si qdē ad similitu-
 dinē Melchisedec exorit⁹ sacerdos ali⁹, q
 nō iuxta legē mandati carnalis fact⁹ sit,
 sed iuxta potētīā uitæ indissolubilis. Te-
 stificat em̄ ad hunc modū. Tu sacerdos
 in æternū, scd̄m ordinē Melchisedec. Re-
 hicitur em̄ qd p̄cessit mandatū, propter
 imbecillitatē, & iutilitatē. Nā nihil ad p-
 fectionē adduxit lex, ueq; erat introdu-
 ctio ad spē meliorē, p quā appropinqua-
 mus deo, atq; hoc meliorē, qd nō absq;
 iureiurando res acta sit. Nā illi quidē ci-
 tra iusiurandū sacerdotes facti sunt, hic
 uero cū iureiurando per eum q dixit ad
 illum. Iurauit dñs & nō p̄cātebit eum,
 tu sacerdos in æternum, secundū ordina-
 tionē Melchisedec. Tanto potioris testa-
 mēti sp̄sor factus est Iesus, & illi quidē
 plures

πλείονες εἰσὶ γινόντες ἱερεῖς, διὰ τὸ δουλεύειν
 κωλύεσθαι παραμένει, ὃ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐ-
 τὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔχει πλὴν
 ἱεροσάλω, ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς
 λαῶντα, τὴν προσερχομένους δὲ αὐτῷ τῷ
 θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ
 αὐτῶν. τοιοῦτος γὰρ ἡμῶν ἔπρεπε ἀρ-
 χιερεὺς, ὅστις ἄκακός, ἀμίαντος, κεχω-
 ρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλό-
 πηρος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, ὃς οὐκ ἔχει
 καὶ ἡμέραν ἀνάγκην, ὡσπερ οἱ ἀρχιερεῖς,
 πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν δυσίας
 ἀναφέρειν, ἕωστα τῶν τῷ λαοῦ. τοῦτο γὰρ
 ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνεέγκας, ὃ νό-
 μος γὰρ ἀνθρώπου καθίστημι ἀρχιερεῖς,
 ἔχοντας ἀσθένειαν, ὃ λόγος δὲ ἐφίσηκωμοι-
 σίας ἐφί μετὰ τὸν νόμον, ἢ ὃν εἰς τὸν αἰῶνα
 τετελεσμένον, κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λαο-
 μένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερεῖα, ὃς ἐκά-
 θισεν ἐμ δεξιᾷ τοῦ θρόνου ἐφί μεγαλωσάνης
 ἐμ τῆς οὐρανοῦς, τῶν ἁγίων λειτουργῶν, καὶ
 ἐφί σκηνῆς, ἐφί ἀλκθίνης, ἢ ἐπικρῖεν ὃ κύρι-
 ος, ὃ οὐκ ἀνθρώπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς
 τὸ προσφέρειν δῶρα ἐφί δυσίας καθίσταται,
 ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτο, ὃ προ-
 σενέγκει μὲν γὰρ ἢ ἐπὶ γῆς, ὃ δὲ ἢ ἢ
 ἱερεῖς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφορῶν
 κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα, οἵτινες ὑποδείγ-
 ματι ἐφί σκηνῆς λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων,
 καθὼς κερκμάτισαι μωυσῆς, μέλλων ἐπι-
 τελεῖν πλὴν σκηνῆς, ὅσα γὰρ φησὶ, ποιήσεις
 πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δεχθέντα σοι
 ἐμ τῷ ὄρει, νῦν δὲ διὰ φωτισμένης τέτυχε
 λειτουργίας, ὅσω καὶ κρείττονος ὅτι διαθή-
 κης μεσίτης, ἢ τις ἐπὶ κρείττοσιμ ἐπαγγελί-
 αις νενομοθέτηται. εἰ γὰρ ἢ πρώτη ἐκείνη,
 ἢ ἀμεμπτος, ὃ οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητῆτο τό-
 πος, μεμφόμενος γὰρ αὐτῆς λέγει, ἰδοὺ
 ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ σωτὴρ ἐ-
 λείσω ἐπὶ

plures facti fuerunt sacerdotes, propte-
 rea, quod per mortē non sinerentur per-
 manere. at hic quod idē maneat in æter-
 num, perpetuū habet sacerdotiū, unde
 & saluare ad plenum potest, q̄ p̄ ipsum
 adeūt deū, semp̄ uiuēs, ad hoc ut inter-
 pellet pro illis. Talis em̄ decebat ut esset
 nobis pōtifex, pius, innocēs, ipollut⁹, se-
 gregatus a peccatorib⁹, & sublimior cœ-
 lis factus, cui nō sit quotidie necesse, quē
 admodū illis pontificibus, prius pro p̄-
 prijs peccatis uictimas offerre, deinde p̄
 pctis populi, nā id fecit semel, cū semetip-
 sum obtulit. Siq̄ dē lex hoies cōstituit pō-
 tifices, habentes infirmitatē. Porro ser-
 mo iurifuradi, q̄ supra legē fuit filiū con-
 stituit i æternū cōsumatū. Cæterz eoz q̄
 dicunt illud est caput, qd̄ talē habemus
 pontificē, qui confedit ad dextrā throni
 maiestatis in cœlis, sanctoz minister, ac
 ueri tabernaculi, qd̄ fixit deus, & nō ho-
 mo. Ois enim pōtifex ad offerendū do-
 naria & uictimas cōstituit, unde necesse
 est, ut hic etiā habeat aliquid, qd̄ offer-
 rat. nā si esset in terra, ne sacerdos quidē
 esset, ubi sunt sacerdotes qui offerunt iu-
 xta legē donaria, quæ quidē exemplari
 & umbræ deseruiunt cœlestiū. quemad-
 modū oraculo responsū est Mosy, cum
 esset absoluturus tabernaculū, nā uide
 inquit, ut facias oīa, secundū exemplar
 qd̄ ostensū est tibi in monte, nunc uero
 hoc excellētius sortitus ē sacerdotiū, quo
 p̄stantioris est testamēti mediator, qd̄ i
 p̄stantioribus pmissis sancitū est, nā si pri-
 mum illud tale fuisset, ut nihil in eo pos-
 set rephēndi, haud quāq̄ fuisset secūdo
 q̄situs locus. Nā incusās eos loquit̄ illis.
 Ecce dies uenient, dicit dñs, & consum-
 mabo

λέσω ἐπὶ τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τῷ οἴκῳ Ἰού-
 δα, διαθήκῃ καινῇ, ὅν κατὰ τὴν διαθήκην
 ἡμῶν ἐπέκεινα τῆς παλαιᾶς αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπι-
 λαβομένης μετὰ τῆς χάριτος αὐτῶν, ὅτι ἡμεῖς ἀν-
 τὶ τῆς ἐκ γῆς ἀγύπτου, ὅτι αὐτὸν οὐκ ἐνόησαν
 ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ὡς ἡμέλεισα ἐν τῷ λέ-
 γει κύριος, ὅτι αὐτὴ ἡ διαθήκη, ἡμῶν διαθήσεται
 τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας λέ-
 γει κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς πλὴν δι-
 ἀνοιαν αὐτῶν, ἐπὶ καρδίᾳ αὐτῶν ἐπιγρά-
 ψω αὐτοὺς, ἐξομα αὐτοῖς εἰς δέον, καὶ
 αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν, καὶ οὐ μὴ διδά-
 ξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐκαστος
 τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, λέγων, γνώθι τὸν κύρι-
 ον, ὅτι πάντες εἰδὴσασί με ἀπὸ μικρῶν αὐτῶν
 ἕως μεγάλων αὐτῶν, ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς
 ἀδικίαις αὐτῶν. Ἐπὶ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν, Ἐ-
 πὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, ὅν μὴ μνησθῶ ἐτι. ἐν τῷ
 λέγει καινῇ, πεπαλαίωκε πλὴν πρῶτον,
 τὸ δὲ παλαιὸν μὴ ἔσται, ἔσται γὰρ ἡ πρώτη
 φανήσεται. εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη
 δικαιοσύνη λατρείας, τότε ἄγιον κοσι-
 μὴ κόμ. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη,
 ἐν ἧ ἦτε λυχνία, Ἐπὶ τῆς τράπεζας, καὶ ἡ πρόθε-
 σις τῶν ἄρτων, ἡτις λέγεται ἁγία, μετὰ δὲ
 τὸ δεύτερον καταπέτασμα, σκηνὴ ἡ λεγο-
 μένη ἁγία ἁγίω, χρυσοῦ ἔχουσα θυμια-
 τήριον, καὶ πλὴν κίβωτὸν φθι διαθήκης, περι-
 κεκαλυμμένον πάντοθεν χρυσοῦ, ἐν ἧ σάμνος
 χρυσοῦ ἔχουσα τὸ μάννα, Ἐπὶ τῆς θύρας ἀερῶν
 ἐβλαστήσασα, Ἐπὶ τῆς πλάκας φθι διαθήκης,
 ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶμ δύο, κατα-
 σκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, πρὸ οὐκ ἔσιρ νῶν
 λέγει ἡμεῖς, τούτων δὲ οὕτως κατε-
 σκευασμένων, εἰς μὲν πλὴν πρῶτον σκηνὴν
 διὰ πάντοθεν εἰσίσαιμι οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας
 ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ πλὴν δεύτερον ἀπαξ ἕ-
 νῃ αὐτῷ μόνῳ ὁ ἀρχιερεὺς, ὅν χωρὶς ἁμαρ-
 τῶν, ὁ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, Ἐπὶ τῶν τῶν λα-
 οῦ ἀγνοημάτων

mabo super domū Israhel, & super do-
 mum Iuda, testamentū nouū, nō iuxta
 testamētū qd' feci patrib' illoꝝ in die cū
 ap̄hēderē manū illoꝝ. ut educerē eos
 ex Aegypto, qm̄ ipsi nō p̄stiterūt i testa-
 mēto meo, & ego neglectui eos habui, di-
 cit dñs. Nā hoc est testamētū, qd' dispo-
 nam domui Israhel post dies illos, dicit
 dñs, dans leges meas, in mētē illoꝝ, & in
 corda illoꝝ inscripsi illas, & ero illis i deū
 & ipsi erunt mihi in populū. Et nō doce-
 bunt quisq; proximum suum, & unus-
 quisq; fratrem suum dicens. Cognosce
 dñm, qd' oēs cognituri sint me, ab eo q
 pusillus fuerit inter eos, usq; ad eū q ma-
 gnus est inter illos, qm̄ placatus ero, sup
 iniusticijs illoꝝ, & pctis eoꝝ, & iniquitatē
 illoꝝ nō recordabor amplius, in hoc qd'
 dicit nouum, antiquauit primū. Porro
 quod antiquatur, ac senescit, in propin-
 quo est, ut euanescat. Igitur habebat IX
 quidem etiā prius illud, iustificationem
 cultus, ac sanctimoniam mundanam. Si
 quidē tabernaculū factū fuit primū, in
 quo erant lucernæ, & mensa, & propo-
 sitio panum, quæ uocatur sancta. Post se-
 cundum autē uelū, erat tabernaculū, qd'
 uocat' sanctū sanctoꝝ, aureā, habēs acer-
 ram, & arcā testamēti, undiq; circūtectā
 auro, in qua urna aurea habēs māna, &
 uirga Aaron, q̄ germinauerat, & tabulæ
 testamēti, sup hāc autē cherubim gloriæ
 obūbrantia p̄piciatoriū, de quibus nō est
 nūc dicēdū singillatim. His autē ad hūc
 ordinatis modū, in prius qdē taberna-
 culū semp ingredinut' sacerdotes, qui sa-
 crorū ritus peragant, in secundū autē se-
 mel quotānis solus pontifex, nō sine san-
 guine, quē offert pro seipso, & p̄ populi

VIII

IX

ἀγνοημάτων

n ignorantijs

ἀγνομάτωρ, τοῦτο δηλοῦτος τῷ πνεύματι
 ματος τῷ ἁγίῳ, μήπω πεφανερῶσαι τὴν
 πᾶν ἁγίῳ ὁδὸν, ἔτι φησὶ πρώτη σκηνὴς
 ἐχούσης σάσιν, ἥτις παραβολὴ, εἰς τὸν και
 ρὸν ὅμ ἐνεκκότα, καὶ ὅμ δ' ὡρὰ τε καὶ θυ
 σία προσφέρονται, μὴ δυνάμει κατὰ
 σωείδισιν τελεῶσαι τὸν λατρεύοντα, μόν
 ον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι, καὶ διαφόροις
 βαπτισμοῖς, καὶ δικαίωμασι σαρκός, μέχρι
 χριστοῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

ΧΡΙΣΤΟΣ δὲ παρὰ ἐνόμιον ἀρχιερεὺς πᾶν
 μελλόντων ἁγαθῶν, διὰ φησὶ μείζονος, καὶ
 τελεστέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τον
 τέσιν οὐ ταύτης φησὶ κτίσεως, οὐ δὲ δι' ἁί
 ματος τράγωμ καὶ μόχων, διὰ δὲ τοῦ
 ἰδίου ἁίματος, εἰσῆλθε ἐφάπαξ εἰς τὰ ἁ
 γία, ἀωνίαν λύτρωσιν ἐυρόμενος. εἰ γὰρ
 τὸ ἁίμα τράγωμ, καὶ τράγωμ, καὶ σποδὸς
 δαμάλεως ἐαντίζουσα τοῖς κεκοινωμένοις,
 ἁγίαζε πρὸς τὴν φησὶ σαρκὸς καθαρότητα,
 πόσω μᾶλλον τὸ ἁίμα τῷ ΧΡΙΣΤΩ, ὅς διὰ
 πνεύματος ἀωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁ
 μωμοῦ θεῶν, καθαριεὶ τὴν σωείδισιν ὑ
 μῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεῖν θεῶν ζών
 τι. καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης
 ἔστιν, ὅπως θανάτου γενομένου, εἰς ἀπολύ
 τρωσιν πᾶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβά
 σιν, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κλη
 μένοι, φησὶ ἀωνίου κληρονομίας. ὅπου ἡ δια
 θήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεται τῷ διαδε
 μένῳ, διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βιβλία, ἐπεὶ
 μήποτε ἰχθῆ, ὅτε ζῆ ὁ διαθέμενος. ὅθεν
 οὐδ' ἡ πρώτη, χωρὶς ἁίματος ἐγκεκαίνι
 σαι. λαλθεῖσθε γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ
 νόμον ὑπὸ μωσέως πᾶσι τῷ λαῷ, λαβὼν
 τὸ ἁίμα τῶν μόχων καὶ τράγωμ, μετὰ ὕδα
 τος καὶ ἑρίου κοκκίνου καὶ ὑσώπου, αὐτὸ τε τὸ
 βιβλίον, καὶ πάντα τὰ λαὸν ἐξέάντισε, λέ
 γων. τοῦτο τὸ ἁίμα φησὶ διαθήκης, εἰς ἕνεκεν
 λατο πρὸς

ignorantijs, illud significante spiritu san
 cto, nondū manifestaram esse sanctoꝝ
 uiam, adhuc priore tabernaculo cōsistē
 te quæ erat similitudo, pro tēpore illo p̄
 sente, in quo dona sacrificiaq; offerunt,
 q̄ nō possint iuxta cōscientiā p̄fectū red
 dere cultorē, in cibis dūtaxat, & potioni
 bus, & diuersis ablutionibus ac iustifica
 tionibus carnis, usq; ad tēpus correctio
 nis imposita. At Christus accedens pō
 tifex futuroꝝ bonoꝝ, per maius & perfe
 ctius tabernaculū, nō manu factū, hoc
 est nō huius structuræ, neq; per sangui
 nem hircorum & uitulorū, sed per pro
 prium sanguinem ingressus est semel in
 sancta, æterna redemptione reperta.
 Nam si sanguis taurorum & hircorum,
 & cinis iuuēcæ, aspergēs inquinatos san
 ctificat ad carnis purificationē, quanto
 magis sanguis Christi, qui per spiritum
 æternum seipsum obtulit immaculatū
 deo, purgabit conscientiam uestram a
 mortuis operibus, ad seruiendum deo
 uiuenti. Et ob id noui testamenti me
 diator est, ut morte intercedente, ad re
 demptionem earum præuaricationum,
 quæ fuerant sub priori testamēto, ἢ qui
 uocati sunt promissionem accipiāt, æter
 næ hæreditatis. Siquidē ubi testamētū
 est, mors intercedat necesse est testatoris.
 nā testamētū in mortuis ratū est. Qñ
 quidē nōdū ualet, cū uiuit testator. Vñ
 de ne prius quidē illud, absq; sanguine
 dedicatū fuit. Cū enim Moyles omne p̄
 ceptum iuxta legē exposuisset populo,
 sumpto sanguine uitulorum & hircorū,
 cū aqua & lana coccinea & hyssopo, simp̄
 & ipsū librū, & totū populū asperfit, di
 cens. Hic est sanguis testamēti, qd̄ man
 dauit

κατο προς ἡμᾶς ὁ θεός, καὶ πῶς σκηνὴν δε
 κή πάντα τὰ γινόμενα ἐν λειτουργίᾳ, ἡ δὲ ἄι
 ματι ὁμοίως ἐξῆς ἀντίθετον, καὶ ἡ δὲ ἄι
 ματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νό
 μον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται
 ἄφεσις, ἀνάγκη ὅσω τὰ μὲν ὑποδείγμα
 τα ἦν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τούτοις καθαρίζε
 ται, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια, κρείττοσι δυοί
 ως παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χερσὶ ποι
 κτα ἁγία ἐσθλὴν δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἀντίτυπα
 ἦν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν.
 νῦν ἐμφανισθῆναι ἡδὲ προσώπῳ τῷ θεοῦ
 ὑπὲρ ἡμῶν, οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρει ἑαυ
 τόν, ὡς περὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ
 ἁγία κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἄλλοτρίῳ,
 ἐπειδὴ αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ κατὰ
 βολῆς κόσμου, νῦν δὲ ἅπασι ἐπὶ σωτηρίᾳ
 ἦν ἀλώμενος εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας, διὰ φθι
 τυσίας αὐτοῦ πεφανερωθεῖται. Ὁ κατ' ὄσον ἀ
 πόκαται τῆς ἀνθρώποις ἅπασι ἀποθανῆναι.
 μετὰ δὲ τούτῳ κτίσας, οὕτως καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ
 ἅπασι προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνεπίκλη
 ἁμαρτίας, ἐκ δουλείου χωρὶς ἁμαρτίας ὁφ
 θίσεται τῆς αὐτοῦ ἀπεκδήχομεν εἰς σω
 τηρίαν. Σκιαρ γὰρ ἔχωμεν ὁ νόμος τῶν
 μὴ ἰδόντων τὸ ἀσώμῳ, οὐκ ἀντιπῶν τῆς εἰκόνας τῆ
 πραγματικῶν, καὶ ἐν ἑαυτοῖς ταῖς ἀντιαι, δυ
 σίας αἷς προσφέρουσι εἰς τὸ δῖλοντες, οὐ
 δὲ ποτε δύνανται τῶν προσερχομένων τε
 λῆσαι, ἐπεὶ οὐκ ἔμπεσαντο προσφερό
 μενοι, διὰ τὸ μὴ δὲ μίαν ἔχον ἔτι σωείδη
 σὶν ἁμαρτιῶν, τοὺς λατρεύοντες, ἅπασι κε
 καθαρισμένοι, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἀνάμνησις ἁ
 μαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν. ἀδύνατον ἔστι αἷμα
 ταύρων ἢ τράγων ἀφερεῖν ἁμαρτίας, διὸ εἰ
 σελχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει. Θυσίαν ὁ
 προσφοράν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηκτί
 στω μοι, ὁλοκαυτώματα ἢ πρὸς ἁμαρτίας οὐκ
 ἐβλόκασας, τότε ἔιπορ. ἰδού ἡκω, ἐν κεραι
 λίδι βί

davit uobis deus. Insuper autē & taber
 naculū, & omnia uasa sacra ministerij san
 guine consimiliter asperfit. Et omnia fe
 re secundū legem sanguine purificant,
 & absq; sanguinis effusione, nō fit remis
 sio. Itaq; necesse est, ut exēplaria quidē
 eoz q̄ sunt in cœlis, hisce rebus purificē
 tur. Ceterū ipsa cœlestia potioribus p̄
 his uictimis mundenē. Nō em̄ in manu
 facta sancta ingressus est Christus, exē
 plaria ueroz, sed in ipsum cœlū, ut appa
 reat nunc in cōspectu dei pro nobis, nō
 ut sapi⁹ offerat semetipsum, quē admo
 dum pōtifex ingredit̄ in sancta singulis
 annis, in sanguine alieno. Alioqui oport
 uisset illum sapius passum fuisse a cōdi
 to mundo. Nunc aut̄ semel, sub cōsūma
 tionē sæculoz, ad profligationē peccati,
 per imolationē suī apparuit. Et quaten⁹
 illud manet omnes homines, ut semel
 moriantur, post hoc autem iudicium,
 ita & Christus semel oblatus, ut multoz
 peccata tolleret, rursus absq; peccato cō
 spicietur, ijs qui illū expectant in salutē.

Nam lex umbrā habens futuroz bo
 norum, nō ipsam imaginem rerum, his
 hostijs, quas quotannis easdem cōtinen
 ter offerunt, nunq; potest accedētes per
 fectos reddere, alioqui nōne desissent
 offerri? Propter ea, quod nullā iam ha
 buissent conscientiā peccatoz, qui semel
 sacrificasset, ac purgati essēt. At q̄ in istis
 cōmemoratio fit peccatoz quotānis. Nō
 em̄ potest sanguis tauroz & hircorū, au
 ferre peccata. Quapropter cum ingressu
 rus est mundum dicit, sacrificiū & obla
 tionem noluisti. Corpus autem aptasti
 mihi, holocausta & pro peccato nō
 comprobasti, tūc dixi. Ecce adfū, in capi
 a 2 te li

λίθῳ βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τὸ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου. ἀνώτερον λέγω, ὅτι θυσίαν ἐπροσφορᾶν, ἐόλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδέ ἐυδόκησας, αἰτίνες κατὰ τὸν νόμον προσφέρονται, τότε ἔρηκεν, ἰδοὺ ἤκω τὸ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου, ἀναρῶ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον εἰσῆ, ἣν ὁ θεὸς θέλησεν ἡγιασμένοι ἐσμὸν, διὰ τοῦ προσφορᾶς τῆς σώματος τῆς ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐφάπαξ, καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔσκε κατ' ἡμέραν λειτουργῶν, ἐταῦς αὐτὰς πολλαῖς προσφέρων θυσίαις, αἰτίμεις οὐδέποτε δάωνται περιελθῆναι ἁμαρτίας, αὐτὸς δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ δίλωκεν ἐκάθισεν ἣν διεξῆκε τὸ θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδέχομενοι, ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μίαν γὰρ προσφορᾶν περὶ λείωκεν εἰς τὸ δίλωκεν τοὺς ἁγιαζομένους. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν ἐπὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μετὰ γὰρ τὸ προσεγκέναι, αὐτὴ ἡ διαθήκη ἡμῶν διαθήσομαι πρὸς αὐτούς, μετὰ ταῦς ἡμέρας ἐκείνας λέγει κύριος, δὲ τοὺς νόμους μου ἐπι καρδίας, αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν. οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι, ὅτι ἄφεσις τούτων, οὐκ ἔστι προσφορᾶ περὶ ἁμαρτίας. ἔχοντες οὖν ἀδελφοί παρὰ ἑσῶν εἰς τὴν εἰσοδὸν τῶν ἁγίων ἣν ἔθετο ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ἡμῶν ἑνεκαίνισεν ἡμῖν ὁ δὲ ἄνθρωπος πρόσφατον ἐζῶσαν διὰ τὸ κατὰπέρας ματος, ταῦτες εἰς τὸ σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερεῖα μέγα, ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ. προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἣν πληροφροσύνη πίστεως, ἐξῆρατισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, ἐλεητούμενοι τῷ σῶματι, ὑδατι καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν ἣν ἐλπίδες, ἐκκλιθῆ. πισὸς γὰρ ὁ ἐπαγγελάμενος, ἐκατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς πίστιν

te libri scriptum est de me, ut faciam deus uoluntatem tuam. Superius cum dicit, sacrificium, & oblationem, & holocaustomata. & pro peccato noluisti, neque comprobasti, quæ iuxta legem offeruntur, tunc dixi. ecce adsum, ut faciam deus uoluntatem tuam, tollit prius, ut posterius statuatur, in qua uoluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel peractam. Et omnis quidem sacerdos assistit quotidie, sacra peragēs, & easdē sæpius offerēs hostias quæ nunquam possint auferre peccata. Hic uero una pro peccatis oblata uictima perpetuo sedet ad dexteram dei, id quod superest expectans, donec reddantur inimici sui, scabellum pedum suorum. Unica enim oblatione perfectos effecit in perpetuum, eos qui sanctificantur. Testificatur autem nobis & ipse spiritus sanctus, cum prædixisset enim, hoc est testamentum, quod condam erga illos, post dies illos, dicit dñs, dans leges meas in corda illorum, & in mentibus illorum inscribā eas, & peccatorum atque iniquitatum illorum, non recordabor amplius. Porro ubi harum est remissio, iam non est oblatio pro peccato. Cum igitur fratres habeamus libertatem ad eundem in sancta in sanguine Iesu, ea uia quam dedicit nobis recentem ac uiuentem, per uelamentum, hoc est per carnem suam, cumque habeamus sacerdotem magnum præfectum domui dei, accedamus cum uero corde, in certitudine fidei, aspersi cordibus, a conscientia mala, & abluti corpore, aqua pura, teneamus confessionem spei, non uacillantem. Fidelis enim deus, qui promittit, & consideremus nos inuicem in hoc

εις προξυσμόν αγάπης, & καλών ἔργων, μή
 καταλιπόντες τὴν ἐπισωαγωγὴν ἐαυτῶν, κα-
 θὼς ἔθος ἴσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀκαλῆντες, καὶ το-
 σούτω μάλλον, ὅσω βλέπετε ἐγίζουσα τὴν
 ἡμέραν, ἐκουσίως γὰρ ἄμαρτανόντων ἡμῶν
 μετὰ τὸ λαβῆναι πλὴν ἐπίγνωσιν φθι ἀληθεί-
 ας, οὐκ ἔτι πρὸς ἄμαρτιῶν ἀπολείπεται δυ-
 σία, φοβερὰ δὲ ἡ ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς
 ζῆλον, ἐοίκαμε μέλλοντες τοὺς ὑπεναντίους,
 ἀθεήσας ἡ νόμον μωσέως, χωρὶς δικτῆρι-
 μῶν ἐπὶ δυσίῃ ἢ τρισὶ μάστιγι ἀποθνή-
 σκα, πόσω δοκῆτε χεῖρον ἄξιωθήσεται
 ἡμῶν, ὁ τὸν ἡδὲ τῶν θεῶν καταπατήσας,
 καὶ τὸ αἶμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἠγκασάμενος,
 ἐν ᾧ ἡ γὰρ ἀδικία, & τὸ πνεῦμα φθι χάριτος ἐ-
 νεβρίσας, οἷον ἀμὸν γὰρ τὸν ἐπὶ ὄντα, ἐμοὶ ἐκ-
 δίκαιος, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος, καὶ
 πάλιν, κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, φοβε-
 ρὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.

Αναμνησκέσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέ-
 ρας, ἐν αἷσι φωτισθέντες, πολλῶν ἀθλοῦσιν ὑπε-
 μείνατε παθημάτων, τῶν μὲν, ὡς διανομοῖς
 τῆς ἀλλήλων διατριβῆς, τῶν δὲ κοινῶ-
 νων ἅπασαν ἀναστροφὴν γεννηθέντες,
 καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς, καὶ σωεπαθήσατε, καὶ
 πλὴν ἀπαγωγῆς ἅπασαν ὑπερῶντων ἡμῶν μετὰ
 χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχα-
 ραυτοῖς κρείττονα ὑπερῶντων ἐν οὐρανοῖς & μέ-
 γιστον, μή ἀπεβλήτε ὅσα τῆς παρρησίας ὑμῶν,
 ἢ τις ἔχα μίση ἀποδοσίαν μεγάλην, ὑπο-
 μοιῆς δὲ ἔχετε χεῖρα, ἵνα δὲ δέλημα τῆς δεῖ-
 ποιήσασθε, κομίσκοτε πλὴν ἐπαγγελίαν. ἔ-
 τι γὰρ μὴ ἔσονται ὅσοι, ὅσοι, ὅσοι ἐρχόμενος ἔξει
 & οὐ χροῖται, ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίσεως ζήσεται,
 καὶ ἔσονται ὑποσεύκται, οὐκ ἐνδοκῆ ἢ ψυ-
 χῆ καὶ ἐν αὐτοῖς, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποσο-
 λῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίσεως εἰς πρὸς ποί-
 σιν ψυχῆς. ἐστὶ ἡ πίστις, ἐλπίζομένων ὑπόστα-
 σις, πρὸς μᾶλλον ἑλεγχος ὅν βλέπομένων,
 ἐν ταύτῃ

in hoc, ut puocemus ad charitatē & bo-
 na opa, nō deserētes aggregationē no-
 stri mutuā, sicuti mos ē nōnullis, sed ad-
 hortātes inuicē. idq; hoc magis, qd̄ uide-
 tis apppinquātē diē. Nā si uolētes pecca-
 uerimus post acceptā cognitionē uerita-
 tis, nō ultra p̄ p̄ctis reliqua ē hostia, sed
 formidabilis qd̄a expectatio iudicij, &
 ignis uehēmētia, q̄ deuoratur⁹ ē aduerfa-
 rios, q̄ aspnatus fuerit Moyfi legē, absq;
 misericordia, sub duob⁹ aut trib⁹ testib⁹
 morit⁹. Quanto putatis peiorib⁹ afficiet⁹
 supplicijs, q̄ filiū dei cōculcarit, & sangui-
 nē testamēti, ceu rē pphanā habuerit, in
 q̄ fuerat sc̄tificat⁹, & sp̄m gratiæ, cōtume-
 lia affecerit. Nouim⁹ em̄ eū q̄ dixit. Meū
 est ulcisci. Ego repēdā dicit dñs. Et rursum.
 Dñs iudicabit populū suū. Horrēdū est
 icidere i man⁹ dei uiuētis. Redeat̄ at̄ uo-
 bis in memoriā supiores dies, in qbus il-
 luminati, ingēs certamē sustinuitis affli-
 ctionū, partim qdē, dū & pbris & p̄ssu-
 ris affecti, spectaculo fuistis oibus, par-
 tim dū cōsortes ita cōuersatiū facti estis
 Siqdē & uinculis meis cōpassi fuistis, &
 direptionē facultatū uestraz cū gaudio
 accepistis, sciētes uos habere potiorē sub-
 stantiā in uobis metipsis ac manētē. Ne
 abieceritis igit̄ fiduciā uestrā, q̄ magnā
 habet p̄mij retributionē. Nā patiētia uo-
 bis ē op⁹, ut ubi uolūtate dei pegeritis
 reportetis p̄missionē. Adhuc em̄ p̄ pu-
 fillū t̄pis, & q̄ uētur⁹ est ueniet, & nō tar-
 dabit. Iustus aut̄ ex fide uicturus est. Et
 si se subduxerit, non probabitur animo
 meo. At nos nō sumus subductionis in-
 pditionē, sed fidei in acquisitionē animæ.
 Est aut̄ fides, eaz rer⁹ quæ sperant̄ sub-
 stātia, argumentū eoz, quæ nō uidētur.

in tali

XI fides quid

ἐν ταύτῃ ἡ μαρτυρήθησαμ ὁι πρεσβύτεροι. πί
 σε νοῦμον κατηρίδα τῆς αἰῶνας ῥήματι
 θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμε
 να γεγονέναι. πῶσα πλείονα θυσίαν ἄβελ πα
 ρὰ καὶ ἰμ προσώγει τοῦ θεοῦ, διὸ ἡ μαρτυ
 ρήθησα ἵνα δίκαιος, μαρτυρῆτος ἐπὶ τῆς
 δόξης αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ διὸ αὐτῆς ἀποθα
 νῶν, ἐτι λαλῆ. πῶσα ενώχ μετετέθη τοῦ
 μὴ ἰδέσθαι θάνατον, καὶ οὐχ ἐνρίσκει, διότι
 μετέθηκεν αὐτῆ ὁ θεός, πρὸ γὰρ φη μετα
 θέσιως αὐτοῦ, μεμαρτύρηται ἐνεκρηκέναι
 τοῦ θεοῦ. χωρὶς δὲ πίσεως ἀδύνατον εὐαρε
 σῆσαι. πῶσαι γὰρ δὲ τῆ προσορχόμε
 νομ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τῆς ἐκ ζητούσιν αὐ
 τὸν μὴ ἀποδοῦναι γίνεται. πῶσαι χρημα
 τισθεῖς ἡμεῖς περὶ τῆ μὴ ἐπω βλεπομένων,
 εὐλασθηθεῖς κατεσκύασε κῶπῶν, εἰς σωτη
 ρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, διὸ κατέκρινε τὸν κόσ
 μον, καὶ φη κατὰ πῶσαι δίκαιοσάντες ἐγεί
 νετ κληρονόμος. πῶσαι καλῶς ἀβραάμ
 ὑπῆκασεμ ἡ ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον, ὃν ἡμεῖς
 λε λαμβάνεμ εἰς κληρονομίαν, καὶ ἡ ἐλθε
 μὴ ἐπιστάμονος ποῦ ἐρχεται. πῶσαι πα
 ρώκησεν εἰς γῆν φη ἐπαγγελίας, ὡς ἄλλο
 τρίαμ, ἐν σκηνῶν κατηκίνας μετὰ ἰσαάκ
 καὶ ἰακώβ τῶ συγκληρονόμω φη ἐπαγ
 γελίας φη αὐτῆς. ἡ ἐδέχετ γὰρ πῶσαι τοὺς
 δεμελίους ἐχθροσιν πόλιμ, ἡς τεχνίτης καὶ
 δημίτηρ γός, ὁ θεός. πῶσαι καὶ αὐτῆ σάρα
 δάναμ τῆ εἰς καταβολῆν σπέρματος ἔλα
 βε, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκεμ. ἐπει
 πῶσαι ἡ γήσατο τὸν ἐπαγαλάμνον, διὸ
 ἐ ἀφ' ἐνός ἐγεννήθησαμ, ἡ ταῦτα νενεκρω
 μῆνου, καδὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τοῦ πλη
 ρα, ἐ ὡσεὶ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χῆλος τῆ θα
 λάσσης ἡ ἀναριθμήτος. κατὰ πῶσαι ἀπέθανον
 οὐρι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας,
 ἀλλὰ πορρωθεν αὐτὰς ἰδόντες ἡ πφοθέντες
 ἡ ἀπασσάμνοι ἐ ὁμολογήσαντες, ὅτι ζέ /

τρι ἡ παρ

In hac enim testimoniū meruerunt sei
 niores. Per fidem intelligimus perfecta
 fuisse sæcula uerbo dei, ut ex his quæ nõ
 apparebant, ea quæ uidetur fieret. Per
 fidem, plus hostiarū Abel obtulit deo,
 quæ Cain. Per quas testimoniū meruit,
 quod esset iustus, testimoniū phibente de
 donarijs illius deo, & p hanc mortuus ad
 huc loquitur. Per fidē Enoch fuit trāslla
 tus ne uideret mortē, & nõ fuit inuētus
 ppter ea quod trāstulerat illū deus. Pri
 usquē enim transferretur testimoniū me
 ruerat, quod placuisset deo. At qui sine
 fide, fieri non potest, ut quis illi placeat.
 Nam qui accedit ad deum, hunc credere
 oportet esse deū, & esse remuneratorem
 quarentibus se. Per fidē admonitus ora
 culo Noe, de his quæ nondū uidebatur
 ueritus apparauit arcā, ad salutē dom⁹
 suæ, p quā arcā cōdēnauit mundū, & ei⁹
 quæ secundū fidē est iusticiæ, fact⁹ ē hæres.
 Per fidē, Abrahā cū uocaret, obediit, ut
 exiret in locū quē acceptur⁹ erat in hære
 ditatē, & exiuit, nesciēs, quo esset uetur⁹.
 Per fidē cōmigravit in terrā pmissiōis,
 ueluti peregrinā, cū in tabernaculis habi
 tasset, cū Isaac & Iacob, cohæredib⁹ eius
 dem pmissiōis, expectauerat em habē
 tem fundamēta ciuitatē, cuius opifex, &
 cōditor ē de⁹. Per fidē & ipsa Sarra uim
 ad cōcipiēdū semē accepit, ac pter ætatis
 rationē peperit, quod fidelē iudicaret eū q
 pmiserat. Quappter & ex uiro prognati
 sunt, eoq; iam annis effoeto, tātō nume
 ro, quæto sūt stellæ cœli, & uelut arena, quæ
 iuxta marginē maris innūerabilis. Iuxta
 fidē mortui sūt hi oēs, cū nõ accepisset p
 missiōes, sed pcul eas uidisset, & credidisset,
 & salutasset, & cōfessi fuisset se hospi
 tes & ad /

νοι καὶ παρεπίδημοί εἰσι ἐπὶ τῆς γῆς.
 οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες, ἐμφανίζουσι
 ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι, καὶ ἐμὸν ἐκεί-
 νης ἐμνημόνησον ἀφ' ἧς ἐξήλθομ, ἔχομε ἄμ-
 καιστὸν ἀνακάμψαι. ναὺ δὲ κρείττων ὄρε-
 γονται, τουτέστι ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπα-
 χάνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς, θεὸς ἐπικαλεῖσθαι
 αὐτῶν, ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν. πίστις
 προσενώχησεν ἄβραάμ τὸν ἰσαὰκ παραζό-
 μου, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν, ὃ
 τὰς ἐπαγγελίας ἀναδέξαμην, πρὸς ὃν
 ἐλάλησεν, ὅτι ἐν ἰσαὰκ κληθήσεται σοι πα-
 τέρ μου, ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγεί-
 ρην θνατὸς ὁ θεός, ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν πα-
 ραβολῇ ἐκομίσατο. πίστις περὶ μελλόντων
 ἐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ καὶ τὸν ἡσαῦ.
 πίστις ἰακώβ ἀποθνήσκων, ἔκασον τῶν ἡῶν
 ἰωσήφ ἐυλόγησε, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τῷ
 ἄκρον φθιγγάβδου αὐτοῦ. πίστις ἰωσήφ τελευ-
 τῶν, περὶ φθιγγάβδου τῶν ἡῶν ἰσαὰκ ἐμνη-
 μόνησεν, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνεεί-
 λατο. πίστις μοῦσῆος γεννηθεὶς, ἐκνήσθη τρίμη-
 νον ὑπὸ τῷ πατέρω αὐτοῦ. διότι εἶδον
 ἄσπρον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησεν τὸ
 διάταγμα τοῦ βασιλέως. πίστις μοῦσῆος μέ-
 γας γενόμενος, ἠρνήσατο λέγεσθαι ἡδὲ
 θυγατρὸς φαραῶ, μάλλον ἐλόμην σὺν-
 κακονχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ, ἢ προσκα-
 ρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα
 πλοῦτον ἢ γασάμνον ἢ ἢ ἐν ἀγνίῳ δικ-
 σαυρῶν, τὸν ἀνεπιστόμῳ τῷ Χριστοῦ. ἀπέ-
 βλεπε ἢ εἰς πλὴν μὴ ἀπαπισίαν. πίστις κατέ-
 λιπε ἀγνίον, μὴ φοβηθεὶς τὸ θυμὸν τῆ βα-
 σιλέως, ἢ ἀόρατον ὡς ὄρω ἐκαρτέρησε. πί-
 στις περιέκκε τὸ πάχος καὶ πλὴν προσέχυσεν τῷ
 αἵματι, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρευτὴν τὰ πρωτότοκα θί-
 γῃ αὐτῶν. πίστις ἢ διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν
 ὡς δὲ ἡμεῖς, ἢ πᾶσαν λαβόντες οἱ ἀγύπτιοι
 κατεπόθησαν

tes & aduenas esse in terra. Nam hæc q
 dicunt declarant se patriã inquirere. Et
 si illius quidem memores fuissent, unde
 fuerant profecti, habebant oportunita-
 tem reuertendi. Nunc aut̃ meliorẽ ex-
 petũt, hoc est cœlestem. Quapropter nõ
 erubescit ipse deus uocari deus illorum,
 parauerat em̃ illis ciuitatẽ. Per fidẽ, ob-
 tulit Abrahã Isaac, cũ tentaretur, & uni-
 genitum obtulit, in quo p̃missiones acce-
 perat, ad quẽ dictũ fuerat. In Isaac uoca-
 bitur tibi semen, cum illud secum p̃pen-
 disset, deũ uel a mortuis, excitare posse
 semen, unde illũ etiam in similitudine re-
 duxit. Per fidẽ, de futuris bñdixit Isaac
 filio Iacob, & Esau. Per fidem, Iacob mo-
 riens, singulis filijs Ioseph benedixit, &
 adorauit fastigiũ uirgæ illiꝰ. Per fidẽ, Io-
 seph moriẽs de egressione filioꝝ Irahel
 meminit, deq; ossibꝰ suis mādauit. Per fi-
 dẽ cũ natꝰ esset Moyses occultatꝰ est mē-
 ses treis, a progenitoribus suis, propte-
 rea quod uiderent elegantem puellum,
 & non ueriti sunt edictum regis. Per fi-
 dem, Moses iam grandis, renuit uoca-
 ri filius filiaꝝ Pharaonis, potius eligens
 simul malis affici cũ populo dei, q̃ tem-
 porarijs peccati commodis frui, maio-
 res arbitratus diuitias, probrum Chri-
 sti, q̃ Aegyptiorum thesauros. Respe-
 ctum enim habebat retributionis. Per
 fidem reliquit Aegyptum, haud ueritus
 ferociã regis. Perinde em̃ quasi uidisset
 eũ q̃ est iuisibilis, ita obdurauit. Per fidẽ
 fecit pasca, & effusionẽ sanguinis, ne is q̃
 perimebat primogenita, tangeret illos.
 Per fidẽ trásierũt rubrũ mare, ueluti per
 sicã terram, qd' cũ tentassent Aegyptiꝰ,
 n 4 absorpti

κατεπόθησαμ, πῶς ἐπὶ τὰ τεύχη ἱερῶ κατέπε
σε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. πῶς ἐξ
ἄβ ἢ πόρνη οὐ σαπαπώλετ τῆς ἀπειθήσασι,
διεξαμένῃ τῆς κατὰ σκότους μετ' ἐριώκῃ.
καὶ τί ἐτι λέγω, ἐπιλείψα γὰρ με δὴ γού/
μονομ ὁ χροῖον περιγεδῶν, βαράκ τε, Ὁ
σαμψών, καὶ ἱεφθάε, δαβὶδ τε καὶ σαμουὴλ
καὶ ἄλλοι προφητῶν, οἱ διὰ πίστεως κατηγώ
νίσαντ βασιλείας, ἐξγάσαντο δίκαιού/
νῶν, ἐπέτυχον ἐπαγγελῶν, ἐφραζαρ σό/
ματα λεόντων, ἐσέεσαν δάμαϊν πυρόε, ἐ/
φυγον σόματα μαχαίρας, ἐμεδωαμώδη/
σαν ἀπ' ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰχθυοὶ ἐν πο
λέμῳ, παρεμβολὰς ἐκκλιναν ἀλλοτρίων,
ἐλαβον γυναικας ἐξ ἀνασάσεως τοὺς νε/
κροὺς αὐτῶν, ἄλλοι δὲ ἐτυμπαυῖθησαν,
οὐ προσδέξαμενοι πλὴν ἀπολύτρωσιμ, ἵνα
κρείττον ἀνασάσεως τύχωσιμ. ἕτεροι δὲ
ἐμπαιγμῶν καὶ μασίγων πῶραμ ἐλα/
βον, ἐπὶ ἡ δεισμῶν καὶ φυλακῆς, ἐλιθάθησαν,
ἐπρίσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόβῳ μαχαί/
ρας ἀπέθανον, περιήλθον ἐν κλωτῶε, ἐν
αἰετοῖς δέμασιμ, ὑδρούμενοι, θλίβόμενοι,
κακοχούμενοι, ὧμ οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος,
ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι καὶ
σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὁπῶε τῆς γῆς, καὶ
οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πί/
στεως, οὐκ ἐκομίσαντο πλὴν ἐπαγγελίαν,
τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προβλε/
ψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελευθῶ/
σιν. τοιγαρῶν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον
ἔχοντες περικείμενον ἡμῶν νέφος μαρτύ/
ρῶν, ὄγκον ἀποδέμενοι πάντα καὶ τῆν
ἐυπερίστατον ἀμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέ/
χωμεν τὴν προκείμενον ἡμῶν ἀγῶνα, ἀφο
ρῶντες εἰς τὸν φθι πίστεως ἀρχηγόν, καὶ τε
λευτῶν ἸΗΣΟΥΝ. οὗ ἀπὸ τῆς προκει/
μῆνης ἀντὶ χάριτος, ὑπέμεινε σαυρόν.
ἀχάκης

absorpti sunt. Per fidem moenia Hie-
richo conciderunt, cincta ad dies se-
ptem. per fidem, Raab meretrix, nō pe-
riit una cum ijs qui non obedierant, ex-
ceptis hospitio exploratoribus pacifice.
Et quid praeterea loquor? Deficiet enim
me cōmemorātē tēpus de Gedeone, de
Barac, & Sampsonē, & Hiephthae, nec
non David & Samuele, ac prophetis,
qui per fidem expugnauerunt regna,
operati sunt iusticiam, affecuti sunt pro-
missiones, occluserūt ora leonum, extin-
xerunt uim ignis, effugerunt acies gla-
diij, ualidi facti sunt ex imbecillitate, effe-
cti sūt robusti in bello, incurfiones auer-
terunt exterorum, Mulieres acceperunt
ex resurrectione mortuos suos. Alij ue-
ro distenti sunt, aspernati redemptio-
nem, ut potiolem sortirentur resurre-
ctionem. Alij rursus in ludibrijs & fla-
gris explorati sūt, insup & in uinculis, &
carcere, lapidati sunt, dissecti sunt, tētati
sūt, in occisione gladij occubuerūt, ober-
tarūt in ouillis uelleribus, & caprinis pel-
libus, destituti, pressi, afflicti, quibus in-
dignus erat mundus, in desertis erran-
tes, & montibus, ac speluncis, & cauer-
nis terræ, atq; omnes hī testimoniū pro
meriti per fidem, non acceperant pro-
missionem, quod deus de nobis melius
quiddam prouiderat, ne sine nobis
consummarentur. Proinde nos quoq; XII
cum tanta septi simus nube testium,
deposito onere omni, & tenaciter in-
harente peccato, per tolerantia curra-
mus, in pposito nobis certamine, respici-
entes ad fidei ducē, & cōsumatorē Iesū,
qui pro pposito sibi gaudio, ptulit crucē
ignominia

αὐχάνης καταφρονήσας, ὅτι δεξιᾷ τῆ το
 θρόνου τοῦ θεοῦ ἰκάθεικε. ἀναλογίσα
 ὅτι γὰρ τὸν ριάντων ὑπομεμνηκότα ὑ
 πὸ τῆς ἀμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογία,
 ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκ λυόμε
 νοι, ὅντι μὲν ἄιματος ἀντικατέστηκε πρὸς
 αὐτὴν ἀμαρτίαν ἀνταγωνίζομενοι, καὶ ἐκλέλη
 ὅτι φησὶ πρὸς αὐτὴν ἡτίς ὑμῶν ὡς ἡοῖς δια
 λέγεται. ἡ ἐμὸν μὴ ὀλιγόνας παιδείας κυ
 ρίου, μὴ δὲ ἐκλύσῃ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ἐλεγχόμενος. ὅμ
 ῖς ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει, μασιγῶν δὲ πάν
 τα ἡδὲ ὅμ πρὸς ἀδέχεται, εἰ παιδείαν ὑπομέ
 νει, ὡς ἡοῖς ὑμῶν προσφέρει ὁ θεός. τίς γὰρ
 ἔστι ἡδὲ, ὅμ ὅτι παρὰ τὴν πατρίδα. εἰ δὲ χωρὶς
 ἐσὲ παιδείας, ἢς μέτριοι γεγονάσι πάντες,
 ἄρα ἰσῆτοι ἐσὲ καὶ ὅτι ἡοῖς, εἰτα τὴν μὲν φη
 σαρκὸς ἡμῶν πατέρας, ἔχω μὲν παιδευτὰς
 ὅτι ἄνευ τῆς ἐμῆς, ὅτι πολλῶ μάλλον ὑποτα
 γασόμεθα τῷ πατρὶ τῆν πνευματικῶν, καὶ ζή
 σομεν, οἱ μὲν εἰ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας, καί
 τὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἐπαυθῆναι, ὅ δὲ, ἐπὶ τὸ
 συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβῆναι φησὶ ἀγιότητος
 αὐτῆς. πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ πρὸν ὅτι
 δοκᾷ χάρις εἶναι, ἀλλὰ λύπη, ὑβρισμὸς ἢ κατ
 πόμ ἐβρωτικῶν τῶν δι' αὐτῆς γεγυμνασμέ
 νοις ἀποδίδοσι δικαιοσύνην, δι' ὅ τὰς παρὰ
 μιλίας χεῖρας, ὅτι τὰ πρὸς ἀλελυμένα γόνατα
 ἀνορθώσατε, καὶ τροχίλους ὀρθῶς ποιήσατε τοῖς
 ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἵνα
 ἢ δὲ μάλλον. εἰρήνῃ δὲ διώκεται μετὰ πάν
 των, ὅτι τὸν ἀγίασμόν, ὅτι χωρὶς, ὅτι εἰς ὅ
 φεται τὸν κύριον, ἐπισκοποῦντες μή τις
 ὑβρισμὸς ἀπὸ φησὶ χάριτος τῆς θεοῦ, μή τις ῥίζα
 πικρίας, ἢ ἄνω φύσσα ἢ ὀχλῆ, καὶ διὰ ταύτης
 μὴ ἀνορθώσι πολλοί, μή τις πόρνος ἢ βέβηλος
 ὡς ἴσασι, ὅτι ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ
 πρωτότοκα αὐτῆς. ἴσα δὲ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων
 κληρονομήσαι τῆς ἐυλογίας, ἀπέδομεν ἅδην.
 μετανοίας γὰρ τὸ πομ ὅτι ἔτι, καὶ πρὸς με
 τὰ δακρύων

ignominia cōtemp̄ta, & ad dexterā thro
 ni dei sedet. Reputate em̄ quod is talem
 sustinuerit a peccatorib⁹ aduersus se cō
 tradictionē, ne defatigemini, animis de
 fecti. Nōdū usq; sanguinē restitistis ad
 uersus peccatum, repugnantes, & obli
 tistis exhortatiōis, q̄ uobis tanq; filijs lo
 quitur. Fili mi, ne neglexeris correptionē
 dñi, neq; deficias cū ab eo argueris. Quē
 em̄ diligit dñs corripit, flagellat aut̄ oem
 filiū quē recipit. Si correptionē sustine
 tis, ueluti filijs uobis offert se de⁹. Quis
 em̄ est filius, quē nō corripit pater? Quē
 si alieni estis a correptione, cuius parti
 cipes sunt oēs, igitur spurij estis, non filij
 Itaq; cum carnis nostræ patres habueri
 mus castigatores, & reueriti simus illos,
 an non multo magis subiiciemur patri
 spirituum & uiuemus? Atq; illi quidem,
 ad paucos dies p̄ arbitratu suo nos eru
 diebant, hic autem ad cōmodū nostrū
 i hoc ut ipartiat nobis sanctimoniā suā.
 Ois aut̄ correptio in p̄sens qdē, nō uide
 tur esse gaudiū, sed molestiā. At postea
 fructū tranqllū iusticiæ reddit, ijs q; p̄ il
 lam fuerint exercitati. Quap̄pter man⁹
 remissas & genua soluta surrigite, & faci
 te, ut recti sint gressus pedib⁹ uestris, ne
 claudicatio aberret a uia, imo sanet po
 tius. Pacē sectemini cū oibus, & scimo
 niā, sine q̄ nemo uidebit dñm, curā agen
 tes, ne qs sit q̄ deficiat a gratia dei, ne q̄
 radix amarulētiæ, suppullulās obturbet,
 & per hanc impietur multi, ne quis for
 nicator aut prophanus, uelut Esau, qui
 unico edulio, permutauit ius primogeni
 ti. Scitis enim quod & postea, cum uellet
 fortiri benedictionem, reprobatur sit. nō
 enim repperit pœnitentiæ locū, tametsi
 cum la

τὰ δ' ακριβῶν ἐκζητήσας ταυτίω. οὐ γὰρ προ-
σεληλύθατε φηλαφωμύλιω ὄρεσιν, καὶ κεκαυμέ-
νω πυρὶ καὶ γνώφω, καὶ σκότῳ, Ἐ δυνέλλη,
Ἐ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἢ
ἐὶ ἀκούσαντες, παρετήσαντο μὴ προσεθῆ-
ναι ταυτοῖς λόγῳ, οὐκ ἔφορον γὰρ τὸ δια-
σελλόμενον, καὶ μ' ἀκρίβῳ δίγῃ τῶ ὄρου, λί-
θοβοληθήσεται, ἢ βολίδι κατατοξυθήσεται,
καὶ οὕτως φοβερόν ἦν τὸ φανταζόμενον.
Μωσῆς ἔπεμ, ἐκφοβός ἐμι καὶ ἔντρομος,
ἀλλὰ προσεληλύθατε σίω ὄρεσιν, καὶ πόλει
θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλήμ ἐπουρανίω, καὶ
μυστήσιον ἀγγέλων παυκγύρεσιν, καὶ ἐκκλη-
σία πρωτοτόκῳ ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμ-
μύλιω, καὶ κριτῇ θεῶ πάντων, Ἐ πνεύμασι
δ' ἰσχυρῶν τεπελωμύλιω, καὶ διαθήκης νέ-
ας μεσση ἸΗΣΟΥ, καὶ ἁματι ἔραντισμοῦ, κρεί-
ττα λαλοῦντι παρὰ τὸ ἄβελ.

Βλέπετε μὴ παρατηρήσθε τὸν λαλοῦ-
τα. εἰ γὰρ ἐκείνοι οὐκ ἔφυγον, τὸν ἐπὶ γῆς
παραϊκσάμνοι ῥηματίζοντα, πολλῶν μάλ-
λορ ἡμῶν, οἱ τὸν ἀπὸ οὐρανῶν ἀποσφρομέ-
νοι, οὐ ἢ φωνῇ τῶν γλῶσσῶν ἐσάλθησε τότε, νῦν
δὲ ἐπὶ ἡμετέρας λέγωμ. ἐτι ἀπαξ ἐγὼ σεῖω,
οὐ μόνον τῶν γλῶσσῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν, τὸ
δὲ ἐτι ἀπαξ, διὰ τοῦ ἁπλοῦ σαλθομύλιω τῶν
μετάθεσιν, ὡς πεποικημύλιω, ἵνα μείνη τὰ
μὴ σαλθομύλιω. διὰ βασιλείαν ἐσάλθησιν
πῶρα λαμβάνοντες, ἔχωμον χάρις, δι' ἢ λα-
βῆναι μου ἐναρξέως τῶ θεῶ μετὰ ἀδούε Ἐ
ἐυλαθείας. καὶ ἢ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλί-
σκον, ἢ φιλαδέλφια μονέτω. τ' φιλοξενίας
μὴ ἐπιλαυθάνετε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθον
τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μὴ μνήσκεθε
τῶν δεσμίω, ὡς σαυδεσμίω, τῶν κα-
κουχσμίω, ὡς καὶ ταῦτα ὄντες ἐν σώ-
ματι, τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἢ ἢ
κοίτη ἀμίαντος. πόρνος δὲ καὶ μοι-
χοὺς κρινεῖ ὁ θεός. Ἐ φιλάργυρος ὁ τρόπος.
ἀρκοῦμοι

cum lachrymis quæsiuisset eam. Nō em̄ ac-
cessistis ad contactū mōtem, & incensū
ignē ac turbinē, & caliginē, & procellam
tubæq; sonitū, & uocē uerboꝝ, quā qui
audierāt, deprecati sunt, ne his adiūgeret
oratio. Non em̄ ferebant, qd' distingue-
batur, si bestia tetigerit mōtē, lapidabit,
aut iaculo cōfiget, & adeo terribile erat
uisum qd' apparebat. Moyses dixit. Ex-
pauēfact' sū, ac tremebūdus, sed acces-
sistis ad mōtē Sion, & ad ciuitatē dei ui-
uētis, Hierlm̄ cœlestē, & ad innumerabili-
um angeloꝝ cœtū, & ad cōcionē primo-
genitoꝝ, q' cōscripti sunt in cœlis, & ad iu-
dicē uniuersoꝝ deū, & ad spūs iustoꝝ p-
fectoꝝ, & ad noui testamēti mediatorē
Iesū, & ad sanguinē aspersionis, melius lo-
quētē q̄ sanguis Abel. Videte ne asper-
nemini eū qui loquitur, nam si illi nō ef-
fugerūt q' auersabant eū q' loq̄bat' i ter-
ra, multo magis nos, si eū q' de cœlis est
auersemur, cui' uox tū cōcussit terrā, at
nūc denūciauit dicēs. Adhuc semel ego
cōcutio, nō mō trā, uerū etiā cœlū. Porro
illd' qd' dicit adhuc semel significat eoꝝ q'
cōcutiūt trāslationē, utpote q' facta sint,
ut maneāt ea q' nō cōcutiūt. Quappter
regnū assumētes qd' cōcuti nō possit, ha-
bcm' gratiā, p' quā ita colam' deū, ut illi
placeam', cū reuerētia & religiōe. Etem̄
de' noster ignis cōsumēs ē. Fraternalitas
maneat, Hospitalitatis ne sitis ime-
mores, per hanc em̄ quidā insciantes ex-
ceperūt āgelos hospitio. Mēores estote
uinctoꝝ, tāq̄ una cū illis uincti, eoꝝ q' af-
figūt, uelut ipsi quoq; uersātes in corpe
Honorabile ē iter oēs cōiugiū, & cubile
ipollutū, fornicatores autē & adulteros iu-
dicabit de'. sint mores alieni ab auaritia
contenti

ἀεκοῦμῶν τοῖς παροῦσι. αὐτὸς γὰρ εἶρη
 κερδὸν μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλί-
 πω, ὡς εὐαγγελοῦντας ἡμᾶς λέγει, κύριος ἐ-
 μοὶ βοκθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποῖσα
 μοὶ ἄνθρωπος. μνημονεύετε τῶν ἡγουμέ-
 νων ὑμῶν, οἵτινες ἔλαλθον ὑμῖν τὸν λό-
 γον τοῦ θεοῦ, ὡς ἀναθεωροῦντες τὴν ἐκβα-
 σιν ἐπὶ ἀναστροφῆς, μὴ μᾶλλον τὴν πίσιν. **ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ** χθὲς καὶ σήμερον, ὁ ἀν-
 τὴς καὶ εἰς τοῦς αἰῶνας. **Διδάχαίς** ποιο-
 κίλας καὶ ζένας μὴ περιφέρειτε. καλὸν
 γὰρ χάριτι βεβαιῶνται τὴν καρδίαν, οὐ
 βρώμασιν, ὅτι οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περι-
 πατήσαντες. **εχομον** δυστάσῃσι, ὅτι οὐ
 φαγῆν, οὐκ ἔχουσι μὲν σκηνῆ
 λατρεύοντες. ὡς γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ
 αἷμα περὶ ἁμαρτίας, εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ
 ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαί-
 νεται ἔξω ἐπὶ παρεμβολῆς. διὸ καὶ **ΙΗΣΟΥΣ**
 ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἑρ-
 λαι-
 ὄν, ἔξω τῆς πόλεως ἔπαθε. τοίνυν **ἐξομώ-
 μεθα** πρὸς αὐτὸν ἔξω ἐπὶ παρεμβολῆς, τὸν ὄν-
 τισμὸν αὐτοῦ φέροντες, οὐ γὰρ ἔχομεν ὡ-
 σὲ μέλλουσα πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσα
 ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρομεν δι-
 σίαν ἀνέσσω διὰ παντός τῷ θεῷ, τουτέ-
 σι καρτὴν χηλέων, ὁμολογούντων τῷ ὄνο-
 ματι αὐτοῦ. ἐπὶ εὐπορίας ἡ κοινωνίας μὴ
 ἐπιλανθάνετε, τριαύτας γὰρ θυσίας εὐαρε-
 σῆται ὁ θεός. πείθετε δὲ τοῖς ἡγουμένοις
 ὑμῶν, ἢ ὑπέκτετε, αὐτοῖς γὰρ ἀγρυπνοῦσιν, ὑ-
 πὲρ ἡμῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσον-
 τες, ἵνα μετὰ χάριτος ἡμῶν ποιῶσι, καὶ μὴ σε-
 νάζοντες, ἀλυσίπλεες γὰρ ὑμῖν ἦν. προσέ-
 χετε πρὸς ἡμῶν, πεποιθᾶμεν ἡμῖν, ὅτι καλῶν
 συνείδησιν ἔχομεν, ὅτι πᾶσι καλῶς βέλον-
 τες ἀναστροφῆς, περισσοτέρως δὲ ἡμεῖς ἀκαλῶ
 ἦν το ποιῆσαι, ἵνα τὰ χίον ἀποκασθῶ ὑ-
 μῖν. ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν εἰρήνης, ὁ ἀναστὰς ἡμῶν ἐκ νεκρῶν
 τὸν ποιμένα

contenti ijs quæ adsunt. Siquidem ipse
 dixit. Non te desero, neq; derelinquo,
 ut fidentes dicamus, dominus mihi au-
 xiliator, & nō timebo, qd faciat mihi ho-
 mo. Memores estote corū qui præsunt
 uobis, q locuti sūt uobis uerbū dei, quo-
 rum imitemini fidē, consyderantes qui
 fuerit exitus conuersationis illoꝝ. Iesus
 Christus heri & hodie, idē est etiā in sa-
 cula. **Doctrinis** uarijs ac pegrinis ne cir-
 cūferamini. Bonū est enim gratia cōsta-
 biliri cor, nō escis, quæ nō profuerunt ijs
 qui ambulauerunt in illis. Habemus al-
 tare, de quo nō est fas edere, ijs q taber-
 naculo deseruiunt. Animalīū em quoꝝ
 sanguis infertur pro peccato, in sancta p
 pontificē, horum corpora cremantur ex-
 tra castra. Quapropter & Iesus ut sanctī-
 ficaret per propriū sanguinē populū, ex-
 tra portā passus est. Exeamus igit ad eū
 extra castra, obpbriū eius portātes. **Nō**
 enim habemus hic manentē ciuitatem,
 sed futurā inquirimus. Per ipsum igitur
 offerim⁹ hostiā laudis semper deo, hoc
 est fructum labioꝝ, confitentium nomi-
 ni eius. Cæterum beneficentiæ, & cōmu-
 nicationis ne obliuiscamini. Talibus
 enim uictimis placetur deo. Parete ijs
 qui præsunt uobis, & concedite, siqui-
 dem illi uigilant pro animabus ue-
 stris, tanquam rationem reddituri, ut
 cum gaudio hoc faciant, & non ge-
 mentes, nam id est inutile uobis. Ora-
 te pro nobis, confidimus enim, quod
 bonam habemus conscientiam, inter
 omnes cupientes honeste conuersari.
 Magis autem obsecro uos, ut id facia-
 tis, quo celerius restituar uobis. Deus
 autem pacis, qui subduxit a mortuis
 pastorem

τὸν ποιμνία τῶν προβάτων τὸν μέγαν,
 ὃν αἰματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν
 ΙΗΣΟΥΝ, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ
 ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποι-
 ῶν ὑμῖν τὸ ἐνάρξασθαι ζωῆς αὐτοῦ, διὰ
 ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὴν αἰῶνα
 αἰῶνων. ἀμήν. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς
 ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τὸν λόγον φθι παρακλή-
 σεως, καὶ γὰρ διὰ βραχείων ἐπέψα ὑμῖν.
 γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀπολυ-
 λυμνόν, μετ' οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχεται, ὅψοι-
 μαί ὑμᾶς, ἀπάσταθε πάντας τοὺς ἡγου-
 μένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους, ἀπά-
 ζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ φθι ἰταλίας. ἡ χάρις με-
 τὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

pastorem ouium illum magnum, in san-
 guine testamenti æterni, dominum no-
 strum Iesum, absolutos uos reddat in
 omni opere bono, ad faciendum uolun-
 tatem ipsius, efficiens ut quod agitis, ac-
 ceptum sit, in conspectu suo per Iesum
 Christum, cui gloria in sæcula in sæculo-
 rum. Amē. Obsecro uos fratres, sufferte
 sermonem exhortationis. Etenim pau-
 cis scripsi uobis. Scitis fratrem nostrum
 Timotheū solutū esse. Qui cum si cele-
 rius uenerit, uisam uos. Salutate omnes
 qui præfunt uobis, & omnes sanctos. Sa-
 lutant uos Itali. Gratia cum omnibus
 uobis. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ.

ΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΗΣ ΑΠὸ τῆς δώδεκα φυλῶν διασπαρῆσι, ἢ πισεύσασι εἰς τὸν
 κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. γράφει δὲ διδασκαλικῶς τὴν ἐπιστολὴν, διδασκῶν
 περὶ διαφορᾶς πηρασμῶν, ποῖος μὲν ὄσιμ ἂν τῷ θεοῦ, ποῖος δὲ ἀπὸ φθι ἰδίας κατ'
 ἰδίας τῶν ἀνθρώπων ἐσὶ. ἢ ὅτι οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ ἢ ἔργῳ δὲ κινῶναι τὴν πίσιν,
 ἢ οὐχὶ οἱ ἀκροατὰι τῷ νόμῳ, ἀλλ' οἱ ποιητὰι δικαιούνται. περὶ τε πλουσίῳ παραγγέλλει, ἵνα μὴ
 προκρίνῳνται τῶν πτωχῶν οἱ πλούσιοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλὰ μάλλον καὶ ἐπιπλήθῳνται ὡς
 ὑπερήφανοι. ἢ τέλος παραμυθησάμενος τοὺς ἀδικουμένους, καὶ προτρεψάμενος αὐτοὺς μακροθυ-
 μίῳ, ἕως φθι παρουσίας τῷ κριτοῦ. ἢ διδάσκει περὶ ὑπομονῆς ἐκ τῷ ἰακῶβ' ὅτι χρῆσθαι φθι ὑπομονῆς,
 παραγγέλλει προσκαλεῖσθαι τὴν πρεσβυτέρους ἐπὶ τὴν ἀσθενεῖαν, καὶ ἀσθενεῖαν ἐπιστρέφει τὴν
 πλανηθέντας ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. εἶναι γὰρ τούτῳ μισθὸν παρὰ τῷ κυρίῳ, ἀφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ ὅτι
 τως τελοῖ τὴν ἐπιστολὴν.

ARGUMENTVM.

Acobus Apostolus sanctum instruit clerum de cultura cœlestium
 præceptorum, & regula catholicæ obseruatiæ, & de inuictæ patien-
 tiæ maiestate, & de reuelatiõe plurimorum, & de mēdacio magistroꝝ.